SBÍRKA PRAMENŮV

KU POZNÁNÍ LITERÁRNÍHO ŽIVOTA

V ČECHÁCH, NA MORAVĚ A V SLEZSKU.

VYDÁVÁ

III. TŘÍDA ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

SKUPINA DRUHÁ:

KORRESPONDENCE A CIZOJAZYČNÉ PRAMENY.

ČÍSLO 1.

LISTÁŘ BOHUSLAVA HASIŠTEINSKÉHO Z LOBKOVIC.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.
1893.

LISTÁŘ

BOHUSLAVA HASIŠTEINSKÉHO

Z LOBKOVIC.

NOVĚ USPOŘÁDAL, DOPLNIL A POZNÁMKAMI OPATŘIL

JOSEF TRUHLÁŘ,
SKRIPTOR C. K. UNIVERSITNÍ BIBLIOTHEKY PRAŽSKÉ, MIMOŘÁDNÝ ČLEN ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA A KRÁL. ČESKÉ SPOLEČNOSTI NÁUK.

V PRAZE.
NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ
1893.

Tiskem J. Otty v Praze.

Ze všech útvarů písemných, jimiž tvůrčí duch lidský stopy vývoje svého, svých světlých i temných stránek, své velikosti i svého pobloužení a nenáhlého konečně chřadnutí a zanikání nejzřetelněji trvale označuje, první místo přísluší epistolografii. Ani autobiografie, zakotvená v jednom pevném bodě času a duševního vývoje, s něhož pisatel na pout života svého podle okamžité nálady pohlíží, ani t. zv. memoiry, sestavované ob čas a zakotvené v bodech časových a vývojových několika, byť auktorové kteréhokoli sepsání takového k práci své přistupovali s láskou ku pravdě sebe větší, neposkytují tak zřetelného a bezpečného názoru v nejskrytější nitky duševního přediva i v celkovou osnovu charakteru toho kterého auktora, jakého nabýváme z jednotlivých jeho listů, zasílaných ob čas přátelům a známým v náladách a příčinách nejrozmanitějších.

Cena listů těch pro poznání osoby auktorovy vzrůstá neskonale, byly-li napsány s vědomím a důvěrou, že přítel adressat tajemství listu chce a umí chrániti; neboť jen takto ochoten bývá pisatel psáti, jak říkáme, od plic. Ale abychom z listů takových zřetelněji a bezpečněji poznati mohli dobu, jíž auktor přináleží, k tomu zapotřebí jest ovšem kromě toho také ještě, aby epistolograf zaujímal ve společnosti ať státní ať učené jakés vynikající stanovisko, aneb aspoň důvěrně obcoval s osobami takové stanovisko zaujímajícími, konečně aby duchu doby své poněkud rozuměl. Poslední požadavek arci skoro veskrze předstihuje možnou skutečnost, poněvadž porozumění to bývá vždy pouze subjektivné; ale z ostatních požadavků nelze příliš mnoho slevovati, má-li korrespondence hodna býti uvažování a uveřejnění.

Hledíce takto na obsáhlou korrespondenci humanistů zejmena XV. stol. musíme značnou část dopisů jejich »důvěrných« (epistolae familiares) prohlásiti za hodnou uvažování a uveřejnění, ačkoli skutečně jen malá část jich uveřejněna byla posud; nebo ač jen hrstka těchto krasořečnických skribentů přináležela vrstvám ve společnosti tehdejší rozhodujícím, za to značný počet jich s osobami vrstev těch důvěrně obcoval. Ovšem že všichni do posledního psávali listy své s tím vědomím, že adressati tajemství listového nebudou šetřiti, ano s tím tajným anebo zjevným přáním, aby nešetřili, nýbrž sdělujíce se o ně s přáteli a známými slávu obratného a vtipného stilisty šířili. A aby tyto plody ducha jejich nepřišly na zmar, někteří humanisté přechovávali doma odeslaných listů kopie, jiným pečlivě uchovávali originály blažení adressati; z těch sbírek povstaly potom a tiskem vydávány bývaly jejich epistolae familiares jakožto zvláštní odrůda spisovatelské činnosti humanistické. Proto užívati smí historik moderní listů těch jen s velkou opatrností, nechce-li zblouditi.

Avšak užívaje jich kriticky nemine se zajisté s jistým prospěchem, poněvadž jest známa pravda, že nejen ten, kdo mnoho mluví, ale i ten, kdo mnoho píše, často pravé smýšlení své vyjevuje bezděky.

Ačkoli ode dávna k listům humanistickým bedlivě bylo přihlíženo, sbírky jejich pořádány, kommentovány, vydávány, přec vlastní činnost kritická v tomto oboru přináleží teprv pokročilejší době nové. Prvotný účel vydání takových býval zcela zvláštní. Starším vydavatelům byla taková sbírka listů jakous anthologií stilistickou, jakýms praktickým návodem k hotovení listů pro školu i širší obecenstvo, konečně jakous snůškou průpovědí mravovědných (sentencí) a anekdot staroklassických i moderních. Této praktické potřebě, když na základě studií humanistických obrozovalo se novověké školství, hověti musily vedle epistolografie antické listáře čelnějších humanistů doby právě minulé; v nich pak opět ceněna nejvýše správná fraseologie latinská a poněkud také elegantní a zvučné sentence, ale jen velmi málo vlastní duch korrespondenta, který z listů vanul. Aby ducha toho, pokud možná, čtoucímu obecenstvu zastřeli, neštítili se vydavatelé starší, majíce na zřeteli zvláštní svůj účel, ani klestění a měnění textu, vynechávání částí, podle jejich aneb soudobého čtenářstva zdání pohoršlivých, a naznačování vlastních jmen, na nichž jim nezáleželo, pouhým znaménkem N (= nomen), zrovna tak, jak byli činívali středověcí jejich předchůdcové, sdělávajíce formuláře listin k potřebě kancelářské. Zvláštní tato jejich tendence nejlépe vysvítá z marginálních poznámek, jež nejčastěji buď formální stránku listů anebo mravní nějakou sentenci vytýkají. O náležité vročení listů dbáno v těchto starých vydáních nejméně, a leda jen tenkrát, byl-li list sám vročen úplně, což bývalo málokdy, ponecháno správné jeho zakončení, ač neporušil-li nepozorný tiskař ještě i toto. Celkem taková jest na př. sbírka listů nejčelnějšího humanisty českého Bohuslava z Lobkovic, kterou v letech 1562–1570 v Praze vydal Tomáš Mitis, a která z největší části jest podkladem tohoto vydání našeho, jak níže zevrubněji vytkneme. Teprv doba novější uvykala znenáhla pohlížeti na staré listáře ty okem kritičtějším, i přičiňují se nyní historikové, aby listáře ty jakožto vzácné prameny dějin literárních a kulturních nově uspořádali, chronologicky pokud možná sřadili a potřebnými poznámkami opatřili, ať již nová vydání jejich spočívati mohou přímo na materialu listovém (na originalech nebo přepisech), nebo pořízena býti musí na základě tisků starších.

Pořádání listového materialu takového a opatřování potřebnými poznámkami již z příčin svrchu podotčených jest velmi nesnadné a trudné, ale bývá ještě trudnější překážkami, které počínání tomu jakoby naschval navalili humanističtí pisatelé sami. Oni totiž vědouce dobře, že tajemství listového nebude šetřeno, nejen úmyslně vypouštěli vše to, co by cizího čtenáře mohlo pohoršiti, ale podávali i ty zprávy, jimž rozuměti měl jen zasvěcený adressat, v obalu často takřka aenigmatickém, anebo dokonce důvěrné takové zprávy napisovali na zvláštní cedulky k listům přikládané, a to nejčastěji jazykem obecným (lingua vulgari nebo vernacula). Že vloženou cedulku tu adressat, který tak jako pisatel lidovou mluvou pohrdal, jakmile ji přečte, ihned zničí, věděli tak jistě, jako se stalo skutečně, že ani jedna taková »schedula epistolae inclusa« se nám nezachovala. Obsah ztracené cedulíčky kromě toho, že býval

někdy závažnější než dlouhý a klassicky vyšperkovaný list sám, poskytl by nám zajisté často vítaný klíč ke vročení listu, které jinak pozastřeno bývá mlhou nicotných šperků humanistických.

S těmi a takovými obtížemi zápasiti bylo i vydavateli listáře tohoto. Poznav před mnohými lety nezbytnou toho potřebu, aby všelijak zajímavá korrespondence proslulého Bohuslava z Lobkovic uspořádána, doplněna a vydána byla znova, shledával dlouho pomůcky k vykonání úkolu toho, několikkrát do nového pořádání listů se pustil, ale vždy opět práci poodložil pro velikou její nesnadnost, až minulého roku úkol ten jakž takž dokončil. Pravím pohříchu jakž takž, poněvadž chronologicky pořad listů všech přesně určiti, adressaty všechny zjistiti a veškery zprávy i narážky listů vysvětliti není možná toho času, kdy ostatní historické prameny doby Vladislavovy nejsou ještě s dostatek prozkoumány a vydány, a v samém listáři objevují se takové mezery, že to, co nám z korrespondence Bohuslavovy zbylo, jest jen nepatrný zlomek toho, co výtečník náš v tom oboru napsal skutečně. Avšak než v rozbírání korrespondence zde vydávané se dáme, jest nám předeslati nejhlavnější data životopisná muže, který největší část listů našich sepsal. Podáme je zde hlavně na základě otištěných níže listů co nejstručněji, poněvadž úmysl máme o životě a spisech Bohuslavových všech i o době jeho vypracovati časem svým zvláštní monografii obšírnější.

Bohuslav narodil se r. 1460 nebo 1461 jakožto syn Mikuláše Hasišteinského z Lobkovic. Bratří jeho byli Jan (* 1450, † 1517), známý v literatuře české cestopisec, Mikuláš a Jaroslav, z nichž posléze jmenovaný již na počátku let 90tých XV. věku nebyl mezi živými. Bratří ti osiřeli záhy, nebo otec jejich zemřel již r. 1462. Bohuslav nabyv nejspíš doma předběžného vzdělání vyslán jest pod dozorem Ladislava, kněze dioecese Wesprimské (l. 2, 3, 4), na učení do Italie, a sice napřed do Bononie, kde ponejprv objevuje se r. 1475 jakožto příslušník národa německého (Acta nationis germanicae univers Bonon. edid. Friedländer & Malagola 1887). Vystěhovav se odtud v září r. 1478 za příčinou moru (Archiv Český VI, 172) uchýlil se potom na universitu Ferrarskou, kde pobyl až téměř do konce r. 1482 (l. 7). Někdy na počátku r. 1483 uděleno mu od krále Vladislava proboštství Vyšehradské, kteréžto hodnosti však Bohuslav záhy se vzdal.*) I přebýval potom dílem na zámcích rodinných,

*) O udělení tom dovídáme se z právě vydaného IX. dílu Dějin Prahy Tomkových na str. 81. Žádaliť bratří Bohuslavovi svrchu jmenovaní krále Vladislava, aby směli pro bratra svého vyplatiti některé zastavené statky proboštství Vyšehradského beze své škody, kdyby Bohuslav dříve zemřel než oni. Král listem daným v Praze 24. dubna 1483 žádosti té vyhověl. Se zaručenou zprávou tou, na niž však v korrespondenci Bohuslavově nikde se nenaráží, dobře se shoduje novina, kterou Petr Schott (Lucubratiunculae) dne 28. října 1486 píše Jindřichu Moserovi, že Bohuslav jest »archicancellarius regni Bohemiae«. Titulu kancléřského totiž užívali probošti Vyšehradští od starodávna, Bohuslav tedy ještě aspoň r. 1485 jím se pochlubil, když v Štrasburku u Schotta meškal návštěvou. Této zprávy nemohli jsme pohříchu použiti až v tomto úvodě, poněvadž skoro polovice vydání našeho již byla vytištěna, když IX. díl dějin Tomkových vyšel. Na tomto místě podotýkáme zároveň, že také věhlasný historiograf náš, ač nedosti zřetelně, přidává se k mínění I. Cornovy, který dvě osoby v tomto listáři často uváděné, Jana z Domaslavě a Jana Pibru, identifikuje (srovn. pozn. k listům 37 a 52).

dílem v Praze (pozn. k l. 8), i účasten byl správy statků Lobkovických (l. 16), jež všichni bratří drželi v nedílnosti až do r. 1489 (podle diplom. Roudnického) nebo 1490 (podle Arch. Č. V. 542). R. 1485 navštívil v Štrasburku důvěrného přítele svého ze studií italských Petra Schotta (pozn. k l. 7). Někdy r. 1487 vstoupil do služby dvorské (l. 17), v níž setrval, jak se zdá, do jara r. 1490, kdy vybral se na dalekou a dlouhou cestu východní (l. 24). Když byl zatím biskup Varadínský a správce biskupství Olomouckého Jan Filipec úmysl projevil vzdáti se hodností duchovních, i král Vladislav rád by byl na biskupský stolec Olomoucký dosadil našeho Bohuslava (pozn. k l. 41), i kapitola a páni Moravští jemu toho přáli (l. 26 a 44). Ale papežové Innocenc VIII a Alexander VI nepotvrdili jeho k této hodnosti, nýbrž biskupství udělili každý jinému milostníku svému v Římě. Když pak Bohuslav sám mimo to poněkud liknavě o hodnost tu se staral, dosazen konečně roku 1497 na stolec ten přičinlivější kompetent Stanislav Turzo (l. 63). R. 1494 udála se památná roztržka mezi dávnými přáteli a repraesentanty vyšší vzdělanosti v Čechách, Bohuslavem a Viktorinem ze Všehrd za příčinou různých snah náboženských. Bohuslav, přehorlivý katolík, nad míru nešetrně napadl Viktorina (l. 50), který všelijak se hleděl vybaviti z nemilé situace, již prostořekostí svou byl způsobil (l. 52 a 53), ale roztržka stala se zvláště přičiněním poštěvačů nezhojitelnou. Když pak král Vladislav r. 1497 přijel do Čech, ssazen jest Viktorin s úřadu místopísaře při dskách, k čemuž ukvapené vystoupení jeho proti snahám strany římské krom ohledů politických zajisté také poněkud přispělo. Byltʼ Bohuslav vracejícího se krále zvláštním listem vítal, v němž na nedobromyslné a nespolehlivé úředníky vyšší dosti zřetelně narážel (l. 60). Listem tím přede vším přehorlivě naváděl krále, aby stav praelatský k bývalé slávě opět a arcibiskupství Pražské znova vyzdvihl. Nepochodiv v Olomouci snad ku Praze zřetel svůj obracel. Na sklonku téhož roku napsal Bohuslav také dlouhý, ale jen v českém překladě zachovaný list k Petrovi z Rožmberka, nejvyššímu hejtmanu v království českém, nebo spíše traktat o tom, jak by Petr úřad svůj měl zastávati (l. 64). Po jaru r. 1499 zajel Bohuslav pro výplatu patrně za dvorskou svou službu první (Archiv Český VI, 576) ke dvoru do Budína. Vraceje se z Uher seznámil se ve Vídni s vlaským humanistou Jeronymem Balbem (l. 67), který na zimu téhož roku přičiněním Jana Šlechty, důvěrného přítele Bohuslavova, povolán do Prahy učit disciplinám humanistickým (pozn. k l. 73). R. 1500 zakmitla se Bohuslavovi nová naděje zatím jen na koadjutorství (ale cum iure succedendi) při stařičkém biskupu Vratislavském, zároveň pak počali přátelé jeho při dvoře usilovati o to, aby vstoupil v kruh jejich (l. 71). Úsilí to po dlouhém jednání došlo cíle, i ubíral se Bohuslav v květnu r. 1502 ke dvoru do Budína (l. 97). Ale ani tato druhá jeho služba dvorská nepotrvala dlouho, neboť již v dubnu následujícího roku vrátil se domů (l. 103). Příčiny velmi aenigmaticky udává pěkná jinak ekloga jeho (sive Idyllion Budae), otištěná v Poem. Farr. na str. 18—22. Od té doby bydlel skoro stále na Hasišteině, dávaje z přirozeného pessimismu výhost záležitostem veřejným (l. 167), staraje se o rozmnožování své bibliothéky knihami rukopisnými i tištěnými, jež mu opatřovali přátelé Adelmann v Němcích, Šlechta a Augustin Olomoucký v Budíně, Pibra v Praze, konečně dohlédaje k domácímu vyučo-

vání několika mladíků, z nichž dva byli synkové po zemřelém zatím bratrovi Mikuláši. Učitelem jejich byl Jan Sturnus, s nímž, jak četné hříčky poetické svědčí, zvlášť přátelsky obcoval náš výtečník. Jen ještě dvakrát vyrušen byl poněkud z klidu svého Bohuslav. Poprvé brzy po svém návratu z Budína, ana vyskytla se nová kombinace, jež povýšení k biskupské hodnosti znova mu slibovala. Umřel totiž biskup ve Vladislavi v Polsku, a koadjutor Vratislavský Jan Turzo ochoten byl za cenu biskupství toho ustoupiti ve Vratislavi Bohuslavovi. Ale i tentokrát vše se zhatilo (l. 103). Podruhé vyrušen byl z klidu korunováním malého Ludvíka r. 1509, jehož v Praze byl účasten (l. 166). Umřel konečně podle listu Šlechtova 13., podle zprávy Vinařického 11., podle Lupáčovy 17. list. 1510, nedosáhnuv ani úplných 50 let věku (pozn. k l. 197).

Ten jest zkrátka běh života Bohuslavova. O přátelích a známých jeho, jimž listy následující svědčí, nemíníme se zde rozpisovati zvlášť: obšírněji o nich bude jednáno v monografii svrchu slíbené, nejpotřebnější pak zprávy nacházejí se v poznámkách k listům přidaných. Ze spisů Bohuslavových toliko listy níže otištěné mohou býti předmětem zvláštní úvahy, která zde následuje a v níž vydavatel hledí napřed k povšechné charakteristice korrespondence Bohuslavovy, potom k pramenům, z nichž vydání toto vyplynulo.

Již svrchu bylo podotčeno, že epistolografie jest zvláštní uměle vypěstovaná odrůda spisovatelské činnosti humanistů, kterou i oni sami i vrstevníci jejich probudilejší vysoce cenili, a která venkoncem jest charakteristickou známkou celé té učené společnosti. Odvážiliť se oni jako v jiných oborech také v této příčině výhost dáti skřehlým formám středověkým, jakým vyučováno v starých retorikách, i řiditi se vzory staroklassickými, zejmena listy Ciceronovými, i naplniti tyto nově vyleštěné formy zvláštním duchem svým. Sloužilyť arci větším dílem také jejich dopisy potřebám všedního života duševního i hmotného, ale praktická stránka ta ztrácela svou prosaickou hranatost ušlechtilými formami klassické dikce, kořeněné na místech příhodných vtipy a žerty. Že kromě toho listy ty oplývaly klassickými reminiscencemi realnými, aby sčetlost a učenost pisatelů byla na jevě, netřeba ani dokládati, ačkoli sluší též připomenouti, že mnozí humanisté — zajisté na svůj prospěch — těchto klassických šperků v dopisech užívali jen slušnou měrou. Jelikož pak, jak svrchu napověděno, samo tajemství listové, určené jen adressatu, připisováno často na zvláštní cedulku, ale list sám určen na odiv širokému obecenstvu, možná považovati mnohé dopisy takové za jakés předchůdce novějších causerií a feuilletonů, adressati pak jsou zde jen jaksi vyznamenanými osobami, jimž causerie ty byly věnovány. Odtud plyne často projevovaná radost od proslulejších humanistů listy poctěných adressatů, odtud slušná vděčnost oslavených maecenatů, odtud ale také věcná práznota mnohých takových umělých výrobků, any listy naplněny samou láskou, samým přátelstvím, nemírným velebením — a pochlebenstvím. Vůbec směje se z listů těch samá lahoda a zdvořilost, ale šklebí také druhdy neutajitelná neupřímnost. Takové jsou listy humanistů přátelské: avšak cháska ta nerozpakovala se, podrážděna nenáviděným soupeřem, psáti také nad míru ostré listy útočné (invektivy), které oplývají ironií, sarkasmem, ano druhdy i kalem lží a sprostoty. Vedle těchto

dvou druhů humanistických listů nacházíme ještě třetí, delší učené traktaty, které jen proto, že mají listovou formu, bývají v kategorii tuto zahrnovány, patříce jinak slušněji mezi spisy naučné.

Tolik o povaze epistolografie humanistů vůbec, jichž největší část přináležela k nižším vrstvám společenským, ale vzděláním moderním a vrozenou duchaplností brzy ovládla kruhy nejvyšší: charakter listů Bohuslava našeho od ní poněkud se liší, tak jako on sám, urozený a bohatý pán český, zvláštní stanovisko ve společnosti té nebo spíše vedle společnosti té zaujímá. Na studie do Italie nebyl zajisté poslán proto, že by se bylo zalíbilo poručníku jeho, kdokoli to byl, v novotářství humanistickém, jež tam tenkrát bujelo, nýbrž z příčin zcela jiných. Universita Pražská, stavši se zcela utrakvistickou, neposkytovala více pohodlného útulku straně orthodoxní, jež na studie vyšší vysílati počala syny své do ciziny, a poněvadž university italské slynuly tenkrát zvlášť studiemi právnickými, do Italie. Bohuslav určen byl zajisté stavu duchovnímu, arci nikoliv nižšímu, nýbrž, jak na pána slušelo, k praelatskému. Proto za průvodce přidán mu kněz. V Italii oddal se studiu římského a kanonického práva, i není nám známo (což zvláštního vytčení hodno), že by byl tenkrát s některým italským humanistou, kteří, jak mohli, k bohatším ultramontanům se lepili, důvěrněji obcoval mimo jediného snad Priama Capocia Marsalského, jejž potom r. 1486 přátelům Lipským vřele doporučoval. Ze studnice nových snah humanistických napil se jen přičiněním přítele Schotta jakoby kradmo, ale maje smysl krásy formální velmi chápavý oblíbil si ovšem staré klassiky, než duchem obrozeného staropohanství a výstředností jeho ctitelů se nikterak neopojil, nýbrž maje vždy v paměti cíl svůj prvotní, totiž dosažení hodnosti nějaké biskupské, zůstával horlivým, někdy až přehorlivým katolíkem. S tímto cílem svým arci se minul bohužel po svém a jiných hříchu, ale ono pokoutní napití ze studnice studií staroklassických a pilné potom čítání klassiků soukromé vyneslo mu ještě za živa nejen v Čechách ale téměř v celé střední Evropě slávu znamenitého poety a učence, po smrti a podnes jménu jeho dodává lesku českého arcihumanisty.

Avšak každé světlo, obklopené hmotou pozemské nedokonalosti, vrhá nejen záři ale i stín; nestrannému historiku sluší měřiti obé. Zasloužené slávy dostalo se našemu výtečníku již mnoho, a dostane se zajisté ještě více: my dotkneme se zde také několika stinných stránek jeho povahy, zvláště pokud se jeví v jeho korrespondenci. Základními vadami povahy Bohuslavovy byl přílišný pessimismus a lehkověrnost k úlisným přátelům, kteří ze slabosti jeho kořistili. V této příčině a všelijak jinak mnoho stínu vrhají velmi záhadné styky jeho s úředníkem desk zemských Pibrou. Přidáme-li k vadám těm středověkou ještě intoleranci, která druhdy ani zkázy vlasti (jindy opět do nebe vynášené) se nehrozila, a malou míru vděčnosti k přátelům skutečným, již ač jinověrci výtečnost jeho rádi uznávali a jej upřímně podporovali, pověděli jsme tušim nejmírněji skoro vše, co krásnou jinak osobnost Bohuslavovu poněkud znešvařuje. Všechny tyto slabé stránky proslulého muže doloženy jsou v jeho korrespondenci, i poukázáno k nim větším dílem v poznámkách; ale z korrespondence té naproti tomu září tolik světla, že posavadní životopisci snadno

mohli býti jím osleněni, aby stinných stránek neviděli. My chtíce býti nestranní musíme přihlížeti k obojim.

Také z listů Bohuslavových vyhlédá sic kultus přátelství, kteréžto modle klaněli se všichni humanisté, ale jest toto přátelství jeho sobectvím mnohem méně poskvrněno, než shledáváme u jiných; ovšem že také v listech jeho, ač on tak jako jiní proti tomu výkladu se ohrazoval, bývá to často frase pouhé zdvořilosti. Také obvyklou mezi nimi pochvalou mladých talentů a velebením vyspělejších skribentů neskrblil Bohuslav nikterak, ačkoli také měl dosti odvahy důvěrnému příteli Šlechtovi právě tenkrát, kdy mu na přízni jeho mnoho záleželo, o spise jeho poraditi: nonum prematur in annum. Jedinému humanistovi italskému, s nímž po čas blíže se stýkal, Jeronymu Balbovi, splácel lichým velebením jen to, co byl od něho přijal Jinak mají listy jeho do sebe ráz pravdivosti mnohem větší než jiných humanistů XV. věku, poněvadž přetvářky mnohem méně měl potřebí než oni. Avšak přec ani on neodolal vždy sladkému kouzlu pochlebného podkuřování, jakkoli lichou cenu jeho znal; i nemoha se oslavné básně Balbovy ani dočkati žádá za brzké její zaslání těmito slovy: »ut vivus mendaci saltem gloria fruar et tuo studio tuisque lucubrationibus per ora virum volitem« (l. 73). Mnohem střízlivěji o humanistickém pochlebenství vyslovil se jeho přítel i sok Viktorin ze Všehrd k Řehořovi Hrubému těmito slovy: »Aequa enim laus est a laudatis laudari et improbari ab illaudatis« (l. 193). Upřímněji míněna zajisté než u ostatních humanistů byla osvědčovaná v listech jeho skromnost, která nejspíš také zavinila ztrátu značného počtu listů i děl od něho napsaných. V této příčině od nich lišil se nejvíce, neboť o rozšiřování humanistických výrobků svých málo se staral, péči tu ponechávaje raději přátelům a známým. Jen listy větší, obsahující širší rozpravy o věcech politických a mravovědných, adressoval také širšímu obecenstvu (na př. list k Petrovi z Rožmberka); ostatní menší mají povahu mnohem spíše osobního sdílení, než shledáváme v listářích humanistů jiných. Proto také mají značnější cenu jako historický pramen, který jen tam bývá poněkud kalný, kde jej přepjatost náboženská rozrývá. Cena ta pak ovšem vstoupá ještě, uvážíme-li, že pisatel přináležel k nejvyšším vrstvám tehdejší společnosti, že po dvakráte delší čas meškal u dvora, že obcovati mu bylo s muži tenkrát v Čechách nejvíce na slovo vzatými.

Z těch jen na jednoho, ovšem výtečníka sobě rovného, ale nepodobného, Viktorina ze Všehrd, vychrlil jed humanistické invektivy památným listem 50 našeho vydání, avšak ani tento útok, smíme-li mu věřiti (»quod in huiusmodi scribendi genere admodum invitus versor«) nevyšel z vlastního jeho popudu, nýbrž z poštívání přátel Pražských, zejmena Pibry, »qui tantus amator gloriae nostrae est, ut etiam, quae dormitantibus nobis excidunt, in vulgus emittat« (l. 52). Naproti tomu hrozil ovšem ostrým pérem pokoutnímu kritiku díla svého »de miseria humana«, že, nepřestane-li, »sentiet et nos manum ferulae subduxisse, neque certamen literarium, in quo pene ab infantia versati sumus, extimescere« (l. 57). My znajíce skromnou a tichou jeho povahu odjinud domníváme se, že k nešetrné invektivě oné naveden byl spíše od horlivců strany římské, jíž posloužiti musil tenkrát, když šlo o jeho potvrzení na biskupství Olomoucké.

O stránce listů Bohuslavových jazykové nemusíme mluviti šíře, poněvadž dobu naši stránka ta zajímá nejméně. Jen tolik poznamenáváme, že listy jeho celkem vyrovnávají se grammatickou správností nejlepším cizích humanistů, zůstávají však za některými italskými proto, že méně jsou stilisticky vytříbeny než tyto, poněvadž pisatel méně hleděl k budoucímu jich uveřejnění než italští jeho mistři. Také veliký počet zejmena těch, jež vybrány býti musily toliko z vydání Mitisova a z děl Schottových, oplývá chybami nedbalých vydavatelů a tiskařů, z nichž nejhrubší pod čarou jsme vytkli. Zkrátka Bohuslav náleží mezi nejlepší latinské stilisty věku svého, který jakoby nějaký meteor časovou učeností svou náhle ozářil; i shodujeme se, majíce také tuto formální stránku na zřeteli, úplně s úsudkem Viktorinovým, jenž vracejícího se z cesty východní tímto okázalým vokativem uvítal: nobilium eruditissime, eruditorum nobilissime!

Vydání naše obsahuje 199 listů; z těch jest jeden český překlad latinského originálu (64), ostatní listy jsou latinské. Ze všech těch jest 172 listů Bohuslavových, 27 listů cizích, totiž 7 Schottových, 6 Šlechtových, 3 Viktorinovy, 3 Balbovy, 2 Adelmannovy, 2 Sturnovy; po jednom listu mají ve sbírce naší Oldřich z Freundsberka, Pollich z Mellerstattu, Augustin Olomoucký a Sigmund z Lobkovic. Z Bohuslavových větší počet listů svědčí těmto adressatům: B. Adelmannovi 32, Janovi z Pibry 24, Šlechtovi 18, Augustinovi Olomouckému 12, Viktorinovi ze Všehrd 7, Janovi z Šelnberka 7, Janovi z Domaslavě 5. Ze všech 199 listů vydání tohoto povedlo se nám s větší nebo menší bezpečností vročiti 167, 26 zůstalo pohříchu nevročeno; 6 listů na konci pojato v publikaci tuto proto, že napsány byly brzy po smrti Bohuslavově a jeho se dotýkají.

Z listů zde otištěných 189 nachází se již v prvním vydání sebraných spisů Bohuslavových, které v letech 1562—1570 uspořádal a v Praze vytisknouti dal Tomáš Mitis z Nymburka,*) 10 z rozličných pramenů jiných přidali jsme my.

*) s těmito tituly:

1) Viri incomparabilis ac d. d. Bohuslai Hassensteynii lucubrationes oratoriae. His addita sunt collecta per Thomam Mitem diversorum elogia d. Bohuslai vitam concernentia. Pragae excudebant Thomas Mitis et Johan: Caper anno D. 1563. Jest to již vydání druhé, rozmnožené; prvního, které vyšlo r. 1562, nemohli jsme se dobrati.

2) K němu přitištěna beze zvláštního titulu: D. Bohuslai Hassensteynii appendix epistolarum.

3) Viri illustris et magnifici d. d. Bohuslai Hasistenii a Lobkouitz etc. nova epistolarum appendix conquisita et edita per Thomam Mitem Nymburgenum. Pragae excudebant haeredes Joannis Gitzini MDLXX.

4) Illustris ac generosi d. d. Bohuslai Hasisteynii a Lobkowicz etc. baronis Bohemici, poetae oratorisque clarissimi Farrago poematum in ordinem digestorum et editorum per Thomam Mitem Nymburgenum. Pragae excudebat Georgius Melantrychus ab Aventino anno 1570.

5) K tomu přidán jest s běžnou paginací (209—224) Liber miscellaneorum sive eorum carminum, de quibus non satis constat, sintne ipsius an vero familiarium Bohuslai. Tento dodatek jest v exempláři bibl. Klement. (a podivno také v exempláři studijní knih. Olomoucké) neúplný; schází mu nejméně 5 listů.

Z oněch 189 jest v Lucubrationes 117, v Append. epist. 4, v Nova epist. app. 51, ve Farrago poem. 11, v Bohus. vita 2. v Append. poem. 4. Z námi přidaných 10 vyňato jest 6 z inkunabule: Petri Schotti, Argentinensis patricii, iuris utriusque doctoris consultissimi, oratoris et poetae elegantissimi graecaeque linguae probe eruditi, Lucubratiunculae ornatissimae. Impr. a Martino Schotto cive Argentinensi sexto Nonas Octobres anno Christi MCCCCLXXXXVIII, 2 z rukop. Klementinského I. D. 3, 1 z rkp. téže knih. XVII. D. 38, a 1 (vlastně pouhý úryvek listu) vyňat z Wimpinova spisku: Responsio et apologia contra Laconismum cuiusdam medici. S. l. & a. O některých pramenech těch vydání našeho jest nám nyní přičiniti příslušné poznámky, o jiných odkazujeme ke zprávám, které se nacházejí v článku vydavatelově, vytištěném v Čas. Mus. 1878 na str. 266—278 pod titulem: O spisech Bohuslava z Lobkovic. Ke zprávám těm budiž to, co zde následuje, pokládáno za dodatek, a pokud potřebí, za opravu.

Naše vydání, jak svrchu udáno, má o 10 listů více než staré Mitisovo (o l. 1, 2, 3, 4, 6, 17, 21, 63, 64, 96). Z těch 6 listů (1, 2, 3, 4, 6, 17), vyňatých z tištěných spisů Schottových, pominul Mitis úmyslně, vyňav z téhož tisku jen 5 listů (u nás 5, 7, 16, 19, 24). Důležitého pramene vydání našeho, rukopisu Klement. I. D. 3 Mitis neznal. Papírový rukopis ten formátu velké osmerky má desky prkenné, hnědou koží potažené s vyraženými ozdůbkami, mezi nimiž nejčastěji objevuje se pětilistá růže. Jest to známka, že rukopis náležel původně některému klášteru nebo kostelu Rožmberskému v jižních Čechách. Rukopis ten má počítaných 132 listů, ale vzadu a uprostřed mnoho listů jest vyřezáno, některé jsou také prázdné. Na rubu přední desky zapsáno známé distichon (srovn. mé Počátky humanismu v Čechách str. 38):

Author constructae domus en me legat amicis:
Grates nunc habeo, Vincesilaë, pias.

Na následujícím nepočítaném listu připsáno rukou XVII. stol.: Epistolae Bouslai de Lobkowicz et Opusculum de miseria humana. Na rubu téhož listu zapsáno rukou starou: Hic est caracter et manus propria domini Venceslai Picetini, decani Pragensis ecclesie et olim plebani Crumnoviensis et archidiaconi Bechinensis. Tento Václav Picetinus (= z Pištína?), později s příjmením z Wolfenburka, doprovázel mladého Oldřicha z Rožmberka na studie do Italie (podle kroniky Rožmberské N. Hermanna v Nových Hradech), i byl podle Frindových církevních dějin v letech 1524—1548 děkanem kapitoly Pražské. Přepisy v rukopise od něho pořízené přináleží tudíž době starší, pokud ještě býval plebánem Krumlovským. Jsou pak tyto: Fol. 1^a Periucunde et scitu non indigne domini Bouslai de Lobkowicz et de Hassenstein epistole laudabile facinus Pragensium, quod inter sedem apostolicam et ipsos Pragenses ambi-

6) Generosi baronis, poetae oratorisque excellentis, d. Bohuslai Hasistenii à Lobkovicz J. U. D. appendix poematum, edit. a Thoma Mite Nymburgeno. Addita sunt elogia plurimorum in d. Bohuslaum una cum indice lib. bibliothecae Hasisteniae. Pragae excudebat Joannes Gitczinus 1570. Přídavek tento přimyká se stránkováním k předešlému dodatku a s ním k číslu 4. Jen katalog na konci se čtyřmi listy není více stránkován.

gitur, et pleraque alia memoratu digna continentes ad Joannem de Domaslavie misse incipiunt feliciter. Bouslaus ... Joanni suo de Domaslavie apud tabulas publicas s. p. d. F. 2^b Epigramma. Coelorum pelagique sator F. 3^a Secuntur nunc Victorini de Wssehrd, qui vicenotarium apud tabulas gerit (důkaz zápisku současného), carmina. (Jest to báseň proti papežům a proti mírným kališníkům namířená, kterou otiskl Jireček ve vyd. Viktorinových knih devaterých r. 1874.) Ea Johannes de Domaslavie ad dom. Bouslaum evestigio misit. F. 4^a —F. 13^a. Odpověď Bohuslavova (invectiva) a Epigramm: Pontificem quisquis mordaci dente lacessis. Potom jeden list prázdný a 4 vyříznuty. F. 14^b jinou rukou: Sequentes hasce epistolas dominus Venceslaus de Rowne fundator noster propria sua manu exaravit calamo quidem celeri. F. 15^a — 22^b Bohuslaus de Lobkowicz Cristanno suo Pedik s. p. d. (o Praze). Potom opět 2 listy vytrženy a jeden prázdný. F. 24^a — 30^a Bohuslaus Joanni suo de Domaslavie s. p. d. (proč se nestal biskupem v Olomouci). Následují 4 listy prázdné. F. 31^a List králi Vladislavovi 22. dubna 1497, F. 54^a List Augustina Olomouckého k Bohuslavovi 24. dubna 1497. Opět 10 listů prázdných. F. 57^a. Bohuslaus Martino Mellerstat ducali physico s. p. d. (Dedikační list ke spisu de miseria humana.) Následuje spis sám až do f. 86^a; za ním děkovací odpověď Martinova dat. penultima octobris 1495. F. 89 Cuidam (u nás 192). F. 91^b — 96^b Některé básně Bohuslavovy. Následují opět prázdné listy. F. 98^a Apologia regis Wladislai (Udisova), před níž zaznamenáno: Hanc epistolam dominus Nicolaus Flasscator dive Barbare altaris olim sacellanus Crumnovie propria manu perscripsit. Toť podrobný obsah rukopisu I. D. 3, který má mnohem správnější čtení než Mitis, a z něhož vyňali jsme my listy 21, 49, 50, 56, 62, 63. Z těch znal Mitis listy 49, 50, 56, 60, 62 odjinud, ale nikoli z originalů, jak svědčí četné chyby textové, naznačené v naší kollací. Listu 21 Mitis neznal; Cornova otiskl jej ve svém spise »Der grosse Böhme Bohuslav von Lobkowicz, Prag 1808« podle dvou jiných rukopisů Vídeňských; my oba texty v poznámkách srovnali. List 63 konečně z našeho rukopisu přeložil K. Vinařický ve svém spise »Pána Bohuslava Hasišteynského z Lobkovic věk a spisy vybrané, v Praze 1836«, v originále vydán posud nebyl.

List náš 64, překlad to český latinského originálu, otištěn jest s diplomatickou věrností (jen diakrise měkkých souhlásek, naznačovaná v rukopise puntíkem, z příčin typografických časově obměněna) z rukopisu Klementinského XVII. D. 38. Obsah rukopisu toho podrobně a správně rozebrali K. Vinařický v Čas. Mus. 1831 str. 421 a I. Hanuš v Kroku 1864 str. 38; proto my zde jen odkazujeme k rozborům těm. Z téhož pramene vydal list náš poprvé skriptor univers. bibl. Pražské J. V. Zimmermann v Praze r. 1818, ale v časové transkripci a s chybami nad míru četnými a s odchylkami libovolnými. I pojímajíce my list ten ve sbírku svou v podobě původní doufáme, že vděčni nám budou z toho filologové čeští. Odkud konečně podán úryvek listu 96, pověděno již svrchu.

Poněvadž jiných pramenů jsme se nedopátrali mimo právě vytčené, největší počet listů vydání našeho přijat býti musil ze starého vydání Mitisova. Vydání to, jakkoli jinak záslužné, má vady mnohé Některé vyplývají ze stanoviska vydavatelova, jež bylo od našeho podstatně rozličné, jiné patří na

vrub jeho a tiskařů tehdejších nedbalosti. Již svrchu jsme podotkli, že staří vydavatelé listářů humanistických hleděli k listům přede vším jiným jako ke vzorům dobropísemnosti latinské a ke snůškám mravovědných průpovědí a staroklassických i časových anekdot. I našemu Mitisovi hlediště to bylo nejpřednější; ale kromě něho zaujímal on i jiné, nám již sympatičtější. Hleděl ť také vydáním spisů Bohuslavových oslaviti vlast českou, jak mnohé projevy a narážky v předmluvách, dedikacích a listech od přátel vydavateli poslaných a od něho přitištěných svědčí, zvláště tato dvě místa v Lucubrationes a Appendix poematum, z nichž vysvítá zejména, že vydání spisů Bohuslavových bylo mu jen jaksi počátkem činnosti vydavatelské směrem posléze vytčeným. Praví ť v Lucubrationes na posledním listu, kde chyby tiskové vyčítá: Divisiva vero puncta syllabarum ac distinctiones cum literarum inversionibus et aliis levioribus erratis quisque emendet benignus, et plura antiquorum Boëmorum scripta expectet nobisque impertiat, si habebit. Appendix poëmatum pak (na str. 113) císaři Maximilianovi II. a stavům »Thomas Mitis a Limusa hoc specimen Bohemiae illustrandae consecrat«. Proto přičinil k dodatku k básním Bohuslavovým zvláštní Elogiorum liber, v nějž pojal zejmena dlouhou pochvalnou báseň Balbovu s listem ku kancléři (l. 76), ačkoli teprv před 10 lety obé byl vydal Vavřinec Špan ze Španova pod titulem: Hieronymi Balbi liber continens Bohemiae et procerum eius laudes (Pragae in officina G. Melantrichi ab Aventino 1560). Avšak přes tuto chvalitebnou snahu neosvědčil Mitis povinné úcty k literním památkám slávy české, o niž mu šlo, nýbrž dávaje tisknouti, co a jak se mu právě nahodilo, sdělal onu nezřízenou snůšku děl Bohuslavových i cizích, jež pod tituly výš uvedenými nás došla. Že při tom chronologického uspořádání listů jen málo dbal, nebudiž nám divno. V lukubracích rozdělil je v knihy patery. První má patrně obsahovati listy nejstarší, a většina jich skutečně jest z nejstarších. O druhé knize poznamenal v nápise, že obsahuje listy psané r. 1501, ale sotva polovice listů knihy té jest takto správně vročena. Kromě toho již před čtvrtým listem té knihy uznal za dobré poznamenati (jakoby vše ostatní bylo v pořádku!), že dva listy následující patří na počátek knihy. O listech knihy třetí nadepsal, že jsou z let 1505—1508, udání to celkem správné, ale příliš neurčité. O čtvrté a páté knize nepoznamenal vůbec ničeho, ani o četných listech v Nova epist. appendix a ledakde jinde. Nezbývá tudíž novému vydavateli než rozepsati všechny listy zvlášť a srovnávati znova. Mimo tuto nedbalost časového pořádku dopustil se Mitis také té chyby, že k jednomu listu přičinil nepravého adressata (viz l. 53). Že mnoho vlastních jmen pouhým N. naznačil, bylo jemu i vydavatelům starším vůbec již svrchu vytčeno. K těmto vadám a nedostatkům přistupují četné chyby tiskové, jež nejen čtení ruší, ale druhde i smysl zatemňují. Nejnápadnější z chyb těch, jak svrchu napověděno, vydavatel pod čarou naznačil; avšak zajíti v tomto opravování příliš daleko nezdálo se mu přiměřeným proto, že nelze všade dobře rozeznati pouhých chyb tiskových (tudíž Mitisových) od zvláštností, třeba chybných, auktora samého (na př. často se vyskytující nom. stipes) nebo od takových jeho chyb, které z nevytříbenosti slohové vyplynuly (sem náleží na př. chyby proti lat. časosloví). Vůbec buďmež toho pamětlivi, že texty zde podané nezakládají se na originalech,

které pohříchu všechny se ztratily, nýbrž že pocházejí větším dílem z ledabylé úpravy, jaké se jim 50 let po smrti Bohuslavově tiskem dostalo.

Konečně dlužno poznamenati, že Mitis, ačkoli na to jen velmi neurčitě naráží, některé listy, zejmena ty, které otiskl při básních, vyňal nejspíše ze starších tisků básní těch, při nichž byly přípisy dedikačními a děkovacími· Soudíme tak z nadpisu listů těch na str. 193 ve sbírce básní: Sequuntur aliquot epistolae nuncupatoriae. Tak vyňaty jsou nejspíš l. 22 a 23 z původního výtisku Bohuslavovy Satiry z r. 1489, při níž snad byl též vítací list Viktorinův z r. 1492 (a vydavatelem básně Viktorin sám). L. 48 vyňat nejspíše z výtisku veršované epištoly, který pořídil r. 1493 Jan z Pibry (ale epištola sama u Mitisa má mylnou adressu!). Zcela jistě vyplynuly l. 161 a 162 z tisku staršího, jak v poznámkách našich doloženo. Také list 76 vzat z předmluvy k básni Balbově, kterou vydal (snad ani ne poprvé) r. 1560 Špan ze Španova. I l. 55 a 56 zdá se, že pocházejí ze starého tisku Bohuslavova spisku »de miseria humana«. Že k domněnkám těm všem nedostává se nám bibliografických dokladů, tomu nepodiví se, kdo ví, jak velký počet právě drobnějších tisků starých během časů přišlo na zmar.

Zařízeno jest vydání naše takto. Napřed stojí pokaždé řadové číslo listu s udáním pisatele a adressata, potom, pokud možná, udání místa, odkud list poslán, a datum. Datum nachází se v závorkách, kdykoli v listě není připsáno výslovně, aneb, byvši připsáno mylně, podle domnění vydavatelova jest opraveno. Potom následuje menším písmem obsah listu a v závorkách pramen, z něhož vydavatel čerpal; a přeložen-li list od Vinařického, poukázka na stránku jeho díla. Pod obsahem otištěno znění listu i s adressou, kterou shledáváme v pramenech. Hned za listy umístěny jsou menší literou tištěné poznámky, týkající se realií a vročení listu. Kdekoli v poznámkách těch citovány Palackého Dějiny, míněno téhož díla vydání druhé z l. 1877 a 1878. Na konci přidán jest přehled celého listáře s obsahy jednotlivých listů stručnějšími i příslušnými stránkami, posléze rejstřík jmenný a věcný. Jak viděti, shoduje se zařízení publikace této v podstatných stránkách s požadavky regulativu slavnou III. třídou České Akademie pro publikace tohoto druhu vydaného, i shodovalo by se ve všech, kdyby publikace mnohem dříve nebyla bývala k vydání předložena a přijata, než regulativ zde dotčený byl schválen.

A.

LISTY VROČENÉ.

1.

Petr Schott Geilerovi z Kaisersberga.

Z Bononie 1476 — 26. prosince. Posílá básně, jež pisatel a Bohuslav z Lobkovic sobě navzájem byli skládali, i prosí za posudek. (Schott f. 154 *a.*)

Petrus Schottus, Bononiae studens, magnae scientiae viro dno Jo. Gesler amico sibi plurimum colendo s. p. d. Quas ad me dedisti literas, laeto animo recepi, tum quod te bene valere significabant, tum vero quod comites sibi Musas habuerunt. Plane, quae mihi misisti, carmina hortantur me, ut data commoditate aliquando nostras quoque Camoenas dirigamus, quas baro quidam nobilissimus, gente Boemus, Bohuslaus de Hassenstein atque ego vicibus mutuis conscripsimus; quod properante iam nuncio minus efficere possum. Magistrum Johannem Rot plurimum ex me salvere iube, cui, cum otium nactus fuero, scribam. Vale. Data Bononia ad*) VII. Kal. Januarias anno domini 1477.

Prorogato mihi tempore data est facultas transmittendorum horum carminum. Tu velim te iudicem adhibeas, nec quemlibet temere reprehendentem audias. Scio enim nonnulla esse in eis, quae si grammaticulis offerantur, imperite posita exclament. Quodsi exactiorem trutinam adhibeant, mitius mecum agendum censeant. Quicquid erit, mihi rogo denuncies: accipiesque apologiam nostram.

Položili jsme tento list na první místo korrespondence Bohuslavovy, poněvadž jest v něm nejstarší zmínka o výtečníku našem. Jméno adressátovo »Gesler« jest patrně chybou starého tisku za Geiler, poněvadž v korrespondenci Schottově žádný Gesler více se neobjevuje, ale objevuje se velmi často proslulý Geiler z Kaisersberga, který r. 1478 působením otce Schottova kazatelem hlavního chrámu Štrasburského se stal (Engel, Schulwesen in Strassburg vor 1538, Strassburg 1886 str. 22). Vročení 1476 zdá se nám správnějším, poněvadž nový rok tenkrát větším dílem počínal se 25. pros. Toho času byli oba přátelé Bohuslav a Petr déle než půldruhého roku v Bononii (srov. Acta nat. german. univers. Bonon. Edid. Friedländer et Malagola 1887). Kromě listu tohoto máme ještě dva listy české, jeden daný z Bononie 23. března 1477, druhý z Tridentu 22. září 1478, v nichž obou Bohuslava podotčeno ode dvou vychovatelů mladého Petra z Rožmberka, kněze Alexandra Krumlovského a M. Mikuláše Weissa z Budějovic (Archiv Český IX., 201. a VI., 172), ale těch zde neotiskujeme znova. Za listem od nás otištěným následují ve sbírce děl Schottových čtyři básně, dvě Schottovy a dvě Bohuslavovy, z nichž tři přijal také Mitis ve svůj sborník.

---

*) Tak vytištěno v dílech Schottových nejčastěji za a. d. = ante diem.

2.

Petr Schott Bohuslavovi.

Ze Štrasburku 1481 — 5. září. Dává zprávu, kterak se mu doma vede, a že ještě neobdržel knih svých z Italie. Pisatel jeví úmysl státi se knězem i slibuje Bohuslavovi, bude-li on chtíti, že postará se o to, aby oba pospolu v místě zbožném a příjemném život trávili. (Schott f. 14).

Petrus Schottus magnifico atque generoso domino Bohus'ao de Hassenstein s. p. d. Quemadmodum valeas, mi charissime Bohuslaë, intelligere maxime vellem. Equidem valeo. In utramvis partem cape. Sum quidem sanus corpore et ita mei fere omnes, sed animo vehementer langueo, quod amoenissima illa et suavissima familiaritate tua careo: sola spe vivo. Scripsi ad te antea per Laurentium mercatorem, quam longe a me ipso divertissem et quanto dolore afficerer propter libros meos, qui nondum venissent. Eadem me et amplior angustia tenet, quia posteaquam Venetiis eos dimisi, ne verbum quidem, ubinam essent, audivi. Quid suspicari debeam, ignoro: nisi ex nundinis Franckpfordensibus ad me deferentur, perditos credam. Ego, mi Bohuslaë, rem nostram ita paro, ut quasi perfecerim. Deus initium esto et finis. De theologia admisit genitor, post aliquot tamen menses: interim tamen domi sum, et in re familiari, quae nobis nunc est intricata valde, vel patrem praesentem iuvo, vel eius vices absentis gero. Quid dicam? Omnia cum molestia ago, atque a re (sic) a proposito nostro non amoveor, sed potissimum impellor. Extra domum nihil ago publici. Amicos aliquando convenio. Iudicium neque seculare neque spirituale ullum vidi, adeo, ut me doctores plerique beginalem doctorem vocent, qui praedicationes quam iudicia plus visitem. Cum matre rem nostram fundo, patrem moneo tacite nonnunquam, ut ab impedimentis publicis abstineat, quae profecto semper augentur atque se ipsa odiosa reddunt, quippe quae invidiam ampliorem creent quam gratiam. Itaque de libris, quos emerim, quosve a te petam, nihil scribo. A libris sum adeo abstinens, ac si cicuta infecti essent. Ubi plane omnia composuero (quantum hominum defectus admittit), ad te scribam, quomodo ages. Id tibi certum sit: quantum ad me pertinebit, efficiam, ut, si volueris, simul salubrem vitam agamus: quando id futurum sit, intra annumne an tertium, non possum adhuc scribere. Nollem subito exasperare parentes meos, sed paulatim lenire. Mi Bohuslaë, habeo, qui me seducere conantur; habeo plures, quam speraveram, qui me ad vitam beatam invitent. Eos ego amo, eos colo, imprimis doctorem Johannem de Keisersberg, praedicatorem nostrum. Hic pro nobis non cessat orare Deum. Fui in thermis Wiltbaden. Illic quoque fuit is, de quo mihi saepe dixisti, prior Ratisponensis fratrum praedicatorum, qui cum te nosceret, familiaris mihi valde fuit. Mitto ad te codicillum quendam, non tam ob aliud, quam ut nomina instrumentorum, quae in eo continentur, ad artificia fere singula peculiaria probes, si latina sint. Fac, ut literis des operam. Curabo enim (Deus iuvet), ut aedificio devoto amoenoque simul utamur. Peram et pugionem misi ad te et dominum Ladislaum per Laurentium mercatorem. Fac, ut ad me scribas. Literarum tuarum cupidus sum perinde, ut tu mearum. Dominum Ladislaum ex me

plurimum salvere iube, et dominum Ulricum Fronsperger cum suis. Vale et me ama. Ex Argentina Nonis Septembris anno 1481.

Hic, qui has literas a me reddendas cepit, si Bononiae non manserit, sed Ferrarium (sic) veniet, rogo, si poteris, cura, ut apud honestos serviat, ita ut studio quoque vacet. Est enim mihi per amicos cognitus, diu versatus in Germania inferiori, quanquam ex patria nostra oriundus, studiosus, ut spero, bonarum literarum.

Dne 28. května 1481 odjel Schott z Ferrary domů, jak svědčí list jeho k Vítu Moelcrovi daný 7 kal. Junias 1481, v němž ohlašuje mu krom pozdravení od Bohuslava, že pozítří odjede domů. Z celého listu jest patrno, že oba přátelé smluvili se byli, že vstoupí v stav kněžský a živi budou pospolu. Uvedený v listě převor dominikánů Řezenský jinde jmenuje se Johannes Nigri Ladislav, kněz diecese Vesprimské, byl vychovatelem Bohuslavovým. Oldřich Fronsperger (Freundsberg) stal se později biskupem Tridentským.

3.

Petr Schott Bohuslavovi.

(Ze Štrasburku 1481 — na sklonku). Stěžuje si, že nemá o něm a smýšlení jeho žádných zpráv. Otec Petrův že k duchovnímu stavu také svoluje; ale Schott neví ještě, kdy a kde ve studiích bude moci pokračovati. Vypisuje velké zaneprázdnění otcovo a nastávající zápletky válečné. Napomíná Bohuslava k pilnosti a zbožnosti. (Schott f. 107.)

Petrus Schottus magnifico atque generoso domino Buhuslao de Lobkowic et Hassenstein Bohemo, scholari Ferrariensi, s. p. d. Bis ad te iampridem scripsi, Bohuslaë carissime: nec responsionen accepi ullam; quamvis nihil mihi tam molestum, quam quod, ut valeas, ignoro, et quem erga me remque nostram animum conceperis, literis nondum confirmasti. Turbatus ad te literas priores scripsi, utpote qui suavissima familiaritate tua seclusus libris quoque meis carere coactus inter meos non usquequaque laetus degebam, ita ut non solum eis, quae cuperem, non potirer, sed etiam molestissima nonnulla videnda tolerandaque essent. Verum benignissimus Deus clementius nobiscum egit: matri incolumitatem reddidit, patrem animo patientem magis esse voluit, atque in rem nostram non modo fautorem sed quasi suasorem; nempe cum animadvertat vir plurimis laboribus functus nullam esse inter mortales gratitudinem, non potest non existimare beatiorem esse eum, qui spem suam in Deum potius figit quam in hominem. Itaque cum sententiam meam ad pacem cordis propendere videat, non solum auctoritatem praestat, sed etiam laudat. Itaque quietior sum animoque laetior, et me libris meis, qui vix tandem appulerunt, dum per otium licet, oblecto: reliquum fere tempus patri obsequor et praesentia mea plus quam manibus opitulor. Quamobrem non festino, ut abeam, sed interim paro, dum forte quietioribus parentibus meis absentia mea tolerabilior sit futura. Id, spero, exacta hieme mihi continget. Quod ubi incepero, clarius ad te, quid et quomodo et ubi discam, perscribam. Tu modo fac animo constanti sis, nam omnino, si Deus nobis vitam concesserit, te mecum habere in summis optatis habebo. Si nihil me ad quietem hortaretur, vita patris satis superque impelleret. Opto te saepenumero, ut unum saltem diem videas importunam obstrepentium

confusionem, hinc reipublicae causam offerentium, hinc sui ipsius, hinc amicorum, hinc eorum, quos nunquam novit. Arbitrareris nimirum laborem eius ab ambientium fastidio nihil inferiorem esse. Sed haec satis. Tu fac, ut ad me mentem perscribas tuam, quid agas: quid cum (mezera) inceperis, quomodo tibi id, quod ago, placeat, quid in rem nostram tibi consultius videatur. Haec et si qua alia nostra interesse putaveris, fac ad me certissime perscribas: id enim praeter hoc, quod iucundissimum mihi fuerit, etiam conducibile pro coeptis nostris erit. Patria nostra sano quidem aëre gratia omnipotentis Dei fruimur, frumenta et vina solito cariora reddidit tritura et vindemia parum ferax. Pacem nostram imperator solicitat: mandatis etenim arctissimis omnes imperio subditos adversus Ungarorum regem cogere contendit. Item cum republica Thuricensium non omnino sincera nobis est amicitia. Abiit hodie pater meus legatus pro republica nostra, atque ut obsequerentur nobis; una profecti sunt legati episcopi Argentinensis, ducis Austriae, ducis Lothoringiae, episcopi Basiliensis, reipublicae Basiliensis, Columbariensis et ceterarum civitatum speciali nobis foedere iunctarum, ad reliqua septem coniuratorum, quos Suicenses vocant, capita, expostulaturi iniuriam nostris a Thuricensibus factam. Quodsi nihil profecerint, vereor, ne rumpendo tam grandi foedere causa iam sit conflata; sed turbulenta monstra his sint mansuefacienda, qui seculi furibundas rationes certo credunt examine regi posse. Id sane cum fieri nequeat, nos studeamus (quoad eius fieri poterit) meliorem partem Mariae imitari, ut ad ea, quae diligentibus se Deus promisit, adipiscenda digni censeri mereamur. Vale. Si literas ad Heinricum S. Georgii Bononiae tabernarium mittas, credo ad me transferentur. Fac literas graecas et latinas diligenter investiges, videre enim videor aliquid boni inde nos confecturos. Imprimis Deum ama, cuius gratiam cum consecutus fueris, reliqua munificentissimus dabit. Dominum meum D. Ladislaum ex me salvere iube et reliquos, qui me noscunt. Firmo sis animo, fac Deum ut ames nitaris; literis tanto diligentius indulgeas, quanto ad beatiorem vitam sunt conducibiliores. Cito, si me amas, rescribe.

Válka říšská s králem Matiášem Uherským, v listu ohlášená, vypukla r. 1482 (Palacký V., 1, 234). Vročení položeno vzhledem k této narážce a vzhledem ke zprávě, že knihy Schotta již došly.

4.

Petr Schott Bohuslavovi.

(Ze Štrasburku 1482 — na počátku). Kterak ulekl se, dovídaje se z listu kněze Ladislava, že Bohuslav stůně. Doufá v brzké uzdravení a čeká zprávy o tom. Vypisuje svůj život domácí a žádá knihy vnově vyšlé. (Schott f. 107.)

Petrus Schottus magnifico viro domino Bohuslao de Hassenstein s. p. d. Quod non satis firmus fueris, quod ad me scripsit Ladislaus, presbyter Vesprimiensis (sic), ita me conturbavit, ut legens pene exanimatus conciderem. Ab eo enim tempore, quo me in familiaritatem acriorem admisisti, quae tibi obvenerint, non aliter iudicavi atque mea. Verum spero clementiorem Deum iampridem te nobis reducem restituisse, ideo ne verbum quidem addam. Quaternas ad te iam literas scribebam, quarum non nisi primas ad te perlatas esse

cognoveram: redierunt etenim reliquae. Ut valeas et quid rerum agas, certior fieri vehementissime desidero. Ego domi, quantum fieri potest, me contineo; negotia forensia penitus declino et prorsus abhorreo, quietem animi amplius quam solicitam exercitationem meditatus. Tametsi non desint nescio quae domesticae curae, quas absente patre libens suscipio hac potissimum causa, ut ea re ab ignavia me vindicare possim. Si quae ex his libris impressi sint, quibus me delectari putas, fac saltem sim certior, atque adeo quicquid mea interesse putaveris, fac mihi significes. Quod confidentius ad te scribo, humanitas et benevolentia causam dederunt, quae me tibi tanta necessitudine iunxerunt, ut non videar ampliore tibi posse devinci. Vale.

List tento náleží zajisté mezi předešlý a následující Bohuslavův. Neníť v něm více žádné zmínky o dotčených svrchu úmluvách obou přátel; což způsobil snad list kněze Ladislava; i nenaráží se na následující list Bohuslavův, určitě datovaný. Psán byl list tento tudíž nejspíše záhy r. 1482.

5.

Bohuslav Schottovi.

(Z Ferrary) 1482 — 20 května. Zprávu dává o nepříjemném stavu svém, a kterak pomocí rodičky Boží z nebezpečné nemoci vyváznul. Osvědčuje mu své přátelství a slibuje brzkou návštěvu. (Luc. 50, Schott f. 20 *b*, Vinařický 3).

Clarissimo J. U. doctori domino Petro Schotto Argentinensi, amico charissimo s. p. d. Cuperem ad te late scribere, sed tot molestiis circumseptus sum, ut nihil prorsus agere possim. Non satis est enim Venetos hostes nobis imminere, sed etiam pestilentia urbem populatur: quae tamen omnia gratiora mihi sunt, quam patriae calamitatem intueri. Literas trinas a te recepi, quibus an vivam edoceri cupis: habe breve responsum.

Vivo, licet nostrae forsan Rhamnusia vitae
Invideat: sed diva parens, quae pandit Olympum,
Non sinit hanc animam, donec commissa priora
Eluerit *) lachrymis, terrenum linquere corpus.
Non Lachesis, non Clotho mihi, non Atropos ulla,
Sed genitrix aderat summe veneranda Tonantis,
Cui mare, cui tellus, cui coeli sidera parent.
Haec tulit auxilium misero, Stygiaeque paludi
Eripuit calidum prope jam Phlegethonta videntem.

Quid aliud scribam nescio, quippe qui dubito, an hae literae unquam ad te pervenient (sic), adeo in incertum eas Bononiam misi. Ex eo enim tempore, quo Daniel recessit, nullum prorsus nactus sum, qui ad te proficisci vellet. Itaque si me idcirco tui immemorem putas, quod raro a me literas suscipis, iniquus es (ne dicam peius), qui me inaudito sententiam de meo in te animo

*) Schott: Elueret.

fers. Petrus accelerat et non permittit aliud scribere. Vale. Tuus sum, si unquam fui. Videbo te citius, quam speras forte. 1482 die 20. Maji. Duo paria cultrorum mitto et in Hesiodum commentum.

List tento jest nejstarší určitě datovaný Bohuslavův. Pozoru hodno jest, že již v něm zračí se pessimistické smýšlení o poměrech českých, jehož auktor nepozbyl do smrti Slibovaná na konci návštěva neuskutečnila se, pokud víme, až r. 1485.

6.

Petr Schott Bohuslavovi.

Ze Štrasburku. 1482 — 16. listop. Posílá list do Čech jsa v nejistotě, kde Bohuslav mešká, doma-li či ještě v Italii. Vytýká mu liknavost v dopisování, a zprávu dává o brzkém svém kněžství a kanovnictví. (Schott f. 19 *b*).

Petrus Schottus magnifico atque generoso domino Bohuslao de Hassenstein s. p. d. Quamquam ignoro, ubinam gentium vitam agas, vir humanissime (prorsus ignoro, domumne redieris, an adhuc inter Italos bonis artibus operam impendas): tamen opportunitas M. Valentini de Ponte nuncii, cuius fidem te potissimum narrante cognovi, effecit, ut in castellum quoque vestrum literas ad te meas perferri curarem, si forte a Bohemia responsionem merebuntur, quam in Italiam toties missae non impetraverunt. Nemo mihi facile persuasisset, Bohuslae, me ita tuo potuisse excidere animo, ut (non dicam) non mihi responderes, sed tuapte (sic) ad me non scriberes. Neque enim id convenerat, ut semoti corporibus ea quoque, quae ad amicitiam tuendam pertinerent, posthaberemus: quin potius tu dies noctesque obtestabaris, ut literarum vicissitudinem nunquam intermitterem. Id ego cum pronissimo consensu spoponderim, quod ad me pertinet, sine fraude non modo implevi, sed et tibi viam significavi, qua tabellariorum ad me facultatem adipiscereris. Verum tu — quid multis opus est? Si te mutuus amor, qui in me ipso nihil prorsus imminutus est, non movet, profecto exprobrationes hae in te nihil faciunt. Sed quid mecum stomachor? Gratus es. Magnificatorem rerum vestrarum Pium II. falsitatis insimulari non poteris, qui vestri generis viros fidei tenaces scripsit. Id enim sic accipi oportere, ut Joannes ille canonicus Eistetensis interpretatus est, tu satis superque testimonium affers. Qui et id ita accipiendum iudicavit: non quod fidem servent, sed quia apud se teneant id, quod promiserunt, nec in effectum foris deducunt. Convitiari me tibi, si adhuc me amas, mihi non succensebis. Nosti enim, quam aegre patiatur amicus iniuriam ab amico. Sin amare desiisti me, me Hercule longe ampliorem increpationem mereris. Sed omnem hanc indignationem a me vindicabis vel unis literullis, quibus de condicione et voluntate me tua certiorem feceris. Ego iam per Dei gratiam eum statum adeptus sum, in quo me sperem salutem animae Deo concedente consequi posse. Plane si nihil aliud ex amicitia tua consecutus essem, saltem illud maximi facio, quod tuis hortationibus prudentissimis in electione vitae, quam mihi constitueram, cum saepe vacillarem, corroboratus fui. Deo benignissimo sit laus immortalis! Sed vide, ut et tibi bene consulas. Scis, quid dico. Ego nunc usque adeo processi, ut ad festa

nativitatis proxima presbyterii sublimitatem sim accepturus. Deus omnia accepta habere velit. Ubi annum residentiae complevero, in canonicatu sancti Petri iunioris, si Deus dederit, theologiae operam dabo. Tu, si quae reliquiae amoris apud te restant: quid suspensum tenes, fac intelligam. Per Nurenbergam, si tibi res cordi foret, commodissime mittere posses, aut per patrem Joannem Nigri, priorem praedicatorum Ratisponensium. Quem cum diebus superioribus Argentinae convenissem, pollicitus est omnem se operam daturum, ut ad me literae tuae pervenire possint. Vale. Ex Argentina ad XVI. Kal. Decembris a natali anno 1482.

Kdo byl doručitel listu »M. Valentinus de Ponte nuncius«, nevíme. Snad to byl posel na sjezdě Mostském 2. května 1482 (srov. Palacký V., 1, 212). Knězem stal se Schott podle korrespondence jeho v zimě 1483 a téhož roku kanovníkem u sv. Petra ml. v Štrasburku. Kanovnictví dosáhl resignací Jakuba Hagena v jeho prospěch (Zeitschrift f. vergl. Litt.-Gesch. N. F. IV., 447), avšak dle vlastního přiznání (v listě 4. října 1485 k Manliovi) v Římě, »ubi officina est, in qua praebendae cuduntur«. Poněvadž však nároky na touž prebendu zdvihl jakýs Engelhart Funk, ano citoval Schotta do Říma, vyřízena věc na prospěch Schottův teprv r. 1487.

7.

Bohuslav Petru Schottovi.

Z Hasišteina (1483) — 10. dubna. Omlouvá se, že tak zřídka může mu psáti, i posílá mu dárky. (Schott f. 63 *a* = Luc. 51.)

Petro Schotto s. p. d. Mi frater, mi frater, mi frater, ne succenseas, si tardius et rarius, quam speraveras, literas accipis, neque idcirco animum meum erga te mutatum existimes, neque hoc ignaviae aut negligentiae meae ascribas: sed quia aut nulli aut quam paucissimi sunt, qui hinc ad te proficiscuntur. Nunquam enim aliqua vis fortunae tanta erit, ut me abs te, saltem animo, separaret; neque mihi aliquid gratius accidere potest, quam tuae iucundissimae consuetudinis reminisci. Quae etsi tibi persuasa esse non dubito, delectat me tamen de his rebus scribere, quae ad amorem nostrum confirmandum maxime pertinent, praesertim cum nullum aliud scribendi genus se mihi offerat, nisi forte de valetudine mea edoceri cupis, quam vel ex hoc cognoscere potes, quia ad te scribo, quod infirmi facere non consueverunt. Te quoque et animo et corpore valere opto et in pristina erga me benevolentia perseverare, quod quidem mihi est exploratum. Nam nuper magister Johannes ordinis Praedicatorum prior Ratisponensis de tuo in me affectu multa mihi scripsit. Vale. Mitto tibi munuscula, quae fac grato animo suscipias. Ex Hassensteyn die 10. Aprilis anno 1487.

List tento má ve vydání Mitisově datum 1487 zajisté nesprávně. R. 1485 navštívil Bohuslav Schotta v Štrasburku, jak z listu tohoto k Vítu Mälerovi 4. Kal. Octob. 1485 vysvítá. O této návštěvě v listě našem není zmínky. Za to praví Bohuslav v listu k Schottovi 10. srpna 1487 daném, že od této návštěvy teprv jedno psaní mu poslal, ve kterém stav života svého zevrubně vypsal. Kdyby datum 1487 listu našeho bylo správné, musil by to býti tento list: ale v listu našem nic podobného neshledáváme. Podle zdání našeho list nejlépe se hodí k r. 1483, poněvadž v něm Bohuslav praví, že převor Řezenský Jan Nigri

o Schottovi mnoho pěkného mu psal, v listu pak Schottově předešlém pověděno, že převor ten na sklonku r. 1482 v Štrasburku pobyl. Jest zároveň list tento z pozůstalých nejstarší psaný v Čechách, kamž Bohuslav na sklonku r. 1482 se navrátil. (Srovnej list 114, v němž udáno, že Bernhard Adelmann do r. 1507 již po 25 let Bohuslavovi zasílání knih obstarává, tudíž zasílání to r. 1482 se počalo.)

8.

Bohuslav dru. Václavovi z Plané.

Z Hasišteina (**1483**) — **11. list.** Aby mu při kapitole Pražské vymohl buď koupi aneb pronajetí domu po nebožtíku administratorovi Janovi. (Luc. 64 *b*).

Doctori Venceslao de Plana etc. s. p. d. Etsi multa in mentem veniunt, quae te cognoscere vellem; quoniam tamen brevi me apud te futurum spero, praetermittam caetera, et unum, quod sine periculo vix differri potest, ad te scribam. Domum felicis Johannis administratoris vacuam esse ferunt: hanc mihi vendi vel locari aut ad habitandum per nonnullos annos concedi magnopere opto. Qua in re tua potissimum opera uti institui, quem ob doctrinam atque integritatem plurimum apud capitulum autoritate valere certo scio. Itaque te rogo pro veteri tua (qua me a pueritia complexus fuisti) benevolentia, ut hanc provinciam suscipias: quoniam non dubito me facillime ea, quae cupio, si tu volueris, consecuturum. Utor eo paucioribus verbis, quia ad te scribo, a quo nihil mihi impetratu difficile videtur, persuadeque tibi magnum cumulum ad tua pristina in me merita accessurum, si omni studio atque industria elaboraveris, ut ex tribus, quae memoravi, in uno a capitulo desiderio meo mos geratur, idque fac, ut eo celerius conficias, quoniam multos me competitores habere audio. Vale. Ex Hassensteyn 3 Idus Novembris.

Míněn jest zde dům Hanuše s Kolovrat, administratora hradského 1469—1483, který roku posléze uvedeného dne 27. září o známé bouři Pražské zemřel. Jeho pomocníkem 1481—1483 byl dr. Václav z Plané. Přání svého Bohuslav nedošel, poněvadž dům zmíněný přestavěti dal nástupce Hanušův Pavel Pouček na stálé sídlo proboštů hradských (Tomek, Děj. Prahy VIII., 8). Za to držel v letech následujících Bohuslav dům na Malostranském rynku až do r. 1502, kdy ke dvoru do Budína se stěhoval; kterýžto dům dříve náležel byl místopísaři desk zemských Štěpánovi (Tomek VIII., 32).

9.

Bohuslav Konradu Wimpinovi.

Z Hasišteina (**1486?**) — **24. dubna.** Aby mu opatřil přepis díla Averrhoesova »de sectis«, chovaného při universitě Lipské. (Luc. 109 *b*).

D. Conrado Vimpinae s. p. d. Averrois ille, non tam religione quam lingua Arabs, volumen quoddam scripsisse fertur, cuius titulus est: »de sectis«, in quo multa adversus Christianam religionem evomit. Id in gymnasio vestro haberi audio, precorque, si fieri potest, ut mihi tua opera exscribatur. Cupio enim vehementer huius, ut ipse videri vult, peripatetici deliramenta cognoscere. Nam

et venena tum optime caventur, cum deprehenduntur, et Christiana pietas nescio quomodo inter hostium blasphemias maxime elucescit. Dionysius etiam Alexandrinus episcopus ad Philomenem scribens se tractatus haereticorum non sine fructu legisse refert. Neque mireris me abs te, cuius faciem prorsus ignoro, haec exigere. Non solum enim doctrina sed etiam humanitas in absentibus saepenumero cernitur; literae quoque tuae, quas olim ad me dedisti, faciunt, ut omnia impetrabilia apud te arbitrer. Mihi certe nihil hoc tempore gratius facere potes, quam si id, quod tantopere opto, tua cura diligentiaque consequutus fuero. Mittam autem tibi sumptus, ubi primum rescripseris. Vale. Ex Hassensteyn Aprilis 24.

V Mitisově vydání umístěn jest list tento mezi dopisy z let 1505—1508. Avšak list jest zajisté mnohem starší, neboť pisatel s jakýms ostychem ještě k neznámému se obrací. My klademe jej konjekturalně na r. 1486, kdy Wimpina (vlastně Conradus Coci de Wimpina) stal se v Lipsku mistrem, a doporučen snad od staršího kollegy Martina z Mellerstatu o přátelství Bohuslavovo se písemně ucházel. Že by on byl plagiatorem, o němž jednají dva listy Bohuslavovy následující, nelze připustiti, poněvadž by zajisté o nectném skutku tomto zmínka se stala v pozdějším sporu jeho s Mellerstatem; ale žádné takové zmínky ve sporu jinak velmi prudkém a několikaletém neshledáváme. Že list jest starší, než Mitis udává, dokazuje také citát z Averrhoa, položený v listě Bohuslavově ze dne 18. března 1491, kdy zmíněné dílo pisatel tudíž již měl.

10.

Bohuslav Martinovi Pollichovi z Mellerstatu.

(1486 — na zimu.) Stěžuje si na úskok Konráda (Celtesa), jenž básně nějaké Bohuslavovy pod svým jménem v Lipsku dal vytisknouti. (Luc. 97, Vinařický 82.)

Martino Mellerstat s. p. d. Conradus N., quo tu (ut ego audio) familiariter uteris, petivit a me superioribus diebus, ut in numerum meorum adscriberetur, quod profecto (quanquam mihi penitus ignotus erat) pro mea in omnes bonarum artium studiosos benevolentia facile impetravit. Putabam enim eum sincere amicitiam meam expetere neque aliud in corde, aliud in ore habere, quando etiam insulsa illa barbaraque carmina, quae ad me scripsit (dum amicitiae recens incoeptae aliquid tribuere cupio), plus, quam fas erat, et prosa et versu laudavi. Caeterum tantae meae in se humanitati homo nihili hanc gratiam retulit, ut versus in nostra editos officina sub nomine suo imprimi curaverit, verum adeo inepte nescio quid loco prooemii praelusit, ut facile appareat voluntatem quidem eum furandi habere, sed artem prorsus ignorare. Quodsi existimarem eum malevolentia aliqua aut odio nostri ductum id fecisse, graviter et iniquo animo temeritatem suam paterer: sed non ita est. Volebat enim bipes hic asellus autoritatem apud discipulos suos industria nostra sibi quaerere. Itaque misereor potius hominis quam succenseo, et animum ad ulciscendum incitatum revoco et reflecto, quippe qui minime talis est, in quem ingenii mei tela coniicienda arbitrer. Garriat ille, circumblateret et inter pueros suos, quantum vult, glorietur, neque solum mea aut Gregorii Tyfernii (quem pari iniuria afficit) sed etiam Vergilium et Homerica carmina sibi attribuat: nunquam

tamen efficiet, ut nostra ira dignum iudicem. Caeterum tu, si honori, si famae familiaris tui consulere vis, curabis, ut deinceps a simili levitate abstineat neque aliorum gloriam sibi usurpet. Posset enim in quempiam minime mei stomachi incidere, qui et toti gymnasio vestro impudentiam eius notam faceret et Stesichori more cantare palinodiam compelleret. Vale.

Širší objasnění listu tohoto a následujícího a vročení obou podal jsem zvláštním článkem v Čas. Mus. 1875 na str. 397—404. Mitis klade oba listy mylně na r. 1501.

11.

Bohuslav Martinovi Pollichovi z Mellerstatu.

(1486 — na zimu.) Děkuje, že veškery styky s Konradem (Celtesem) přerušil, zvěděv, čeho se tento dopustil. Doporučuje mu humanistu Priama. (Luc. 98.)

Martino Mellerstat s. p. d. Mirifice delectatus sum literis tuis. Erant enim non solum indices benevolentiae tuae in me sed etiam plenae suavitatis et elegantiae. Scribis Conradum N. in Gallias secessisse neque tibi quicquam cum homine commercii ex illo tempore fuisse, quo animum meum ab eo alienatum intellexisti. Ago tibi gratias: nolim tamen adeo imbecillo animo abs te existimari, ut Conradi levitas mihi magnae curae sit. Admodum enim miserum esse oporteret, cui in re praesertim literaria negotium exhibere posset. Socrates, cum aliquando pugno percussus esset, amicis iniuriam ulciscendam censentibus: »num, inquit, asinum quoque, si me calce feriret, in ius vocarem?« Quamobrem nos quoque Conradum valere sinamus, satis nam poenarum luit non modo a te sed etiam, ut audio, ab academia Lipsensi spretus et contemptus. Fortassis etiam hac infamia admonitus mutabit mores, neque deinceps id committet, quod semel tentatum parum prospere cessit. Neque est, quamobrem tu recessum eius iniquo animo feras: quoniam (si tibi haec mansuetiora studia voluptati sunt) Priamum apud te habes Conrado omni genere doctrinae praestantiorem, quem quidem ego adeo tibi commendo, ut nihil sit, quod mihi hoc tempore gratius facere possis, quam si hominem non dilexeris solum, sed etiam amaveris; quanquam spero, ubi ingenium et eruditionem viri cognoveris, eum etiam sine literis meis apud te gratiosum fore.

Srovnej poznámku k listu předešlému. Doporučený zde humanista jest Priamus Capocius z Marsaly na Sicilii. Týž složil a r. 1488 v Lipsku tiskem vydal báseň na oslavu Fridricha lantkrabí Durynského, nazvanou Fridericeis (Jöcher, Gelehrten-Lexikon); i byl prvním humanistou italským v Lipsku (Gretschel, Die Universität Leipzig, Dresden 1830 str. 199), ač nebyl-li jím Celtes, který v matrice Němců Bononské na r. 1470 jest zapsán. (Ostatně že Němci matriku svou v Bononii falšovali, dokazuje Geiger v Zeitschrift f. vergl. Litt. Gesch. N. F. II., 460.)

12.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

(1486 — na zimu.) Zprávu dává o přípravách k válce s kurfiřty, kteří k volbě císaře Maximiliana krále Vladislava nepozvali, a s císařem samým; i kterak pisatel se chystá na službu dvorskou. (Luc. 62, Vinařický 4.)

Bernhardo Adelmanno s. p. d. Quae apud nos gerantur, arbitror te iam fama cognovisse. Flagramus enim omnes incredibili studio belli gerendi adversus nonnullos Germaniae principes, a quibus nos insigni contumelia affectos existimamus, quod regem nostrum ad suffragium de novo imperatore eligendo ineundum contra antiquam consuetudinem minime vocaverunt. Neque deerunt justissimae nostrae causae Pannoniae Poloniaeque reges, quorum alter odio quodam Germanicae nationis alter patria pietate motus ingentia nobis auxilia pollicentur. Sunt praeterea ad Gallos Anglosque legati, si qua ratione reges illarum gentium adversus M.*) concitare possent, ut duplici bello disiunctissimis in locis implicitus debilior ad resistendum sit. Nec dubitaturi sumus, si res nostrae parum ex sententia procedent, etiam Getas Scythasque, quos Tartaros appellamus, in societatem belli recipere. Vellem, si fieri posset, de his rebus tecum colloqui et more nostro veteri, dum tu tuorum et ego meorum virtutem in coelum tollimus, plurimum temporis altercando consumere. Quoties enim illo versiculo uterer:

»quae miseris caedes Laurentibus instant«; quoties exercitus vestros fusos fugatosque et veteres nostras victorias commemorarem, ut tibi homini eloquentiae studiosissimo ne mutire quidem liceret. Habes publica: nunc privata accipe. Ille enim tuus Bohuslaus, qui apud Parnassum et Helicona in umbra latere solebat, quique otii et tranquillitatis semper cupidissimus fuit, vastum illud curarum et solicitudinum pelagus sponte ingreditur, et eo ambitionis processit, ut fumis falsarum dignitatum atque honorum excoecatus in aulam regiam, a qua semper abhorrebat, et in turbulentissimas tempestates se coniicere audeat. Quanquam, ut tibi aperte fatear, non tam honores me in hanc sententiam ducunt, quam quaedam pietas in patriam, pro qua etiam mori pulcherrimum putarem, si morte mea pristina illi gloria repraesentari possit. Hanc ego si a nonnullis, qui non patriae solum sed etiam Dei inimici sunt, pro viribus tutatus fuero, maiorem me profecto fructum consecutum arbitrabor, quam si in bonarum artium studio et literis consenescerem, quae tum demum laudabiles atque expetendae sunt, si ex his etiam aliquid ad communem utilitatem confertur. Haec sunt, quae tibi hoc tempore scribenda existimavi. Si quid praeterea memoratu dignum eveniet, non gravabor, cum primum aliquem vestratem nactus fuero, te facere certiorem. Vale, et fac ut sciam, quid N. noster agat, quoniam dormitare mihi videtur.

List tento náleží zajisté na r. 1486; Palacký V., 1, 257 myslí, že napsán byl teprv po sjezdu Jihlavském, který odbýván na počátku září t. r. Kdy Bohuslav tenkrát do služby

---

*) Maximilianum.

dvorské vstoupil opravdu, určitě nevíme. O adressátu Bernhardu Adelmannovi a bratru jeho Konradovi jsou zprávy, jichž jsme dosud mohli se dobrati, velmi kusé a nespolehlivé. Pocházeli ze šlechtické rodiny Francké. Bernhard prý narodil se r. 1457 a studoval v Heidelberku, kdež zapsán v matrice na r. 1472 (Veith, Geiger a Lier uvádějí, že v Tubinkách). Později odebral se na studie do Italie, kdež seznámil se s Bohuslavem. Byl kanovníkem napřed v Eichstädtu, potom (1498) také v Augsburku. Umřel r. 1523. Bratr jeho Konrad byl jen o málo mladší, neboť již r. 1473 objevuje se v matrice Heidelberské (nemohl se tudíž naroditi až r. 1466, jak Lier a Geiger udávají). Studoval také ve Ferraře spolu s Bohuslavem i stal se také kanovníkem v Eichstädtu a Augsburku.

(Srovn. Veith. Bibliotheca Augustana, Alphab II., Augustae Vind. 1786, potom Geiger v Allgem. Deutsche Biographie, posléze Lier v Zeitschritt d. histor. Vereins für Schwaben VII., str. 86.)

13.

Bohuslav Konradu Adelmannovi.

(1486 — na sklonku.) Děkuje za přátelský dopis, jehož se nenadál, a kterak potěšen jest zprávou o dosazení Oldřicha z Freundsberga na biskupský stolec Tridentský. Že bratr Bernhard za příčinou studií filosofických vydal se do Gallie, pisatel lituje, ale nicméně počínání to chválí. (Luc. 61.)

Conrado Adelmanno s. d. Redditae sunt mihi abs te literae plenae studii, officii et tuae in me benevolentiae, quibus (ut tibi aperte fatear) varie affectus sum. Iucundum enim erat cognoscere Hulrico meo dignum virtute sua locum obtigisse; sed moleste tuli fratrem tuum, virum optimum et mei unice studiosum, in Galliam secessisse, cuius ego lateri (quoniam nunquam alicuius consuetudine et familiaritate aeque delectatus sum) semper haerere voluissem. Neque tamen reprehendo consilium hominis, sed laudo et admiror gravitatem et constantiam, quod nec deliciis abduci nec laboribus a studio sapientiae deterreri potest, quandoquidem hoc tempore (nescio quo fato) virtutes cedant voluptatibus et Epicuri schola verbis quidem ab omnibus gymnasiis explosa sit, moribus autem passim probetur. Id cum fratri tuo admodum perniciosum videretur, maluit virtutis gratia omnia experiri quam in patria per otium et voluptatem diffluere. Neque dubitarem, si mihi ex animi arbitrio vivere liceret, secum non Gallias solum sed etiam toto divisos orbe Britannos et ultimam Thulen adire. Quamobrem vereor, ne huiusce modi profectionem suam dolere invidi sit potius quam amici. Solantur me etiam literae tuae, quibus mihi omnem operam adeo liberaliter polliceris, ut me haec legentem nescio quis stupor invaderet. Neque enim familiaritas, quae inter nos Ferrariae fuit, spem mihi afferebat, ut me tanto abs te affectu complexum putarem. Itaque hanc tuam erga me humanitatem mirifice probo et in pectus meum penitus admitto, nempe qua me tibi perpetuo obnoxium reddidisti. Vale.

Zmíněný Oldřich z Freundsberga býval ve Ferraře spolužákem Bohuslavovým, jak vysvítá z listu 2, potom stal se kanovníkem v Augspurku (Mon. Boica 34), konečně dne 30. září 1486 biskupem Tridentským (Gams, Series episc.). Odtud vyplývá vročení našeho listu, z něhož dovídáme se také, že adressát studoval ve Ferraře současně s Bohuslavem. Srovn. poznámku k listu předešlému.

14.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

(**1486 — na sklonku.**) Vzdává chválu, že za příčinou studií do Gallie se vydal; ale hledě k prospěchu svému, odchodu jeho lituje. Nalézá ostatně útěchu v ochotě, již mu osvědčil přátelským listem bratr Konrad. Konečně prosí, aby mu opatřil dějepisná díla hodnověrná o národech západních, jichž by se dopídil. (Luc. 60.)

Bernhardo Adelmanno s. p. d. Audio te in Galliam amore literarum profectum esse, ideo consilium tuum vehementer probo; neque hoc exiguum aetatis, quod nobis a natura datum est, melius impendi potest. Si enim negotiatores, quoties eis aliqua spes lucri proponitur, non solum ultima quaeque terrarum loca lustrant, sed etiam omnes labores atque pericula sponte subeunt, quid est, quod nos ab inquisitione huius preciosissimi humanarum rerum thesauri deterrere queat, praesertim cum non desint nobis maximorum virorum exempla, qui amore sapientiae omnes gentes atque nationes (quoties eos alicuius doctrinae fama ducebat) pervagati sunt. Neque senibus turpe putabant ea discere, quae iuvenes neglexerunt; quin etiam quidam ex eo numero in extrema senectute magistro ad lyram usus dicitur, et alius gloriatus est se quotidie aliquid discentem senescere. Tibi vero in ipso aetatis flore si quis hoc tantum bonarum artium studium vitio daret, nonne desipere, delirare et plane furere videretur? Mecum tamen aliquanto deterius agitur, quoniam procul abes, et neque tam frequentes literas ad me dare neque tanta diligentia ea, quae ad me pertinent, curare potes. Fero tamen desiderium tui, quoniam te propediem plenum Gallicarum mercium, hoc est omni literarum genere ad nos rediturum spero. Solatur me etiam fratris tui, optimi viri, humanitas, qui nuper omnem mihi suam operam per literas pollicitus est: quod eo gratius fuit, quoniam minime tanta cum eo familiaritas Ferrariae erat, ut aliquid huius modi ab eo expectare debuerim. Caeterum ne te apud Gallos a servitute mea liberum existimes, pro nostra mutua benevolentia te etiam atque etiam rogo, si quae historiae Galliae, Britanniae etc. omnium denique illarum gentium, quae Rheno, Rhodano etc. internoque mari ambiuntur, in manibus sunt, ut me earum participem facias: neque ego in his eloquentiam sed fidem rerum gestarum requiro. Hac in re si mihi morem gesseris, magnus ad tua in me merita, quod iam non arbitrabar fieri posse, cumulus accedet. Vale.

List tento napsán zajisté současně s předešlým, i odeslán po Konradovi adressátu.

15.

Bohuslav Oldřichovi biskupu Tridentskému.

(**1486 — na sklonku nebo 1487 na počátku.**) Blahopřání k hodnosti nedávno nabyté. (Luc. 53.)

Hulrico archiepiscopo Tridentino s. p. d. Etsi tardius fortasse, quam oportebat, honori tuo gratulor, pater optime, gratulor tamen, et ut tibi pontificatus iste sempiternae laudi gloriaeque sit, magnopere opto. Jam pridem enim virtuti tuae debebatur huiusmodi locus, in quo non solum lumen animi, ingenii,

consiliique tui ostendere, sed etiam multis praesidio atque saluti esse possis. Neque enim vereor, ne tu omnis doctrinae et virtutis speculum aliter te geras, quam magistratus, in quo constitutus es, postulabit. Si enim in adolescentia et vita privata, ubi et venia aetati dari poterat et spes coelandi erat, semper caste integreque vixisti, multo profecto magis id nunc sperandum est, cum senior factus sis et omnium ora atque oculi in te coniiciantur, ut nullum dictum factumve tuum obscurum esse possit; quanquam scio (quae tua probitas est) etiamsi annulus ille Lydii pastoris tibi contingeret, nihil te omnino acturum, quod a iustitia et aequitate alienum esset. Itaque si Plato beatas putat respublicas, in quibus aut principes philosophantur aut philosophi praesunt, nonne felicem iudicabimus plebem Tridentinam te pastore, qui et sapientiam ad cognoscendum ea, quae virtutis sunt, et voluntatem ad agendum et animum ad exequendum habes? Neque me fugit non esse absurdum commemorare hoc loco, quae Paulus apostolus in episcopo requirit, sed nolo in sylvam ligna ferre et sus (ut aiunt) Minervam instruere. Ita enim haec omnia ab initio pueritiae dedicisti et hausisti, ita animum tuum longa bene agendi consuetudine atque exercitatione instituisti, ut multo prius moribus quam dignitate episcopus esses. Neque haec tibi suspecta sint. Scis enim, utpote naturae meae magna ex parte conscius, me semper hoc adulandi vitium etiam apud milites gloriosos plurimum abhorruisse: apud te vero, cui veritas maxime grata est, si huiusmodi assentationibus et blanditiis uti vellem, coecum me profecto et praecipitem ferri confiterer. Si tamen imprudens verecundiae tuae ruborem incussi, ignosce quaeso mihi idque cum culpae tuae (quoniam qui bene agit, bene quoque audiat necesse est) tum etiam veteri nostrae familiaritati adscribe. Nolim enim existimes me adeo fracto imbecilloque animo esse, ut propterea, quod in tam alto dignitatis gradu collocatus es, nihil abs te antiquae nostrae consuetudini tribui velim. Neque enim meo juri penitus renunciavi, sed quanquam te pro officii tui excellentia atque observatione semper observavi, adhuc tamen mihi aliquid vendico. Qua in re si tibi videor perfricuisse frontem et audacior esse, quam velis, erit humanitatis tuae pro singulari illa benevolentia, qua me olim complexus fuisti, omnia in dextram partem accipere. Vale.

O Oldřichovi srovn. list 2. Týž přimlouval se později v Římě za potvrzení Bohuslava k biskupství Olomouckému velmi vřele. Srovn. list 26. Ve vydání Mitisově nazván mylně arcibiskupem, ano v Tridentě bylo a jest pouhé biskupství.

16.

Bohuslav Petru Schottovi.

(Z Hasišteina 1487 — 10. srpna.) Omluviv se, že mu od své návštěvy teprv jednou psal, líčí své zaneprázdnění při hospodářství i oznamuje, že chystá se na službu dvorskou. Prosí, aby mu napsal, kterak by se měl v ní zachovati. Pozdravuje všechny známé v Štrasburku, i vyřizuje pozdravení od Štěpána a Fridricha. (Schott f. 64*b* a Luc. 52.)

Petro Schotto s. p. d. Vereor, ne subirascaris silentio meo, Petre jucundissime, cum ex eo tempore, quo tecum Argentinae fui, unas duntaxat ad te

literas dedi: quanquam ex tuis postremis literis intellexi negligentia Bernhardi mei Adelmanni factum esse, ut ne illae quidem ad te pervenerint. Quod eo mihi molestius fuit, quoniam in eis omnem vitae meae conditionem complexus sum. Caeterum si succenses solum, non est cur aegre feram: sin autem meam erga te benevolentiam non dico extinctam sed plane imminutam putas, vehementer iniquus es. Jampridem enim te nosse oportebat, radices amicitiae nostrae altius solo inhaerere, quam ut ullis fortunae turbinibus convelli possint: quin si tibi ante oculos curas solicitudinesque meas ponere possem, mirareris profecto tantum mihi otii superesse, ut haec ad te scribere potuerim. Noli enim existimare me rhetorum et eorum, qui de republica scripserunt, praeceptis vacare, atque ut tu me forsitan facere velles, movere affectus et animos hominum aut ad pietatem, continentiam, modestiam, iustitiamque incitare, aut ab intemperantia, libidine, avaritia crudelitateque deterrere. Quae utique tolerabilia essent, et studiis meis atque professione non indigna; verum rem familiarem, a qua semper abhorrui, cogor curare, partiri inter villicos officia, praescribere, quid unumquemque facere velim, audire, quid acceptum expensumque ferant; hos messi, alios foenisecio, illos vindemiae, alios pecuariis praeficere; videre, ne in curia eorum arescant prata, sterilescant segetes, ne arandi, occandi, sarriendi, runcandi tempora pereant; jubere (ubi res postulat) putari, ablaqueari pampinarique vineas, ut mihi tandem praeter sententiam meam minime operam perdidisse videar, quod Catonem, Varronem et caeteros rerum rusticarum scriptores legerim. Neque haec tibi ridicula videantur, quoniam, ut ait ille, hujusmodi homines minime male cogitantes sunt. Quodsi adesses, et me inter Tityros Corydonesque meos diligentissimi patrisfamilias munus obire cerneres, exclamares profecto:

O fortunatos minium, bona si sua norint,
Agricolas, quibus ipsa procul discordibus armis
Fundit humo facilem victum iustissima tellus,

et reliqua, quae poeta ille omnium maximus divinitus cecinit. Ceterum utcunque se hae res habent, ego non magnopere abuerem, quin, si fieri possit, in hac vita, si plena laboris, at certe minime ambitiosa, consenescam. Sed restat mihi vastum illud et turbulentissimum curiae pelagus, ad quod enavigandum scis quo ingenio, qua eloquentia, et quod maximum est, qua felicitate opus sit. Neque mihi quicquam hactenus impedimento fuit, nisi fratrum dissensio, quos in mutuam perniciem aliquantulum exasperatos quotidie blanda oratione ad concordiam pellicio. Itaque, si tantum otii est, te pro nostra mutua benevolentia etiam atque etiam rogo, ut ea de re exiguum ad me libellum conscribas, et doceas, quid mihi potissimum in hoc novo vitae genere faciendum, aut quorsum curas cogitationesque meas dirigendas existimes, quoniam solum te duce per hos conciti maris fragores integro animo, hoc est neque adversis rebus fracto neque secundis elato, ad portum me pervenire posse arbitror. Id si feceris, quamquam vix fas puto me aliquid abs te impetrare non posse, magno tamen me tibi beneficio devincies. Neque necesse est commemorare, quibus potissimum periculis huiusmodi genus hominum subiectum sit (quandoquidem pro tuo ingenio atque eruditione ea tibi facilia cognitu sunt), sed voluntate duntaxat et labore

opus est, quem recusare pro amici salute forsitan impium esset. Multa sunt alia, quae tibi scribere vellem, sed ea partim ex nuncio cognosces, partim ego, ubi plus otii nactus fuero, ad te scribam. Vale. Parentes cum filia et nepte, genero et progenero, et potissimum patrem meum, doctorem Keysersberg, salvere jube. Stephanus quoque et Fridericus te magnopere salvere jusserunt. Iterum vale. Ex Hassensteyn 4 idus Augusti anno post natum Salvatorem 1487.

V příčině zmíněné v listu různice mezi bratřími z Lobkovic připomínáme, že zapsána jest v registrech soudu komorního z r. 1489 (9. května) výpověď královská mezi bratřími z Lobkovic Janem s jedné a Mikulášem a Bohuslavem s druhé strany o Kadaň (srovnej Archiv Český IX., 659), kterou výpovědí teprv spor byl uklizen. Pozdravení na konci listu Schottovi vzkazující jsou krajané jeho Štěpán Piso a Fridrich Busner. Posléze jmenovaný byl průvodčím Petra Schotta na studiích v Bononii (srovn. list jeho III. idus Mart. 1480), potom (nejspíš od návštěvy Štrasburské r. 1485 a jistě již od podzimku 1486 podle listu Schottova k Moserovi daného V. kal. Nov. 1485) až do své předčasné smrti roku 1492 byl v družině Bohuslavově. Štěpánovi Pisonovi svěřil Bohuslav vydávaje se na cestu východní svou bibliothéku; potom brzy všechny zprávy o něm zanikají. Nejspíše také za nedlouho zemřel, jak svědčí epitaphium ve Farr. poem. na str. 95. s nápisem: Stephani Pisonis familiaris sui, v němž naráží se na jeho mladý věk.

17.

Petr Schott Bohuslavovi.

Ze Štrasburku 1487 — 10. září. Děkuje za list a za dary i posílá své navzájem. Přihlížeje k žádosti Bohuslavově, aby mu napsal návod, kterak by měl žíti u dvora, slibuje vyplnění. Odsuzuje traktaty jakés kacířské, které mu Bohuslav poslal. (Schott f. 63 *b*.)

Petrus Schottus magnifico generosoque atque doctissimo viro domino Bohuslao de Hassenstein, regio secretario, s. p. d. Diuturnam expectationem meam abunde solatus es, suavissime princeps, et literis et muneribus tuis. Nam et bonam valetudinem tuam intellexi, qua mihi nihil optatius, et amicitiae nostrae perpetuae fructum cepi non mediocrem, cum tabellarium tuum cum tam praeclaris ad me meosque donativis acciperem. Gratiam habeo agoque, agunt et mei, peculialiter mater: referre enim non possumus. Itaque non ut pensemus accepta, sed quod tibi grata esse sentio, semina nonnullarum herbarum florumque salubritate, odore coloreve praestantium ad te mitto. Praeterea quatuor evangelistas cum canonibus Eusebii; cultros nostrates, tuis quidem non preciosiores, sed tibi, ut arbitror, rariores. Plura misissem, si non molestassem longum iter Michaelis istius, viri nobis propter te praegrati. Sed necdum scio, an ea, quae tibi per Eselbergum Nurenbergensem reddi curavi non diu post discessum tuum a nobis, praesentata tibi fuerint; et quas per Fridericum quoque tuum binas ad te dedi literas. Quarum alteras comitabatur doctrina de accentibus graecis, alteras nescio quid aliud. Habentur apud nos in satis denso volumine omnes libri Platonis per Florentinum quempiam nuper translati; eos si nondum adeptus fueris, fac me rogo certiorem, ut tibi per Nurenbergam mittam, si quidem priora tuto illac ad te devenerint. Ad literas tuas redeo, quibus me non solum petis, sed pro iure tuo postulas inbesque, ut tibi praescribam, quid tibi in novo isto vitae genere faciendum sit, qui curiam regis sis accessurus. Ego vero,

si tibi quicquam negare auderem aut possem, iustissima id excusatione a me depellerem; cum non immerito notam vererer nequaquam imparem ei, qua Poenus Hannibal delirare dixit Phormionem peripateticum de re militari praecepta dantem, qui nunquam hostem, nunquam castra vidisset. Verum conabor saltem fretus humanitate tua iussis tuis obtemperare, impium enim duxi tibi etiam in his, quae vires meas superant, morem non gerere. Caeterum ne tardius ea praecepta legas, iam nunc tibi praefigendus est finis, in quem tendas et in quem dirigas arcum, ut Persius ait. Hunc cum constitueris et frequenti ac iugi cogitatione menti proposueris, quaecunque media in eum finem accommodata esse conspexeris, ea complecteris: quae in avia ducent, ea declinabis. Etenim nihil adeo nos facit imbecilles in ferendis adversis et impotentes in prosperis, quam quod, cuius rei gratia in mundum procreati sumus (felicitatis scilicet perpetuae), tam raro meminimus, et in eam promerendam non omnia referimus; quandoquidem omnia (culpam excipio, quae nihil est) diligentibus Deum in bonum cedant. Sed de his alias, ut spero. Fratrem Nicholaum e vita discessisse non ignoras. Eum, dum viveret, convenimus pater et ego, hominem inculto crine, vultu honesto quidem et macie rugato ac quasi pulvere consperso, qui longos ac proceros artus unica veste contegeret, blandis verbis et vere christianis nos acciperet; sine ulla tamen simulatione, quam hypocrisim vocant, sed simplici et abbreviato contextu, quam sit respondens (sic) Eius tibi (mezera v tisku) diu quaesitam aliquando mittam: tum latius de obitu eius et de his, quae inde secuta sunt; incerta enim pro certis asseverare nolim. Misisti ad me tractatus quosdam plenos profecto subdolis et hypocritis fallaciis, et qui facile potuerint animos simplicium pellicere. Quamquam enim parum adhuc intuitus eos fuerim, notavi tamen passim inter mella erumpens virus, ut tibi forte aperiam nonnunquam, licet nequaquam dubitem id tibi et clarum et certum esse. Parentes mei et, quas salutasti, soror eiusque filia eorumque coniuges, singulariter doctor Keisersberg humile obsequium et gratiam pro muneribus habent. Fridericum etiam et Stephanum salvere iube. Vale. Ex Argentina IV Idus Sept. anno 1487.

V listu našem nazván Bohuslav královským sekretářem, správně-li, nevíme; jen tolik je jisto, že v ten čas přišel ke dvoru. Dne 14. července 1489 nacházíme jej přísedícím komorního soudu (Archiv Český IX, 501). Kdo byl »frater Nicolaus«, jehož smrt v listě se oznamuje, nevíme, snad nějaký proslulý poustevník. Dotčený překlad děl Platonových od jakéhos prý Florenčana jest překlad Marsilia Ficina, vydaný nejprv bez vročení ve Florenci. (Vydání to zde míněno, ačkoli Schott se mýlil řka, že v jednom svazku; neboť podruhé vyšlo v Benátkách r. 1491.)

18.

Bohuslav Janovi (z Domaslavě?)

(1487?) Žádá, aby mu zjednal možnost koupiti od Baštína právní knihu českou, kterou mu tento nedávno byl půjčil, poněvadž nenalézá, kdo by mu ji přepsal. (Luc. 55).

Johanni suo s. p. d. Liber, in quo iura regni nostri et pleraque alia memoratu digna continentur (quem mihi nuper Basstinus te autore commodavit), magnopere me delectat: sed librarium, qui hunc exscribat, non invenio. Itaque

si efficere posses, ut mihi vendatur, magno me tibi beneficio devincires. Neque dubito, quae tua est apud Basstinum autoritas, quin, si paululum adniti volueris, me voti compotem redditurus sis. Neque tibi soli, sed etiam optimo illi seni, quem ego iusto illi Simeoni simillimum crediderim, plurimum obligabor, si huic desiderio meo qualicunque tandem precio morem gesserit. Si tamen haec Basstino displicere intellexeris, facito, ut quamprimum obmutescas. Animus enim mihi est nihil omnino committere, quod hominem perturbare posset. Vale.

List tento neúplně adressovaný svědčil nejspíš Janovi z Domaslavě, jenž byl tenkrát úředníkem při deskách; zmíněný pak majitel žádané knihy Václav Baštín z Libouše byl místosudím dvorským 1479—1489. Konjekturalně klademe nedatovaný u Mitisa list na r. 1487, poněvadž tenkrát právní kniha česká Bohuslava nejspíše mohla zajímati, když zřízena od sněmu zvláštní kommisse k sepsání práv a svobod zemských (Palacký V, 1, 261). Kniha, o niž Bohuslavovi šlo, snad byla Rožmberská, kterou posud v deskách chovají, a které tudíž Bohuslav tenkrát nedostal, jakož skutečně v katalogu bibliothéky Hasišteinské, od Mitisa vytištěném, se neshledává.

19.

Petr Schott Bohuslavovi.

Ze Štrasburku 1488 — 5. února. Posílá po Fridrichovi Busnerovi, jejž byl Bohuslav schválně k Schottovi poslal, slíbený spisek, a poněvadž prý v něm kacířství českého se nedotekl, varuje jej v listu také tohoto. Diví se tomu a žertuje o tom, co uslyšel, že totiž Bohuslav má jíti na vojnu. (Schott f. 65 *b* Th. Mitis v životopise Bohuslavově.)

Petrus Schottus Bohuslao de Hassenstein s. p. d. Cogitanti adhuc ac deliberanti mihi, quidnam ad te scriberem, quo desiderio tuo satisfecisse viderer, parantique nescio quid excudere, quod studia pristina redoleret, supervenit Fridericus tuus, imo noster, cum literis, quibus promissum exigebas. Quod cum diutius differre nollem, existimaremque satius esse, ut saluti tuae meaeque studerem quam verborum ornatui, hunc ad te codicillum scripsi. Quem ita, ut in mentem quaeque veniebant, quae salubria cogitatu et opere iudicarem, compegi tua facilitate fretus, ut rudi conceptui parceres, et naturae tuae probitatique confisus, quod ea cupide lecturus sis et exercitio digna existimes. Crede mihi: parva sunt et stulta existimatione hominum imprudentium iudicata, sed parvulis intellectum dat dominus; et ea, quae despectui sunt mundo, gratissima semper sunt deo. De his, quae haereticorum doctrinam complectuntur, nihil attigi; id notavi: diabolicis telis sauciatos fuisse primos eius haeresis autores sectatoresque. Nam sicut retibus voluptatum nonnullos et maiorem hominum partem captivatam habet, ita et telis amariorum affectuum et immoderati coeli quam plures vulnerat et occidit. Habet enim insidiosus ille venator animarum et retia et tela, ut Bernardus ait. Itaque ex furore coeli, quem dixi, in errorem tantum prolapsi sunt intellectu, ut, dum morbos praelatorum sanare velint, naturam ipsam et officium interimant, et malint credere naviculam Petri iam pene totam usque ad paucos suae factionis assertores submersam esse, quam confiteri peccata sua et totius populi tales promereri pastores. Sed quid

apud te his utor, qui sis in veritate orthodoxa firmissimus? Quamvis non careat periculo assiduus convictus, praesertim cum (ut dicit apostolus), haeresis ut cancer serpat. Sed de his hactenus. Fridericus si diutius, quam vellet, abfuerit, me culpato: etiam festinantem redire moratus sum. Atqui accepi tibi arma parari. Utquid, obsecro? Num te (ne de clericatu et christiana professione loquar) feliciorem in armis speras M. Cicerone, cuius es discipulus?

Haud bene conveniunt nec in una sede morantur
Mars et Calliope.

O si te armatum contueri mihi liceret, quam tu mihi ut studiis et bonis artibus aptissimus ita militaribus insaniis ineptus videreris! Sed parce impudentiae meae. Vale, et me, ut soles, ama. Utcunque rem inchoaveris, monitorum, quae a me recipis, oblivisci noli. Iterum vale. Datum Argentinae Nonis Februarii anno domini 1488.

Titul spisku Schottova, který vytištěn na následujících šesti listech sebraných děl jeho (f. 66—72), zní: De christiana vita salubriter instituenda. Na kterou vojnu chtěl Bohuslav jíti, jak na konci listu připomenuto, nevíme; snad na vojnu Slezskou (srovn. Palacký V, 1, 283).

20.

Bohuslav Pavlovi opatu Grünhainskému.

(Z Prahy 1489?) Že chtěl se k němu vydati o jakous pomoc, ale nemůže dostati dovolené; tudíž posílá bratra svého a prosí za vyplnění svého přání. (Luc. 55.)

Venerabili patri Paulo abbati in Grynheym s. p. d. Cupiebam hoc tempore, venerande atque optime pater, ad te proficisci et auxilium abs te pro nostra veteri, quantulacunque tandem ea est, familiaritate expetere: caeterum non potui veniam abeundi ab illustrissimo domino meo obtinere. Ideo negotium, quod ipse agere institueram, fratri meo dedi, qui quicquid tecum loquetur, ita velim accipias, tanquam a me dicta sint. Petiturus enim est tibi quidem, ut ego arbitror, facilia, sed quae mihi adeo grata acceptaque erunt, ut nihil omnino sit, quo me tibi monasterioque tuo magis devincire atque obligare possis. Multa quidem inter Grynhaymenses abbates et maiores nostros ultro citroque collata beneficia sunt, at ea omnia non solum renovata sed etiam aucta putabo, si desiderio meo morem gesseris et huic meo honesto salutarique proposito opem tuleris. Vale.

List tento psán jest zřejmě, když již Bohuslav byl ve službě dvorské, kterou nesměl bez dovolení kancléřova (neb králova) opustiti. Proto zdá se nám vročení 1489 nejvhodnějším. V listu míněn klášter cisterciácký v Grünhainu v Míšni na samých hranicích českých. Adressát slul celým jménem Pavel Morgenstern (srovn. Hasse, Gesch. d. sächsischen Klöster, Gotha 1888 str. 138, kdež udáno beze všeho dokladu datum listu toho r. 1481).

21.

Bohuslav Kristianu Pedíkovi.

(1489.) Vypisuje polohu města Prahy a líčí mravy obyvatelstva i připojuje přehled dějin českých za posledních sto let. (Cornova str. 457 podle dvou rukop. Vídeňských; rkp. Klement. I. D. 3, fol. 15—22, Vinařický 58).

Bohuslaus de Lobkowicz Christiano suo Pedik [1]) s. p. d. Situm Pragae et incolentium mores ad te scribere institui, urbis magnae et olim inter civitates Germaniae imprimis clarae. Libussa hanc condidit, tanta apud nostros quanta Carmentis apud Romanos; neque enim ceteris populis vetustas nostra fabulis cedit. Universa in tres dividitur partes, quas veterem, novam et minorem Pragam adpellant. Minor a tribus lateribus collibus, ut plurimum vitibus consitis, cingitur, in quorum uno arx, regum nostrorum hoc tempore sedes, [2]) sita est; orientalem partem Multavia adluit, amnis in nostris gentibus celebratus. Fertur hic primum praeceps in septemtrionem, deinde flexus in ortum veteris Pragae duo latera ambit et apud Melnicum, sedecim ferme milibus [3]) a Praga, Albi miscetur. Orientem veteris Pragae planities excipit. Id, quod restat, nova Praga habet, quae meridiem versus per ripam fluminis usque Wissegradum in longitudinem protenditur; latera eius hinc collis hinc Multavia claudit. Wissegradum celebris olim arx erat et inter decora regni nostri memorabilis. Primyslaus eam condidit, sed ut tum res ferebant, neque quod aetas nostra admirari possit. Ceterum Wratislaus, qui primus ex principibus nostris ad regni culmen provectus est, Wissegradum et valido muro cinxit et pulcherrimis aedibus exornavit; neque contentus eo, templum quoque divi Petri eo loco aedificavit atque adeo magnifice dotavit, ut ex proventibus eius trecenti sacerdotes unusquisque pro dignitate sua honeste ali et vestiri potuerint. Regibus Wratislaum secutis omnibus ferme haec arx sedes erat, novissime autem sub Sigismundo rege, qui Romano quoque praefuit imperio, secta, quae Wicleffistarum adpellatur, tum primum consurgente a Pragensibus, quod in fide Sigismundi permaneret, acerrime oppugnata est. Quumque Sigismundus obsessis auxilium laturus cum ingentibus copiis advenisset, Pragensibus in se praeter spem irruentibus trepidus aufugit multis prius milibus suorum interfectis, ita arx ipsa in potestatem Pragensium facta est et funditus deleta. Exstat non procul inde divi Pancratii sacellum, in quo corpora nonnullorum procerum, qui in eo proelio ceciderunt, requiescunt. Wissegradum nova Praga sequitur, olim veteris Pragae suburbium, sed Carolus rex eam moenibus cinxit et civitatis nomen habere iussit, multaque privilegia et immunitates incolis eius contulit, coenobia praeterea sancti Caroli, sanctae Catherinae erexit et id, quod Slavorum vocant, nonnullaque alia, quae civitati novae non parum ornamenti adferebant, sed haec omnia aetate nostra magna ex parte diruta sunt. Ibi sacratum Corpus Christi Karolo regnante ostendebatur lancea,

1) [illegible]
2) [illegible]
3) [illegible]

qua latus domini transverberatum est, et pleraque alia eius generis, quae demum rebus perturbatis per Sigismundum Caesarem Nurenbergam translata sunt. Vetus Praga nulli urbium inferior, sive salubritatem coeli et eorum, quae ad victum pertinent, copiam inspicis, sive multitudinem populi et aedificiorum ornatum: est praetorium dignum, in quo tantus senatus de republica consultet. Est collegium Karoli, singularis excellentiae domus, est aedes divae Virginis, quam Laetam Curiam nominant. Neque tamen templum divi Jacobi et ceteras ecclesias, quae hoc tempore extant, contemnere oportet; nam magnam earum partem ex ruinis solum cognoscimus. Annis enim abhinc septuaginta inter cetera mala haec quoque pestis apud nos Žižka, ut ferunt, auctore inolevit, ut ecclesiae passim impune vastarentur, tamquam stultum esset maiestatem dei, quae coelum terramque replet, templi parietibus includere. Sunt multa etiam publica privataque aedificia memoratu digna, quae referre superfluum est. Aeneas Sylvius, omnis historiae unice curiosus, in libris, quos de rebus nostris composuit, negat Pragam Florentiae cedere, cuius testimonium utpote Itali eo gravius esse debet, quod id genus hominum in gloriam sui effusissimum est. Veterem Pragam minor iungit pons e quadrato factus lapide et duabus turribus, quarum quaelibet unam fluminis ripam occupat, conspicuus. Minor Praga memoria mea ruinis universa deformis erat, cives ob inopiam foedidas [4]) exercebant artes, iamque eo ferme pervenerat, ut vix nomen civitatis retineret; ceterum nunc sub rege Wladislao aliquantum se erigunt neque dubito, si res rursus innovatae non fuerint, quin brevi tempore et aedificiis et civium praestantia clara illustrisque futura sit. Minori Pragae arx Pragensis imminet, insignis illo longe lateque memorabili divi Viti templo, in quo cum multa sanctorum corpora reconduntur, tum divi Venceslai, qui primus tantae molis fundamenta iecit. Huius ecclesiae pontifices ultra metropoliticum decus etiam legati munere fungebantur. Exstat in eadem arce nobile Karoli opus sacellum Omnium Sanctorum multis, ut perhibent, periuriis infame; coenobium quoque virginum divo Georgio dicatum, quod Wratislaus, divi Venceslai pater, condidisse traditur. Regia quoque ipsa, quae cum olim insignibus structuris conspicua esset, postea ut omnia in terris caduca tota ferme vetustate collapsa est. Sed Wladislaus rex eam muro, fossis et aggere mirae magnitudinis cinxit, extruit praeterea quottidie secto saxo, picturis ornat et tanto sumptu atque inpendio aedificat, ut intra paucos annos cum praestantissimis Europae opibus certatura videatur. Et Pragae quidem situs ita se habet. Plebs autem ipsa ventri universa servit, neque quicquam in rebus humanis cibo et potu expetibilius iudicat; frugi et in victu parcum esse in probris habent; nullum precium magnum videtur, si quid venale est, quod gulam delectat. Ebrietatis exiguus pudor; palam et in plateis compotant, et quotiens unus in manus poculum sumit, totiens et alii Quam consuetudinem Rudericus Burgensis episcopus et concilii Basiliensis legatus facete irrisit, mirari se dicens naturam nostrorum hominum, quod uno sitiente omnes sitirent. Inter potandum tempus sermonibus terunt et fabulae, quae in Italia in tonstrinis, hic in cauponiis narrantur. Unusquisque, quod sibi verisimile videtur, refert, et ut talium hominum mos est, quae ipsi

---

[4]) Pr. sordidas.

finxerunt, ab aliis se audivisse commemorant. Erga hospites benigni sunt, solis tamen his, qui germanica lingua utuntur, infensi, quod eos maxime religioni suae adversari putant. Feminae eorum facie decora, vultu modesto, corporibus plerumque obesis, mammisque ut in Meroe natae viderentur, alloquio blando, illicibus oculis; amplexus etiam praesentibus maritis honesti sunt; oscula impudicitiae signa existimantur. Pronus uterque sexus in libidinem, facilis enim transitus est a Cerere et Libero ad Venerem. Neque tamen, quod mirum est, in tanta urbe ullum lupanar, cuius rei auctores sacerdotes, qui nullum manifestum delictum etiam maioris mali vitandi gratia tollerandum credunt, quinetiam scorta in publico deprehensa traduntur in carcerem tamquam magni alicuius criminis rea. Ceterum vix domum invenies, in qua nulla lupanari digna sint, ut iam apud Germanos frequens proverbium sit prostibulum Pragae incendio absumptum esse, sed eius incendii reliquias per totam urbem dispersas. Magna in hoc populo superstitionum licentia, neque cuiquam fraudi est religionem, quam vult, sequi. Nam ut taceam Wiklefistas et quos vulgus Pichardos appellat, sunt qui Jesum Christum salvatorem nostrum Deum negant, alii animas nostras cum corporibus simul interire aiunt, nonnulli unumquemque in fide sua salvari posse affirmant, plerique autem superos inferosque omnes fictos esse arbitrantur et innumera huiusmodi, quae sponte praetereo. Neque hoc solum sentire sed palam praedicare licet. Disputatur passim de fide, et senes et iuvenes, viri et mulieres scripturam sacram, quam nunquam didicerunt, et docent et interpretantur. Nec ulla secta, cum primum in lucem prodit, astipulatoribus caret Tanta est in eis rerum novarum aviditas. Feroces sunt et animo ad superbiam proclivo, quippe qui nullam vicinarum gentium secum virtutem exaequari quaerunt (sic). Facile tumultuantur, quamquam ubi tumultuari incipiunt, non sunt hii, qui facile sedari possent; ruunt quocunque furor et rabies ducit, neque rectis consiliis atque admonitionibus locum relinquunt. Sub Venceslao rege primum, deinde etiam sub Sigismundo irrumpentes in senatum omnes, qui aderant, partim gladiis interfecerunt, partim ex altissimis fenestris praecipitarunt. Idem aetate quoque nostra sub Wladislao rege fecerunt, ut iam ordinem senatorium Pragae imprecari in maledictis sit. Neque eo contenti Iudaeorum domos diripuerunt, spoliarunt monasteria, religiosos et cuiusque generis homines, qui Romanae adhaerebant ecclesiae, urbe eiecerunt. Iniquo animo talia, tum caedem senatus, Wladislaus tulit, procerum quoque magna pars et optimus quisque civium popularem hanc licentiam magnopere abhominati sunt: neque praeterea quicquam inde secutum est. Quis enim scelus concitatae multitudinis facile corrigat, praesertim cum non deessent, qui non solum excusarent facinus, sed etiam recte factum contenderent. Dicebant eos nescio quid in perniciem reipublicae machinatos esse, fingebant impudentissime, quicquid rem verisimilem faciebat, obiciebant mortuis crimina, cum iam obiecta diluere non possent; et tamquam non esset satis vitam eis abstulisse, infames quoque reddere sathagebant. Quae stultis et rerum omnium imperitis forsitan persuaserunt: prudentiorum certe mentibus haerebat aetas interfectorum caste integreque acta et vox, quam plerique eorum morientes quidem sed libertatis suae minime obliti et testem innocentiae et maximi animi indicem profuderunt. Ingenium huic populo a natura satis acutum est, sed luxu et desidia plerumque

corruptum; neque enim ex tot milibus artificum, quos mechanicos appellamus, aliquem invenies, qui singulari artis suae peritia ceteris antecellat. Qui tamen foro vacant, et eloquentes et in dicendo graves atque copiosi habentur. Vestitus, quo prisci Pragenses utebantur, penitus in disuetudinem abiit, hoc autem tempore inter Germanos Pannoniosque medius est, nam in utrisque harum gentium aliquid imitatur. Ceterum minime perpetuus est, et quolibet ferme anno (tanta est hominum inconstantia!) mutatur; habitus tamen persici, quos ssubas appellant, pristinam formam retinent, quum lineis vestibus, quarum nunc frequentissimus usus est, maxime congruit. Quamquam enim maiores eorum frigoris, caloris, sitis et inediae patientissimi fuerunt et corporibus ad labores sustinendos firmissimis, hos tamen epulae quotidianae, scorta et otium ita enervant, ut eis iam non solum arma sed etiam vestimenta oneri sint. Nocentem supplicium luere in hac urbe perquam rarum est, persuaserunt enim sibi presbyteris suae sectae huius sententiae auctoribus nephas esse et legi divinae penitus adversum hominem, etiamsi scelestissimus sit, interfici, tamquam dominus non praecepisset Moysi, ne maleficos super terram vivere patiatur. Quicquid enim christianae consuetudini contrarium est, id si aliquo divinae scripturae testimonio tametsi male intellecto confirmare et confutare paululum possunt, mox exultant gaudio, tamquam nos omnes orthodoxae fidei cultores et doctrina et sanctimonia vincerent, idque pro scuto firmissimo sui scismatis arripiunt gestientes magno gaudio, quod aliquid nacti essent, quo Romanae ecclesiae imperitiam et negligentiam coarguere et reprehendere possint. Quo fit, ut dum famam sanctitatis assequi cupiunt, pleraque, quae apud nos levia videntur, apud eos intollerabilia sint, et quae nos gravia iudicamus, ea ipsi ne leviter quidem punienda censeant. Nam ecclesias destruere, delere imagines sanctorum, die nocteque in cauponiis versari quottidianum apud eos est; at calceo rostrato uti, redimiri sertis et pleraque id genus nepharia putantur.[5])

Karolo regnante nobilissimum Germaniae emporium Praga fuit et nomen eius in omni Europa celebrabatur. Florebat liberalium artium scola in ea, coenobia virginum monachorumque erigebantur, omnium ordinum atque religionum fratres sua loca habebant, quam civi tam peregrino ius suum reddebatur. Karolo autem mortuo cum Venceslaus filius regno praeesset, non solum Pragenses sed totius provinciae status mutatus et conturbatus est. Pullulaverunt innumerae superstitiones, quarum maxima vestigia adhuc exstant. Zyžka, cuius supra mentionem fecimus, passim praedas agitabat; Thaboritarum, Orphanorum Orebitarumque exercitus omnia ferro atque igne vastabant; sacerdotes magni Dei partim agebantur in exilium, partim exquisitis suppliciis necabantur. Diripiebantur[6]) praedia ecclesiastica et ab unoquoque, tamquam in nullius bonis essent, occupabantur. Regiae quoque possesiones et vectigalia eodem furore ad privatas manus devenerunt. Multa adversus haec mala Sigismundus Albertusque reges nostri tentaverunt, sed eorum omnes conatus irriti fuerunt. Neque Ladislaus Alberti filius orthodoxae fidei defuturus credebatur, nisi in ipso aetatis flore veneno, ut perhibent, extinctus esset. Regnum deinde ad

---

[5]) Pr. permittuntur.

[6]) Pr. Diripiebant.

Georgium unum ex proceribus nostris pervenit, hominem militiae domique clarum, sed Romanis sacris non admodum amicum. Hunc Paulus pontifex maximus regia dignitate privavit et in contumeliam eius Mathiam Pannonium a nonnullis procerum nostrorum in regem Bohemiae eligi procuravit Friderico caesare ad id connivente.[7]) Quamquam autem magna regni pars a Georgio defecisset, non tamen fractus animo est, sed longo tempore cum Mathia vario eventu bellum gessit. Verum Georgio mortuo cum Mathias sibi Bohemiam iam aptam[8]) reputaret, invito et reluctante eo Wladislaus Casimiri Poloni filius, sub cuius tutela in praesentia requiescimus, in regem assumitur; qui cum diu cum Mathia de possessione provinciae decertasset, tandem pax inter eos ea lege composita est, ut titulo regni Bohemiae uterque eorum uteretur, sed Bohemia apud Wladislaum maneret, provinciae autem ceterae regibus Bohemiae parere consuetae ut Mathiae essent; quo extincto si memoratas provincias nobis restitui voluerimus, ut quadringenta milia nummum auri Pannoniis et eorum reipublicae persolvamus. Haec etsi ab instituto nostro omnino aliena sunt, libuit tamen breviter commemorare, ut intelligant, si qui fortassis haec aliquando legerint, ex quanto gloriae et dignitatis gradu delapsi sumus, dum plus sapere volumus, quam necesse sit, et privatas nostras utilitates publicis commodis anteponimus. Sed iam finem faciamus; neque enim propositi nostri est historiam rerum nostrarum scribere, quamquam non putamus id nobis interdictum esse, si quando ad otium redire et ab hoc curiali strepitu conquiescere licuerit, praesertim cum non desint quidam, qui fabulis res gestas maiorum nostrorum amore quodam patriae ad hoc impulsi sed tamen ab officio scriptoris penitus alieni repleverunt. Multi praeterea non dico eloquentiae sed etiam latinitatis ignari hanc rem aggressi in ipso conatu succubuerunt et imperitiam suam, quam occultasse melius foret, posteritati notam fecerunt. Aeneas autem Silvius, qui primus exterorum aliqua de nobis diligentius prodidit, quamquam eloquentia minime contemnenda fuit, et qui orationi multum facile addere posset, multa tamen illustria, dum brevitati voluminis consulit, praetermisit, multa etiam nimium (ne dicam aliud) temere credidit, ut nos tempore suo ostendemus. Magna tamen homini gratia habenda a nobis est, quoniam res nostras apud externas gentes maxime illustravit.

Vročení tohoto listu zakládá se nejprv na výslovném udání pisatelově, že uplynulo právě 70 let od počátku bouří husitských, potom že král Vladislav s velkým nákladem staví hrad Pražský, což bylo v letech 1481—1493, konečně na tom, že Bohuslav smrti Matiášovy nepřipomíná. Sám byl pisatel tenkrát u dvora. Záhadnější jest osoba adressatova. V matrice národa německého na universitě Bononské vyskytuje se »dom. Cristianus Pedigk de Kemnicz Prag. dioces.« nejprve r. 1472, podruhé jakožto prokurator téhož národa r. 1477. V listě k Pisonovi z Methony r. 1491 vzkazuje jej Bohuslav pozdravovati. Sauppe (Die Mönche auf dem Oybin, Zittau 1890 str. 20) uvádí jej mnichem coelestinského kláštera na Ojvině, do něhož prý vstoupil po jaru 1491, i připomíná o něm, nevíme na jakém základě, že před tím byl prvním notářem královské kanceláře. Když r. 1505 Bohuslav na Ojvině zamýšlel po nějaký čas přebývati, nečiní v listě dotyčném o Pedikovi žádné zmínky; snad byl tenkrát již mrtev.

7) Vid. coadiuvante.

8) Tak oba rukopisy; snad apertam.

Na velkou listu tohoto důležitost historickou poukazovati jest zajisté zbytečno. V jednom z rukopisů Vídeňských, z nichž jej poprvé vydal Cornova, má nápis: De urbe Praga et gentis Bohemicae moribus, a tento řecký připisek: *Εἶπέ τις ἐξ αὐτῶν ἴδιος αὐτῶν προφήτης.* Při variantech značí *Pr* rkp. Pražský, *V* Vídeňské (text Cornovy).

22.

Bohuslav Viktorinovi ze Všehrd.

V Praze 1489 — 31. pros. Dedikuje satiru na zkažené mravy současníků, žádá za posudek i prosí za utajení pro možné nebezpečenství, kdyby na veřejnost se dostala. (Farr. 194, Vinařický 6).

Bohuslaus Hasistenius Victorino de Wssehrd s. d. Cecinimus nuper de moribus patriae Satyros imitati, etsi praeter consuetudinem satyrae in initio precatione ad S. Venceslaum usi sumus: quos versiculos tibi dicare constitui, qui et nostri amicissimus es et bonarum artium percupidus. Caeterum cave, ne in publicum exeant: non sunt enim huiusmodi, ut in arce tanquam Minerva Phidiae poni possint. Continent etiam pleraque, quae sibi ipsis male conscii fortassis in se dicta putarent. Quanquam enim ego neminem nomino, atque ideo, ut ille ait, irasci mihi nemo possit, nisi quis ante de se velit confiteri: vereor tamen tacitas eorum suspiciones, quos offendere hoc tempore periculosum est. Neque praeterea iudicium vulgi hac in re magni facio, quoniam et laude populari extolli et vituperio frangi aeque leve est: sed te solo contentus sum, a quo probari et improbari iucundissimum mihi erit. Utrum enim horum feceris, id te optimo atque amantissimo erga me animo facturum certo scio. Vale. Datum in aedibus nostris pridie Calendas Januarii anno 1490.

Vročení 1489 jest samo zřejmé. Bohuslav přebýval tenkrát v Praze ve svém domě Malostranském. Míněna jest zde báseň ve Farr. na str. 11 se počínající: Ad sanctum Venceslaum satyra, in qua mores procerum, nobilium et popularium patriae suae reprehendit. Mezi básněmi Bohuslavovými jest to jedna z nejzdařilejších. I tento list i tato báseň nacházejí se také v známém listáři M. Václava Píseckého (srov. Čas. Mus. 1876 str. 83).

23.

Viktorin ze Všehrd Bohuslavovi.

(V Praze 1490 — v lednu). Děkuje za prokázanou sobě čest věnováním satiry, chválí její výtečnost i velebí jejího skladatele. (Farr. 195).

Victorinus de Wssehrd domino Boh. Hasistenio s. d. Quam gratae mihi fuerint literae tuae, Bohuslae, Musarum et eloquentiae princeps, nequeo satis explicare, quibus benevolentiam ergo me tuam non significasti modo, sed etiam liquido declarasti: quippe Satyram nostra tempora et mores notantem, quam nuper excudisti, et mihi dedicas, et iudiciolo meo examinandam pensitandamque permittis, vulg', quod interdum (ut Flaccus ait) nil rectum videt, non contentus iudicio. Tantam igitur animi tui erga me voluntatem nulla unquam temporum diuturnitate obliterari aut e mente mea eradi patiar: quin-

etiam (quam referre non possum) habebo, dum spiritus hos reget artus, gratiam. Sed nunc ad Satyrae iudicium redeo, in quo alium quemvis doctiorem ac literatiorem periclitari velim potius quam me. Quantula enim sit in me vis ingenii, quantula doctrinae exercitationisque, ipse vides: neque vero adeo impudens adeoque perditus videri studeo, quod aliquid, cuius plane conscius mihi non sum, temere arroganterque, id quod nonnulli faciunt, mihi vendicare praesumam, sed neque in re literaria me certe in secundis tertiisque, quod Ciceroni pulchrum videbatur, consistere puto, sed eum me potius esse volo, quem Fabius intelligit, cum ait: Nemo tamen reperitur, qui studio nihil sit consequutus. Sic itaque mihi conscius Satyram tuam discutere deque ipsa pronunciare minime auderem, nisi ipse id fieri et velis et iubeas, cuius imperio repugnare nefas esse putavi. Dicto itaque parens Satyram tuam (quam mihi non legisse solum ac relegisse sed etiam quam optime edidicisse et utile et iucundum fuerit) multum habere salis et fellis iudico, nec candoris minus et, quod satyrae proprium est, ut mordaciter ita verissime improbos hominum mores insectatur. Non enim fictum quicquam aut commentitium habet, aut quod aliquo teste probationeque indigeat. Luce clariora sunt, quae committere gestiunt, quos acerbitas Satyrae stimulat et pungit. Carpit enim mordaci veritate omnium fere ordinum delinquentes, ab alto magnatum sanguine insurgens, perque minus nobiles discurrens, sensim ad vulgus incertum usque descendit: et merito. Nullum enim fere membrum in nostra republica reperias, quod non fractum debilitatumve iaceat. Habet praeterea Satyra grave in sententiis pondus, excultum in verbis splendorem, quae pulchre translata rebus aptissime cohaerent: ad haec magnam in rebus probandi vim, figurarum et sententiarum copiam non mediocrem, et quod maxime carmen huiusmodi decere videtur, libertatem paene Lucillianam. Et ipsa tota, si quis eam paulo altius intueatur, quid aliud est quam vitae ingeniorumque eruditio? Siquidem per ea, quae avare, superbe, luxuriose, sacrilege, versute, callide, vafre fraudulenter ac dolose facta detestatur, quid fugiendum nobis, quidve sine contentione imitandum sit, docet quam apertissime. Plura in eius laudem dicere supersedeo, ne adulari magis videar quam vere laudare. Hoc unum si addidero, orationi modum imponam. Felicem te nimium, Bohuslae, cui ingenium ipsa natura potens studio doctrinaque contigit excoluisse. Non te poenitebit tot annos Bononiae alibique in studia iugiter incumbentem tot sumtus fecisse, cum sapientiam eloquentiae coniunctam omni patrimonio omnique censu hinc abstuleris praestantiorem. Fortunatam quoque Bohemiam, sua si bona norit, quae talem tantumque alumnum, prioribus (ut ego sentio) seculis nunquam habitum, possideret. Haec in tuam et Satyrae tuae laudem dixisse sat erit: neque enim is ego sum, qui me laudes tuas plene et pro merito aequare posse putem, neque te adeo popularis aurae cupiditate agitari scio, ut avide laudes tuas vel legere possis vel audire, quo vitio non Demosthenem solum, qui et susurro aquae delectabatur, sed etiam Tullium nostrum laboravisse legimus. Hic enim ab Lucio Luceio sui nominis illustrationem petens ea in re efficienda eum leges historiae negligere hortatus est, atque amori suo plusculum etiam, quam veritas concedebat, largiri: a quo ego te vitio tantum abesse quantum me ab Luceio et multo magis quam ab Helenis seniores plebis abscessisse scio. Haec sunt, quae de

Satyra tua, homo parum ingeniosus, minus eruditus, amantissimus tamen et observantissimus tui, sentit, cuius iudicium in partem accipias meliorem precamur. Dat enim, quod habet, et dedisset amplius, si res ampla domi similisque affectibus esset. Reliqua de Satyra, quae lumen aliquod explanationemque desiderant, alia epistola demonstrabit et quaeret. Interea T. H. me totum utpote maiori et praeceptori commendo. Vale, et Victorinum tuum, ut coepisti, ama. Quod admones, Satyram privatos inter parietes contineri, ne dubita, fiet, ut iubes. Vale feliciter. Domi meae Mense Januario.

»Domi meae« roz. dům, který Viktorin koupil r. 1488 v Starém městě proti kůru sv. Haštala, i prodal potom r. 1493 Janovi z Pibry.

24.
Bohuslav Petru Schottovi.

Z Benátek 1490 — 16. května. Vypisuje záměry své, pokud se týkají cesty do východních zemí právě nastoupené; a proč se na cestu tu vydal bez Schotta. (Schott f. 88 *b* & Luc. 63 *b*).

Petro Schotto s. p. d. Gratae mihi fuerunt literae tuae, sed gratius castissimum ipsum sacrificium, quod pro me iam forsitan offers Spero enim id pro fidei tuae puritate et omnis in te sanctimoniae summae illi maiestati acceptissimum esse. Neque dubitarem gratias agere, nisi id iampridem ex nostra consuetudine recessisset. Quae de Nazareth et Galilaea scribis, erunt mihi curae, si modo commode fieri poterit. Neque enim me temere in pericula coniicere velim. Statueram quidem Syria, Arabia, Aegyptoque lustratis Indos petere, sed deterruerunt me a proposito nonnulli negotiatores, qui iter illud nostratibus minime pervium aiunt. Quamobrem dabo operam, ut ea, quae oculis videre non potero, saltem diligenti inquisitione magna ex parte cognoscam. Est autem mihi animus in reditu versus Septentrionem Domino propitio declinare et litora maris Aegaei insulasque tot carminibus celebratas visere; denique ipsam Byzantion, olim Christiani nunc Mahometici imperii sedem, adire. Cave tamen haec cuipiam dixeris, ne, si quando forsitan consilium mutarem, ridiculus videar. Durum ais tibi videri, quod sine te hoc iter aggressus sim. Caeterum, ita me Deus incolumem ad patriam reducat, ut inter res humanas nihil hoc tempore magis optarem, quam te mihi comitem in hac tam salutari via dari, voluique ex patria ad te ea de re scribere, in his scilicet literis, quas postremo, ut arbitror, a me suscepisti, sed scio, quae sit tuorum erga te pietas, et quam defficulter praesentia tui careant, atque ob id ne mentionem quidem huius rei facere ausus sum. Verebar enim, ne eos offendam, quos minime omnium offendere vellem. Utcunque autem se haec habent, ego tuus,

Dum memor ipse mei, dum spiritus hos reget artus,

ero. Vale, mi anime, et crede mihi me haec postrema ad te non sine praesagio*) scripsisse. Totam domum tuam salvere jube, et praecipue venerabilem patrem meum Keysersberg. Ex Venetiis anno a nativitate Salvatoris 1490: die 16. Maii.

*) Slovo to schází ve vydání děl Schottových, kde na témž místě jest mezera.

25.

Bohuslav Janovi z Šelnberka.

Z Alexandrie 1490 — 5. list. Zprávu dává o vykonané potud cestě, a kterak se chystá ještě ostrovy řecké, trosky Trojské a Konstantinopoli navštíviti. Pozdravuje Půtu z Riesenberka a odporučuje doručitele tohoto listu, jakéhos Krakovana. (Nova epist. App. 10, Vinařický 7).

D. Joanni de Sselnberck, regni Bohemiae cancellario, s. p. d. Haec ad te ex Alexandria scribo. Non contentus enim Judaea et Hierosolymis Aegyptum quoque et famosissimam urbem, quam aetas nostra Cairum appellat (veteres Memphim vocabant), adii. Multa hic tractus memoratu digna habet, sed quis omnia epistola complecti possit? Coram ista aliquando Domino propitio narrabimus. Alexandria olim admodum clara erat et regum Aegypti sedes. Hoc etiam tempore totius continentis, qui mari nostro alluitur, nobilissimum emporium est. Indicae, Arabicae, Aethiopicae merces eo confluunt, inde demum occidenti et regionibus nostris inferuntur. Patrum nostrorum memoria Petrus, Cypri rex, Alexandriam cepit: sed innumerabilibus Aegyptiorum copiis adventantibus, cum expectare hostes non auderet, diruta urbe et ingenti ablata praeda retro in Cyprum concessit. Reperi hic onerariam Genuensium navem: hanc conscendere et Cycladas insulas, fauces Hellesponti, ruinas Troiae, Constantinopolim et loca denique tot literis celebrata visere paro. Haec enim me, qui ab infantia in huiusmodi rerum inquisitione versatus sum, plurimum delectant, caeteris forsitan ridicula videntur: sed ego non video, cur me pudeat eos sequi, qui maluerunt discere situs terrarum, mores et consuetudines hominum perspicere, cognoscere ritus et instituta gentium quam in patria per otium et voluptatem marcere. Haec si tibi probantur, non est cur aliorum in ea re iudicium pertimescam: sin me falli errareque censes, is sum, quem verbo de sententia dimovere poteris. Vale, patrone dignitatis meae, valeat et Puta meus tecum. Ex Alexandria Aegypti 1490 Novemb. 5.

Post scripta. Qui has literas ad te feret, Cracoviensis est apud suos clarus, et in meo comitatu toto hoc itinere fuit. Quamobrem commendo tibi hominem, gratumque mihi admodum feceris, si intellexerit commendationem meam sibi apud te adiumento fuisse.

Zmíněné v listu dobytí Alexandrie od Petra krále Cyprského událo se r. 1365. Tento král svou poutí po Evropě, na niž zavítal také ke dvoru Karla IV do Prahy, jest pamětihodný. (Srovn. článek K. Jirečka »Guillaume de Machaut« v Čas. Mus. 1878 str. 78.) Pozdravený od Bohuslava Půta Švihovský z Riesenberka byl od r. 1479 nejvyšším sudím v království Českém (O něm viz Palackého V, 1, 366).

26.

Oldřich z Freundsberka, biskup Tridentský, kardinálu Julianovi.

Z Tridenta 1490 - 8. pros. Odporučuje vřele Bohuslava k biskupství Olomouckému (Nova app. epist. v úvodě).

Udalricus archiepiscopus Tridentinus reverendiss. in Christo Patri ac D. D. Juliano S. R. E. cardinali Hostiensi, etc. post humilem commendationem ac debitam reverentiam s. d. Reverendissime D. Quoniam P. V. R. pro erigendo statu reipublicae Christianae cupientissimam esse omnes fatemur et praedicamus, et quoniam regnum N. (roz.: Bohemiae) ob suas haereses in sanctam ecclesiam catholicam et apostolicam contumacissimum est, ita, ut ex omnibus ecclesiis cathedralibus nulla sit quam Olomucensis reliqua; et quoniam, quid mali ductores ibi perperam egerint aut agant, ex episcopo olim Merindolae, qui illic est, facile sentitur, ut certa sit supputatio, quid bonus pastor praestare valeat: ego, qui intellexi ad episcopatum Olomucensem desiderari quendam baronem Bohemiae, Bohuslaum de Hasisteyn, fratrem illius Joannis, qui olim orator fuit ad Innocentium, nunc papam nostrum VIII, existimavi mearum partium esse, ut pro communi utilitate reipublicae Christianae eundem virum, quem Ferrariae in iisdem aedibus et familiarissime tractavimus et cognovimus, D. V. R. pro veritate valide commendare n. Est nempe per conscientiam meam praeter nobilitatem, praeter etiam id, quod ex ea est patria, et praeter caetera bona tam externa quam corporis vir plane doctissimus, eruditus latine et graece, rhetor, philosophus, iurisperitus et in divinis libris sane instructus: unde plurimas sibi virtutes comparavit adeo, ut sit modestus, sobrius, continens, rerum humanarum contemtor, pudicus, castus, ut nihil lasciviae, nihil deliciarum in eo deprehendi possit. Id testimonii per conscientiam meam damus, ut D. V. R., si unquam aliqua est mihi apud eandem fides, pro integritate sua, quid inter haereticos pro amplificatione nominis Jesu Christi faciendum esset, certius consulat. Valeat P. V. R., cui me valde commendo. Tridenti in arce nostra Boni Consilii 8. die Decembris 1490.

Uvedený v listu »episcopus olim Merindolae« (rozuměj: Mirandolae) jest Augustin Lucian biskup Sankturinský, který od r. 1482—1493 byl v Čechách. Bratr Bohuslavův Jan učinil r. 1487 jménem krále Vladislava papeži poslušenství zároveň s Půtou Švihovským z Riesenberka (Palacký V, 1, 272), na které se v listu naráží. O pisateli, pouhém biskupovi, srovn. pozn. k listům 2 a 15. Účinek listu tohoto v Římě nebyl žádný, neboť již 20. prosince 1490 oznamuje papež Innocenc VIII kapitole Olomoucké, že jmenoval biskupem kardinála Ardicina della Porta, biskupa v Alerii na ostrově Korsice (Listina o tom v kapit. arch. Olomouckém). Před ním po kratičký čas několika měsíců spravoval biskupství Olomoucké Jan Vítěz, biskup Srěmský, potom také správce biskupství Vídeňského.

27.

Bohuslav Štěpánu Pisonovi.

Z Methony (Modona) 1491 — 16. dubna. Vypisuje cestu z Alexandrie po ostrovech aigeiského moře a po břehu maloasijském vykonanou i tu, kterou ještě po Africe a po Řecku vykonati míní. Odporučuje jeho ochraně svou bibliothéku a pozdravuje přátele, (Luc. 65, Vinařický 8).

Stephano Pisoni s. p. d. Postremas ad te literas ex Alexandria Aegypti dedi: inde Genuensium navigio Chium profectus sum. In hoc itinere (dum Carpathos insula iam in conspectu esset) vi tempestatis ad Cyprum usque milia passuum pene quadraginta reiecti sumus: cepi tamen non parvum huius adversitatis fructum, quod Ciliciae, Pamphyliae Lyciaeque oram legi et pleraque didici, quae ignorabam. Nam et Pathmon praetervectus sum, divi Joannis revelatione insignem, et Coum Samumque, alteram Pythagora, alteram Hippocrate claras. Chios ipsa ultra id, quod sibi Homeri et ortum et sepulchrum vendicat, masticen quoque laudatissimam gignit. Hinc in continentem Asiae minoris, quam hoc tempore Turciam vocant, traieci, et Smyrnam ipsam et Thyatiram et Ephesum et Erythras, Sibylla cive nobiles, pervagatus sum. E regione Smyrnaei sinus Lesbos est, Theophrasti Sapphusque patria. Vectus demum per Cycladas Sporadasque, hoc est Delon, Paron, Icarum, Andrum, Tenedum, Gyaram Seriphonque et innumera id genus, quae commemorare non tam mihi grave quam tibi fastidiosum esset, Methonem oppidum Peloponnesi delatus sum, Libyen Domino propitio, cum primum fieri poterit, traiecturus. Ferunt esse illic Tuneta, parvum olim oppidum et a Livio Polybioque vix nominatum, nunc autem omnium Africae urbium (quae in nostrum mare vergunt) clarissimum, neque procul inde ruinas Carthaginis exstare, quarum visendarum studio eo potissimum proficiscor. Redire dehinc Methonen animus est, et Peloponnesum, Atticam Boeotiamque peragrare, et eloquentiam, quam studio ingenioque consequi non potui, apud Parnassum Heliconaque petere; inde adire Constantinopolim et Bithynia Hellesponto Troadeque lustrata Venetias reverti. Quem me nunc fructum studiorum meorum capere putas? quo affectu versus canere? qua iucunditate priscarum historiarum recordari? Nullae profecto divitiae, nulli honores, nullae domesticae deliciae tantae sunt, ut cum hac voluptate, quam ex tot gentium atque nationum peragratione quotidie capio, conferri possint. Sed haec tu forsitan admittis, caeteri autem suo stomacho accipiunt. Vale. Bibliothecam meam tibi commendo. Vide, ut ab omni iniuria et praesertim tinearum tuta sit. Hoc mihi in praesentia nihil acceptius facere poteris. Christannum Pedick, Joannem apud tabulas curiae et Victorinum de Wssehrd salvere iube. Methone, imo in navi oneraria juxta Methonem. 1491 die 16. Aprilis.

O adressátu srovn. poznámku k listu 16, o pozdraveném v něm Pedíkovi poznámku k listu 21. Druzí dva pozdravení, Jan z Domaslavě a Viktorin ze Všehrd, byli tenkrát úředníky v deskách.

28.

Bohuslav Štěpánu Pisonovi.

Z Benátek 1491 — 11. srpna. Vyslovuje potěšení ze zprávy o nabízené sobě hodnosti biskupské v Olomouci, ale také, hledě k obtížím stavu, všelijaké rozpaky. (Luc. 66.)

Stephano Pisoni s. p. d. Binas tuas ad me literas Venetiis offendi, quarum alterae die divo Georgio solenni datae fuerunt, alteris non erat dies adscripta. In utrisque id molestum fuit, quoniam ex senis nostris unas duntaxat ad te pervenisse ex his intellexi. Caetera me varie varieque affecerunt. Delectabat me pontificalis honor, et quae alii tanta ambitione appetunt, mihi sponte obvenire gaudebam; sed farcina, quae tantum honorem comitatur, magnopere terrebat. Conscius enim imbecillitatis meae hanc provinciam non reformidare non possum, praesertim cum minime ut futurus episcopus adolescentiam transegerim. Huc accedit, quod plebs haec non solum humanis istis vulgaribusque vitiis corrupta sed etiam innumeris infecta haeresibus est, ut etiamsi omnes homines sua consilia in unum conferrent, vix quicquam auxilii afferre possent. Quodsi Plato a Cyrenaeis vocatus, ut civitati eorum leges scriberet, iuste proficisci ad eos recusavit (quoniam tot malis moribus consuetudinibusque depravatos vix unquam sub legibus victuros arbitraretur): quanto ego iustius hoc onus potius quam honorem renuerem? cum neque ipse Platoni conferri possim, et N.*) Cyrenaeis longe corruptior depravatiorque sit. Caeterum solatur me divina benignitas, quae et sapientiam sapientum perdit et humilibus parvulisque dat gratiam. Incircumcisus labiis erat Moses, et tamen populum illum tam durae cervicis ex Aegypto duxit. Paulus ex persecutore apostolus factus est. Quantus in ecclesia Dei Augustinus! Hunc tamen cupiditates libidinesque adeo vinctum detinuerunt, ut sine iis vitam humanam omnino nullam esse putaret. Forsitan et nostri aliquando miserebitur Dominus et quotidie magis ac magis in praeceps ruentes virtutis et clementiae suae dextera continebit. Haec tibi nimium religiosa videntur, aut ut tu appellas, melancholica, sed tamen vera. Verum haec propediem Domino propitio coram agemus. Vale. Ex Venetiis XI. Augusti anno 1491.

Čeho Bohuslav vraceje se z cest svých v Benátkách z listu Pisonova se dověděl, mohla býti pouze zpráva o jeho kandidatuře k biskupství Olomouckému. Neboť již r. 1490 správce biskupství toho, slavný Jan Filipec, biskup Varadínský, vyslovil byl úmysl vzdáti se hodnosti biskupské. Úmysl ten provedl sic teprv r. 1492 vstupuje 10. června do kláštera bosáckého ve Vratislavi, avšak již od r. 1490 vyskytují se na biskupské stolici Olomoucké noví muži. (O věci srovn. Palackého V, 1, 331—334, o adressátu poznámky k listům 16 a 27). Piso podávaje Bohuslavovi zprávy ony, zajisté nic ještě nevěděl, zejmena o tom, že již 20. pros. 1490 papež Innocenc jmenoval nového biskupa Olomouckého. (Srovn. pozn. k listu 26).

---

*) Roz.: Moravia.

29.

Bohuslav Geilerovi z Kaisersberga.

(Z Čech 1491 — na zimu.) Vyjadřuje lítost a bolest svou nad smrtí Schottovou, o níž byl již v Benátkách se dověděl. Rodičům Petrovým prý ostýchá se psáti, aby žalosti jejich znova nezjitřil. Prosí za další dopisování. (Luc. 67.)

Doctori Johanni Keysersbergio s. d. Bohuslaus tuus, pater optime, haec dicit: Posteaquam Asia Africaque peragrata Venetias redii, scriptis iam obsignatisque ad Petrum meum literis mors sua mihi nunciatur. Quo nuncio non perturbatus, sed fractus omnino sum, non quod illius vicem magnopere doleam, quippe cum quo praeclare arbitror actum, quod ab his seculi miseriis ad coelestia gaudia felix illa anima translata est, sed quod ipse eiusmodi amico orbatus sum, qualem neque hactenus habui neque unquam, ut existimo, habiturus sum. Nunc autem ubi nuncium de ea regione vidi, rursum dolor meus renovatus est, et nescio iucundiusne an acerbius fuerit veteris nostrae familiaritatis meminisse. Parabam nescio quid ad parentes Petri scribere, sed vereor, ne literis meis eorum moeror recrudescat. Tu facito, ut me ames, et quod olim a dulcissimo meo Petro persuasus faciebas, nunc sponte tua facias. De statu conditioneque mea in praesentia nihil scribo, quoniam tempus non suppetit: malui tamen inepte aliquid scribere quam tacere. Si autem me literis tuis dignaberis, non solum me laetum facies, sed etiam materiam et occasionem ad tibi rescribendum dabis. Vale.

List tento psán nejspíš až v Čechách, když byl Bohuslav z cest se vrátil; praví pisatel, že uzřev nyní posla ze Štrasburku rozželel se znova, an byl již v Benátkách o smrti Schottově se dověděl. Určitějšího data smrti Schottovy nedovídáme se ani z Trittenheima »De scriptoribus ecclesiasticis« (jenž praví, že zemřel r. 1490 indictione nona maje věku svého 31 let — avšak indictio nona spadá na r. 1491), ani z životopisu jeho, který krátce podal v předmluvě děl jeho Jakub Wimpfeling. O adressátu srovn. pozn. k listu 1.

30.

Bohuslav Viktorinovi ze Všehrd.

(Z Hasišteina 1491 — na zimu.) Odesílá po mouřenínu list jakýs, v Benátkách k Viktorinovi obdržený, poněvadž sám nyní do Prahy přijíti nemůže. (Nova epist. app. 42.)

M. Victorino de Wssehrd s. d. Quidam, cuius nomen mihi penitus excidit, Venetiis mihi literas ad te dedit: has iccirco tibi mittere distuli, quoniam me propediem apud te futurum sperabam. Quando autem profectio mea Pragam versus protenditur, easdem literas per hunc Maurum nostrum potius quam Aethiopem tibi reddi curavi; et si quid praeterea est, quod tibi usui honorique esse possit, putato me eum erga te esse, qui debeo. Vale.

Vročení listu tohoto jest samo zřejmé.

31.

Viktorin ze Všehrd Bohuslavovi.

(Z Prahy) 1492 — (na počátku roku). Vítá a oslavuje Bohuslava, z cest tak dalekých se vracejícího. Lituje, že nemůže k němu přijíti sám, jsa vázán povinnostmi úředními, i stěžuje si na vládnoucí osoby panské, které vzdělanosti neumějí ceniti. (Farr. 199.)

Victorinus de Wssehrd Bohuslao Hasisteynio s. d. Statueram iampridem, vir magnifice, H. T. quatenus non datur pedibus, vel literulis meis adire, sed conatus meos hactenus tabellariorum penuria fregit: nunc autem frangere nullo pacto poterat Joanne tabularum curiae scriba viam huic proposito monstrante. Reducem ego te, Bohuslae, nobilium eruditissime, eruditorum nobilissime, post tot ac tantos tam magni orbis circuitus varios, populorum mores lustratos et urbes in patriam domumque tuam revertisse gaudeo. Doleo vero plurimum me aspectu tuo tuisque confabulationibus suavissimis fraudari, unde nonnihil emolumenti literarii me consequi posse certo scio. Discerem enim a te, quae nuper pedibus oculisque lustraveras, oratione repraesentante maria, insulas, fontes, flumina, lacus, montes, urbium terrarumque situs, varios praeterea gentium diversarum mores cultusque et alia id genus permulta scitu digna, quae apud autores lectitans non satis intellegere valeo: te super his dissertantem multo planius cognoscerem auscultando. Multis enim haec legisse tantum, tibi vero et vidisse licuit, faciliorque et mea quidem opinione certior est rerum cognitio, quam inventione acquirimus et experientia et cognitione, quam consequimur per doctrinam, qua duplici via omnem scientiam constare Aristoteles prodidit, inventione videlicet et doctrina. Utroque istorum modorum ego te cum antea semper, tum vero hoc tempore potissimum excellere et iudicavi et praedicavi, iudico et plane praedico. Nunc itaque ne salutis et felicis reditus tui ingratus aut immemor animi tui erga me benevolentissimi iudicer, his te literis quoque haud magna cum re, non parva vero fide et integritate convenire statui: et venissem profecto ipse perlibenter, sed fata obstant tristique palus inamabilis unda Alligat etc. Scit enim M. T., scit purpuratorum nostrorum variam mutabilitatem, quibus vix unquam a paribus, nedum ab inferioribus satisfieri potest. Huc accedit, ne a Satyrico nostro discedam etc. (sic). Adde quod nostrum omnium, qui literarum studio flagramus, infelix genus est, convitiisque stupidorum patens, qui, si quid aliquando ex philosophiae praeceptis afferimus, id ipsum totum nobiscum et cum ipsa philosophia indignabundi contemnunt proiiciuntque, ex libris nos loqui (utor enim verbis eorum) cavillantes. Consueverunt praeterea, quoscunque doctos eruditosque viderint, cuiuscunque ordinis illi fuerint, latine sapientes nominitare. Vitio enim datur apud illos, esse doctos, esse eruditos, ita ut saepenumero, si lucrum temporale attendas, nil didicisse sit longe fructuosius et magis gloriosum quam multum in ludo literario promovisse. Gratissimum mihi fuit, quod me primum ex Venetiis verbis tuis per quendam mercatorem, deinde scriptis per epistolam salutare voluisti. Haec ego semper maximi ducam abs te, tali tantoque viro, quod sine adulatione dictum velimus, tam remotis terris salutari, a quo non salutari tantum sed nominari etiam summum honorem reputo. Tu vero haec

scripta mea, quibus non fides sed cum reliquis artibus bonis elegantia literarumque peritia deest, ab homine tibi deditissimo grato animo suscipias, nostrasque excusationes non commentitias sed veras esse aestima, nec fronte caperata perlegito. Vale, et me pro tua mansuetudine ama. Datum domi meae 1492.

Dodání listu tohoto způsobil Jan z Domaslavě, písař desk dvorských. Přítel tento Bohuslavův, jehož odlišování od jiného, Jana z Pibry, také úředníka u desk (ale nejspíš zemských) jest někdy nesnadné, (tak na př. titulován v listu 49 »apud tabulas publicas« a v listu 50 »apud tabulas regni«, ale v rukopisném znění téhož listu opět »apud tabulas publicas«) vyskytuje se v listáři našem naposled v listu 82 z r. 1501. Pro tuto nesnadnost identifikuje Cornova (ve svém spise o Bohuslavovi na str. 71, 143 a 434) oba tyto Jany, i jsou domněnky jeho uvážení hodny, zvláště máme-li zřetel k listům sbírky této 50 a 52 (srovn. pozn. k listu 52). Rozřešení záhady té bude možné, až poznáme lépe a podrobněji kanceláře desk obojích za krále Vladislava.

32.

Bohuslav Janovi z Šelnberka.

(1492 — v květnu.) Děkuje za zprávu o věci Olomoucké a za přispění kancléřovo. (Nova ep. app. 41.)

D. Joanni Sselnbergio s. d. Literae tuae testudineo gradu sunt usae, nam cum Nonis Aprilibus sint datae, vix demum 2. Maii redditae sunt. Cognovi ex his rem Olomucensem, statum*), et tuum studium atque industriam mihi neque deesse unquam neque defore, quod quanquam mihi perspicuum semper fuit, non potest tamen non gratum acceptumque esse. Noli autem expectare, ut tibi gratias agam; obruitur enim ingenium meum tuorum meritorum magnitudine, et in ipso conatu nescio quomodo succumbit. Malo etiam hoc tecum coram agere, et re, si fieri poterit, ostendere te nihil operae impensaeque in me ornando perdidisse. Ut enim tuum est ea, quae incepisti, perficere, ita meum, postquam tua cura laboreque ad pontificatum evectus fuero, dare operam, ut tibi contingat, quod praeclaris artificibus solet, hoc est ut te operis tui minime poeniteat. Ego autem interim more meo conquiescam, et abs te in dies certius quiddam exploratiusque expectabo. Vale.

Vročení vyplývá z povahy listu, který byl psán zajisté hned po obdržení listu kancléřova (tudíž v květnu), a v němž na protahování věci nikde se nenaráží ani na nové překážky, které brzy potom se objevily. Rok 1492 jest tudíž na snadě. Jakého způsobu byla pomoc kancléřova, ukazuje list královský, který otiskli jsme v poznámce k listu 41 sbírky této.

33.

Bohuslav Geilerovi z Kaisersberka.

(Z Hasišteina) 1492 — 11. září. Zprávu dává o úmrtí mnoholetého soudruha a průvodčího na cestách Fridricha Busnera. Lituje matky jeho, i vzpomíná na Schotta nedávno teprv zemřelého. (Luc. 68, Vinařický 10.)

Joanni Keysersbergio s. p. d. Acerbum nuncium ad te affero, optime pater. Fridericus meus Busner, qui in familia mea iam pluribus annis fuit, quique

*) Místo porušené.

mecum per terras atque maria peregrinatus est, ipso die Nativitatis divae Virginis extinctus est. Id etsi mihi molestissimum est, longe tamen propterea fit molestius, quod matri suae, integerrimae foeminae, quae se filium apud me in bono loco collocasse putabat, depositum pessima fide restitui. Sed quis divinae voluntati adversari potest, cuius iudicia abyssus multa (sic). Afflictabatur primum lenta febri; tum, ubi morbus invalescere coepit, id, quod christianum decebat, fecit; inde adeo convaluit, ut iam omnino extra periculum positus videretur. Nec multo post in graviorem aegritudinem reincidit, qua cum vehementissime eum agitari cernerem, sacerdotem accersere iussi, a quo postquam sacro oleo inunctus est, adeo placide et tranquille decessit, ut non mori sed somnum capere videretur. Interfui morienti (quod quidem mihi nunquam ante id tempus contigit) flens gemensque, quia me optimo fidissimoque comite privari aspiciebam. Nondum dolor meus, quem ex interitu sanctissimi illius viri Petri Schotti ceperam, finitus erat, cuius dulcissima amicitia adeo haeret haerebitque menti meae, ut inter animi conturbationes et anxietates eius meminisse peculiare mihi solatium sit: ecce autem alia calamitas secuta est, ut tot tandem casibus edoctus res humanas nihil esse discam. Illi quidem ambo (ut par est credere) in coetu beatorum dignam pietatis et virtutis suae mercedem capiunt: ego tamen toto pectore non angi, non dolere non possum, quin etiam, dum haec scribo, invito reluctantique mihi lachrymae per ora defluunt. Datae die Martis post festum Nativitatis beatae Virginis anno 1492.

Busner zemřel podle toho listu v sobotu dne 8. září 1492. O něm srovn. poznámku k listu 16, potom epitafium Bohuslavem složené a vytištěné ve Farrago poem. na str. 96.

34.

Bohuslav Viktorinovi ze Všehrd.

Z Blšan 1492 — 30. října. Děkuje za přízeň sobě osvědčenou i vykládá trpné chování své v záležitosti Olomoucké. Slibuje vděčnost svou zvláště panu Ctiborovi Tovačovskému z Cimburka. (Nova app. epist. 6, Vinařický 12.)

M. Victorino Chrudimensi de Wssehrd s. d. Hodie mihi abs te literae redditae sunt, quas avide legi intellexique, et studium tuum in me atque benevolentiam rursus mirifice et probo et amplector. Quae autem ex me cognoscere cupis, paucis accipe. Ego, Victorine, cum primum huius rei mentio fieret, in extremis terrarum oris constitutus eram, reversusque deinde in patriam ita me gessi, ut fastigium hoc pontificale neque appeterem, neque plane reformidarem, sed utranque fortunam ferre paratus essem, eventum rei scilicet facile expectans. Id etsi mihi omnes mei pene vitio dant, me tamen huius instituti mei minime poenituit, qui non per fenestram sed per ostium ovile dominicum ingredi cupio. Neque est, quod me ad eos remittas, qui dignitates huiusmodi per fas et nefas ambiunt: non enim tanti (quicunque tandem illi sunt) a me fiunt, ut eos pro speculo atque exemplari actionum mearum habeam; sed malo bonus quam dives, integer quam honoratus esse. Haec qualia sunt, facile perspicere potes, qui naturae meae non omnino (ut arbitror) ignarus es. Caeterum

quemcunque exitum negotium Olomucense habuerit, ego tamen cum aliis Moraviae proceribus, tum domino Stiborio me plurimum debere confiteor, qui me nullo sibi officio aut familiaritate coniunctum prae omnibus aliis delegerit, quem ad tantum culmen, quantum in eo est, provehat: habeoque non parvam homini in praesentia gratiam, neque referre gravabor, si quando ita tempora tulerint, ut ei utilitati aut honori esse possim. Scripsissem plura, sed nuncius tuus adeo properat, ut mihi vix dimidium horae ad rescribendum concesserit. Vale. Ex Bulsania 1492 die Martis post ferias Simonis et Judae.

Hejtman moravský pan Ctibor Tovačovský z Cimburka, jak z listu našeho vysvítá, kandidaturu Bohuslavovu úsilně podporoval. Bohuslav slibuje mu vděčnost, ale špatně se mu odměnil, sdělav později na smrt jeho († 26. června 1494) epigramm, v němž Jej posílal do pekla (Srovn. Palackého V, 1, 358 a Poem. appendix 297).

35.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

(1492 — v list.) Vítá jej z cesty anglické i dotazuje se ho po zvláštnostech oněch krajin. (Nova epist. app. 46.)

Bernhardo Adelmanno s. d. Suspicor te, Bernharde, iam ex Anglia reversum esse, idque ex literis Gabrielis tui, quas ad me nuper dedit, quibus sperabat te in patria ad solennia divi Martini futurum. Itaque morae impatiens non potui mihi temperare, quin ex tot immanibus efferisque gentibus reducem quoniam complexu non possum, literis saltem excipiam. Optarim enim maiorem in modum hoc tempore in contubernio tuo versari et Orchadas insulas ultimamque Thulen et penitus toto divisos orbe Britannos innumeraque alia id genus ex te cognoscere. Quando autem id fieri in praesentia minime potest, te precor, ut ad me quippiam eiusmodi perscribas, unde intelligam non frustra magnam Septentrionis portionem abs te peragratam esse. Nihil enim est, quod nosse magis cupiam quam arborum illarum naturam, quas in ea Britanniae parte, quam Scottiam vocant, gigni perhibent: aiunt enim fructus earum partim maturescere in arboribus mandique, partim in rimam subter decidere vertique in anates. Id etsi mirum est, consideranti tamen mihi vim potestatemque naturae pene nihil incredibile videri solet, maxime cum non desint, qui se fructus tales et spectasse et comedisse asseverant. Neque tamen alia te praetermittere velim, si qua memoratu digna putaveris, et talia, quae animo meo diverticulum aliquod parere possint. Scio te quoque aliqua a me expectare: sed nihil habeo, quo cupiditatem tuam explere possim. Res nam meae regia via incedunt, hoc est neque in dextram neque in sinistram declinant. Id quale sit, etiamsi Apollinem nusquam consuleres, cognoscere posses: si quid autem in ea re novi acciderit, primus omnium exteriorum certior fies. Caetera cognosces ex schedula epistolae inclusa. Vale.

Bernhard Adelmann poslán v srpnu r. 1492 od biskupa Eichstädtského Viléma s ostatky svatých ke králi Jindřichovi VII. do Anglie. Vlastní podnět poslání toho byl, aby Anglicko získáno bylo proti Francii (Sax, Bischöfe von Eichstädt I, 329 a násl.) Jmenovaný v listu

Gabriel jest Gabriel von Eyb, kanovník, který r. 1496 biskupem Eichstädtským se stal. Adelmannů byl po matce příbuzný (Sax l. c.). Do měsíce listopadu klademe tento list, poněvadž kanovník Gabriel byl oznámil Bohuslavovi, že Bernhard okolo sv. Martina domů se vrátí.

36.

Bohuslav Viktorinovi ze Všehrd.

(1492.) Oznamuje, že dostal přelaskavý list od pana Ctibora z Cimburka, oč zajisté prý přičinil se Viktorin. Žádá, aby přiloženou Ctiborovi odpověď při nejbližší vhodné příležitosti poslal na Moravu. (Nova epist. app. 6 *b*, Vinařický 13.)

M. Victorino Cornelio de Wssehrd s. d. D. Stiborius, quem nescio praesidemne an praetorem appellare conveniat (capitaneus enim omnino barbarum est), perhumanas nuperrime atque perbenignas ad me literas dedit. Id ego totum abs te manasse scio potius quam suspicor. Itaque egi homini verbis, quibus potui, gratias: addidi tamen non oportere Victorino Wssehrdio de Bohuslao referenti semper credi, cuius benevolentia atque amore excoecatus ea plerunque in vulgus spargit, quae Bohuslaus minime praestare potest. Has literas ad te mitto, et rogo, ut quamprimum quempiam nactus fueris, qui Moraviam versus proficiscatur, eas ad D. Stiborium perferri cures.

Tento a následující list klademe ještě na r. 1492, poněvadž na průtah záležitosti Olomoucké nikde se v nich nenaráží.

37.

Bohuslav Janovi z Pibry.

(1492.) Odmítá přílišnou chválu, jíž se mu od Viktorina ze Všehrd v listu tohoto k panu Ctiborovi z Cimburka dostalo. (Nova epist. app. 7.)

Joanni Pibreo s. p. d. Misisti ad me epistolam, quam Victorinus meus ad D. Stiborium Towačoweum scripsit. Hanc ego legi, ita tamen, ut mei ipsius minime obliv(iscerer. Quanquam Victorinum omnia haec optimo amantissimoque erga me animo scripsisse certo scio; meum tamen non est aut laudibus elevari aut contumeliis frangi aut cuiquam denique magis quam mihi ipsi de me credere: quin etiam vereor, ne maiorem, quam velim, de me expectationem concitaverit, cui si ego minus satisfecero, ridiculus appaream necesse est. Quamobrem bene Victorinus meus faciet, si ut in omni reliqua vita ita in meis quoque laudibus deinceps modestus erit. Vale.

O vročení viz poznámku k listu předešlému. Jakožto adressat vystupuje v listu našem poprvé Jan z Pibry, či lépe z Bibry, jelikož, jak z korrespondence Bohuslavovy vychází na jevo, on k této staré šlechtické rodině francké se hlásil. Tenkrát byl nižším úředníkem v deskách, r. 1493 již starostou komorničím (srovn. Jirečkovo vyd. Viktorinových knih devaterých z r. 1874). Vedle Jana z Domaslavě byl on hlavní důvěrník Bohuslavův z kruhu Pražského, i jest vzájemný poměr obou jich, jak z pozdější korrespondence vysvitne, velmi záhadný. Cornova má oba za touž osobu (srovn. pozn. k listu 31).

38.

Bohuslav kapitole Olomoucké.

1493 — 28. května. Děkuje za to, že jej všemi hlasy zvolila biskupem, i prosí, aby v přízni své k němu vytrvala. (Nova epist. app. 5, Vinařický 14.)

Capitulo Olomucensi s. d. Retulerunt mihi patres capituli vestri, quos ad me misistis, multa de affectu vestro in me atque benevolentia, et quomodo cunctis suffragiis a vobis episcopus renunciatus sum. Ago vobis immortales gratias, neque enim possum non delectari tantorum virorum gravissimo de me iudicio. Utinam duntaxat expectationi vestrae satisfacere possem et is esse, qui cupio. Nam duram sustinebo provinciam et viribus meis omnino imparem. Fiam enim magister antequam discipulus, et qui me regere nondum didici, alios regere cogar: fretus tamen Dei ope, qui nunquam in se sperantes deserit, submittam tantae sarcinae humeros, et vastum pelagus naviculaeque meae prorsus inexpertum ingrediar. Vestrum autem erit hoc tempore, quae incoepistis, persequi: deinde vero me recte agentem consiliis vestris atque auxilio iuvare. Valete. Caetera cognoscetis ex his, quos ad me misistis. 1493. Maii 28.

Určité datum listu tohoto, které podává Mitis, zdá se býti správné; i dovídáme se z něho, kdy konečně kapitola k rozhodnému kroku volení biskupa se odhodlala. Stalo se to někdy na počátku měsíce května 1493 za okolností kroku tomu zdánlivě příznivých. Neboť papež Innocenc VIII, který byl biskupem Olomouckým jmenoval kardinála Ardicina della Porta, zemřel 25. července 1492; následujícího roku 4. února zemřel také chráněnec jeho, k biskupství Olomouckému dosazený. O jeho smrti nejspíše zpravena byvši kapitola přistoupila rychle k postulační volbě i zvolila všemi hlasy dávného kandidáta Bohuslava. Že volba ta nepovede k cíli, a že nový papež nového opět nepota k biskupství dosadí, toho se nenadála.

39.

Bohuslav králi Vladislavovi.

(1493.) Odporučuje záležitost kapitoly Olomoucké k příznivému vyřízení. (Nova epist. app. 3.)

Amplissimo suo principi et domino domino Wladislao, Pannoniae et Bohemiae regi etc. s. d. Petiverunt a me patres capituli Olomucensis, ut causam eorum Maiestati Tuae commendem. Quanquam autem institui, ubi primum ex Asiatica peregrinatione reversus sum, neque accedere ad Maiestatem Tuam neque quicquam literarum dare nisi plane aut episcopus aut privatus, non potui tamen postulatis eorum adversari in re praesertim aequa, et quae ad me quoque Maiestate Tua non solum id volente sed etiam procurante pertinet. Alius quidem uteretur multis verbis et commemoraret in primis regium esse iura immunitatesque ecclesiasticas tueri ac defendere: ego tamen nihil mihi horum faciendum puto, quippe qui scio Maiestatem Tuam tanta fide religione pietateque esse, quanta forsitan nemo alius ex omni catholicorum principum numero. Illud tantum supplex petivisse contentus sum, ut Maiestas Tua is

sis, qui consuevit, neque patiatur quicquam agi, quod ecclesiae Olomucensi aliquando aut negotium facessere aut periculum afferre posset. Quod vero ad gratias Maiestati Tuae pro tantis tamque immortalibus beneficiis agendas attinet, differo in aliud tempus, neque enim res paucis confici potest, et tam vastum pelagus in praesentia aggredi non audeo.

List tento jakož následující čtyři, týkající se vesměs téže záležitosti kapitoly Olomoucké, klademe na r. 1493; neboť 1) naráží se v listu ku kancléři již na průtah věci Olomoucké, která narážka byla by v listu z r. 1492 ještě tuším neskromná; 2) svědčí z listů těchto jeden Viktorinovi ze Všehrd, s nímž se Bohuslav již na počátku roku 1494 nepřátelsky utkal, a od něhož tenkrát laskavosti již by byl nevyžadoval.

40.

Bohuslav Janovi z Šelnberka.

(1493.) Odporučuje záležitost kanovníků Olomouckých. (Nova epist. app. 5 *b.*)

D. Joanni de Sselnberg, cancellario regni Bohemiae, s. d. Retulerunt mihi canonici ecclesiae Olomucensis se a Regia Maiestate (nescio cuius rei gratia) vocatos esse. Hos ego tibi (quoniam iam omnia mihi de te polliceri audeo) mirum in modum commendo. Nisi enim postulatis eorum consultum fuerit, vereor, ne res ecclesiastica non melius apud Moravos quam Bohemos se habeat. Haec qualia sint, ex eis cognosces, curabisque pro tua in me benevolentia, ut non frustra haec ad te scripsisse videar. Vale.

Viz poznámku k listu předešlému.

41.

Bohuslav témuž kancléři.

(1493.) Oznamuje, že dostal velmi laskavý list od krále, ale že není s to nyní náležitě mu děkovati; aby ho v tom zatím zastal. Také prý stěžovali si u něho kanovníci Olomoučtí, že obsazení stolice biskupské stále se protahuje. Pisatel prosí, aby kancléř věci rázněji se ujal. Konečně odporučuje mu záležitost kapitoly Olomoucké. (Nova epist. app. 4).

D. Joanni de Sselnberg, cancellario regni Bohemiae, s. d. Redditae mihi sunt literae regiae, quibus Praecellentia Sua omnem operam in re Olomucensi mihi pollicetur. Gavisus sum mirum in modum, multis enim iam indiciis cognovi optimum eius in me animum, nam et absentem in extremisque terrarum oris constitutum non dubitavit his, qui coram in praesentiaque erant, praeferre, et quotidie novo benignitatis genere prosequitur, neque quicquam praetermittit, quo res coepta quam primum confici possit. Unde accidit, ut qui mihi iampridem omnia Praecellentiae Suae debere videbar, nunc in dies magis ac magis me obligatum atque obnoxium sentiam. Quanquam autem regia beneficia ut maiestate praecellunt, ita relationem gratiae minime desiderant: animus tamen meus conquiescere non poterit, nisi aliquando ostendero me et gratum esse et non tam pontificatu delectari, quam quod a prudentissimo circumspectissimo-

que principe tanto honore dignus existimatus sum. Ut gratias agam hoc tempore, ne attentare quidem audeo, quoniam vires mei ingenii sub tanta sarcina penitus deficiunt. Forsitan etiam ista melius coram agi poterunt, si quando celsitudinem regiam aut privatus aut episcopus accessero. Interim vero tu totam hanc provinciam sustineas oportet, tu inquam negotiorum meorum gestor sis. Iam enim mihi tantum ab humanitate tua provocatus vendico, ut quae antea petere consuevi, nunc iure meo quodammodo exigam. Questi sunt etiam apud me patres Olomucenses Regiam Praecellentiam remissius haec curare, quam res exposcat, atque ob id negotium de die in diem differri, quod tamen, si paululum anniteretur, propediem finem habiturum esset. Id vix mihi persuaderi potest: si quid tamen huiusmodi sit, te precor, ut non solum authoritatem sed etiam studium tuum industriamque interponas. Nam qui prius ab ambitione vehementer abhorrui, nunc illorum precibus impulsus apud te ambire cogor. Commendo tibi praeterea plurimum memoratos patres: acturi sunt enim causam ecclesiae suae in iudicio publico: sive autem hae res procedent, sive forsitan aliud quippiam praeter sententiam eveniet, non erit tamen alienum a dignitate tua iura immunitatesque ecclesiasticas tua opera in suo robore permanere. Vale.

Viz poznámku k listu 39. Že slova listu »multis enim iam indiciis cognovi optimum eius (regis Vladislai) in me animum, nam et absentem in extremisque terrarum oris constitutum non dubitavit his, qui coram in praesentiaque erant, praeferre« zakládají se na správné informaci, dokazuje list krále Vladislava ke kapitole Olomoucké, který dosud v archivu téže kapitoly se chová a má datum 2. pros. 1491 i adressu: Honorabilibus praeposito, decano et capitulo ecclesiae Olomucensis fidelibus nostris dilectis. Znění jest toto: Wladislaus d. g. rex Hungariae, Bohemiae etc. Honorabiles, fideles, nostri dilecti! Venit ad nos pridie religiosus frater Georgius, prior provincialis per Bohemiam et Moraviam ordinis Praedicatorum, nunccius videlicet super provisione facienda de pastore aliquo idoneo in ecclesia vestra Olomucensi, quandoquidem mala semina tam in civitate quam in dyocesi ob diuturnam carentiam bonis (sic) pastoris et cultoris videntur augeri; unde mentes vestras diversis agitari turbinibus et variis circumdari vexationibus contemplati sumus. Quapropter sciatis, quod non minus nobis hoc cordi fuit, ut bono aliquo et convenienti pastore ecclesiam vestram adornare vellemus, quam vobis ipsis, qui pastore caretis. Fuerat nempe nostri propositi nobili Bohuslao de Hassinstein, viro docto et probo, de vestra ecclesia providere, quod nunc per nos ipsos facere non possumus, quum, ut scitis, Romanus pontifex intromisit se de ea, et illam contulit cardinali Allariensi. Tamdiu expectastis, expectate adhuc modicum, quum propediem pro magnis et arduis nostris negotiis legatos habebimus apud sedem apostolicam, quibus et de hac re commissionem faciemus specialem; nec dubitamus, quin nobis ad complacentiam facturus sit praefatus dominus cardinalis cum voluntate sanctissimi domini nostri. Nos enim non relinquemus vos, nec ecclesiae vestrae necessitatem negligemus, sed operationes nostras sollicitas adhibebimus, ut ipsius status prospere conservetur et exaltetur felicibus instrumentis, ut exinde et vos sub umbra pacis creatori nostro servire et libertatibus vestris ecclesiasticis gaudere valeatis. Reliquam mentem nostram bonam et propositum in hac parte erga vos et ecclesiam vestram ex dicto vestro nunccio latius intelligetis. Datum Budae secunda die decembris anno domini etc. LXXXXI°. V hořejším pravém cípu připsáno: Commissio propria domini Regis.

42.

Bohuslav proboštu kostela Pražského.

(1493.) Doporučuje záležitost kapitoly Olomoucké. (Nova epist. app. 9.)

D. praeposito ecclesiae Pragensis s. p. d. Has meas literas duo patres capituli Olomucensis ad te ferunt, quibus nonnihil negotii in iudicio publico est. Hos ego ita tibi commendo, ut magis non possim. Quae enim intendunt, iusta et aequa sunt, et quae tibi quam minime absurda visum iri certo scio. Non possum quidem ullum meum in te meritum commemorare, ut tantum tibi oneris iure imponere possim: velim tamen credas me et gratum et memorem beneficiorum tuorum fore, neque dubitaturum referre gratiam, si quando tempora tulerint, ut tibi gloriae utilitatique esse queam. Forsitan etiam tui et totius Pragensis ecclesiae interest, ut id, quod cupiunt, assequantur: laudi certe honorique non parum conducet, si opera tua effectum fuerit, ut libertates et iura ecclesiastica, quantum saltem in hac provincia fieri potest, minime infringantur. Haec autem omnia, si me amas, iccirco diligentius curabis, quoniam res Olomucenses hoc tempore ad me quoque aliquantum pertinent. Vale.

Viz poznámku k listu 39. Proboštem zde míněným byl tenkrát Pavel Štěpán Pouček, papežský visitator a administrator arcibiskupství Pražského 1484—1498.

43.

Bohuslav Viktorinovi ze Všehrd.

(1493.) Odporučuje věc kanovníků Olomouckých a prosí za brzký dopis. (Nova epist. app. 44*b*.)

Victorino de Wssehrd s. d. Canonici duo Olomucensis ecclesiae acturi sunt nonnulla negotia in iudicio publico: his consilio tuo atque industria plurimum opus erit. Quamobrem homines tibi magnopere commendo, immo forsitan me ipsum. Nam quae agunt, mihi quoque aliquantum, si Dominus voluerit, usui futura sunt. Quodsi alios, quos tibi commendo, summa, humanitate excipis, id tanto studiosius in praesentia facies, quanto nostra alienis gratiora esse solent. Haec ut tibi curae sint, etiam atque etiam precor. Vale, et si tibi per occupationes licet, tandem aliquid rescribe, ne quis forsitan morum tuorum ignarus silentium tam longum animi tui a me alienati indicium existimet. Vale.

Viz poznámku k listu 39.

44.

Papeži Alexandru VI. jménem pánů moravských.

(1493 — na zimu.) Stížnost na to, že nepotvrzen k biskupství Olomouckému zvolený od kapitoly a ode všech stavů žádaný Bohuslav, nýbrž biskupství od papeže uděleno kardinálu Montrealskému Borgiovi, a líčení nebezpečenství, která ze stavu toho zemi vzcházejí. (Nova epist. app. 1, Vinařický 15.)

Ad summum pontificem. Exposuimus iam pridem, beatissime pater, serenissimo domino nostro regi pericula reipublicae nostrae, quae Maiestas Sua non dubitavit literis nunciisque Sanctitati Tuae nota facere. Neque tamen ex eo tempore quicquam huiusmodi factum est, quo imminenti nobis malo consuleretur: nos autem interim erramus tanquam oves sine pastore et insidiantibus lupis ad omnem iniuriam patemus. Dolemus mirum in modum nos eo redactos esse, dolemus ingemiscimusque plus valere iniquas aliorum suggestiones quam iustissimas preces nostras, et plus audiri eos, qui lanam spectant, qam qui salutem ovium quaerunt. Quidnam aliud suspicari possumus? Elegerunt patres capituli Olomucensis in episcopum Bohuslaum de Lobkovicz et in Hasisteyn, huis electionem Regia Maiestas mira alacritate approbavit, hunc non nobilitas solum sed omnes omnium hominum ordines tanto quanto vix unquam quenquam alium studio consensuque expetunt: minime tamen confirmari potuit, quoniam scilicet Sanctitas Tua eundem episcopatum alii contulit. Id nempe solum in causa esse putatur. Caeterum nos R. cardinalem Montis Regalis credimus magnum et illustrem virum esse, neque tamen eum, quem praefici oporteat. Quid enim nobis fructus aut utilitatis affere poterit? Illene publico iudicio nobiscum praesidebit? Ille ius litigantibus dicet, qui Romae degit et fortassis nunquam ecclesiam suam aditurus est? Illene mores formabit, et linguae et consuetudinum nostrarum prorsus ignarus? Illene haereses quotidie pullulantes sopiet et extirpabit, quarum origines fundamentaque solo auditu cognoscit? At Bohuslaus inter nos natus educatusque est, qui, si nulla alia re, ea certe potior est, quod maiore authoritate ad pontificatum perveniet maiorique gratia populorum favoreque excipietur, et quicquid nobis oneris pro officio suo imponet, id acceptius tolerabiliusque videbitur. Quid, quod multa illius ecclesiae castella priscis illis tempestatibus ab iniustis possessoribus occupata sunt: neque dubium est, si tumultus aliquis bellumve orietur, quod apud nos pene assiduum est, quin reliqua quoque simile naufragium passura sint. Ita fiet, ut dum uni plus aequo studetur, totus ille pontificatus cum magna provinciae nostrae pernicie et Romanae sedis pessum eat. Num nempe a cardinali Montis Regalis defendi poterit, qui nullas hic clientelas, nullas amicitias sodalitatesque habet? Excommunicabit scilicet et a corpore militantis ecclesiae praecidet: quasi non sit multis experimentis notum, tale genus hominum quanti s icula ecclesiastica faciat. Inviti haec scribimus, Sanctissime Pater, neque quod adversari Sanctitati Tuae aut ullam culpam adscribere velimus (scimus nempe, quantum veri Dei vicarius in terris potest), sed eos nobis graves putamus, qui ea tuis auribus inculcarunt, quae et iuri et aequitati contraria sunt: apud quos plus aurum potest quam christiana religio, quorum

tanta est ambitio atque avaritia, ut dum eam expleant, et suas et aliorum animas perditum iri facile patiantur; hos inquam detestamur neque nobis solum sed etiam immortali Domino exosos credimus. Quamobrem, Sanctissime Pater, quoniam praesentes non possumus, saltem absentes tuis sacris pedibus provoluti humiliter precamur, ut tandem misertus nostri memoratum Bohuslaum nobis confirmes. Moveat Sanctitatem Tuam felix memoria Friderici imperatoris, qui hominem tibi literis suis commendavit, moveat serenissimus rex dominus noster, devotissimus ecclesiae filius, qui id iam ex animo optat, moveant denique aequissima postulata nostra, qui inter tot persecutiones semper obsequentissimi Romanae sedi mansimus. Consideret Sanctitas Tua, mora haec quam periculosa sit. Violantur passim iura immunitatesque ecclesiae, depravantur mores, clerici laicique ex arbitrio suo vivunt, innumerae consurgunt haereses et animarum infinita vis in gehennam ruit, dum non est, qui negotia ecclesiastica aut consilio regat, aut authoritate moderetur. Haec si a Sanctitate Tua impetrabimus, optime animabus nostris consultum arbitrabimur: sin autem Sanctitas Tua in sententia perseverabit, id saltem oramus, ne quaecunque deinceps evenient, nobis tribuantur.

List tento u Mitisa má chybný nápis: Ad summum pontificem nomine capituli dioecesis Olomucensis. Že od kapitoly nevyšel, dokazuje zřejmě ostrý ráz jeho, jakož i ta okolnost, že se v něm o kapitole mluví třetí osobou. Nám zdá se psán býti jménem některých pánů moravských. Že adressován k papeži Alexandru VI, zvolenému 26. srpna 1492, svědčí zmínka o kardinálu Montrealském, sestřenci právě toho papeže a týmž papežem k biskupství dosazeném. Poněvadž pak uvádí se v listu císař Fridrich III již nebožtíkem († 19. srpna 1493), napsán list asi na zimu r. 1493. Psal-li list tento sám Bohuslav, jest velice pochybno (my hledíce k povaze jeho tomu nevěříme, ačkoli možná, že stylisticky od něho byl upraven), ale přijali jsme jej do této sbírky přec, poněvadž jej byl přijal již Mitis, a poněvadž nevšedně k tomu přispívá, abychom dobu tehdejší náležitě poznali,

45.

Bohuslav kapitole Olomoucké.

(1493 - 1494.) Děkuje, že trvá v přízni jemu osvědčené, a lituje, že věc se tolik protahuje. (Nova epist. app. 7 *b*.)

Venerabilibus viris d. decano & toti capitulo Olomucensi s. p. d. Accepi literas vestras et patrem Nicolaum, quem ad me misistis, laetus audivi. Intellexi enim vos perseverare in benevolentia erga me neque quicquam ex priori affectu remisisse. Gaudeo maiorem in modum et me vobis perpetuo devinctum obligatumque sentio. Referebat idem Nicolaus aegre vos ferre rem de die in diem differri, vererique, ne inde ecclesiae vestrae aliqua pernicies afferatur. Neque profecto, ut nunc sunt hominum mores, sine causa vereri videmini. Multa de hac re invicem collocuti sumus, quae quoniam scriptis vix comprehendi possunt, ex eo cognoscetis. Si quid in me opis esset, aut si ipse huic malo mederi possem, essem profecto is, qui debeo. Nam non minus mihi forsitan quam vobis haec mora molesta est. Sed difficile est os (ut dici solet) in coelum tollere et quicquam his, ad quos negotium vel inprimis pertinet,

invitis conari: dixi tamen patri Nicolao, quae mihi visa sunt. Ea si vobis probantur, bene est: sin aliud quippiam in mentem venit, per me non solum vobis omnia licent, sed etiam me adiutorem consiliorum vestrorum habebitis. Valete.

List tento a následující dva klademe za sebou s neurčitým vročením 1493—94, ačkoli zajisté psány byly v delších mezerách časových, poněvadž vesměs týkají se téže věci, a nejsme s to z obsahu dobrati se dat určitějších. V listu našem uvedený posel od kapitoly Mikuláš byl nejspíš jeden z kanovníků, jehož příjmení neznáme.

46.

Bohuslav Konrádu Altheimerovi.

(1493—1494.) Aby mu oznámil, co kapitola v záležitosti biskupské učinila. Lituje stálých průtahů věci, a rád prý by konečně dočkal se konce. (Nova epist. app. 8.)

Patri Conrado Alchamer s. d. Multa ad me quotidie, pater Conrade, de Olomucensi negotio perferuntur, quae ego, quoniam ab incertis manant authoribus, hactenus parvifeci: nunc autem, cum certius quiddam exploratiusque huc allatum sit (neque tamen huiusmodi, ut mihi satisfaciat), ex te potissimum, qui omnibus his non solum interes, sed etiam praees, quid geratur gestumve sit, cognoscere cupio. Aegre enim fero rem de die in diem differri, non quod pontificatus fastigii praeter modum sim cupidus (nam et anteacta aetas docet me hoc vitio carere, et omnes, qui mecum versantur, mihi testes esse possunt), sed quia in stabili firmoque statu quamprimum collocari mirifice opto, ut tandem aliquando sciam, quorsum normam dirigere et curas cogitationesque meas convertere oporteat: quin etiam propterea solum rarius ad te scribo, quam aut fortasse velis, aut tua in me merita postulant, quod non tantum ambitionem sed etiam umbram speciemque eius mirum in modum reformido. In praesentia quoque id duntaxat ad scribendum compulit, ut si studia conatusque vestri tandem finem habituri sunt, non omnino imparatus inveniar. Interim enim hoc universum tempus ita traduxi, quasi res, de qua agitur, nihil ad me pertineret: quod tamen a te caeterisque patribus in bonam partem acceptum iri spero. Vale, et effice, ut immortalis dominus tuis aliorumque patrum pientissimis orationibus sollicitatus instituta vestra ita gubernet, ut animarum nostrarum saluti et plebi Moraviae maxime expediat. Vale.

Adressát podle Augustini Olomucensium episcoporum series recens. Fr. Richter str. 172 jmenoval se Konrád Altheimer artium doctor a byl sede vacante jedním z administratorů biskupství Olomouckého, druhým pak podle listiny archivu kapitolního ze dne 18. srpna 1493 byl arcijahen Jan z Jemnice. Oba podle listin městského archivu Olomouckého v hodnosti té trvali do nastoupení biskupa Stanislava r. 1497. O vročení viz poznámku k listu předešlému.

47.

Bohuslav kapitole Olomoucké.

(1493—1494.) Aby mu oznámili, co poslové jejich v Římě pořídili, aby podle toho snahy své uměl zpraviti. Ochladla-li přízeň jejich k němu, že o hodnost biskupskou nestojí, i kdyby snadno mohl jí dosíci. (Nova epist. app. 9*b*.)

Venerabilibus viris d. decano et toti capitulo Olomucensi s. p. d. Audivi legatos vestros, quos Romam misistis, iampridem rediisse. Hi quid attulerint, nondum compertum habeo. Nam neque fama aliquid ad nos allatum est, neque vos huiusmodi quicquam literis vestris significastis. Quae quorsum tendant, prorsus ignoro. Mihi quidem decretum est omnia integre agere, et neque secundis rebus efferri neque adversis frangi, animumque adversus omnem fortunam firmum inconcussumque gerere: si tamen fieri possit, sententiam vestram magnopere cognoscere cuperem, ut si ille ardor studiorum vestrorum erga me atque impetus consenuit, mihi consulam, et curas cogitationesque meas longo iam tempore vacillantes stabiliam atque alio transferam; nempe qui invitis vobis in pontificatum Olomucensem, etiamsi id crepitu digitorum fieri liceret, involare minime vellem. Valete, et haec in bonam partem accipite, quoniam a me puro animo et ab omni contumelia vacuo scribuntur.

Viz poznámku k listu 45. List tento, jehož určitějšího data nevíme, zdá se býti ze zbylé nám korrespondence Bohuslavovy s kapitolou Olomouckou posledním (snad až z roku 1495), neboť prokmitává z něho nevrlost pisatelova na straně jedné, na druhé pak ochabnutí přízně kapitoly k němu dosti zřetelně. Snad obracela již kapitola tenkrát, když list tento psán byl, zřetel svůj k jinému přičinlivějšímu než Bohuslav kandidátu, ne-li dokonce k tomu, který r. 1497 biskupství dosáhl opravdu.

48.

Bohuslav Janovi z Pibry.

(1493.) Posílá veršovanou epištolu, ač může-li prý bezpečně býti vydána. Co mu bude nejasno, zejména pokud se týče dějin domácích, to objasní mu prý Viktorin ze Všehrd. (Farr. 202.)

Bohuslaus suo Joanni Pibraeo. Mitto tibi epistolam versibus confectam a me, quam ad te mitti cupis, si saltem verum est, ut tuto in publicum prodire possit: nolui tamen desiderio tuo adversari, qui tanti a me fis, quanti pauci alii. Quodsi aliqua obscuriora in ea videbuntur, ad Victorini Wssehrdii opem confugies; tametsi pleraque inserui, quae a peritissimis vetustatis, nisi iidem quoque recentiores historias et inprimis annales nostros crebro evolverint, vix intelligi possunt. Vale, et si quid in me est, quod tibi ornamento esse queat, cave opera nostra uti dubites. Anno 1493.

Vročení Mitisovo 1493 jest zajisté správné, poněvadž již roku následujícího by zajisté Bohuslav Pibru k Viktorinovi byl neodkazoval. Jaká to byla veršovaná epištola, již Pibrovi k vydání posílal, nevíme sic určitě, ale s podobností ku pravdě usuzujeme, že jest to báseň, kterou položil Mitis na první místo mezi elegiemi (Farrago str. 32) s nápisem: Ad Bern-

hardum Adelmanum. Ze jest nápis veršované epištoly té nesprávný, přečetše báseň ihned poznáme; neboť nikoli nemohl k cizinci (Němci) Adelmannovi, nýbrž jen ku krajanu některému mohl Bohuslav takto psáti vyzývaje jej, aby děje české básnicky oslavil. Avšak pravého adressáta udati nemůžeme. Vyšla-li báseň tato také tiskem zvláště, nevíme. Táž báseň nachází se také v rukopisu dvorní knihovny Vídeňské pod čís. 3271 na l. 25–27, i nadepsána tam: Carmen de miseria Bohemiae (Tabulae cod. II. sv.).

49.

Bohuslav Janovi z Domaslavě.

Z Blšan 1493 — 10. října. Vyslovuje své potěšení z úmyslu Pražanů, že vrátí se v lůno církve římské, i napomíná k obezřelosti a vytrvalosti původce úmyslu toho, konečně líčí blaho a štěstí národa, jež z provedení jeho by vzešlo. (Luc. 143 a rkp. Klementinský I. D. 3 f. 1, Vinařický 18.)

Joanni suo de Domaslavia apud tabulas publicas s. d. Fama constans apud nos est primores Pragenses et universum populum ad gremium ecclesiae (quo multis iam annis nullis blanditiis, nullis terroribus perduci potuerunt) sponte venire, ivisseque legatos Romam, qui omnia, de quibus inter sedem apostolicam et eos ambigitur, potestati arbitrioque pontificis maximi permitterent. Gaudeo maiorem in modum et magnitudinem gaudii mei non [1]) capio. Nam quis tam extreme in patriam impius est, ut conversione nobilissimae huius civitatis (quae non solum Bohemiae caput est, sed Germaniae etiam decus atque ornamentum) toto pectore non delectetur? Neque enim dubium est caeteros quoque minoris nominis populos exemplo Pragae ad sanitatem redituros. Videor mihi profecto iam quasi per nubem quandam intueri felicia illa tempora et vere aurea, quae sub Carolo caesare vigebant, quando haec florentissima urbs ab omnibus vicinis gentibus frequentabatur, quo neque gymnasium literarum clarius [2]) neque emporium in toto septemtrionis tractu illustrius ea tempestate erat. Quanquam enim a [3]) tanto fastigio nominisque celebritate in praesentia longe declinavit, non est tamen desperandum, quod Carolus praestitit, id huius nostri prudentissimi [4]) quoque principis sapientia atque virtute praestari efficique posse, si tantum Pragenses ad se reversi non solum rempublicam sed etiam illa, quae ad religionem ceremoniasque pertinent, ex eius consilio atque auctoritate [5]) sibi administranda putaverint, ut hoc tempore non obscure prae se ferunt. Ardeo quidem incredibili desiderio, ut opus tam salutare, quod tanto omnium consensu coeptum [6]) est, finem laetum et optimo cuivis studiosoque reipublicae inprimis expetendum propediem accipiat. Sed dum naturam [7]) imperitae multitudinis (quae huc et illuc levi momento

[1]) K vix animo.
[2]) M vynechal.
[3]) M autem e.
[4]) K přidává circumspectissimique.
[5]) M auxilio.
[6]) K conceptum.
[7]) M notitiam (!)

quasi vento quodam impellitur) mecum considero, non possum non vereri, ne antiquus hostis suis usus artibus omnes hos conatus pervertat in nihilumque redigat. Neque enim in tanto numero deerunt, qui, dum sua virtute crescere non possunt, per aliorum ruinam ad divitias honoresque pervenire cupiunt. Ili plebis animos varie versabunt, hos vanis suspicionibus implebunt, illos rerum novandarum spe. Si enim omnia pacata tranquillaque essent, cognoscunt non futurum moribus suis locum, atque ideo tumultus seditionesque excitabunt, ut potentiam, quam in bene morata beneque instituta civitate consequi non possunt, in perturbata consequantur. Non est necesse ad hoc confirmandum peregrinis exemplis uti, et aliquid ex graecis, latinis barbarisque historiis repetere, quoniam Praga satis nobis documento est: [8]) et nisi nunc quoque huic malo omni studio atque diligentia obviam itum fuerit, (nil aliud volo ominari) exitum certe rei bonum optare magis quam sperare possum. Caeterum principes huius pulcherrimi facti quanquam, qui sint, ignoro, non parum de se mihi pollicentur. Quae enim aggressi sunt, nihil inertiae, nihil desidiae [9]) sapiunt, sed curas, labores, constantiam, gravitatem, magnitudinem animi et summum religionis zelum. Vigilabunt hi adversus impendentem procellam et omnes suas curas cogitationesque ad hoc sanctissimum facinus perficiendum convertent: neque eis divinum auxilium deerit, pro cuius laude et gloria se et periculis et invidiae improborum obiiciunt. O quanta eorum apud immortalem Dominum merces erit, quanta apud homines bene integreque sentientes? Si enim unum ab errore revocasse magnum est, quid tantum populum? Si gloriosum [10]) est a patriae cervicibus iugum tyranni depulisse, quanto gloriosius extinxisse materiam seminaque discordiarum et corruptos depravatosque [11]) mores correxisse? Non conscribentur haec limitibus Boëmiae, sed vagabuntur per terras mariaque, et omnium gentium [12]) linguis literisque celebrabuntur: ipsi etiam posteri hanc virtutem et laudabunt et admirabuntur, neque ulla aetas eorum memoriam delebit. De Praga ipsa quid dicam? Quae, nisi me animus fallit, mirum brevi incrementum capiet. Hanc spem amoenitas loci, in quo sita est, temperies aëris et omnium rerum ad usum humanum pertinentium copia mihi praebet. Implebitur innumeris negotiatoribus, frequentabitur a iuventute literarum cupida; sive quis militiae sive domi excellere volet, Pragam ut talium artium magistram petet. Finitimis principibus atque populis, qui nunc summam in discordia nostra spem ponunt, rursus terrori venerationique erimus. Cessabunt odia et rancores, neque alter alterum quasi schismaticum haereticumque contemnet, sed eiusdem matris filii in eadem domo, hoc est in ecclesia educati sub iisdem quoque legibus institutisque vivemus. Vale. Ex Bulsava. [13])

---

8) K přidává: quae ab hoc genere hominum saepe perniciosissimis motibus vexata et agitata est.

9) K přidává nihil ignaviae.

10) M gloria.

11) M damnatos.

12) K přidává nationumque.

13) K Buslania (Blšany) X. octob. 1493.

Datum přičiněno z rukopisu Klementinského, Mitis žádného nemá. O věci, jíž se tento list a následující dotýkají, srovn. Palackého V, 1, 343 a násl. Zároveň s tímto listem poslal Bohuslav Janovi do Prahy epigramm: Coelorum pelagique sator terraeque iacentis, v němž prosí Boha, aby úmysl Pražanů se povedl. Epigramm tento, jemuž jiným epigrammem potom čelil Viktorin, nachází se pouze v rukopise Klementinském hned za listem naším, a zní takto:

Coelorum pelagique sator terraeque iacentis,
 Huc precor, o rerum maxime rector, ades!
Magna parant homines, quorum tu nomina nosti,
 Et vix mortali perficienda manu.
Horum, summe parens, inspira pectora, sacrum
 Et flatum populi mentibus inde tui!
Fac possit laqueos Stigii vitare tyranni
 Tensaque in exitium spicula mille suum;
Quique diu in tenebris vixit caliginis atrae,
 Nunc videat lumen sidereumque iubar!

Za epigrammem Bohuslavovým následuje tamže polemický epigramm Viktorinův s připiskem téže ruky: Ea Joannes de Domaslavie ad dominum Bouslaum evestigio misit. Epigramm ten otiskl H. Jireček v životopisných materialiích, přidaných k vydání svému Viktorinových knih devaterých v Praze 1874.

50.

Bohuslav Janovi z Domaslavě.

(Z Blšan 1494 — 2. ledna.) Posílá k žádosti jeho ostrou odpověď k útočným a rouhavým veršům Viktorinovým. (Nova epist. app. 27 a rkp. Klement. I. D. 3 f. 4 *a*.)

Joanni suo de Domaslavie apud tabulas regni [1]) s. p. d. Misisti ad me blasphemias cuiusdam in ecclesiam Dei ore sacrilego debacchantis, et magnopere petis, ut his respondeam. In magnum me coniicis pelagus, Joannes, et adversus eum cogis scribere, quem ob suam in me humanitatem unice semper et colui et dilexi. Accedit his,[2]) quod in huiusmodi scribendi genere admodum invitus versor,[3]) quippe quod non solum in Demosthene et Cicerone sed in Ruffino quoque et Hieronymo nunquam probare consuevi. Geram tamen tibi morem, quoniam ita vis, sed ut modestiae meae nequaquam [4]) obliviscar. Si enim Torquati, Fabii Camillique,[5]) quos ille tantopere admirari videtur, ut pene apostolis anteponat, pro republica innumeris sese discriminibus atque periculis obiecerunt, cui iure [6]) displicere posset me neminem maioris quam orthodoxam religionem facere? S. Paulus Cephae in faciem restitit, et Aristoteles adversus Platonem scribens pium putat in honore veritatem praeferre. Ignoscet certe mihi amicus iste, si cum canes pro dominis latrare soleant, ipse quoque pro Christo, cuius sponsam pessumdare conatur, non tacuero, et se, quantum per me fieri

[1]) K publicas.
[2]) M huc.
[3]) M verser.
[4]) M nunquam.
[5]) M Catullique.
[6]) M mihi minime.

potest, a perniciosissima opinione revocavero. Neque tamen est, cur se novi erroris authorem existimet. Jam antea Dathan et Abiron adversus Moysen murmurabant, et dominus Jesus a Judaeis Samaritanus et daemonium habens vocabatur. Luciferiani ex ecclesia [7]) Dei lupanar factum questi sunt, quos amicus noster sequi videtur: fortasse autem, quoniam qui Luciferiani fuerint, ignorat.[8]) Joannem Wicleffum temeritatis ducem habuit, apud quem familiare est ecclesiam Romanam esse synagogam Sathanae. Caeterum debebat pro prudentia sua [9]) eorum exitus perhorrescere, quorum facta imitatur. Arrius Alexandrinus presbyter, qui pestiferum in religione virus [10]) toto fere orbe terrarum seminaverat: cum opus naturae necessarium ageret, viscera pariter [11]) emisit. Julianus Caesar dum multa adversus Christianos molitur, in expeditione Parthica mortifero vulnere saucius coactus fuit exclamare: »Vicisti, Galilaee, vicisti«; ita enim Salvatorem nostrum per contemptum [12]) appellabat. Neque hoc loquor, quod aut huic amico aut cuipiam alteri quicquam mali [13]) ominari velim (id enim a moribus meis prorsus alienum est): sed multa Dominus tolerat et lento (ut ille ait) gradu ad vindictam procedit, tarditatemque supplicii gravitate compensat. Poëta quoque ingeniosus: ultima semper, inquit,

Expectanda dies homini est dicique beatus
Ante obitum nemo supremaque funera debet.

Non carebit profecto unquam virtus suo premio neque perfidia temeritasque poena. Horres tu quidem, Joannes, quae tua pietas est, impudentem hanc blasphemiam: sed non est, quare ecclesiae pertimescas; solidiora enim et firmiora sunt eius fundamenta, quam ut huiusmodi deliramentis convelli possint, et quae adversus tot persecutores haeresesque stabilis atque inviolata mansit, huius quoque conviciatoris [14]) improbos conatus facile in nihilum rediget. Neque enim frustra Dominus ait: Petre, rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Possem surda, ut dici solet, aure haec pertransire, quandoquidem tela, quae in nos iacit, tam valida sunt, ut tuto vel papyraceo scuto excipi queant: sed vereor, ne ea, quae dissimulo, approbare, et quae contemno, timere me arbitretur, atque in angulis et inter suas mulierculas tanquam victor glorietur. Itaque exagitandus parumper est et docendus, quanquam sibi omnia sumit, non omnia tamen eum praestare. At quam magnifice orditur! Putares montes parturire:

»Qui coelum terramque, Deus, mariaque creasti
De nihilo, coeptis non fave, quaeso, novis.«

Omitto quod poëta hic noster in principio statim insignes duos errores in versu commisit: nam et tribrachum in quinto hexametri collocavit et ultimam

---

7) M gloria.
8) M quae Luciferiani queruntur hic.
9) M propter deum sententiae.
10) M doctrinam pestiferam.
11) M viscerum partem.
12) M ostentum.
13) M et cuipiam tale quicquam.
14) M concionatoris.

syllabam in »fave« contra omnium poëtarum sententiam corripuit. Id vehementer miror, quo spiritu percitus impedire cupiat, quae rex, quae proceres totaque nobilitas, quae denique omnium urbium primores summo studio atque affectu expetunt. An prudentior, religiosior amantiorque patriae omnibus aliis est? Quod profecto de se sentire et superbi et arrogantis est. An fortasse non putat se tanti, quanti nunc est, nominis authoritatisque in pacata tranquillaque et bene instituta republica futurum? Hoc nimirum est, quod amicum nostrum movet: non enim licebit passim de religione susurrare, non obtrectare ecclesiae, non spargere semina discordiarum, non denique pestiferis his sermonibus [15]) imperitum vulgus ad res novas incitare. Neque enim homines priscis calamitatibus edocti tolerabunt, si quid ad evertendam rempublicam et ad quietem provinciae perturbandam fieri dicique videbitur. Sequitur:

»Quae gens Pragensis opera molitur inani,
Et quae perficere musca culexque potest.«

Perstringit me scommate novus iste Tymon, quoniam in quodam epigrammate hac de re ita cecini:

»Magna parant homines, quorum tu nomina nosti,
Et vix mortali perficienda manu.«

Potestatem, quam ego hominibus ademi, is etiam culicibus muscisque tribuit: sed quam sibi constet, ipse viderit.[16]) Si enim facilia sunt, quae aguntur, cur Pragensium operam inanem putat? Sin autem difficilia, cur, quae homines non possunt, muscas culicesque posse ait? Cur a minimis animalibus perfici posse censet, quae neque Sigismundus, Albertus, Ladislaus reges, neque Martinus, Eugenius, Nicolaus, Calixtus, Pius, Paulus pontifices Romani, quanquam ad id omni conatu incumberent, perficere potuerunt? Demus ei veniam, qui innata quadam maledicendi libidine ita vehitur, ut nihil eorum, quae dicit, consideret. Forsan etiam hyperbole usus, figura, ut inquit Fabius, amica poëtis: tametsi ectasin et systolen inprimis amplecti videtur. Nam et breves syllabas, quoties libet, producit et longas corripit. Sed non est mirum humana eum pro suo sensu immutare, cuius animus adeo fastu plenus est, ut divina quoque et versare et in diversum torquere audeat. Ita enim ait:

»Sed tu contrarias mentes animosque viriles
Spiritus et valida flamina mitte tui:
Romani coeca possint effugere monstri
Vincula, cui mentis lumen abesse vident.
Nam primi e populis atras sensere tenebras
Papalis monstri pestiferumque nefas,
Quo gentes late vacuas infecit et urbes
Iura sua statuens praecipitansque Dei.
Ille iugis gravibus onerat populos et iniquas
Constituit leges abrogitatque bonas.«

15) M literis sermonibusve.
16) K tuto větu vynechal.

Accidit huic profecto, quod his, qui morbo laborant; nam ut illi medicum amaras potiones et, quae non voluptati sed valetudini serviunt, afferentem despiciunt persequunturque, crudelem carnificemque vocant· sic iste Gorgias Leontinus nostri temporis Romanum praesulem, omnium fidelium patrem, cui Dominus in persona beati Petri et oves suas commisit et claves aeternae vitae dedit, offerentem ovile erranti gregi, offerentem sinum ecclesiae et coelum ipsum, aspernatur, irridet, rodit, lacerat et omnibus probris maledictisque insectatur: ut, quae poëtae de Gigantibus, qui deos de coelo pellere voluerunt, fabulantur, huic non immerito adscribi possent. Expectabam certe hoc loco quippiam de bestia ascendente e mari, cuius D. Joannes in libris Apocalypseos meminit; ne, ut est in omnibus artibus curiosus, Cyrceo aliquo poculo subito ex pontifice Romano bestiam cornutam faciat. Sed praeludia haec sunt, quae scribit, aliorum. Maiora nempe molitur in praesentia, aut frenat suum impetum, et aliquot cohortibus emissis exercitum intra castra continet, ut semper novus paratusque veniat. Neque desperandum est eum aliquid praeclari confecturum, qui in ipsis initiis se tam egregie habuerit. Haec redigamus ad pauca, quae ille decem versibus complectitur. Appellat papam monstrum, ait Romanos primum ab eo depravatos, ait eum iura nova condere, abrogare vetera, instituere iniqua, et quae Domini sunt (ut ipse vocat), praecipitare, addit etiam ab eo populos gravi iugo onerari: neque, quomodo id deprehenderit, refert, ut vel hinc cognosci possit, quanta sit hominis temeritas atque audacia. Nam cum ea, quae in papam evomit, nullis coniecturis, nullis indiciis, nullis argumentis probet, ita tamen se gerit, acsi discipuli Pythagorae simus, ut quidquid dixerit praeceptor,[17]) credere cogamur. Ego vero longe aliter sentio: neque enim unquam a Romana ecclesia quicquam decretum est, quod non tum divinarum literarum testimonio tum probabili ratione [18]) confirmari possit. Quodsi ipse unum eiusmodi ex tot pontificum decretis [19]) ostenderit, non dubitabo imperitiam confiteri. Quod enim reprehendit iura pro tempere quandoque mutari, id non modo in pontificem sed in omnes[20]) legislatores, qui unquam fuerunt, convenire potest, quin [21]) etiam ipse Dominus pleraque veteris testamenti abrogavit. Neque verum est pontifices adversus divinas leges aliquid unquam statuisse: neque etiam quicquid affert ad id, quod asseverat, confirmandum: non taciturus profecto, ut est ingenium hominis, si quid vel fingere commode potuisset. Quanquam enim ita [22]) odio furoreque effertur, ut sine mente sensuque sit: erubescit tamen manifesti mendacii coargui. Atque utinam tanta diligentia, quanta pontifices, divinas leges observaret! Temperaret enim plerunque linguae, neque omnibus maledicere bonae conscientiae signum arbitraretur. Quod vero ait graviora onera populis imponi, forsitan verum est: neque id culpa pontificum fit, sed eorum, qui voluptatibus, deliciis libidinibusque assueti virtutis iter reformidant. Salvator certe noster iugum suave et onus

---

[17]) M quae dixerit praecepto.
[18]) M testimonio.
[19]) M num eiusmodi extet pontificum decretum.
[20]) M eius.
[21]) M quod.
[22]) M interdum ira, interdum ...

suum leve nominat: num iccirco Dominum mentiri dicemus, quod plerisque et durum et intolerabile videtur? Absit hoc a nobis, ne adversarium impietate superemus. Jubet pontifex a venere abstinere: indignabitur amicus a formosorum corporum complexu se arceri. Noli (inquit pontifex) ventri palatoque indulgere: non potest iste hanc legem ferre, quoniam nisi subinde cibo corpus recreet, libidinibus suis sufficere non possit, illud evangelicum assidue decantans:[23]) quidquid intrat in os, non coinquinat hominem. Ait papa secutus Paulum: nolite alta sapere, sed sapite ad sobrietatem: at hic, quem scientia[24]) inflavit, quem multae literae ad insaniam deduxerunt, nisi[25]) quotidie doctissimos sanctissimosque viros laceraret, nisi tolleret os in coelum et mystica fidei improba detestabilique oratione, quantum potest, subverteret, rudem se et ignarum ab omnibus existimari putaret. Caeterum quoniam pontificum legibus et decretis opprimitur, dabo homini consilium iucundum magis quam fidele: sequatur Mahometeam perfidiam ab eius moribus minime abhorrentem. Nam et omnes libidines voluptatesque permittit, et in coelo quoque mulierum concubitus pollicetur, neque imitatur nostrarum legum severitatem.[26]) Rides hic fortasse, Joannes? Et merito: propterea enim a me dicuntur. Nam adversarius iste ecclesiae tam fortis est, ut risu sibilisque potius explodi quam argumentis convinci debeat. Illud autem admodum miror, cur primum Romanos tenebris infectos dicat? Si enim christianam fidem tenebras appellat, Hierosolymis non Romae coepit, aut si de vocabulo quaeritur, in Antiochia Christianorum nomen originem habuit; sin autem Sylvestri temporibus has tenebras adscribit, certe antea fuerunt Nicolaitae, Ebionitae Novatianique, quas haereses pestiferas et a catholica religione prorsus alienas fuisse ne ipse quidem (ut arbitror) negare audet. Itaque si Sylvester Romanis tenebras intulit (quod ego minime concesserim), in eo tamen imperitiae convincitur, quod non, ut ipse ait, primi Romani has tenebras senserunt,[27]) quamvis fortasse, ut Anaxagoras nivem atram, ita et hic lucem tenebras vocat, quam nos a Petro apostolo successoribusque Petri Romanis illatam ingenue confitemur. Sed de Sylvestro latius postea loquar: in praesentia enim coactus sum more Anadabatarum in tenebris pugnare, dum, quos errores Romanis infusos affirmet, suspicor magis, quam intelligo. Quae autem addit, huiusmodi sunt:

»Papa, stupor mundi, primus corrupit avitam
Virtutem, docuit desidiamque sequi.
Namque illo authore Romanis bellica virtus
Erepta est, sanctis religioque pia.
Da mihi Torquatos, Fabios fortesque Camillos:
Papa, stupor mundi, sustulit omne decus.«

Miseret me admodum huius viri, qui tam grande nescio quid prae se ferens adeo ridiculus fit, ut aniliter desipere videatur. Si enim, ut ipse ait, pontificum

---

[23]) M illud etenim dictitans.
[24]) M inguen.
[25]) M redegerunt, dum.
[26]) M tollitque civitatum nostrarum legis severitatem.
[27]) M admiserunt.

opera bellica virtus apud Romanos extincta est, quid de Assyriis, Medis, Persis, Graecis, Macedonibus innumerabilibusque aliis nationibus, quarum etiam in re militari gloria ingens fuit, dicemus? An forsan eorum quoque animos aliquis papa, nobis ignotus, enervavit? Quid quod Torquati, Fabii, Camilli ante Christi adventum nasci[28]) desierunt? Jam enim nobilissimi eorum scriptores de ignavia, luxu inertiaque civium suorum queruntur. Nec etiam imperium et rerum gestarum magnitudo et bellicae[29]) virtutes religionis verae indicia sunt. Nam si ita esset, Turci et Saraceni, quorum regnum hoc tempore longe lateque protenditur, longe melius quam Christiani de immortali Deo sentirent. Quodsi pontifices magis ad artes pacis quam belli populos sibi commissos erudiunt, quis[30]) tandem eos iure reprehendendos putet? Qui a magistro suo et domino salvatore audiunt: pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Deliramenta sunt haec et perfugia, ut in proverbio est, miserorum. Non enim sine divina providentia factum est, ut nil in rebus humanis firmum stabileque spectemus, sed omnia fluxa, caduca et momentanea, quo scilicet maiori rerum aeternarum desiderio teneamur. Neque novum est omnia mala, quae in orbe terrarum contingunt, Christianis temporibus a perversis adscribi. Porphyrius in libro, quem adversus religionem nostram conscripsit: nunc vero, inquit, miramur, si tam multis annis peste[31]) civitas vexatur, cum et Aesculapius et alii dii longe absint ab ea. Postquam enim Jesus colitur, nil utilitatis a diis consequi possumus. Et Demetrianus, quem Cyprianus acerrime refellit, bella, morbos, famem nobis tribuebat. Augustinus quoque in libris, quibus de civitate Dei titulus est, copiosissime diligentissimeque hos confutavit, ut monstrum sit inveniri[32]) hominem, qui opinionem a doctissimo quoque improbatam damnatamque sequi et restaurare audeat. At religionem quoque a pontificibus eversam criminatur. Quid hic dicam, nescio. Si enim quid proferret ratione, authoritateque, cur plerisque nostris institutis cerimoniisque offendatur, ostenderet, responderemus: forsitan ut, qui male loquitur, male quoque audiat. Nihil tale facit. Itaque aut ego fallor, aut indignatur pontificum cura et diligentia priscas religiones et cultum multorum[33]) deorum evanuisse. Quod si ita est, improbe nomen Christiani usurpat, neque dignus est, cum quo a Christiano disputetur. Commemorat enim adhuc Torquatos et Camillos, quasi[34]) viri illi patriae amantissimi, si in vita et nostra republica essent, passuri fuissent quemquam impune provinciae quietem turbare aut ea, quae pro salute eius geruntur, impedire. Sed prosequamur reliqua:

»Si vitam inspicias illius, religionis
Vestigia sanctae cernere nulla datur.
Fastus et ambitio, impietas dominatur
Atque omnis morbi mater avaritia.

[28]) M nasci vynechal.
[29]) M gallicae.
[30]) M quo.
[31]) M slovo to vynechal.
[32]) M nec agat.
[33]) M cultorum.
[34]) M num.

Versutiae, fraudes regnant et dulcia furta
Et sternit cunctos vana superstitio.
Agricolae boni ista seges est: hanc disserit ille,[35])
Pontificis summi qui loca summa tenet.«

Quanta sit temeritas huius levissimi nebulonis, quanta insania, quanta denique rabies, quis satis digne explicare posset? Quo enim lenone, quo sicario, quo latrone non peius foediusque pontifices vivere ait? Obiicit eis fastum, ambitionem, impietatem, avaritiam, versutias, fraudes, libidines, superstitionem, et tanta verborum maiestate haec refert, ut eum in tertium coelum[36]) raptum esse, et quicquid Romae geratur, gestumve sit, Pragae vidisse diceres.[37]) Quodsi in omnes, qui unquam fuerant, flagitiosos sceleratosque simul in unum collectos acerbissime invehi vellet, quid tandem aliud haberet, quod in eos evomere posset? Magna tamen ei propterea gratia habenda est: quia quanto plura in pontifices[38]) congerit, tanto manifestius facit se non iudicio rationeque sed morbo quodam animi rabieque ductum in haec probra contumeliasque prorupisse. At quia sine peccato: incirco primum lapidem in mulierem adulteram proiicit. Errat vehementer, quisquis ita censet; est enim omnium facinorum quaedam sentina.[39]) Atque ut, quae pontificibus obiicit, in authorem revolvam, quid eo superbius aut fastu plenius est? Nonne omnes contemnit irridetque,[40]) illius doctrinam, huius mores carpit, et quod extremae temeritatis est, his, quos coram laudat admiraturque, clam obloquitur atque detrahit. Neque mortuis parcit, sed quasi Aristarchus quidam unumquemque pro libidine sua ex numero doctorum proborumque expungit: ut solus sapere solusque virtutis quoddam speculum esse videatur. At ambitionis etiam mentionem facere audet, quasi quicquam eo aut ambitiosius aut dignitatum avidius sit. Nam ut omittam, quae praeter spem hominum acciderunt, hunc certe magistratum, quem obtinet, nonne[41]) ambitione consecutus est? Quoties enim his, ad quos ea res pertinet, supplex fuit, atque adeo, ut nullum blanditiarum genus praetermitteret? Quoties competitores minis abegit?[42]) Sciunt omnes, qui secum familiariter degunt. Impietatem obiicit, ipse in Deum hominesque impius. Sed de hoc posterius loquemur, nam in praesentia de avaritia dicendum est, quam matrem vitiorum appellat. Cur enim tantus hostis avaritiae foenus[43]) exercet? Cur usurae incumbit, quam non modo christianae leges sed Judaeorum etiam atque Saracenorum prohibent? Cato quoque senex foenerari et hominem occidere par iudicabat. Accusat libidines pontificum, a qua suspicione si non anteacta vita at aetas certe decrepita eos liberat: sed quis est hic Hippolytus, qui aliena

[35]) M ille vynechal. Srovnej poznámku 56.
[36]) M coelum fidum.
[37]) M dicatur.
[38]) M principes.
[39]) K officina atque colluvies.
[40]) M contemnere irridereque.
[41]) K nonnisi.
[42]) K absterruit.
[43]) M eam.

oculis lynceis inspicit, in suis talpa est? Is profecto, qui inter scorta meretriculasque a pueritia versatur, in cuius domo pellices una cum matrefamilias degunt; qui adeo mulierculis afficitur, ut inter eas philosophari[44]) quoque pulchrum putet; is, inquam (adeo pudorem verecundiamque omnem exuit) libidinem ecclesiae exprobrat. Sed restat, ut de superstitione dicamus, et eum[45]) non superstitiosum sed plane irreligiosum[46]) ostendamus; quippe qui neque christianae neque cuipiam alteri religioni astringitur, sed quasi novus Arcesilas aut Carneades omnia incerta esse arbitratur, non dubitaturus, ni impetum populi vereretur, inferos superosque negare. Quoties enim sanctos blasphemat? Quoties de eis male loquitur? Quoties mysteria sacrificiaque christiana irridet? Huc nervos eloquentiae suae intendit, in hoc genere causae declamat,[47]) hic se maxime exercet. Non me ista fingere plerique testes sunt, qui mihi hominis mores saepenumero non narrarunt tantum, sed etiam depinxerunt. Et queritur de superstitione et impietate, qui veram religionem et pietatem ne somniando quidem unquam cognovit. Confirmat autem scientiam suam testimonio ex hymnis Aeneae sumpto. Quamquam autem vix crediderim Aeneam hymnos scripsisse (parum enim studii operaeque vir ille in versibus componendis posuit, et si quid in eo genere scripsit, id Basileae incendio absumptum fuisse ab his, qui vitam eius scripserunt, traditur):[48]) demus tamen hoc homini, ut intelligat, quam secum liberaliter agimus, et petamus vicissim iure humanitatis ab eo, ne uni testi credere compellamur; et si quid sive Aeneas sive quis alius lascivius[49]) petulantiusque scripserit aut dixerit, scientiae suae tanquam arbitrio[50]) stare, quandoquidem et Augustinum non puduit pleraque in voluminibus suis retractare. Quodsi Aeneae tantum tribuit, cur Hieronymi, Ambrosii, Gregorii, Hilarii, Bernhardi Anshelmique testimonia non admittit, quae in laudibus ecclesiae personant? Nisi fortassis Aeneae authoritas maior est quam eorum, quos modo nominavi, qui omnes tempora Sylvestri sequuti sunt. Quod ideo dixi, ne calumniandi occasionem ex hoc loco sumat. Caeterum fingamus sane ecclesiasticos principes malos esse; nam et ipse quoque non omnia in omnibus probo, neque tamen more adversarii (proh deum hominumque fidem!) exclamo, sed potius misereor, nempe qui scio et in coelo et in paradiso peccatum inventum, et Judam unum ex duodecim apostolis fuisse: fingamus tamen inquam plerosque fuisse aut, si ita adversarius vult, omnes corrupte vitioseque vivere, num propterea potestatem[51]) a domino acceptam amiserunt? Periculo certe suo male operantur et suo domino stant aut cadunt, neque sacrificia ab his contaminantur, sed duntaxat se pollute tractantibus perniciem afferunt. Malus erat Caiphas, sed quia pontifex anni illius, prophetavit. Dominus quoque in evangelio eo loco, ubi ait: »quaecunque dixerint

[44]) M versari.
[45]) M dum.
[46]) M ne religiosum quidem.
[47]) M declarat.
[48]) M contenditur.
[49]) M calamus.
[50]) K arbitri.
[51]) M pietatem.

vobis, facite, secundum vero opera illorum nolite facere« clare ostendit malis etiam obediendum esse. Petrus apostolus: servi, inquit, subditi estote in timore dominis non solum bonis et modestis sed etiam dyscolis, hoc est, ut latine loquar, difficilibus. Et Paulus inquit: qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit. Multa id genus ex utroque testamento adduci possent, sed sordent sacrae literae adversario, et quia polita solum, limata, concinna excultaque legere consuevit, haec quasi rusticana irridet atque aspernatur; cumque lumen oculis coecutientibus minime videat, non oculorum culpam sed solis esse arbitratur. Hoc profecto, quod diximus, omnes rerum divinarum scriptores una voce asseverant, ut miraculum sit[52]) hominem, qui in populis Rabi appellari cupit, hoc ignorare. Quis enim moris humani mediocriter peritus nescit, quanta perturbatio confusioque omnium rerum sequatur, si admiserimus eum, qui in aliqua potestate constitutus peccaverit, ius[53]) regendi perdere? Nam, ut neminem alium nominem, ipsius adversarii acta saepenumero rescinderentur. Quoniam autem nobis Sylvestrum exprobrat, non est praetereundus hic locus: neque tamen animus est mihi ostendere hoc tempore utiliter principatum rerum temporalium apud ecclesiam esse. Nam multi in hoc campo decurrerunt, ex quorum fontibus ista hauriri possunt: neque enim imperium aut divitiae obsunt ei, qui his bene utitur, neque pauperi paupertas prodest, si constitutus in paupertate peccata non cavet. Sed quia vulgi opinionem secutus imperium, quo in praesentia pontifices utuntur, ecclesiae in persona Sylvestri datum putat, docendus est, in quanto errore versetur. Quis nam historicorum hoc tradidit? Praetermisisset hoc profecto non Orosius, non Eutropius, non Damasus,[54]) non ipse Augustinus, non denique alii, qui minima quoque de gestis Constantini scrutati sunt. Quodsi Lactantius, qui aetate illa floruit, quaerit, cur regna atque opes sint piis negata, manifestum est pios, hoc est christianos, per ea tempora nullum habuisse imperium. Unde vero ea vox, de qua sibi adversarius applaudit: virus ecclesiae Dei infusum esse? Nam si hoc virus ecclesiasticam potentiam significabat (neque ea tempestate ulla apud ecclesiam potentia erat), perspicuum est, quanta sit illius vocis a levissimo quopiam confictae authoritas. Debebat hoc adversarius considerare et venenum, quod in corde gerit, melius concoquere, neque tam paucis verbis negotium confectum[55]) arbitrari. Innumera alia dici potuissent, Joannes, sed non patitur epistolaris angustia nos latius evagari, neque etiam haec in adversarium scribimus: quis enim labor est suas ineptias convincere? Sed tibi, cui aliquid negare nefas iudicamus, satisfacere voluimus. Ut autem cognoscas, quanta sit doctrina huius poëtae, errores, quos in versibus commisit, huic epistolae subiunximus. In primo versu tribrachum posuit in quinto loco, in secundo ultimam syllabam in »fave« corripuit, in quinto secundam syllabam in »contrarias« similiter male corripuit, in septimo in »effugere« secundam syllabam produxit, in 22. secundam syllabam in »vestigia« corripuit et iambum secundo loco posuit, in 23. integer

[52]) M monachum sic.
[53]) M vires.
[54]) M Damascenus.
[55]) M conflictum.

pes deest,[56]) in 25. secundam syllabam in »versutiae« male corripuit, in ultimo secundam syllabam in »papalibus«, quam antea produxerat, nunc corripit; putat quoque sibi tantum in ea dictione licere, quantum Vergilio in »connubio« et »Sidonia«. Quodsi vis, ut uno verbo rem absolvam, scito carmina sua magis spongia quam emendatione indigere. Vale. Datae Bulsaniae anno salutis nostrae 1494 die secundo Januarii.

List tento u Mitisa má datum 20. ledna. My přidrželi jsme se data rukopisu Klementinského, jehož text vůbec, jak z poznámek našich pod čarou každý brzy sezná, jest mnohem správnější textu vytištěného. V poznámkách našich pod čarou znamená *K* rukopis Klementinský, *M* text Mitisův. O věci samé, jíž se list týká, poukazujeme k Palackému V, 1, 349, připomínajíce pouze, že Viktorin k nezřízeným ano neslušným útokům Bohuslavovým nemlčel tak docela, jak Palacký myslí, nýbrž že seč byl se namáhal, aby z nemilé situace vyváznul. O tom svědčí listy následující.

51.

Bohuslav Janovi z Pibry.

(Z Blšan 1494 — 18. března.) Vykládá své mínění o hymnu Eneáše Sylvia, který mu Jan zaslal. (Nova epist. app. 39.)

Joanni de Pibra s. p. d. Misisti ad me hymnum sub nomine Aeneae Sylvii impressum, et quaeris, quale sit meum de eo iudicium. Accipe paucis, quid sentiam. Hymnus naturam et magis religionem christianam quam poëticen redolet, minime tamen, ut mihi videtur, authore, cui adscribitur, dignus, quippe in quo saepenumero in syllabis peccatur, quod profecto a Sylvio penitus alienum est. Quod autem ais plerosque, quae in hymno dicuntur, adversus pontifices maximos dici putare, ridiculum est. Non enim video, cur summis pontificibus potius quam unicuique, qui ita vivit, ut minime venerandae crucis particeps sit, convenire possint. Nimirum etiam *) id commentum est, qui perniciosas suas opiniones, quo tolerabiliores apud populos sint, aliorum authoritate contegere cupiunt. Sic Platonis allegoriae multis erroribus perfugium fuerunt. Sic Averroes Arabs unitatem intellectus ex verbis Aristotelis docere conatur. Sic Arriani, Sabelliani, Macedoniani haeresum suarum velamenta ex euangelio assumebant. Non erat certe Aeneas tantae temeritatis atque insaniae; declarant id libri concionesque suae, in quibus de pontificibus semper honestissime loquitur. Atque utinam hoc genus hominum, quicunque tandem sunt, ea sint, qua Aeneas, modestia. Sed illi de se viderint: nostrum est pietati virtutique studere et operam dare, ut plus apud nos valeat ecclesia Dei tot scripturae testimoniis totque doctissimorum sanctissimorumque hominum sententiis septa et munita quam talium dementia et perversitas. Sed de his plura, quum, ut polliceris, advenies, colloquemur. Vale. Datae Bulsaviae 18. Martii 1494.

---

[56]) Verš tento zní docela správně v rukopise *K* takto:

Agricolae ista boni seges est; hanc disserit ille.

Patrně zaslán byl Bohuslavovi přepis chybný.

*) Sic. Snad má býti eorum.

Zaslán byl Bohuslavovi vytištěný hymnus patrně proto, že existenci jeho v dlouhém listě předešlém v pochybnost bral. Tiskopisu takového v bibliografických seznamech jsme posud nepostihli; proto myslíme, že se nachází při některém jiném z četných děl Eneáše Sylvia, v XV. stol. vytištěných.

52.

Bohuslav Viktorinovi ze Všehrd.

(1494.) Že nemůže mu vrátiti epigramm rukou Viktorinovou psaný, poněvadž ho nemá. Že odpověděl jen z pobádání Pibrova, a odpověď tu odvolati že nemůže. Na konci nazývá přátelství Viktorinovo líčeným a pokryteckým. (Nova epist. app. 40.)

Victorino de Wssehrd s. p. d. Petis iterum, Victorine, a me, ut versus quosdam, nescio an a te compositos, manu certe tua scriptos, tibi remittam. Gessissem iampridem tibi morem, et te cura, quae animum tuum exagitat, liberassem, sicubi comparerent: sed neque comparent, neque huiusmodi sunt, ut scriniis nostris dignos iudicem, quippe in quibus plus blasphemiae quam elegantiae continetur. Neque ego his, quanquam manifeste me peterent, respondendum putavissem, nisi Joannes meus Pibreus temeritatem illius, quisquis tandem eorum versuum autor est, a me retundi et cohiberi voluisset. Quamobrem, si tui sunt, noli indignari, si lacessitus abs te, ut visum est, respondi: sin autem, ut tu persuadere conaris, alterius, ille, qui scripsit, in se scripta existimet, et quoniam male loquutus est, male quoque se audire aequo animo ferat. Quod cupis, ut nostra, ne tibi aliquando obsint, revocem, id si mihi integrum esset, perfacile a me impetrares: sed penes Joannem quoque Pibreum eius rei potestas est, qui tantus amator gloriae nostrae est, ut etiam, quae dormitantibus nobis excidunt, in vulgus emittat. Quae de amicitia vera commemoras, ea et probantur mihi et a natura consuetudineque mea minime abhorrent, neque unquam aut violata sunt a me nec violabuntur. Caeterum ut probi integrique hominis est amicitias fidas pure, sancte sincereque colere: ita et prudentis fictas subdolasque, quantum fieri potest, cavere. Id tibi quoque faciendum censeo. Vale.

Divná věc to, že ačkoli odpověď k invektivě Viktorinově adressována Janovi z Domaslavě, a týž výslovně se tam uvádí poštěvačem, zde pojednou udává Bohuslav Jana z Pibry, že k odpovědi jej vyzval. Snad měl prve jmenovaný proč báti se následků nekalého řemesla svého, druhý neměl. Z listu Bohuslavova viděti ostatně, kterak také Viktorin následků nerozvážného skutku se bál, a rád by byl stopy jeho vyhladil — třeba i zapřením původství. Vročení tohoto i následujícího listu vzhledem k určitým datům listů předešlých jest samo zřejmé.

53.

Bohuslav Viktorinovi ze Všehrd.

(1494.) Vykládá krátce, poukazuje ke spisům o těch předmětech, proč zakazuje církev laikům přijímati pod obojí způsobou a proč kompaktata jsou neplatná, potom proč zaveden coelibát. Nebrání mu, aby k němu přišel na širší poučenou. (Nova epist. app. 24 b).

Victorino de Wssehrd s. d. Benigne ad me scribis; quapropter responsum benignum accipies, maxime cum dederis mihi spem te posse ad sanitatem

reduci. Quoniam autem hoc tempus brevius, quam ut omnia, quae tu postulas, ita, ut res postulat, complecti scribendo possim, paucis tecum agam remittendo te potius ad eos, qui tibi satisfacere poterunt, quam quicquam ex capite proprio affirmando. Cur communio sub utraque specie sit laicis interdicta, tum multi alii tradiderunt, tum Dominicus cardinalis de Turre Cremata et Joannes Gerson, qui plurimis argumentis non solum probant, sed etiam pervincunt hoc ecclesiae praeceptum et utile et salutare populo esse. Hilarius quoque decanus Pragensis ecclesiae in hac materia non contemnendum scripsit volumen, quod si crebro lectitaveris, non parvum inde fructum consequeris. Concilium Basiliense, cuius testimonio uteris, nihil ad rem facit, quoniam omnia eius concilii acta durante scilicet schismate per Eugenium pontificem maximum revocata sunt. Cur etiam sacerdotes et clerici in sacris constituti ab uxoribus arceantur, multis ostenditur rationibus, quas adducunt doctores 31 & 32 distinctione in Decretis per totum. Multa etiam Alexander de Hales, multa D. Thomas de hac materia scribunt, quae hoc tempore commemorare non est mihi otium. Idem quoque Gerson de coelibatu ecclesiasticorum egregium librum composuit. Sunt innumerabiles alii, quos sponte praetereo, quoniam eos, quos nominavi, arbitror satisfacere posse. Quae de Graecis, Indis, Armenisque refers, nihil probant, quia illae nationes in aliis quoque ab ecclesia catholica dissentiunt; nam et ignem purgatorium negant et Spiritum sanctum non a Filio sed a Patre solo procedere asseverant, et alia pleraque, quae omnia divus Thomas insigni volumine confutavit, quod Urbano pontifici maximo dedicat. Dum peragrarem ante hoc triennium Aegyptum, vidi quosdam, qui se Jacobitas appellabant: hi ultra alios Graecorum errores se circumcidunt. Multa dici possent, sed neque mihi otium est, neque brevitas temporis late vagari patitur. Quamobrem his in praesentia contentus esto. Quodsi aliquando ad me venire voles, et malueris non mea, qui nihil sum, sed ecclesiastica verecunde discere quam tua impudenter ingerere: forsitan non male tibi consules. Vale.

List tento ve vydání Mitisově jest adressován Bernhardu Adelmannovi, kanovníku tenkrát Eichstättskému; i způsobila mylná tato adressa v literárních a církevních historiích mnoho zmatků. Korrespondence Bohuslavova, kterou tuto vydáváme, obsahuje velký počet listů k Bernhardovi a také několik listů jeho k Bohuslavovi. Kromě ní nachází se značný počet dopisů Bernhardových v jiných listářích z této doby (na př. Pirkheimerově): ale v žádném z četných listů těch krom tohoto jediného není ani sebe slabší narážky na zviklanou tenkrát pravověrnost Bernhardovu, která by nutně vyplývala z listu Bohuslavova tohoto, kdyby adressa jeho byla správná. Nic menšího nevyvodil na př. Lier (Der Augsburgische Humanistenkreis v Zeitschrift des histor. Vereins f. Schwaben VII (1880) str. 86 a násl.) — a jiní mnozí před ním (na př. Hagen Deutschlands liter. u. relig. Verhältnisse im Reformationszeitalter, Erlangen 1841 sv. I, 304) a po něm — z listu tohoto Bohuslavova, než že byl kanovník Bernhard tajný husita (!). Jakýs stín oprávněnosti k dovozování tomu shledávali ovšem literární a církevní historikové v té skutečnosti, že v dobách pozdějších Bernhard po nějaký čas byl odpůrcem Eckovým; avšak tento pozdní a kratičký antagonismus proti urputnosti Eckově nikterak nevystačuje na podepření fakta r. 1494, kdy o nějaké opposici proti církvi Bernhardovi zajisté ani se nezdálo. Zkrátka list náš psán a poslán byl Viktorinovi ze Všehrd, osvědčenému kališníku, který právě tenkrát nerozvážnou invektivou proti katolíkům hněv Bohuslavův zbudiv, rád by byl přítele opět nějak ukonejšil. Proto, jak z listáře našeho vysvítá, psal mu r. 1494 několik listů, z nichž poslední tak byl laskavý (»benigne ad me scribis« odpovídá Bohuslav), že Bohuslav kojil se nadějí

že přítele církvi získá. Z této intence vyplynul list, o jehož správnou adressu nám jde, a který zcela vhodně se pojí k předcházejícím listům, jež více neb méně útoku Viktorinova na papeže se dotýkají, ale nijak nesouvisí s ostatní korrespondencí Bohuslavovou s Adelmannem. — List tento, psaný r. 1494, jak svědčí narážka na cestu po Egyptě před 3 lety (= 1491) konanou, jest poslední známý z těch, jež Bohuslav Viktorinovi poslal; i zdá se, že neměl na adressáta účinku, jakého pisatel si přál: proto přátelství obou vzalo záhy za své.

54.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Kadaně 1494 — 8. srpna. Vytýká že mu nic věcného nepíše, boje se snad píchnouti do vosího hnízda. Žádané verše že mu pošle, až se najdou, zatím aby raději pilně čítal staré klassiky. (Nova epist. app. 44).

Joanni de Pibra s. d. In eodem, quo antea, luto haesitas, Joannes. Neque enim unquam accidit, ut homini scribere volenti materia desit, quandoquidem id saltem scribere possit nullum usitatum genus ad scribendum offerri. Quod autem ais minime animum tuum propterea a me alienatum esse, neque me debere silentium hoc in aliam, quam par est, partem interpretari, ludere mihi videris, quippe qui ea diluis, quae nemo obiicit. Caetera autem suspenso, ut dici solet, pede praeteris, quasi timeas, ne crabrones forsitan adversum te irrites. Petis, ut versus quosdam a nobis editos tibi mittam: ego autem vellem, ut non solum a me, qui nihil sum, sed ab omnibus recentioribus tamdiu abstineas, quamdiu tibi veteres ad legendum supersunt, quoniam infirmiora ingenia et nondum certi dicendi generis sibi conscia in his longe tutius quiescunt. Geram tamen tibi morem, sicubi id saltem, quod cupis, reperiri poterit. Ego enim nunquam mihi tantum in scriptis meis applaudere soleo, ut digna, quae reponi soleant, existimem. Vale. Datae Cadanae anno post natum Salvatorem 1594 (sic) Augusti 8.

List tento u Mitisa má nemožné datum 1594, my opravili jsme je na 1494, poněvadž z něho vyznívá ještě podle domnění našeho částka té bouře, která v kanceláři desk zemských zajisté zuřila, když byl místopísař Viktorin zvěděl, kterak epigramm jeho proti papežům Bohuslavovi se dostal. Odtud ono odmlčení Pibrovo, odtud onen strach, aby nepíchnul do vosího hnízda.

55.

Bohuslav Martinovi Pollichovi z Mellerstatu.

(1495.) Věnuje spisek svůj »de miseria humana«. (App. epist. a rkp. Klem. I. D. 3. fol. 57.)

Clarissimo viro Martino Mellerstat ducali physico s. p. d. Edidi proximis his diebus brevem libellum de miseria humana: hunc tibi dicandum esse putavi, quia et literarum perquam studiosus es et nobis inprimis amicus. Id multis indiciis perspexi tum antea tum nuper, quando frater meus Joannes apud principem Fridericum erat. Retulit enim te honestissime de me loqui et mihi ex animo affici, quod iucundius, quam dici potest, mihi fuit, tibique immor-

tales ago habeoque gratias. Magnum enim incrementum felicitati meae ex tanti viri amicitia accessisse arbitror. Potuissem quidem latius in hoc opere vagari, sed quoniam ineptiendum erat, paucis id facere volui, neque fas esse existimavi te ducalis consilii participem huiusmodi nugis a cura reipublicae abducere. Consules itaque boni et munus hoc nostrum non sui qualitate sed mittentis affectu metieris. Vale.

Spisek »de miseria humana« vyšel nejspíš ještě v XV. stol. tiskem, ale Mitis vydal jej potom r. 1563 »e depravatissimo codice«, jak sám praví, v Lucubrationes na l. 9—28. Vročení věnovacího listu vyplývá z následujícího poděkování Pollichova, které má datum 30. října 1495. Pollich po mnohá léta vyučoval v Lipsku theologii, potom oddal se na lékařství a stal se osobním lékařem kurfürsta saského Fridricha, jejž r. 1493 provázel do Palaestiny. R. 1502 povolán za prvního rektora nově zřízené university Wittenberské, i zemřel r. 1513. (Conr. Wimpinae Scriptorum insignium centuria, edid. Merzdorf. Leipzig 1839.)

56.

Martin Pollich Bohuslavovi.

Z Cholburga 1495 — 30. října. Děkuje za věnovaný sobě spisek »de miseria humana« i velebí spisovatele. (Appendix epist. a rkp. Klementinský I. D. 3. fol. 86.)

Generoso Bohuslao a Lobkovitz & in Hassensteyn, domino suo gratiosissimo, Martinus Mellrstat medicus s. p. d. Libellum de miseria humana proximis his diebus a te editum mihique dicatum, vir omnium doctissime nostrique seculi virtutum singulare exemplar, tanta admiratione animique laetitia accepi, quantam vel scribere vel dicere homini est impossibile. Cum primum enim illum legerem, elegantia styli, materiae foecunditate locorumque auctoritate refertum, vehementer miratus sum divinum stupendumque tuum ingenium, quod me iudice humanitus missum par non habet, sed fere omnia excedit superatque, quod aperte et multis indiciis iam dudum novi. Vellem, generose vir, mihi esse, quo tibi gratias condignas agerem pro tam singulari munere: sed cum in eo me deficere certo sciam, malo ab inceptis desistere quam incepta turpiter relinquere. Satis sit, mi here, me in tuorum numero et esse et computari, qualis hic libellus tuus inter reliquos meos libros extat. Primum enim omnium iure optimo locum sibi vendicat, cuius etiam cotidianus intuitus me in tui amorem admirationemque trahit et allicit. Vellem praeterea aliquid rari et tibi ignoti penes me esse, quod tibi dono darem, provocaremque te hoc pestifero tempore, quo irati Apollinis inclementia Musis placanda est, (ut) literis, prout semper facis, incumberes ederesque novum aliquid, quo vel aeternum nomen posteris relinqueres, vel Martinum, quem tuum esse scis interque literarum studiosos computari, saltem tua opera clariorem redderes. Scripsissem dudum ad te, sed nunciorum defectu, cum non nisi raro ad te inveniantur, in hunc usque diem distuli. Vale feliciter, mihique ut deditissimo tibi in omnibus et per omnia impera. Iterum vale. Datum Cholburg penultima Octobris anno 1 4 5 (sic).

Správné datum nachází se pouze v rukopise Klementinském, u Mitisa jest zpotvořeno.

57.

Bohuslav Janovi z Pibry.

(1495.) Vyslovuje nevoli svou z počínání nejmenovaného kritika, který spisek jeho »de miseria humana« pokoutně pomlouvá; i hrozí mu, nepřestane-li. (Nova epist. app. 43, Vinařický 34.)

Joanni de Pibra s. p. d. Libellum nostrum de miseria humana censorem esse nactum ais. Is si huismodi esset, ut iudicium suum magni faciendum sit, aequo animo ferrem: neque enim tantum mihi arrogo, ut nunquam me lapsum fuisse existimem, quod etiam doctissimis hominibus non contingere non potuit. Caeterum melius erat amicum hunc nostrum ea de re ad me scribere et, quid reprehendendum putet, manifeste ostendere: aut enim errorem meum, si quis esset, agnoscerem et homini gratias agerem — Nunc vero per angulos obloquitur, neque, quae displicent, in publicum profert, ut mihi facultas mei defendendi omnino praerepta sit. Quamobrem velim, ut contineat impetum neque materiam laudis ex me petat; alioquin sentiet et nos manum ferulae subduxisse neque certamen literarium, in quo pene ab infantia versati sumus, extimescere. Invitus haec scribo et bilem erumpere gestientem cohibeo; sed nisi destiterit, cogar et ipse aliquid ex veteribus studiis repetere: docebo Aristarchum hunc aetatis nostrae, qui in aliorum operibus caprearum oculos habet, in suis talpam esse, neque ulla alia re nisi temeritate et impudentia nos ab eo superari Vale.

Vročení listu u Mitisa nedatovaného vyplývá z předešlých. Nejmenovaný kritik, jehož výrok ať skutečný nebo vylhaný tak záhy donesen Bohuslavovi, byl nejspíš Viktorin. My domníváme se, že to byl výrok vylhaný, majíce na paměti, kterak týž Viktorin mnohem později, když již s Bohuslavem dávno byl se rozešel, v listu k Řehořovi Hrubému o dílech Bohuslavových velmi čestně se vyslovil (App. epist. na konci). Jak viděti, staral se Pibra seč byl o to, aby propast mezi oběma někdejšími přátely, Bohuslavem a Viktorinem, stala se nepřestupnou. Srovn. také list 112.

58.

Bohuslav Janovi z Pibry.

1496 — 3. října. Vyslovuje lítost nad smrtí znamenitého muže Alexia, který tak vzorně řídil obce Pražské. (Nova epist. app. 41*b*.)

Joanni suo Pibreo s. p. d. Peracerbae mihi literae tuae fuerunt; cognovi enim ex his summi illius hominis Alexii interitum. Nondum noveram ipse hominem, plurimum tamen amabam. Solet enim nescio quomodo accidere, ut, in quibus aliquam virtutis indolem esse audimus, eos etiam ignotos et diligamus et admiremur. Institueram iam insinuare me in eius amicitiam, neque parvum fructum ex tanti viri familiaritate atque consuetudine sperabam, sed interrupit consilia mea immatura eius mors, quae mihi quidem ingrata est, populo autem Pragensi etiam perniciosa. Quis enim vulgus illud omni vento mobilius aut pari eloquentia et doctrina moderabitur, aut exemplo ad honestum vitae genus provocabit? Ille quidem suo fato functus est, et fortassis ideo

raptus, ne malitia eius intellectum mutaret, ut Philon Iudaeus loquitur, sive quis alius eius operis autor est: nos noster exitus manet, quem ut immortalis deus secundet, precemur. Plato nihil aliud philosophiam esse ait, quam mortis meditationem; cuius persimile illud quoque est: fili, memorare novissima, et in aeternum non peccabis. Vale. Datae anno 1496 Octobris 3.

Jmenovaný neúplně v listu Alexius jest patrně Aleš z Košetic, podkomoří desk (vicecamerarius tabularum), potom vůbec doctor Alexius zvaný, jehož dvě epitafia jsou ve Farrago poem. na str. 98 (srovn. Palackého Přehled).

59.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

(1496 — na sklonku nebo na počátku 1497.) Vyjadřuje soustrast nad smrtí biskupa Eichstädtského; a že mu bude služebník jeho Lukáš z Normberka více psáti. (Nova epist. app. 45.)

Bernhardo suo Adelmanno s. d. Miseram ad te pridem nuncium cum literis meis, sed, antequam is reversus est, tuas accepi plenas dulcium querelarum et summae tuae in me benevolentiae. Renovatus est inde moeror meus, quem ex optimi illius pontificis morte*) cepi, dum non solum meam sed etiam tuam vicem doleo. Accedit huc, quod nuncius meus Noriberga rediit et minime ad te, ut iussus erat, profectus est: quo factum est, ut minime cognoscere potuerim, quam forti animo sis, et quomodo hanc aegritudinem feras. Non est Bernharde, cur magnopere affligamur: quotidiana enim haec sunt et nulli genti hominique ignota; ita nascimur, ut moriamur, et stulti imo arrogantis esset de creatore nostro queri, quod immortales nati non sumus. Ille quidem suo fato functus est: nos nostra manent, quae ut Deus prospera faciat, precemur. Haec paucis ad te, tum quod nolo in sylvam ligna ferre, tum, si tam ardens ab adolescentia tuum literarum studium non facit, ut humanos hos casus moderate non (sic) feras, ipse quoque me aliquid apud te proficere posse despero. Quod ad me attinet, multa se offerunt, quae te scire vellem: sed tot sunt, ut vix explicari possint. Quamobrem Lucam hunc familiarem meum, quem hoc tempore Noribergam misi, iussi, si commode fieri poterit, nuncium ad te mittere et copiose omnia perscribere. Tu facito, ut interim valeas et valetudinem tuam tanto diligentius cures, quanto magis tranquillitas animi mei ex te solo pendet. Expecto a te epistolas Augustini, tum opera Ambrosii, de quibus ad me scripsisti, tum pleraque alia opera. Vale.

Jak marginální poznámka Mitisova udává, týká se soustrast Bohuslavova úmrtí biskupa Eichstädtského. Byl to Vilém z Reichenau, který zemřel 18. list. 1496. Odtud dovozujeme vročení. Když list ten Bohuslav psal, zajisté ještě nevěděl, kdo se stal jeho nástupcem, že totiž příbuzný Adelmannův Gabriel z Eybu (zvolen 5. pros. 1496), jinak by byl potěšení své z povýšení toho vyslovil. Vystupující zde poprvé služebník (familiaris) Bohuslavův jmenoval se úplně Lukáš Komponius, jak z básní Bohuslavových vysvítá. Týž nevšedně byl vzdělán, tak že pán užíval jeho za sekretáře. (Srovn. list 110.)

*) Slovo toto ve vydání Mitisově schází.

60.

Bohuslav králi Vladislavovi.

1497 — 22. dubna. Dovozuje potřebu, aby obsazeno bylo opět arcibiskupství Pražské a církev katolická vrácena k bývalé důstojnosti a moci. (App epist. a rkp. I. D. 3 f. 31—53, Vinařický 38.)

Serenissimo atque excellentissimo principi D. D. Wladislao, Pannoniae Bohemiaeque regi, Bohuslaus a Lobkovicz et in Hassensteyn s. p. d. Scribentem me ad te, rex Wladislaë, pleraque, in quibus laus et amplitudo nominis tui magnopere versatur, quaeso obtestorque, ut aequo animo feras, neque propterea temeritatis et impudentiae condemnes, qui caeteris quidem in rebus multis, fide tamen et observantia erga te nemini tuorum cedo; et, nisi fallor, tanto sum officiosior existimandus, quanto melius est vel ineptum aliquid facere, quam ea, quae honori gloriaeque tuae inprimis conducunt, reticere. Multi enim eadem fortasse, quae ego, sentiunt, sed ut poëta ait, dicere [1]) mussant: sive quod leviora putant, quam ut ad te perferenda sint, sive quod, dum privatos suos quaestus et lucra sequuntur, nihil te scire volunt, unde eorum avaritiae atque cupiditati modus imponi possit. Ego vero, qui mihi his affectibus prorsus liber videor, facile adductus sum, ut hanc provinciam subirem. Neque enim vereor, ne quippiam perperam dixisse mihi apud te capitale sit, qui etiam ill's, qui tuo capiti tetenderunt insidias, non dubitasti pro tua mansuetudine ignoscere: neque tamen a me aliquid eiusmodi expectari velim, quod tu, qui summa admirabilique sapientia praeditus es, non animadvertis.[2]) Caeterum[3]) nos, qui inter vulgus assidue vivimus, multa audimus, quae ad principes vix perveniunt, et quod in multitudine magna hominum varios sermones oriri necesse est, et quod apud nos liberiores voces sunt: quae ex me cognovisse fortasse operae pretium erit. Nam et priscorum regum nonnuli, cum purpuratorum plausus suspectos haberent, plebeio amictu vicos plateasque circuibant, et populi de se rumusculos aucupabantur. Neque puduit eos aliquid ex maiestate remittere,[4]) quo cautiores prudentioresque evaderent. Haec ego ad te longe tutiore via adfero, nil recusaturus pati, si quid mentitum invenies. Audi duntaxat benigne me unum e numero popularium tuorum non meam causam agentem, sed reipublicae et patriae, quae tot immortalibus tibi devincta beneficiis non iam ut dominum et regem te metuit, sed ut indulgentissimum patrem colit, amat, veneratur et observat. Libet haec paulo altius repetere, cum ut ea, quae scribere institui, clariora sint, tum ut exemplo tuo cognoscas, quam populare et omnibus gratum, iustum legitimumque imperium sit. Adolescentulus eras, quando primum huius provinciae gubernationem suscepisti, omnia apud nos dubia incertaque reperisti, nihil tibi fidi, nihil tuti usquam erat. Pressus es externo bello domesticorumque insidiis; magna tuorum pars, nisi cotidiana munera ex te caperet, ab officio discedebat. Miserebantur tui omnes vicinae

[1]) K nemo.
[2]) K verteris.
[3]) K Ceteri.
[4]) M relinquere.

nationes, quasi in maximis periculis positus esses; neque parens Cazymirus infamia carebat, quod florentissimum et optimae indolis[5]) filium tantis tempestatibus obiecisset. Caeterum tanta erat in aetate tenera prudentia tua, tanta in adversis aeque ac prosperis animi magnitudo et constantia, ut et hostium conatus facile reprimeres, et tuorum dolos caveres. Equidem alios principes, qui meliores fuisse existimantur, a fine magis quam ab initio laudare solemus. Sic Augustus Caesar post bella civilia et crudelissimas caedes proscriptionesque hominum moderatior factus est; sic Constantinus, ubi omnia christiano sanguine impleverat, religiosum imperatorem egit. Tu vero huiusmodi artibus regnum auspicatus es, ut ex eo tempore manifestissima omnibus documenta dederis, quam sancte probeque victurus esses, posteaquam ad maturiores annos pervenires. Faciles ad te aditus patebant, nulli intempestive accessisse fraudi fuit. Si quid petulantius et contumeliosius de te diceretur, maluisti contemnere et non agnoscere quam ulcisci. Importunas tuorum preces et quae interdum vel mitissimum quemque exasperare potuissent, aut admittebas, aut ita reiciebas, ut nemo de te iure queri valuerit. In ipsa aerarii inopia nunquam ad privatorum opes confugisti, non oppressisti viduam, non pupillum expilasti. Saepenumero etiam M. Antonium cognomine Philosophum imitatus es, quem aiunt in simili causa[6]) potius regiae supellectilis auctionem fecisse, quam cuiquam aliquid extra ordinem imperasse. Finito deinde luctuoso bello, et tam tuis quam hostium cladibus insigni, foedus cum Mathia Pannonio icisti, conversusque ad ea, quae pacis erant, delegisti primum, qui iudicio publico praeessent, et ius omnibus redderent. Seditionem inter proceres et nobiles a Sigismundi usque temporibus gliscentem, quae magnas calamitates in regno excitatura videbatur, facile sedasti; latrocinia, quae tota provincia impune debacchabantur, funditus sustulisti, homines novarum rerum avidos partim autoritate, partim metu in officio continuisti, multitudinem, quae armis militiaeque assueta vix unquam a maleficio temperatura erat, ad mitiorem vitam et cultum agrorum reduxisti, cumque per belli tempus multa ab iniustis possessoribus occuparentur, neque sine maximo motu ad veros dominos redire possent, ita ea omnia consilio sapientiaque tua explicuisti, ut nemo se laesum arbitraretur. Ingens inde nomen tuum apud omnes gentes atque nationes. Principes finitimi, qui te antea contemnebant, nunc amicitiam societatemque tuam miro desiderio expetere; proceres tui tandem aliquando ad se reversi, si quid imperabas, cupide parere. Lux quaedam tum nobis orta erat, et secula, quae poëtae aurea vocant, advenisse putavimus. Sed interceperant hanc felicitatem nostram novae lites praeter expectationem omnium inter te Mathiamque exortae. Neque enim belicosissimus ille spiritus unquam quiescere potuit, devictaque Austria cum totius Germaniae imperium mente[7]) agitaret, ad Bohemiam veluti maximum rerum gerendarum momentum animum applicuit: neque quibus eam assequeretur artibus, quicquam pensi habebat. Itaque cum magnam incolarum partem aut auro corrupisset, aut ingentibus onerasset pollicitis, tantum omnibus

[5]) M spei.
[6]) K casu.
[7]) M vynechal.

tuis terrorem incussit, ut iam de te actum crederetur: neque iniuria sane, quando nonnulli ex his, quos ipse honoribus opibusque auxeras et tui consilii participes feceras, inter coniuratos essent. Sed vigilabat pro te immortalis dominus, neque passus est humana fraude opprimi, quem per varios eventus ad summum dignitatis culmen provehere destinaverat. Compositis enim iam omnibus et facinore pene peracto Mathias morte correptus docuit cogitationes hominum mortalium vanas esse. Poteras tum libere in nocentes saevire, poteras de coniuratis vindictam sumere, et caeteros a simili parricidio absterrere: sed noluisti innatae tibi benignitatis oblivisci, sufficereque putasti paucorum supplicio ostendere aliis, quid eos pati conveniret. Quam moderationem tuam quae tandem aetas nesciet? Quod seculum ignorabit? Neque me fugit plerosque aliter sentire et vereri, ne nimia haec clementia in caput tuum cum summa reipublicae pernicie aliquando erumpat: ego tamen, quod benigne humaniterque factum est,[8]) qualemcunque tandem id finem habuerit, non probare non possum: quanquam scio aliquos, dum crudelitate poenarum in pari casu nihil profecissent, mansuetiorem viam hanc ingressos sibi in posterum consuluisse. Magna haec sunt, quae retuli, neque tamen sua mercede suoque praemio carent. Unde enim factum putas, ut opulentissimum Pannoniorum regnum tibi obtigerit? Num quia vicinus eras? Sed et Maximilianus: neque ei minus Germania quam tibi Bohemia affutura sperabatur. An quod nobilis et ea generis claritate, qua nescio si quid in terris illustrius est? Nisi plane ad fabulas refugere velimus et his credere, qui sibi familiam ex Homeri carminibus adoptant, qualis erat memoria patrum Philippus Mediolani dux, qui Aeneam illum poëtarum carminibus inclytum inter maiores numerabat, qualis nuper etiam ille, qui M. Valerium Corvinum suae nobilitatis autorem credi voluit. Nec dissimiles sunt plerique rerum nostrarum scriptores, qui Bohemorum originem ad famosissimam illam turrim Babel, ubi primum confusio linguarum facta est, referunt. Puerilia sunt haec neque argumentis refellenda, sed risu sibilisque explodenda. Tu vero, si paternum genus inspicis, Cazymirum, Wladislaum, Vitoldumque invenies; si maternum, Albertum, Sigismundum et Carolum. Attingere enim superiora et per atavos abavosque[9]) tuos vagari, non est nostri instituti. Tametsi autem vulgus ingens hominis ornamentum nobilitatem esse putat, neque ego secus iudicaverim: qui tamen haec curiosius exquisitiusque rimantur, nihil in bonis huiusmodi habendum censent. Caeterum quidcunque id esse dixerimus, commune tibi cum fratre Alberto fuit. Iunior ille quidem et robustior, atque ideo ad labores et regia munera obeunda aptior videri potuit: sed non hoc spectaverunt Pannonii. Aliud tibi eorum animos conciliavit, aliud inquam, et quod peculiare propriumque[10]) tuum est, te genti illi acceptum gratumque reddidit. Nemo querebatur se inique condemnatum, neque quicquam sibi abs te per iniuriam ereptum: quin etiam, si quid alicui, ut fit, parum probabatur, tanta tamen erat existimatio virtutis tuae, ut nemo id tibi, sed purpuratis tuis tribueret. Intellexerunt item,

[8]) M vynechal.
[9]) K tritavosque.
[10]) M propinqueque.

qua modestia, aequitate, iustitia et totius vitae integritate Bohemiam nostram administraveris, atque ideo te unum omnium dignissimum iudicaverunt, cuius virtuti fideique se et sua omnia permitterent, quo rege speraverunt se post intolerabile illud iugum aliquanto [11]) respiraturos. Forsitan etiam id divinitus factum est, ut sit, qui tandem vere [12]) Pannoniam ab immanibus illis nationibus, christianum sanguinem tantopere sitientibus, tueretur et defenderet, quique persequeretur et ulcisceretur miserandam necem Wladislai regis patrui tui, quem fortissime pro fide orthodoxa dimicantem barbari ipsi extinxerunt. Admirantur quidem alii te tot regna pene sine omni caede sanguineque acquisivisse, populos ditioni tuae subiectos enumerant, proferunt longe lateque patens imperium: ego vero alia multo maiora atque admirabiliora in te video. Oppugnabatur Pannonia Bohemiaque gravissimo bello, laborabant intestinis seditionibus, sacra profanaque miscebantur, vastabantur agri, fumabant incendio vici, oppida diruebantur, nulla erat legum reverentia, nullus aequitati innocentiaeque locus: ea tu omnia stabilivisti, pacasti, et in summa tranquillitate constituisti, et ferocissimas has duas nationes, semperque belli quam pacis avidiores, docuisti leges pati posse. Nude haec tracto, nihil exaggero, nullis amplificationibus utor, et tamen vereor, ne tibi fastidio sim. Scio enim naturam tuam eiusmodi esse, ut malis benefacere quam bene audire, et melius putes laude dignum esse quam laudari. Neque quicquam id genus a me commemoraretur, nisi alio tenderet. Accepimus enim nos Bohemi innumera beneficia abs te, et, nisi id aperte ingenueque fateremur, ingratissimi omnium stultissimique essemus. Nam quod in otio degimus, quod iura maiorum suam vim suumque robur obtinent, quod gloria nostra, quae iam fere prorsus corruerat, te duce atque autore perpetuo [13]) resurgit et revirescit, tibi uni et debemus et acceptum referimus. Verum si licet tua bonitate abuti, maius quippiam a te exigimus. Nisi enim reliquias malorum [14]) nostrorum funditus eradicaveris, nisi scintillas, si quae restant, ne quando novum excitent incendium, penitus restinxeris, metuo, ne propediem pristina nobis calamitas subeunda sit. Neque enim si (quod omen Deus advertat!) rebus humanis aliquando excesseris, successorem tuum similem tibi in virtute futurum sperare audemus, atque ideo, quae coepisti, per te potissimum finiri conficique cupimus et optamus. Nam ipse quoque non potes tibi solidam perfect absolutique principis gloriam vendicare, si quam reipublicae partem incuratam ommiseris. Accipe, quorsum haec spectant. Removendae enim iam sunt ambages, et animus tuus diutina [15]) expectatione solvendus. Coniice, rex Wladislaë, si libet, parumper oculos in regnum hoc tuum et omnes omnium ordinum status diligenter intuere. Gaudent proceres et equester ordo libertate, utuntur cives suis immunitatibus et privilegiis, vilissimum inter Christianos Iudaeorum genus a nemine violatur: soli ecclesiastici et religio nescio quibus ventis turbinibusque quatitur, religio inquam iure omnibus aliis anteferenda. Huic illi summi viri, Moyses, Noe,

[11]) M aliquantulum.
[12]) M iure.
[13]) K quotidie.
[14]) M maiorum.
[15]) M diuturna.

Abraham, divino impleti spiritu, plurimum tribuerunt, ad hanc liberos populosque suos erudierunt. Reges Judeae quamdiu cultum Dei et patrum ceremonias servabant, inter infestissimas nationes invicti manserunt: si quando autem ad peregrinos ritus declinabant, capti et in durissimam servitutem redacti sunt. Hanc sanctissimi martyres non modo deliciis et voluptatibus corporum, sed etiam vitae praetulerunt. Nobilissimi gentium philosophi, Plato et Aristoteles, ubi de republica disputant, quanquam plerumque dissentiunt, hanc tamen ambo maximi faciunt. Neque ulla civitas sine religione aut imperio aut alia re clara fuit. Possem id innumeris confirmare exemplis, sed nolo lucem nostram ethnicorum tenebris conferre. Haec tibi etiam amplectenda et post tot fluctus atque procellas in firma stabilique sede collocanda est. Vagatur enim adhuc saucia laceraque, et omnium iniuriis exposita est, non sine labecula nominis tui. Da veniam huic voci meae, quam his, qui te maledictis convitiisque lacessiverunt, saepe dedisti. Quid enim nobis prodest, si securi sumus, si otiose vivere licet, si aetatem sine metu traducimus, quando animae nostrae, optima hominum portio, in periculo sunt? Non agitur enim inter nos, ut multi opinantur, de corpore et sanguine Domini et mysticis sacramentis, non quaeritur, an Romano pontifici parendum sit. Pestifera quidem haec sunt, tolerabilia tamen inter tantas morum corruptelas: caeterum multo foediora deterioraque, tametsi ex eodem fonte manantia, cotidie pullulant, et per totam provinciam serpunt. Neque pene Bohemia [16]) quicquam aliud hoc tempore est quam quaedam omnium errorum et blasphemiarum colluvies. Illi illibatum hoc mysterium, quod nobis Dominus in ultima coena reliquit, triticeum Deum per contumeliam appellant, alii animos cum corporibus simul interire aiunt: plerique superos inferosque [17]) esse negant. Haec sub te piissimo rege impune fieri vix credibile est: fiunt tamen non sine magno patriae et tuo discrimine. Falluntur enim vehementer, qui nihil horum ad rempublicam pertinere arbitrantur, sed suo quemque periculo male de religione sapere. Quomodo enim quis, spe melioris fortunae oblata, aut tibi fidus aut iuramenti sui memor esse poterit, qui periuri sacrilegique eundem quem religiosi exitum credit? Quomodo furtis, rapinis, fraudibus circumscriptionibusque abstinebit, qui omnia, quae de inferis produntur, ficta esset putat? Evanescet sanctitas iudiciorum, fides testimoniorum peribit, omnia largitioni patebunt: ita eveniet, ut rempublicam interire et in chaos cuncta (ut ita dixerim) reverti necesse sit. Magnis te Deus beneficiis cumulavit, ille te creavit, ille innocentissimo sanguine redemit, ille amplissimis praefecit regnis, ille innumeris eripuit periculis, ille apud omnes gratiosum reddidit, ille denique omnibus, quae in hoc seculo bona iudicantur, lucupletavit. Refer ergo ei aliqua ex parte gratiam, et qui terrena fragiliaque longo iam tempore curasti, nunc etiam ad coelestia et aeterna tuas cogitationes refer. [18]) Neque te aliquid novum et principibus insuetum tentare putes. Tales iam pridem ante te Valentinianus, Gratianus Honoriusque fuerunt. Arriana Sabellianaque haereses et multae in ecclesia seditiones non tam ponti-

[16]) Mitis vytiskl pouhé N.
[17]) K přidává omnes.
[18]) K confer.

ficum autoritate quam imperatorum ope deletae sunt. Sic Carolus magnus omnem fere Germaniam, quae Oceano, Albi Danubioque clauditur, fidei nostrae adiunxit, sic pater avusque tuus eos Sarmatas, quos nunc Lituanos vocant, idolis et mille superstitionibus deditos, ad Christum convertit: sic nuper Ferdinandus Arragonius, qui solus regum tecum de virtute certat, Bethicam nobilissimam Hispaniae provinciam, quae annos octingentos barbarorum iugum passa est, nobis restituit. Neque rerum scriptores ullos magis infamant quam eos, qui praesenti rerum statu contenti divina per desidiam negligunt: qua macula utinam Venceslaus ille, qui propter segniciem imperio Romano deiectus est, aspersus non esset! Fortassis enim melius se res nostrae haberent. Potuit sub Heraclio Caesare Mahumetes pseudopropheta opprimi, potuit malum oriens, antequam radices ageret, facile convelli: sed, dum inveterascere sinitur, primum Arabiam occupavit, deinde Aegyptum Syriamque subegit, et per Africam Asiamque, imo totum terrarum orbem lethale virus diffudit non sine Romanae magnitudinis ignominia. Multo magis catholicae fidei ignavia nocuit Heraclii quam Neronis, Domitiani, Severi Diocletianique crudelitas et saevitia. Per hanc enim ecclesia quasi aurum igne examinatum purior facta est, per illam in angulum Europae redacti lamentabile excidium assidue ab hostibus expectamus. Quanto melius [19]) Andreas et Bela fecerunt, in quorum locum tu nunc successisti, qui Pannonios ad cultum idolorum redire cupientes in ipso conatu obtriverunt. Enumeravi tibi bonos malosque principes: utros ex his sequi velis, in tuo arbitrio situm est. Nam quid honestius gloriosiusque sit, quilibet intelligit. Neque enim illis potentia, opibus numerove amicorum inferior es. Ungaria tibi paret, Polonia fraternis auspiciis regitur, Germania tui perquam studiosa est, adsunt duces militesque, vincendo pene senes facti: confiterer [20]) tamen me non errare solum, sed caecum praecipitemque fieri,[21]) si te his nimium confidere vellem. Numeraverat quondam David populum, atque ob id iram Dei in se provocavit. Nec forsitan aliud in causa est, quod Sigismundi proavi tui tanti apparatus semper irriti fuerunt, nisi quod plus aequo de suis viribus praesumebat. Tu vero, quem ego non laudis amore, non ullo denique humano affectu, sed fidei zelo ad tam praeclarum opus duci cupio, omnes spes tuas in coelestibus [22]) Deoque defiges, qui, si tibi agenti, quae tua sunt, semper affuit, longe minus pro cultu et glória eius elaborantem te deseret: quin etiam sine te ecclesiae suae facile consulere potest. Huius ope Moyses per mare rubrum, per loca solitudine vasta, per hostes populum Israëliticum duxit. Per hunc Sangar vomere viros sexcentos, Samson mandibula asini mille interfecerunt; huius spiritu percitus Jonatas uno comitatus armigero ingentes Palaestinorum copias partim cecidit, partim in fugam vertit. Theodosius imperator in Eugenium tyrannum pugnaturus non tela gladiosque [23]) circumspexit, sed loco armorum orationes ieiuniaque arripuit, et victoriam illam memorabilem adeptus est, a cuius partibus divinitus etiam ventos stetisse ferunt.

---

[19]) K přidává sapientiusque.
[20]) M confiteor.
[21]) M ferri.
[22]) K coelitibus.
[23]) K clipeosque.

Non est nunc minor Dei virtus, neque manus eius brevior; elongata fortassis a nobis est propter peccata nostra, sed revertetur, cum primum nos ad eum reversi fuerimus. Solent medici periculosis morbis ancipites adhibere medicinas, et propter curam unius morbi totum corpus potione commovere: ego autem nolo aut bellicum canere, aut ullius crudelitatis tibi auctor esse. Neque enim caedibus et vastitate patriae delector. Scio etiam Faliscos non armis victos, sed Camilli aequitate motos, in potestatem Romanorum venisse. Et Pyrrhus plus imperii se Cineae oratione quam suis armis adeptum dicebat. Satis mihi erit, si huc quoque vim mentis tuae intenderis, caetera consilia dies afferet, variusque labor mutabilis aevi, ut est apud Maronem: multa etiam excogitabit prudentissimus tuus senatus, qui quoniam in maximis rebus iam diu tecum versatus est, nihil esse potest, quod non perspiciat. Neque tamen ad hanc deliberationem omnes sine delectu admittendos arbitror. Sunt enim plurimi, qui suis rebus nimium student, nec curant, quicquid de republica aut religione fiat, dummodo ipsi liberique eorum clari, potentes honoratique sint, quibus cum lucrum sit omnia turbata esse, ab his, quae verae pacis otiique sunt, semper abhorrent. Cum his autem consultandum censeo, qui pie vivunt, qui laborum suorum mercedem in coelo quaerunt, qui Deum fore omnium suorum factorum iudicem firma constantique fide asserunt: neque id verbis tantum sed etiam operibus, quantum humana fragilitas patitur, ostendunt. Talis Joannes tuus Selenbergius est, magnus vir, rex Wladislaë, et, si quid famae credere licet, si quis coniecturae locus est, si quod denique iudicium de talibus meum est, cupidissimus dignitatis tuae, amantissimus patriae, neque tam ingenio et eloquentia quam morum integritate admirabilis. Tales sunt innumeri alii (infelix enim esses, si omnia tua ex solo Joanne penderent), ex quorum sententia si quid egeris, non errabis. Ipse vero id tantum dixerim: quemadmodum navem sine gubernatore perire oportet, quemadmodum exercitum sine duce tumultuari necesse est: ita nisi ecclesiasticorum ordinem instauraveris, semper religionem in periculo futuram. Id si non aliunde, saltem ex his, quae annos prope octoginta pertulimus, manifestum est. Neque enim ulla gens tam barbara immanisque unquam fuit, quae non aliquos sacrorum suorum atque ceremoniarum praesides haberet. Ingens hic campus pateret, si pandere vela et de his, qui praedia[24]) ecclesiastica contra ius fasque occupaverunt, queri velim: sed nolo certamen hoc in praesentia subire, neque invidiam, quam sustinere non possum, mihi frustra concitare. Confugiunt illi quidem ad autoritatem regum: quodsi reges neque mihi neque alteri, quae nostra sunt, auferre et eripere possunt, non video, cur plus iuris in his, quae Deo dicata sunt, habeant. Nec dissimulo me scire te quoque initio regni pleraque eiusmodi admisisse, sed temporibus magis quam naturae tuae adscribo. Itaque tollant licet os[25]) in coelum, et de Domini apostolorumque paupertate, quae volunt, commemorent, invehantur in fastum, avaritiam libidinemque clericorum, et veluti Plato poëtas e civitate sua eiecit, sic isti Dei ministros quasi prorsus inutiles a republica abiciant, et exterminent, causamque suam, quam

---

[24]) M praesidia.

[25]) M Hos.

ratione et argumentis non possunt, aliorum criminibus tueantur: nunquam tamen efficient, ut Stephanum, Ladislaum, Ottagarum, Carolum stultos fuisse credam, qui tot templa coenobiaque condiderunt, tot sedes pontificales amplissimis locupletatas divitiis erexerunt. Hos solos ideo nominavi, quia antecessores tui fuerunt. Nam si Germaniam, Galliam, Britanniam Hispaniamque attingere, et Ottones, Henricos, Ludovicos, Richardos, Eduardos, Alfonsos Ferdinandosque proferre animus esset, excederem modum epistolae: superfluum etiam esset his apud te immorari, qui vel tacente me haec omnia cognoscis, et multis experimentis didicisti, non minus tibi regnoque Pannoniae pontifices quam proceres utiles fuisse. Quamobrem age tandem, optime rex, et principum, qui vivunt, si non imperio, at quod multo magis est, virtute praestantissime, accingere ad hoc salutare facinus, et omnium, quae hactenus gessisti, pulcherrimum.[26]) Moveant te tot fanorum monasteriorumque, in quibus olim Dei laudes assidue personabant, ruinae, moveant te sacerdotes et monachi, velut oves sine pastore passim dispersi, moveat te plebs mille infecta pestibus: eripe eam e servitute Satanae et filios prodigos matri ecclesiae redde. Hoc reges populique christiani abs te petunt, hoc maximus pontifex flagitat, hoc venerabilis cardinalium coetus omnibus votis exposcit, hoc divus Venceslaus suo quodam iure exigit, qui te ideo fortassis ad hanc aetatem suis precibus incolumem perduxit, ut ecclesiam, cuius fundamenta ipse iecit, ad pristinum decus evehas. Adde hoc unum tuis bello paceque egregie gestis, quod graecae, latinae barbaraeque literae prae cunctis aliis celebrabunt. Fac, ut angeli laetentur, qui magis de uno peccatore gaudent converso, quam de 99 iustis. Sic in hoc seculo clarissimus omnium eris, sic post vitam hanc in sedibus piorum constitutus cum beatissimis illis spiritibus immortalis aevo sempiterno frueris. Vale. Anno salutis nostrae 1497. Aprilis 22.

Rozbírati dlouhý list tento a objasňovati jednotlivosti jeho přesahovalo by meze těchto poznámek: odkazujeme v té příčině k dějinám Palackého a Tomkovým. Jen tolik dovolujeme si podotknouti, že, jak se zdá, Bohuslav nepochodiv při kandidatuře Olomoucké naději svou obrátil k arcibiskupství Pražskému, které ovšem musilo by bylo znova býti zdviženo. V otisku našem znamená *M* čtení Mitisovo, *K* rukopisu Klementinského, které jest jako jinde tak i vzhledem k listu tomuto mnohem správnější než Mitisovo.

61.

Bohuslav Augustinu Olomouckému.

(1497 — po jaru.) Vyslovuje potěšení své z prvotin jeho básnických, i vyzývá jej, aby na dráze nastoupené dále pokračoval. (Luc. 69, Vinařický 87.)

Augustino Moravo i. u. doctori s. p. d. Legi opuscula tua, Augustine suavissime, partim heroo partim elego versu scripta, et ingenio tuo mirum in modum delectatus sum. Nihil enim plebeium, nihil triviale, et quod communi vena editum dici possit, sapis: sed ita tecum nescio quomodo certas, ut haud facile

[26]) K přidává: Miserere huius provinciae, quae te adolescentulum et gremio suscepit et lacte suo (ut ita dixerim) pavit.

discerni queat, utro in scribendi genere melior sis. Assumis interdum tragicam gravitatem, rursus, ubi res expostulat, molliter fluis; quoties bellicum canis, militaribus in castris esse videor; ubi ludis amores, nil te concinnius festivius lepidiusque est. Neque haec assentandi studio a me scribi existimes, qui tale genus hominum, si quisquam alius, et odi et detestor, teque eum esse scio, cui ut veritas grata, ita omnia ficta et simulata invisa sunt. Caeterum si quis est autoritati meae apud te locus, ne tibi ipsi desis, neve has animi dotes aut situ obduci aut per ignaviam languescere patiaris. Aut enim ego fallor, aut propediem aliquid excudes, quod doctae Italiae opponi possit. Nam si primitiae tuae huiusmodi sunt, quid sperandum est, ubi et aetate maturior et usu exercitatior fueris? Neque me fugit quosdam non putare quenquam extra Italiam in literis clarum esse posse: sed horum sententiae ut minime accedam, tum plerique Galli et Hispani in causa sunt, qui in omni disciplinarum genere floruerunt, tum maxime tu, Augustine, qui his praeludiis manifeste ostendisti non ingenia nostratibus ad bonas artes sed industriam hactenus defuisse. Vale.

List ten položili jsme na toto místo, ne jako bychom domnívali se, že psán byl právě mezi 22. a 26. dubnem r. 1497, nýbrž poněvadž k němu tak jako k předešlému hledí následující list Augustinův. Augustin Olomoucký (nebo Moravský — také Käsenbrot zvaný) narodil se podle vydavatele a recensenta díla jeho »Series episcoporum Olomucensium« Richtera v Olomouci po r. 1470, ale podle epitafia podaného tamže na str. X. správněji 1467. Strýc jeho byl Ondřej Ctiborův, kanovník Olomoucký, zvláštní pak příznivec biskup Vratislavský Jan Roth. Jejich přispěním studoval Augustin v Italii, zejmena v Padově. Jaká to opuscula v listě našem Bohuslav chválí, není zcela jisto. Augustin vydal ještě jsa na studiích v Padově dialog »in defensionem poëtices«, i věnoval dotčenému biskupu Vratislavskému. Spisek ten o 17 listech vytištěn r. 1493 v Benátkách. Tamže vyšlo r. 1495 jiné jeho dílo »De modo epistolandi cum nonnulis epistolis quam pulcherrimis«, v němž nazývá se již decretorum atque artium liberalium doctor. Díla tato sotva zde míněna, spíše nějaká nám neznámá a snad ani nevytištěná. Celtes chválí na př. Augustinovu báseň o králích uherských, a Possevinus uvádí také od něho Threnum religionis neglectae, jichž však my neznáme. Podle nápisu jen první by zde mohla býti míněna; dokonce pak nic nám není známo o nějakých básních jeho milostných, na něž se v listě určitě naráží. Že list tento jest jeden z nejstarších obapolné korrespondence, svědčí narážka na mladý věk Augustinův, jemuž tenkrát bylo as 30 let. Proto a poněvadž následující list Augustinův k listu tomuto ač krátce přec zřejmě odpovídá, položili jsme datum svrchu označené. Že byl tenkrát Augustin již po delší dobu písařem v kanceláři královské, dokazuje list královský daný v Praze 9. dubna 1497 ku kapitole kostela Brněnského, v němž praesentován Augustin ku kanovnictví kostela sv. Petra. Praví se v něm: »Consideratis meritis multiplicibus, vitae probitate, honestate morum literarumque insigni peritia egregii Augustini de Olomucz, iuris pontificii et artium doctoris scribaeque cancellariae nostrae, quibus apud celsitudinem nostram praesenti testimonio laudabiliter meruit commendari.« (List v arch. kap. Olom.)

62.

Augustin Olomoucký Bohuslavovi.

V Praze 1497 — 26. dubna. Děkuje za pochvalu sobě vzdanou, kterou však skromně odmítá. Chválí velmi list Bohuslavův králi poslaný a vyzývá auktora k dalšímu skládání. (Luc. 159 a rkp. I. D. 3 f. 54.)

Augustinus Moravus Olomucensis Bohuslao a Lobkovitz et in Hassensteyn s. p. d. Legi epistolam tuam libentissime, ut quam ab optimo erga me animo

processisse novi, non ut eorum tamen aliquid, quae scribis, mihi inesse existimem aut arrogem temere, sed qui talis, qualem me praedicas, cupiam fore. Vidi et alteram Majestati Regiae longiore orationis textu deductam, in qua sane satis superque ostendis, quantis viribus [1]) enixus sis, dum insinuatione plus, quam dici possit, concinna et apta ita demum interiora subis, ut animum eius, cui scribis, non iam [2]) captare sed suffurari, ut ita dicam, videare. Quid enim illic (per deos immortales) ommissum est? Quam lenis, dum ad pervincendum aditum paras! Quas rursus non sententias vibras, cum animum occupatum quodam modo iam detines non lascivo illo dicendi genere, elumbi fluxoque, ac punicato,[3]) sed gravi, modesto decoroque atque aequabili cum dignitate et honesta quadam (sic enim dicere libet) orationis maiestate, quod ipsum antea Demosthenem quidem apud Graecos, apud Latinos Ciceronem apprime legimus atque invenimus praestitisse. Sed ne assentationis vitium apud te, mi Bohuslaë, incurram, quod ipsum ut perniciosum tecum in commune abominor, iam epistolae huic modum imponere institui, te ob perfectae amicitiae nostrae ius [4]) obtestando, ne munere isto divinitus tibi tradito studii literarii cupidos prives, sed scribendo semper aliquid otii tui fructus gratissimos hisce etiam temporibus tribuas, ut omnibus deinceps pateat

Summos posse viros et magna exempla daturos
Vervecum in patria crassoque sub aëre nasci.

Vale, mi Bohuslaë. Pragae celerrime 26. Aprilis anno Christi 1497.

V rukopise Klementinském I. D. 3 má list tento datum 24. dubna.

63.

Bohuslav Janovi z Domaslavě.

(1497.) Vykládá, proč se nestal biskupem Olomouckým, a odmítá všelijaké výtky, jež by ho proto mohly stihnouti. (Rkp. Klem. I. D. 3. fol. 24—30, Vinařický 21.)

Bohuslaus de Lobkowicz et Hasystein Joanni suo de Domaslavie s. p. d. Aegre te rei Olomucensis eventum ferre audio, id autem, ut ego arbiror, mea gratia, cui cum tu ex animo bene esse velis, male actum existimas, quod pontificatus ille praeter spem opinionemque omnem alii obtigerit. Fortasse etiam varios hominum rumusculos extimescis; neque enim fieri potest, ut haec non unusquisque suo sensu accipiat, hic me ignaviae condemnabit, qui hoc universo tempore ita vixi, quasi dormienti mihi Deus omnia confecturus esset; alius superbiam meam criminabit, quod dum mihi solus sapere videor, neque eos, qui in populis clari celebratique sunt, imitari volo, ingentes opes e manibus effluere passus sum; plerique omnes meos, quibus in familia sua pontificem habere honori futurum erat, a me iniuria affectos putabunt, multaque

[1]) K přidává ad persuadendum.
[2]) K tam.
[3]) Snad tunicato.
[4]) K per sanctae amicitiae nostrae ius et religionem.

alia huiusmodi, quae cuique suum ingenium in tali casu suggeret. Quae tamen ego pro innata mihi modestia facile contemnerem neque adversum eos certarem, quorum ita depravati sunt mores, ut nihil rectum, nihil a consuetudine eorum alienum in pectus admittere possint; quoniam autem te quoque, cuius auctoritas apud me maxima est, his moveri arbitror, conabor tibi causam rationemque consilii mei explicare. Eveniet enim forsitan hoc modo, ut aliis etiam, quibus institutum nostrum parum probatur, satisfaciam. Existimo autem te, quae tua probitas est, quamquam dignitatis meae studiosissimus es, nihil tamen cupide, nihil improbe, nihil arroganter a me fieri velle; sed quemadmodum ipse virtutem, quae sola si non beatissimam at certe beatam (ut doctissimi homines memoriae prodiderunt) vitam praestare potest, semper pluris quam divitias honoresque feceris, ita mihi quoque faciendum censere; neque enim constantis esset ad nutum imperitae multitudinis, quae vix unquam sincere incorrupteque iudicat, ab innocentia declinare. Id si ita se habet, confectum iam negotium est. Quid enim egi aut quid admisi, quod mihi iure vitio dari possit? Procedant, si placet, hi obtrectatores mei in publicum, et quae tacite in angulisque obloquuntur, palam evomant, neque mihi facultatem defendendi excusandique mei praeripiant. Debebam scilicet ambire, provolvere me hominum pedibus illorumque genua amplecti, polliceri omnibus montes ac maria, et quod vitae integritate assequi non potui, id pecunia tentare? Ego vero valere te iuberem, si mihi huius turpitudinis auctor esse velles, neque ulla dignarer amicitia, quae nisi inter bonos et virtute similes esse non potest. Quodsi mihi nunc proferas numerosam eorum cohortem, qui per fas et nefas ad dignitates ecclesiasticas tendunt, nihil aliud quod dicam habeo nisi publicam viam et late patentem me non solum Pythagoreorum sed etiam Domini sententia mirum in modum timere tutiusque credere eos sequi, qui religionis nostrae tam doctrina quam sanctimonia lumina quaedam habiti sunt, quorum nemo blanditiis et malis artibus ad pontificatum pervenit, nemo sarcinam tam gravem non reformidavit. In veteri testamento Moises: »qui ego sum, inquit, ut vadam ad Pharaonem et educam filios Israel de Aegypto«. Et Hieremias: »a a a, inquit domino, nescio loqui«. In ipso nascentis ecclesiae initio Marcus evangelista pollicem sibi amputasse traditur, quo sacerdotio indignus esset. Gregorius Nazianzenus et Ambrosius fuga se ab episcopatu vindicare tentaverunt, quorum alter, ut Paulinus Nolanae civitatis pontifex scribit, etiam prostitutas mulieres ad se introduci publice iussit, ut populi Mediolanensis studia a se hoc modo averteret. Augustinus et Gregorius Romanus vim sibi illatam queruntur, Bernardinus Senensis tres episcopatus sponte oblatos respuit. Nuper etiam Joannes quietem monasterii opulentissimae ecclesiae Waradiensium antetulit. His ego ducibus vel errare maluerim quam cum illis, qui omnia humana prae divinis*) spernunt, recte sentire; neque tamen eo processi temeritatis, ut me tantis hominibus conferre audeam. Ceterum si hi, qui a teneris, ut dici solet, unguiculis domino militaverunt, loca sublimia veriti sunt, quid mihi sperandum est, qui ne rudimenta quidem eius militiae attigi? Possem nunc item commemorare infinitorum fere episcoporum miserabiles casus, qui

*) Snad naopak.

non hostio sed fenestra ovile dominicum ingressi sunt, sed uno exemplo atque eodem domestico contentus ero. Stratiquas, Boleslai ducis frater, ad Pragensem ecclesiam, quam antea despexerat, miro ambivit desiderio, nec difficulter fraterno favore id, quod volebat, consecutus est; sed dum inter duos episcopos iaceret, ut iuxta morem inungeretur, arreptus daemonio confestim animam exhalavit, ut iam stultissimum sit non perhorrescere eius exitum, cuius facta imiteris. At vide, quam sibi constent isti propositi mei reprehensores. Si quis enim ex eis imaginem marmoream aut quippiam ex aere a me fieri vellet, negaremque me aut sculptorem marmorum aut fabrum aerarium esse, laudarent omnes, quod ea, quae nescio, me nescire aperte dicerem: nunc vero quoniam episcopalis officii et artis omnino maximae atque difficillimae me imperitum ingenue confiteor, terras mariaque clamoribus miscent et me pene capitis arcessunt. Incubuisti, inquiunt, a pueritia literis, unde facile discere potuisti, quae pontificii muneris sunt: necesse est enim et mansuetum et severum esse et pro varietate delinquentium vultum sumere, quemadmodum medici quoque pro qualitate morborum medicinas aegrotis administrant. Quid hic aliud respondeam nisi legisse me omnium pene gentium atque populorum res gestas, cognovisse item, quibus insidiis summi duces hostiles copias fuderint fugaverintque, quibus machinis urbes expugnaverint, quibus blandimentis concitatos militum animos sedaverint. Si quis tamen me exercitui praeficeret, quis ductu meo militaret, quis non rideret, quis non Phormioni illi compararet, qui cum nunquam hostium aciem, nunquam castra vidisset, Hannibali callidissimo duci praecepta rei militaris tradere voluit? Quodsi imperatoriae virtutes non literarum studio sed multo usu atque exercitatione discuntur: cur scientiam regendi animas adeo vilem atque abiectam iudicant, quasi sine labore ac vigilantia in umbra et per otium alicui obtingere posset; nisi fortasse facilius est invisibili illi hosti, cui mille nocendi artes, quam mortali homini resistere, aut deterius est deleri exercitum quam multam animarum vim in gehennam mitti. Quanto melius Pythagoras, qui disciplinam regendae reipublicae ultimam auditoribus suis tradebat, doctis iam et perfectis et in omni bonarum artium genere eruditis (tantas enim ibi tempestates homo sapientissimus videbat, ut neminem eis committere vellet nisi virum, qui tantae moli sufficere posset). Quid quod hoc tempore nulla pene episcoporum auctoritas est! Quis enim in tanta morum corruptela veritati locus esse posset? Pullulant quotidie innumerae haereses, ecclesiastica praedia occupantur, foenus publice exercetur, infames adulterique sunt in magistratibus. Haec neque dissimulare sine pernicie animae neque obiurgare sine omnium ferme offensione licet. Adde quod tot negotiis impliciti sunt, ut nunquam libere religioni vacare possint. Iam enim eo ventum est, ut quae episcoporum propria sunt, aliis mandent, cetera autem, hoc est secularia, ipsi administrent. Itaque coguntur curare rem familiarem; frequentare aulas principum, versari inter assiduos tumultus, arma denique tractare. Quae tamen ego minime reprehendenda censerem, si quem fructum parerent. Scio enim sic ad astra proveniri, scio per multas tribulationes nos in regnum dei ingredi oportere neque aliquem coronari, qui non legitime certaverit. Ceterum nescio, quomodo omnes hi conatus vanescere et in nihilum redigi solent; frustra autem niti neque aliud se fatigando nisi odium quaerere extremae, ut ait ille, dementiae

est. Nam et Plato ideo Cyrenaeis leges tradere recusavit, quod eos adeo malis moribus depravatos existimaret, ut nunquam sub legibus victuri viderentur. Et Zeno stoicus, si quid impedierit, non putat ad rempublicam accedendum. Neque desunt, qui Christum quoque dominum ideo nonnunquam a miraculis prodigiisque cessare affirmant, quod nihil utilitatis allatura essent. Dicet nunc aliquis: tune statum eiusmodi et episcopos reprehendere et tanto parricidio te inquinare audes? Minime, sed omni cultu atque veneratione dignissimos iudico, nempe quos pastores animarum nostrarum esse et apostolorum locum tenere scio; nam et Paulus episcopatum bonum opus vocat. Ceterum si quis, quae idem in episcopo exigit, in se sentit, non modo dissuadente me sed plane hortante atque admonente tantam provinciam multis saluti futurus suscipiat: ego vero, qui imbecillitatis michi imprimis conscius sum, humillima quaeque michi tutissima existimo non immemor illius iuvenis, qui, ut est apud Hieronymum, seni cuidam, cuius auctoritate ab episcopatu deterritus est, post mortem apparuit gratias agens et se asseverans omnino damnandum fuisse, nisi a pontificio honore abtinuisset. Si quis autem a me quaerit, cur ab initio periculosissimum hoc culmen non abnuerim, sciat is ita me hoc universum tempus traduxisse, ut nullum in me cupiditatis et ambitionis indicium deprehendi potuerit, cuius rei omnes testes habeo, qui mecum familiariter vixerunt, pariturum tamen fuisse maiorum praeceptis, quando Esaias quoque a domino vocatus non dubitavit dicere: »Ecce ego: mitte me«; et Jonas ideo poenas dedit, quod ad Ninivitas, ut iussus erat, profisisci nollet. Neque me ulla propterea ignominia et labe aspersum reor, cum et Cathonis repulsas legerim et nostra etiam aetate multorum regum atque principum ad maius imperium aspirantium spes elusa est; neque in meam contumeliam factum arbitror, quod ecclesia Olomucensis alii commissa est. Male enim se res haberet, si michi uni Moravia inniteretur; sed gaudeo laetorque inventum esse gubernatorem, qui tantis fluctibus atque procellis, quibus illa natio quatitur, obiici possit. Nam et Pedaretus gaudebat patriam trecentos se meliores habere. Quodsi libere loqui fas est, malo, ut mirentur posteri, cur Bohuslaus non sit factus episcopus, quam cur plerique sint. Vale.

List patrně psán r. 1497, kdy na stolici biskupskou v Olomouci konečně dosedl Stanislav Turzo. Jednáno o dosazení jeho bylo v Římě již r. 1496, jak dokazuje list královský ze dne 10. ledna 1497 ku kapitole (nyní v kap. arch. Olom.), v němž stojí, že nový biskup vyrovnal se již s kardinálem Borgiou, a že v příčině té není žádné překážky více. I z listu toho královského i z listu našeho vysvítá, ačkoliv Bohuslav o tom mluví velice opatrně, že peníze bohatého otce Stanislavova v příčině té zmohly nejvíce.

64.

Bohuslav Petrovi z Rožmberka.

(1497 — na sklonku.) Posílá v podobě listu naučení o tom, kterak jakožto nejvyšší hejtman království českého úřad svůj konati by měl. Rkp. Klement. XVII. D. 38. fol. 57—61.)

Bohuſlaw z Lobkowicz a z Haſenſteynu welikomocznému mužy panu Petrowi z Rozenberka králowſtwije Czeſkeho haytmanu pozdrawenije wzkazuge. Jakž geſt naypr wtobie o zemi tuto peecże poruczena, chtiel ſem nietczo

k tobie o obecznêm dobrém pſáti, Petrze wyborný, a netoliko znamenitym rodem a moczý: ale y vcženijm mezy naſſými paany naywyſſij. Neb dáwno náſſe odmienná przijezen, ktervž ſmy mezy ſebv od počžatku mladoſti naſſije s welikv vprzijemnoſtij zachowáwali, záwdawku nieyakého a pamatky mého k tobie zachowáwanije žaadala. Ale oczekáwal gſem, kam by ſe w tak welikém ſtatku, na tak wyſokém mijeſtie gſa poſtawen nachylil, aby ſe tehdaaž po twých mrawijech rzeczý mee bieh zprawil. Neb ne wſſeczko wſſem se treffuge: ginácž ſe má s tiemi nakládati, kterzijž ſe owſſem w lenoſti a w lijboſtech rozkoſſij pohrzižugij; ginácž s tiemi, geſſto ſkrze welikee prácze ſwee a mnohá ſwá nebezpečženſtwije ke czti, k chwále a k roznesenij gména ſwého przigijti vſylugij. Neb kdy bych niekterý twuog ſkutek hrdý, lakomý a vkrutný ſpatrzil, oſobil bych ſobie zagiſtec pro ſtarv náſſy známoſt nietczo k tobie práwa, a chtiel bych tie napomijnati a nabijezeti, aby ſe nad ſebv nezapomijnal, nebo aby ſláwie, ktervž gſy od przedkuow ſwých wzal, zlými ſwými obyczěgi nedal wetczěti a hynvti; neb ſnad by to, czož bych yá z miloſti vczynil, y ty za dobree przigial. Ale dobrzet geſt, nicz takowého o tobie neſlyſſym. Chwálee wſſiczkni opatrnoſt twv, welebije myſli welikoſt, ſprawedlnoſt ohlaſſugij, lytoſtiwoſt a tichoſt až do nebe wyzdwijhagij, že giž nemáſs weden byti k ſſlechetnoſti, ale w tom, czo ſy začžal, maſs byti vtwrzen a vpewnien. Wſſak yá przidám niekteré wieczy, a wſſeczko, czož by mielo byti do welikeeho muže a do toho, geſto giné zprawuge, przipomenu. Ale že tobie a ſkrze tebe wlaſti naſſý zaadám proſpieti, budu ſmijeti mijeru liſtu przeſtaupiti, a ſſyrze, než ſnad geſt potrzebije, pſáti. Neb by pak žadný z tohoto pſanije vžitek neprziſſel, a by y mne mee zklamalo domnienije a nadiege má, wſſak miloſtiwoſti giſtie zaſlvzym chwály. Y toto wijem, že ſem tiezkv na ſe wzal práczy, když o to vſylugi, attbych dal nauczenije, a attbych mijeru zprawowanije w tak nakaženych obyczěgijch tobie vložil. Neb nemámy zpraweného obeczneeho dobrého nebo rzádu zemſkého, ale toliko ſtijen geho a podobenſtwije. Neb která obecznijeho rzádu ſtrana neduhu geſt prázdna? Wſſeczko pak geſt nakaženee a poruſſenee. Wſſiczkni wſſech rzáduow lidee od tiech czynuow, kterzijž gim priſluſſegij, odeſſli. Naaboženſtwije krzeſtianſké klade ſe yako za nieyakv baaſeň, kteraž ſe geſt giž mnohymi wieky w myſli lidskee rozmohla, a wſſudy przicžynu dáwá k žertom a k kunſſtijkom. Potupugij ge dieti, ſmiegij ſe mu baby, v barwijerzuow, w lázni a w krcžmách ge ſapagij, a ſotwa geſt w wietczý wáznoſti nežli vczenije Epikurowo o mrwie paprſkuow ſlunečžnych. Toto yá pak welmi hniewijwie ſnáſſijem, že mnozý z toho pocztu gſv na vrzadijech, ſedagij w ſvdu, w radách obecznijch bywagij, a peecže ſe na nie o obecznee dobree wzklaadaa, geſſto ani krzeſtianſkého ani kterého giného náboženſtwije nenáſledugij. Mezy ſamými opiet pány yak mnoho geſt zaawiſti, yak mnohé ſv neprzijeznie, czo taynych podezrzenij a nedowier, když geden kazdy z nich k ſobie wſſeczko táhne, a czož druhý má, mnij, že geſt mu to wydrzijeno! Dali ſe páni w rozkoſſe, aniž mnozij z nich ginacž ſv žywi, než yako by k ſpanij a k rozkoſſem byli narozeni; a oddawſſe ſe owſſem na lijboſti hrzijechuow, wſſak proto czti a ſláwy znamenitých muzuow s diwnv neopatrnoſtij žadagij. Kwaſijeli kdy, tak weliká geſt w nich lehkoſt, tak weliká ſlow oplzloſt, že by rzekl, že nenije to rada krále Wladiſlawa, ale že geſt zbierz oplzlych

a proftorzekych žerterzuow. Rytijerzfftij pak lidee kuknije proto, že fe gim diegij nátifkowe, na hrdoft a pychu panfký žalugij, prawije, že gich hyne fwoboda, a mniegij, že fe s nijmi we wffem offemetnie nakládá; a na tom nemagijcze dofti, puntugij fe fpolu, k taynym fe fgijezdiegij radám, y haytmany baurzek magij: tak že fe to giž gednak prziházije, že ti geffto fflechetnoftij nemohý známi byti, toho žaadagij, aby afpon wffetecznoftij známi byli. Takowy geft byl onen, kteryž geft Diany Efefkee chrám zapálil. Kteryž, když fv fe ho tazali, czo geft gey k takowé neffleehetnofti przihnalo, rzekl: abych tijem gmeeno mee po okrflku zemie znamenitee vczinil. Czo pak budu mluwiti o miefftianech a o fedlfkém mnozftwij? Kterzijžto tohoto czafu, budto krziwdami gfvcze k tomu przinuczeni (yakož fe gim zdaa), budto fami od febe bvgegijcze, vftawicznie fe baurzije proti fwým panom. To kam fe obrátij, newijem: já niczehehož dobrého nemohu fe po tom domeyfl leti. Neb mnozý przicžyny k zmienienij wieczij czekagij, aniž nynije tohoto czafu ftrzijedmoftij ale ftrachem fe zdrzugij. Kteryžto ftrach yak dlvho zachowáwa pokog, fnadnie fe tomu muože rozomieti. Nebylo geft toliko przikladuow k neffl lechetnoftem, aniž geft byla nadiege tak weliká k odplatie za fmieloft toho czafu, w kteryž geft Jan Žyzka zemi tuto welmi welikými trápil záhubami. Czeho fe pak nynije že bude, domnijewafs, poniewadž fyny a wnuky tiech, kterzijž fv wlafti fwé przicyzyna byli wffech nerzeftij, widijmy že hoynie y zbožije y czti magij? Ty wieczy a ginee mnohee k tiem podobnee takowé giftie gfý, že fotwa mohý kteree naučenije przigijeti, yako y neduhowé niekterzij fv neuzdrawitedlnij: wffak fnažym fe, abych to fplnil, czož fem flibil, a geftli že wtipu k tomu mijeti nebudu, ale afpon z giných pramenuow žywych naberu toho, czož mi fe koli k vmyflu mému bude zdáti przihodnee. Na tiežký fy giftie czeftu wffel, a kteraaž nikoli nechcze ani zahálenij ani odpoczynutij. Neb w Omerowych kniehách takto pfáno geft: Tomu, czyž peeczy ginij fv poruczeni, nefluffije czelý nocz fpáti. Kdy by doma byl, kdy by vrzadu nemiel, a od gednanije obecznijeho dobrého byl wzdálen, lowy nebo myfliwoftij myfl by fwý tieffyl; aniž by toho bylo, proczež by fe lidfkých baal pomlvwanij; neb czo by nám do toho bylo, bijelýli by byl czy czerný? Ale nynije na tom gfy mijeftie poftawen, že wffech lidij oczy na tebe glv obraczeny, aniž který twuog fkutek nebo twee propowiedienije muože byti taynee. Sfetrzije tebe wfficzkni,[1]) hledije na tebe, znamenagij tie; niczymž fe obecznijm, niczymž obyczeynym od tebe netroffługij. Gichžto oczekáwanij nebo nadiegi dobree chczeffli dofti vczyniti, potrzebijet geft, aby natáhl fwého wtipu,[2]) a aby pomniel na toto, czož geft Bias, geden z fedmi mvdrých Rzekuow, rzijekáwal: vrzad muže okazuge. Ale polehczyť peeczij a ftaroftij twych y wffeczky nefnadnofti fnefytedlnee vczynij lijtoft a miloft k wlafti twee, když afpon tiech nayznamenitieyffijch náfleduge mužuow, gichžto mužnoftmi yako nieyakým drahým kamenijm latinfkee y rzeczfké ftkwiegij fe kronyky, netoliko w nebezpeczenftwije ale y na fmrt pro obeczné dobré a pro zachowánije lidu tobie poruczeneho dobrowolnie fe budefs fmijeti dáti. A takowý geft byl (att' giných zamlczym) mezy Rzijmany

[1]) yako každeho na vrzadie.
[2]) Vel fwuog wtip.

Decius, mezy Athenſkými Kodrus. Moyžijeſs takee, když geſt ſeznal, že ſe pán na lid Izrahelſký hniewá, ſmiel geſt toto rzijeczy: Nebo odpuſt gim ten hrzijech, nebo y mne ſpolu s nijmi z knieh žywota wymaž. Neb wiediel geſt ten welmi ſwatý muž, že nenije ſwuog, ale že geſt lidu toho, kteryž geſt gemu porucžen. A protož czož geſt koli pokládal za vžitecžnee lidu tomu, to wſſeczko bez ſtrachu cžynil;[3]) a ſmiel geſt newinu ſwv́ yakožto ſſtijt proti Pánu, když geſt hromem bil, totiž když geſt ſe náramnie hniewal, poſtawiti. Ale przede wſſijm, Petrze, k tomuto tie, cžaſtokrat to opietuge, napomijnám, aby pro boha wſſeczko cžynil. Tomu ſe modl, w tom ſwv́ wſſeczku nadiegi polož, genž ſám geſt pocžatek y pramen žywy každee ſſtiaſtnoſti. A to nenije rzecž Cleobolowa nebo Antiſtenowa nebo kteréhožkoli giného z tee roty, ale geſt tiech, kterzijž gſvcze od boha nadchnuti, nayſpaſytedlnieyſſije žywota naucženijee nám zuoſtawili, v nichž tak welmi ſe to cžaſto diege, že nicz czaſtiegije. Y ſám Kryſtus we cztenij toto powiediel: Beze mne nicz nemuožete vcžiniti. Znamee ſv ty wieczy gednomu kazdému, w komž ſe gediné naymenſſije giſkrziczka wijery ſwijetij: ale že magij przipomenuty byti, mniel ſem pro toto, že niekterzij lidee neprawije, by tyto zemſké wieczy dobré od boha mieli, ale od yakeehos oſudu a lidſkv́ pijlnoſtij. Gichžto ſmrtedlného a neſſlechetného bludu nemáſs náſledowati, poniewadž ſv gey netoliko vcženij od ſebe wyhnali, ale y od obecznijeho lidu s tiemi welmi wohyzdnými miſtry geſt potupen a zawržen. A poniewadzs na welikém vržadie a na tom, kteryž nade wſſeczky ginee mv́droſti potrzebuge, Sſalomona ſobie wezmi za przíklad, kteryž gſa na králoſtwije Jeruzalemſkee wſazen, ne bohatſtwije, ne mnohych žyvota let, ale mv́droſti, kterv́žby prawee od neprawého a ſprawedliwé od neſprawedliwého mohl rozdieliti a rozeznati, od boha, aby mu dána byla, proſyl. A tv ſwv́ ſtrzijedmoſtij tohoto geſt doſſel, že geſt y ginee wieczy, za ktereež geſt neproſyl, obdržel. Skrze tu mv́droſt kralowe kralugij a vſtanowitelee praaw ſprawedliwé wieczy vſtanowugij. Tee mv́droſti když doſahneſs, niczehehož wijecze žadati nebudeſs. Ta tie naucžý ſprawedlnoſti, kteraž ſprawedlnoſt wſſech giných cznóſtij geſt základ. Neb kdež nenije ſprawedlnoſti, tu nemuože byti ani rzád nebo obecznije dobree ani které lidſkee towarziſtwije, a yakož ſwaty Auguſtin prawij, y ta kralowſtwije, odegma od nich ſprawedlnoſt, nicz giného negſv́ než weliká lotrowſtwije. A to tak welmi prawá geſt wiecz, že y ti, geſſto zloczýnſtwijm a lvpežem žiwnoſti ſobie dobywagij, nechtijeli od towarziſſuow ſwych nebo opuſſtieni byti nebo zmordowáni, yakýs ſpuoſob ſprawedlnoſti muſegij zachowawati. Nechczy yá, když by ſvdil, aby ty nebo žalobniku wolagijczyemu a tomu, geſſto odpuorcze ſweho tobie w nenáwiſt vweſti chcze, wſſetecžnie wierzil, nebo aby kohožkoli prwé, nezli by ho ſlyſſel, odſvdil. Neb mnozij, geſſto vprzijemnoſt zewnitrz okazugij, wnitrz plni gſv lſti, a pod ſpuoſobem przátelſtwije a chwálenije haniegij a znáſſegij. Nechczy opiet, aby na czyžkoli mocz a mnozſtwije geho ſlužebnijkuow hlediel, ale tak welmi ſobie važ taparty a ſſerpiwoſtij wohyzdieného, yak welmi wázyſs zlatem a drahym kamenim wodieného, a tak toho, kteryž tobie a tvým, když ſv ſnad tomu cžaſowe tak chtieli, w (sic) wálku ſſkodil, yako toho, geſſto geſt w czeledi twee nebo na dworze twém czelý wiek ſwuoy byl. Neb nenije

[3]) Praha.

ſprawedliwého ſvdcze nietczo vczyniti nebo pro miloſt przijetele nebo pro nenáwiſt neprzijetele. Proſyl geſt Arpalus Ffilippa Macedonſkeho krále, aby Cratera od winy tee, pro ktervž geſt naň žalowano bylo, oczyſtil: aniž geſt o to pro toto ſtál, aby mu pokuta byla odpuſſtiena, ale aby gſa za winného odſvzen ode wſſech lidij nebyl hanien. Ktereemužto Arpalowi král Ffilip toto geſt rzekl: Leepet geſt, že on hanienije bude trpieti, nežli bych yá trpiel, kdy bych neſprawedlijwie ſvdil. Chylon Lacedemonſký blijzko gſa giž od ſmrti, když geſt ſe mu zdálo, že by w giných wieczech celý byl a vprzijemy, pro gednu toliko tuto wiecz že ſe rmvtij rzijekáwal, že, mage mezy przátely nález vczyniti, tomu, genž geſt neſprawedliwee wieczy žadal, poradil, aby ſe s nieho ſtrhl a na giného ſe odwolal, aby tak y práwo zachowal, y przijetele neurazyl. A ten Chýlon z tee przičiny ſe rmautil, aniž geſt mniel, by miel y proti ſprawedlnoſti a ſluſſnoſti przijeteli pomahati yako Perikles, než držel geſt, že ani przijeteli, kdy by nepraweho nebo neſprawedliwého chtiel czo včiniti, nemá ſe pomahati. Mnohem leepe geſt to ſmyſlil nežli ti, geſſto, kdy by proti práwu a proti ſprawedlnoſti ſwých nenaſyczenému lakomſtwij nepomáhali, mnieli by, že nicz w zemi nemohv. Anižt na tom doſti bude, že ty praawie a vprzijemie ſvditi budeſs, lecž y ginee przikladem twym a vrzadem k tomu mijeti budeſs, aby powinnoſti ſwé doſti czynili. Neb w ſrdczy mnohych lidij záwiſt, nenáwiſt, lakomſtwije a giné lidſké waſſnie zlee przijeliſſnie panugij. Ktereežto lidi vzrzijſſli kdy, an ſe w ſvdu nebo w radie od ſprawedlnoſti vchylugij, a an neuſtupnie práwom odpijeragij, wezmi ſmieloſt aniž ſe ſtrachvg pro ſprawedlnoſt a pro práwa przedkuow ſwych neprzijeznie od zlych podſtvpiti. Nebt nicz nenije ani bohu libieyſſijeho ani v lidij chwalitebnieyſſijeho nežli myſl ſwv w ſſlechetnoſti pewnv a vſtawicznv zachowati a oprzijeti ſe ſe wſſý ſnažnoſtij neſſlechetným vſylijm tiech lidij, geſſto praawa chtije ruſſyti a krziwdu czyniti. Aniž yá tobie budu o nečžyſlném záſtupu naſſich (totiž krzeſtianuow) prawiti, kterzijž netoliko towarziſſom ſwým ale y králom a knijezatom pro prawdu až do krwe welmi odpijerali. W ſepſanee od Saluſtia kronycze čte ſe, že Cato, onen Rzijmſkee važnoſti duowod, mnoho lidij neprzátel pro to miel, že geſt w radie o ſmilſtwij gich a o lakomſtwij mluwijewal. A Aryſtydes Atenſký netoliko w przech lidſkých nayſtaleyſſý byl prawdy obrancze, ale takee pro gegij [a]) obranu žadného ſe člowieka nebal hniewu ani neprzijeznie, necbrž také s welikv pijlnoſtij ſiech ſe przátel warowal, kterzijžto, w hrzijeſſijech ſwobody vžijwagijcze, giné krziwdami trápili. Ale chczyt, aby to wſſeczko mijernee bylo a takowee, aby zrzeymo bylo, že ſe to od tebe diege ne proto, aby ſe wadil nebo na odpor giným ſmyſlil, ale pro toto, že obecznije dobré milugeſs. A by ſe pak ſkrze hlvpoſt a nebo w lidſkych wieczech nebiehloſt niekomu vdaalo nietczo takowého powiedieti, nenije hodnee pro to welmi naň zehrati. Y ty také lſtiwé a chytree rady nemagije wzdyczky przijſnými ſlowy byti káraany. Neb se z toho podniet domaczych bvrzek plodij, geſſto nad to welikym panſtwijm nicz nenije ſſkodliwieyſſijeho, aniž to byti muože, aby tiech, geſſto ginee zprawugij, nebo tiech, geſſto nad giným panugij, neſwornoſti wſſije zemie s ſebv w neſwornoſt newtáhli. Ale doſti bude dobrotiwv rzeczý a k čaſu tomu przihodnv ſamu ne-

[a]) prawdy.

prawoſt odkryti. Neb mlčedliwee to a nezrzetedlné karanije wijecze druhdy w myſli lidij zpanilych czynij nežli zrzetedlnee. A rozhláſſený geſt tento Claudia czijeſarze vczynek, kteryž Claudius przed kwaſytele, genž s nijm za ſtolem ſediel, pro to že mu byl przed tijem koſlijk zlatý vkradl, kázal dierawý czijeſſy poſtawiti, mage na tom doſti, aby mu tak krádežem oczy wytekl. Pakli by kterzij nemohli tiemi lehczeyſſymi leekarzſtwijmi vzdraweni byti, máſs, když toho vzitek obeczneho dobrého žadati bude, proti nebezpecznym neduhom nebezpeczná dawati lékarzſtwije. Welika to wiecz giſtie bude, když z tiech, kterzijž gednak tak mocznij ſv yako ty, dobrych a ſtrzijedmých nadielaſs. Ale wſſak y menſſých vrzednijkuow nezanedbáſs. Neb czym wijecze máſs nad tiemi moczy, tijem wijecze tobie przineſv y gich dobrzij czynowe chwály y winy hanienije. Mieg ge k tomu, att' negſv neſnadnij a hrdij, a att' ſe pro to nenadýmagij, že nietczo nad ginee gſv wywýſſeni, att' žadného nehaniegij, ani ſe s keym wadije. Neobyczegnee wieczy att' od žaadného nežadagij, att' ſv ochotnij k lidem a lijtoſtiwij, att' ſv gim, by pak przed nie y ne w czas przedſtvpili, wolnij. Att' ſv otczowe ſyrotkuow, wdow manželee, a abych málem wſſeczko zahrnul, att' ſv takowij, aby obyczegi twými zapáchali. Neb yako vczedlniczy vczenije miſtruow ſwych tak lid obecznij nebo poddanij zpráwczuow ſwých obyczeyuow s welikee ſtrany náſledugij a gijmi zapáchagij. Prwotnie att' ſe warugij[5]) lakomſtwije, genž geſt ſprawedlnoſti maczecha a wſſech neſſlechetnoſtij przicžyna. Neb ktož geſt tijem hrzijechem (totiž lakomſtwijm) nakažen, ten ſe geſt owſſem newinnoſti odrzekl, aniž ſe muože chlubiti, že pro to nenije neuprzijemým, že dary beerze. Neb bý pak welmi málo tijem branijm daruow hrzeſſyl, wſſak pro to nikdy s takowý, s yakýž by ſluſſelo, wierý a myſli welikoſtij nebude brániti práw, wlaſti ſwé a ſprawedlnoſti. Bude tu mlczeti, kdež geſt miel z potrzeby mluviti, a to, czož geſt miel prziſnými ſlowy kazyti, nebo že geſt neprawee prowozowati, vczynij ſe, yako by toho neſlyſſel Kdež by potrzebije bylo wáleti, tu bude ku pokogi raditi, a toho oblijczegem, od kohož geſt darowán, bude ſe wzdyczky rychtowati. Mnoho geſt pro dary y za naſſeho y za przedkuow naſſych wieku tato zemie trpiela, oklamáni ſv ſyrotczy, chudij vtiſſtieni, zemie obywateluow a towarziſſuow krziwdy zanedbány,[6]) obecznije wieczy od zwláſſtnijch lidij opanowány, weliky[7]) dijel diedin nebo twrzý a dworuow, weliký hraduow, mieſt, mieſteczek poczet králowſtwij tomuto odyat, když mnozij z naſſych truhly ſwee y s záhubý obecznijeho dobrého chtije naplniti. Aniž geſt to diwná wiecz, že ten neduh ſſyrocze ſe rozmáhá, poniewadž giž na to prziſſlo geſt, že wijecze bohatee cztije než cznoſtné, a nicz žadnému neſſkodij hanba, když ſv zachowáni penijczy.[8]) Neſtrpiel by byl toho niczehehož Cambizes Perſký král, kteryž ſwého vrzednijka Syzana pro to, že geſt neſprawedlijwie pro penijeze ſvdil, zamordowal, a odrzew s nieho kuoži na rzemenije gi zkrágel, kterymžto rzemenijm tu ſtoliczy, na kterež ſvdil, wypletl, a ſynu Syzanowu na nij ſedieti a ſvditi rozkázal. A práwie

[5]) vrzedniczy wſſiczkni.

[6]) lewharti.

[7]) w Niemczych y zde y na pomezý.

[8]) y hledijet chutnie wſſiczkni teemierz yakzkoli ſtatku, aby we czti byli.

nynije takee panlkým nálezem vſtanoweno geſt, aby žaadný w zemi teeto od okolnijch kniježat jorgeltu nebral. A newijem yá, by czo od mnohych giž let teeto zemi vžytečnieyſſijeho bylò vſtanoweno; wſſak geſtli že o to bude peecže, aby to yako y giné mnohee wieczy vžitečnee nezmizalo. Zhayralee geſt toto powiedienije Solonowo nebo Anakarſowo (neb obiema ſe przipiſuge), že práwa ſv podobná k pawuczýnám: chudij w nich wáznv́, ale bohatij a mocznij ge proražegij. Nerád toho pijſſy, neb bogijm ſe, aby niekto ſa ſebe we zlém ſwiedom nemniel, že to, czož nynije o hrzijeſſijech w wuobecz pijſſý (sic), proti niemu geſt powiedijeno. Neb mnozij z tiech nedobré wieczy o ſobie ſlyſſije, a že wſſeczky wieczy v nich ſv na prodagi, držije o nich lidee. Wſſak muſý ſe toto powiedijeti. Markus Curius, Rzijmſkeho okraſa panſtwije, w naywietčij chudobie byl geſt zyw. Ten, když ſv k niemu poſlowe Samnytſſtij przigeli, a nemaly zlata kruh mu dawali: doneſte zaſe ten dar Samnytſkym, rzekl gest, a powiezte gim, že chczy radiegije bohatym rozkazowati, nežli ſám bohatym byti. Ale tito náſſy[9]) yako kralowe Partſſtij nechtije, by kto przed nie bez daruow przedſtupil, a aby gednanije gich byla prodaynieyſſije, powieſt o ſwee moczy a wzácznoſti ſkrze ſwee ſlužebnijky mezy lidi roztruſugij, aniž ſe gim zdaa, by kteraa giná ceſta byla k ſláwie než ſkrze bohatſtwije. Focion, když geſt gemu Alexander kraal Macedonſký mnoho peniez poſlal, taazal ſe, proč geſt gemu nayradczy poſlal; a když ſv odpowiedieli toto poſlowe, proto že ſe mu zdaa, že ſy ty ſam dobrý a pocztiwy, rzekl geſt Focion: Necht mne tehdy nechá, att' y dobrym ſem, y att' ſe zdám byti dobrým. Tito pak tak welmi o ſobie lidſkee ſvdy potupugij, že kdyby gim z toho nebyl vžitek, nežadali by, aby ſe zdáli byti dobrými, toto ſobie Horaciowo proſpiewugijcze: Lidee mne haniegij, ale yá ſe ſobie radugi doma, a na penijeze mlčeczky hledijm w truhle. Ale leepe bylo takowým na toto pomnieti, czož w pijſmie bozſkeem napſáno geſt, že zlorzečeny geſt ten, ktož beerze dary proto, aby duſſy newinneho trápil. A Izayaſs prorok dije: Bijeda wam, kterzijž ſprawedliwa čžynijte neſprawedliweho pro dary, a ſprawedlnoſt ſprawedliweho odgijmate od nieho. A bywá toto newijem kterak, že ſtatek zlymi czyny dobytý ſtiezkem kdy bywaa ſtaalý, niebo ſtiežkem ſe doſtáwaa diediczom; ale czož ſv otczowe ſkrze naywietčžye lakomſtwije ſhromazdili, to ſynowe s wietčžije ſtrany ſkrze naywietčžý marnotratnoſt rozmrhagij. A tiech przikladuow tak welikv́ hoynoſt wſſiczkni rodowe a národowe magij, že y dotknv́ti gich zbytečnaa geſt wiecz. Ale wijecze ſem o tom pſal, nežli geſt bylo potrzebije. Neb doſti geſt bylo tebe napomenv́ti, aby ſe tiech lakomczuow yako yakýchs zhvbczý a wohniuow obecznijeho dobreho warowal, a ge w whyzdnoſti miel, a aby ge kladl ne za przátely ale za neprzátely, ne za towarziſſe ale za odbiehlcze, ne za ſvdcze ale za obrancze bohatých. A takowee netoliko s vrzadu sſazug, a od gednanij obecznijch wieczij odſtrkvg, ale také, muožli to byti, ani na nie hled'. Neb nicz nenije tak nelibého lidem yako ten, ktož s zlymi towarziſſý, a ktožkoli zlee k ſobie wine, anebo s nijmi domaczky obczuge, o tom ſe držý, že geſt vczaſten gich neſſlechetnoſtij. A zaſe ktož na takowé žaluge, leſt gich odkrýwá, a ge pokutuge, ten náramnie tijem mnozſtwije lidu przijeznie ſobie dobywá, a

[9]) Chybil ſe gich pan, ano pieknie chybil.

zdaa ſe lidem, že geſt ten newinný a ſprawedliwý, ktož nad takowými mſtij. Aniž toho magij lidee ſnaaſſeti, ktož początu z żywota od giných žaadá, když to z čžehož giného treſkcze, ſám do ſebe maa. Ale yako ſe tiech, o chterychž ſem tak mnoho mluwil, budeſs warowati, tak ty, gichžto rucze daruow a lvpezuow neberv́, zwláſſtnij miloſtij budeſs milowati; a po tom y ginych gich cztnoſtij ſe domyſlijſs a oznámijſs gim, žet ſv tobie milij, y to gim powijeſs, že y kraali y panom vprzijemnoſt gich geſt oznámena, a že w brzkeem čžaſu toto bude, že ſe budv́ radowati, a že hodnv́ odplatu za ſwv́ zdrželiwoſt a ſtrzijedmoſt wezmv́. Aniž gich tijem toliko troſſtvg, ale y toho dowozvg ſkutečžnie, pokudž na tobie geſt, a vcžyn to, aby y dobrzij y zlij ſwv́ odplatu mieli. Nenije to maa rada ale Solonowa, kterémuž ſe zdá, že w tom toliko mieſtie a w tee toliko zemi obecznije dobré dobrze ſtane, w ktereež y dobree cztije y nad zlými mſtije. S dobrými žiw buď ſſtiedrze a ochotnie, a s nijmi ſe raď y o obecznije wieczy y o domaczye. Aniž tohoto pokladag za neſluſſnoſt, že takowee (totiž dobré) muže przedložyſs vrozenieyſſým a bohatieyſſým, budvli zlij ti bohatczý a vrozenieyſſý. A tak z toho toto przigde, že mnoho lidij tijem k dobrotie popudijſs a prziwábijſs. A z toho opiet toto przigde, že peečžemi twymi ſmielegije s mnohými budeſs ſe moczy zdieliti. Neb ačžkoli welikv́ máſs opatrnoſt, ačžkoli ſe žaadnee prácze pro wlaſt ſwv́ neliknugeſs, wſſak nikdý tak tiežkee wieczy, totiž haytmanſtwij ſwému, bez wierného lidij towarziſtwa doſti neučžynijſs. Znal geſt to onen mezy Rzijmany y wieczmi od nieho prowozowanými y opatrnoſtij przednij Scipio, kteryž nikdý z mijeſta ſvdnijeho neodſſel, lečž ſe prwee s niekym ſeznámil a ſprzijeznil. Aniž czo kto má vtieſſenieyſſijeho ani vžytečžnieyſſijeho nad przijetele. Neb przijezen lidſká y ſſtiaſtnee wieczy cžynij ſtkwieleyſſije, y neſſtiaſtné lehczeyſſije; a kolik kto má przátel, toliko očžyma widij a toliko vſlyma ſlyſſý, toliko nohama chodij, a yakož Dyon prawij, niczymž ſe od toho nedielij, komuž by buoh mnoho dal do gednoho tiela duſſij. Ale ti przátelee twogi muſegij byti bohoboynij a ti, geſſto by wſſeczko s tebv́ otewrzenie a vprzijemie mluwili a gednali. Neb vſtawičžnee geſt zlee kraaluow a kniježat y giných panuow welikych pochlebniczy; a ti čžaſtiegije zbožije nebo panſtwije gich zahubugij než neprzátelſká woyſka. Ačžkoli tento čžas tak gſv́ ſe pochlebniczy rozmohli, že ktož neumije pochlebowati, toho nebo za hlvpého nebo za hrdého magij. Prawij Markus Tullius o Catonowi, že geſt miel obyczěg rzijekati takto: Mnohem leepe niekterým vkrutnij neprzátelé vcžynili nežli takowij pochlebnij przátelee, geſſto ſe zdagij byti miloſtiwij. Neprzátelee niekdy prawdu powiedije, ale pochlebniczy nikdý nepowiedije prawdy; pochlebniczy zbytečžnoſt a marné vtraczenije nazijewagij welikomocznoſtij a lakomſtwije ſkrownoſtij; vczynijſſli czo leeniwie, przipijſſyt to ſtrzijedmoſti, pakli lſtijwie a newiernie, opatrnoſti. A yakož o tom kráſnie Juuenalis prawij, smiegeſſli ſe, tehdy pochlebnijk welikým chechtánijm zmijetaa ſebv́; plačže hned, když widij ſlzy przijetele, acž nenije ſmuten; požaadaſſli wohnie w zymie pro zhrzijenije, wezmet' na ſe čžubu; dijeſſli: horko mi, potij ſe. Takowým, Petrze, wiz aby nepowolowal; nebť, yakož prawij Terencius, vczynije z tebe blázna pvheho. Za wiernieyſſijeho mnohem pokladati budeſs toho, kteryž tebe, když by niejakv́ lidſkv́ wáſſnij daale zaſſel, nežli geſt potrzebije, zaſe zawolá, nežli toho, kteryž by tebe letijczyeho po hlawie netoliko

nezadržel, ale doſtrcžyl. Pakli ſe kdy mezy ty náhodý doſtaneſs, kterzijž tebe w mýdroſti Sſalomonowi, Demoſtenowi w wymluwnoſti, w vmienij wálecžném Anibalowi budý przedkladati ſpomen na tu rzecž, kteraaž nám welij, abychom ſe ſami znali. A ta rzecž tak ſe geſt welmi ſtarym lidem lijbila, že yako by bozſkaa a ne lidſká byla, Apolineſowi byla przipſána. Aniž pro to, že nietczo w ſobie chwalitebného widijs, pycháy, ale diekýg z toho bohu a pomni, že gſy czlowiek necžyſlným przihodám zlým poddaný. Nebude také bez vžitku newochotný oblijczěg pochlebnijkom okazati. Neb przeſtanýt tobie leecžek dielati, když ſeznagij, že ſv we lſti polapeni. Na dwanaczte krayuow ſmy rozdieleni: protož aſpon toliko ocžyma máſs bdijeti, aby ſe nikdijež nowá bvrzka nezacžala, aby zwláſſtnijch sniemuow a ſgijezdienij nebywalo po kragijch, a aby ſe lotrowſtwo nerozmohlo. A yakož Izokrates vcžý, tak chtijeg zhayralym a chytrým widijen byti, yako by tebe nicz tayno nebylo z tiech wieczij, ktereež ſe w zemi diegij Neb mnohee wieczy, když pocžný ruoſti, ſnáze mohý byti wytrhány, ktereež když zroſtý w welikee ſtromy, ſotwa wykorzenieni (sic) bywagij. W poprawach pak zlocžynczuow wždyczky buď náchylnieyſſý k miloſrdenſtwij nežli k vkrutnoſti. Neb mnohem geſt leepe winného puſtiti bez pomſty nežli newinného odſvditi. Mnohého ſe také lidee dopauſſtiegij ſkrze mladoſt, mnohého ſkrze ozralſtwije, mnohého nieyakym náhlým pohnutijm. Ktereežto wieczy yako nemagij ſe zchwalowati, tak ménie magije býti treſktány než ty, geſſto ſe s radý a s rozmyſlem a lſtij diegije. Naywijecze pak o toto budeſs praczowati, aby nicz proti žádnému hniewage ſe neuſvdil. Neb ginee wáſſnie wedý človieka, hniew pak gijm wſſym ſtrkaa. A to z tohoto welmi geſt známo, czož geſt Theodozius ſycz wyborný czijeſarz proti Teſaloniczenſkým ſpáchal, acžkoli potom, hnut gſa želenijm, práwo geſt toto vſtanowil, aby takowij welikych panuow odſudkowe do dne trzetijeho byli odkladáni. Známé geſt ono, czož geſt vcžinil Archytas Tarentinſký, kteryž, když geſt ſe na ſwého ſſafarze rozhniewal, pro to že geſt nedobrze ſſafowal, rzekl geſt: welmi bych tie zbil, kdy bych ſe nehniewal. A Cáto miel za to, že človiek rozhniewaný od blaazna toliko ſe cžaſem dielij; neb geden wzdyczky bláznij, druhý tehdaaž, když ſe hniewá. Athenodorus pak ſſilozof, od Auguſty czijeſarze mage gijti, rzekl geſt k niemu: Když tie, czijeſarzy, hniew napadne, nicžehehož prwé nemluw ani cžyn, než cztyrzmezczyetma litter ſaam v ſebe przebiehneſs. Pakli kto hnutije toho z myſli owſſem nemuože wykorzeniti (neb tiežko geſt, yakož prawij Heraclitus, proti hniewu boyowati), ale vſkrowniowati tehdáž ſlow a rzecžý acž nenije dokonalee mýdroſti, wſſak welikeeho wtipu geſt. Aniž wijem, by czo tak ſſkodliwého bylo panowanij a ýrzadu nebo duoſtogenſtwij yako hniew. Neb geſtli takowý, že nemuože vkroczen byti, trpkoſt ſotwa lidem ſwobodným ſneſytedlný w ſobie má; pakli geſt takowý, že muože vkroczen byti, nenije prázden lehkoſti. A ktož ſe przijeliſſnie hniewá, netoliko na vrzadie gſa ale takee w zwláſſtnijm a wezdayſſým ziwotie, lehkee a mdlee myſli geſt. Ale rzekl ſem: przijeliſſnie; neb nechczy tobie odgijeti hniewu, ale chcy ho vſkrowniti. Neb y Ariſtotiles proſtrzednij hniew chwálij, a k mnohým wieczem mnij že geſt vžitečný; a toto Dawidowo: hniewayte ſe a niechtiegte hrzeſſyti, czos takoweho oznamuge. Aniž Stoitſkych ſſilozofuow poſlvchám, kterzijž, když zapomniewſſe na lidſkee przirozenije, hnutije ta myſli owſſem nám odgijeti

vſylugij, wijecze dowozugij ſlowy nežli ſkutky. Za wybornŷ bych wiecz položil: práw náſledowati a na žadného ſe nikdý nehniewati ani koho litowati,[10]) ale wzdyczky králowſkŷ ceſtŷ kráczeti a po rozomu gijti; ale že to ſnad tiežká geſt wiecz, ſnaž ſe na toto aſpon, aby, czož by nayblijže mohl, k tomu prziſtŷpil. Neb netoliko wyſoké wieczy mijeti ale takee blijzko k nijm prziſtŷpiti ſlawnaa geſt wiecz. Aniž tohoto drž, yakožto mnozij rzijekagij, že peecže a pijlnoſt mnoho proſpijewá k dobytij ſtatku, ale že k dobytij ſprawedlnoſti a opatrnoſti nicz ſe nehodij. Zwykli ſŷ doſpielij leekarzy, když horzkee tranky nemocznym dáwagij, na zdrawije gich a ne na trápenije hledieti, a dokudž mohŷ, zdržowati ſe od zeleza, a k paalenij a odtijnanij vmrleeho a ſhnileeho maſa gednak bezdieky, a když žaadneho giného proti tomu nenije leekarſtwije, prziſtupowati. Protož y ty takee ne w trápenij lidſkém ale w oprawowanij gich ſe kocheg, a dokudž nadiege geſt, že muože niekto wiezenijm a žalarzowanijm a ginými takowými wieczmi k zdrawij (totiž k rozomu a k dobrotie) prziweden byti, vkrutnoſti a wymyſſlené prziſnoſti, kteráž druhdy zdá ſe byti ſprawedlnoſtij, wzdyczky ſe warŷg. Znamenitie geſt toto Pláto powiediel: Žaadný mvdrý pro to netreſkcze, že geſt zle vczynieno, ale pro toto, aby wijecze zle nebylo czynieno. Neb budvczý hrzijechowe druhdy ſe zaſtawugij, ale ktereež ſŷ zlee wieczy giž minuly, tiech geſt nelze nikterakz zaſtawiti. Wijem, že pycha prziwykla ſe držeti ſſtiaſtnoſti, a že ſe w ſrdcze bohatych, an ſotwa to druhdy czytije oni, wluzuge; ale yá tie takoweho byti prwee ſeznal ſem, y nynije ſlyſſým, že bych nicz byl o tee wieczy tobie nepſal, kdy bych neſmyſlil tohoto, že pod twým gménem magij byti ginij ſſtiaſtnij napomenuti. Neb mnohé geſt ten hrzijech (totiž pycha) ſobie opanowal, a tak welmi mnozij ſwych obyczeyuow ſŷ poruſſenij ſvdcze, tak welmi moczy a przirozenije cztnoſti neznagij, že když chtije widijeni byti wochotnij, ſŷ lehczý, a když chtije chwaly wážnoſti dogijti, pyſſnij bywagij. Ale kdy by na poczatek ſwuog myſlili, kdy by ku pamieti ſobie prziwozowali, yakým a yak mnohym nebezpeczenſtwijm náſs žywot poddán geſt, kdy by takee wrtkoſt a neſtáloſt ſſtieſtije s pijlnoſtij waažyli, przeſtali by ſnad pychati. Neb czo mámy: procž bychom rohy na ſe wzijeti a gynými hodnie mohli pohrdati? Zdali proto, že weliká zbožijee držymy, že ſe ſkwiejemy zlatohlawem nebo ſſarlatem a perlami, a že za námi weliky hauf gde ſlužebnijkuow? Ale mnozij[11]) ty wieczy marnee ſſtieſtije tak ſŷ welmi potupili, že ſŷ gich ani za dobré nepokladali yako tiech, geſſto mohŷ od tyranuow byti odyaty a od neprzátel pobrány, a ginými mnohými obyczegi mohŷ byti ſtraczeny. Czo pak, czekaali nás chudoba przed wygitijm z tohoto žywota? Neb nenije ta wieczij neobyczeynaa promiennoſt. Mnozij, kterzijž ſŷ nedawneež Crezowi bohatſtwijm rowni byli, nynije giž ſra chudobŷ przeſahugij, a muſegij od tiech, gijmiž ſŷ pohrdali, žaadati pomoczy. Czo dijem, przigdeli czo na nás takoweho, kde tehdáž podniet hrdoſti a pyſſe wezmemy? Zda nám vrozenije daa myſl (totiž hrdoſt)? Ale Pláto pijſſe, že ſŷ y králowe z newolnijkuow nebo z ſlužebnijkuow y ſlužebnijczy z králuow poſſli, a w knihách Nazonowych Vlixes kniježe Rzeczſké nemnij, by miel rod a pradiedowe a gince wieczy, kterychž ſmy

[10]) zle a proti ſprawedlnoſti nebo proti práwom ſprawedliwým.

[11]) y pohanee.

ſami neuczynili, naaſſe ſlvti. A ſnad pro toto nemámy byti od giných ſnáſſijeni, že tiem, gichžto ſe ſkutky chlubijmy, druhdy ſmy k hanbie a tak ſmy zywi, že acž ſv znamenitij byli mužije przedkowe náſſy, wſſak naſſým bláznowſtwijm bywagij vczynieni neznamenitými. Aniž yá o tom pochybugi, kdy by przedkom naſſym dáno bylo na wuoli, že by oni mnohee, ktereež nynije yako neznámee a neurozenee potupugemy, naam przedložyli, a chtieli by tomu radiegije, aby od nich byli ti zplozeni. Czo pak tomu dijeſs, že vrozenije cžaſtokrát geſt y tiežkee y ſſkodliwee? Neb mnohee by náſſe neſſlęchetnoſti a domaczye mrzkoſti, za ktereež ſe nynije ſtydijmy, taynee byly, kdy by gich znamenitoſt przedkuow nezgewowala Przidág toto k tomu, že tohoto cžaſu vrozenije a bohatſtwije welmi rzijedko ſe dobrými czyny dobywagij, ale nebo lichwami a lvpežy býwamy obohaczeni nebo wdow a ſyrotkuow podwody a oklamáwánijm, mnohé pak oblvpenije koſteluow bohatými a znamenitými zdielalo, mnozij, mvdroſti nemagijcze, kraalom, knijezatom a ginym welikým panom pochlebugijcze znamenitými ſv vczynieni. A tak chczmeli na pocžatek pohledieti té chwaly,[12]) ktervž ſobie oſobugemy, ſprawedliwé geſt, abychom ſe radczy ſtydieli nežli wyzdwihowali. Mlczym o tiech, kterzijž ſe ſobie proto lijbije, že v králuow a kniježat mnoho mohv; ale yak geſt plzkee to mijeſto, nedawneež, teď za Mathiaſſe krále, abych giných pominul, welmi geſt poznáno. Kteryžto kraal Mathiaſs wyſokých lidij ponižowati a nijzkých na každy den powyſſowati za naywietcžý ſláwu pokládal, aniž geſt kto tak zchwalenee wiernoſti v nieho byl, aby ho on nemiel w podezrzenij. Giſtie dobrze geſt a práwie ten, ktož ge koli byl, ty králowſkee ſlužebnijky groſſijkom pocžetným przirownáwal; neb gako ti pocžetnij groſſijkowe gednák malý, gednák weliký pocžet, když ſe kladv, znamenagij: tak ti ſlužebniczy wedlee wuole králuow gednak ſv znamenitij a wzaacznij, gednák neznamenitij a ſſpatnij. Czo pak nynije o tiech dijem, kterzijž pro to, že známoſtij práw teeto zemie a wymluwnoſtij ginee przewyſſugij, ſproſtnými a w ſvdných wieczech nebiehlymi, acž negednv mnohem lepſſymi, než ſ. ſami, pohrdagij a za nicz gich ſobie newaažije? Ale neznagij takowij tohoto, že ſe rozlicžnij od boha darowe lidem dáwagij, že tito kraaſv, onino wzácznoſtij giných ſv wyſſý, niekterzij ſýlu, ginij wtip magij. Aniž proto naas magij potupowati, že w radách a w ſvdijech nemluwijewámy; neb acžkoli ne wtipných, ne ſtrucžných a ozdobnych wieczij, ale czož mnohem wietczye geſt, ſnad ſmy ſe prawdy naucžyli mluwiti. Aniž prawdie odpory z vmyſla pro to cžynijmy, aby mocz naſſije wymluwnoſti byla znamenitieyſſije; radczy chczmy obycžege dobré nežli rzecž ozdobnv okazowati; aniž Catyliny nebo Grakkuow náſledugemy, gichzto wymluwnoſt obecznije dobree mnohymi burzkami zaneprázdnila a w naywietcžyee nebezpecženſtwijee vwedla, a mnijmy, že geſt mrzczeyſſije wiecz dopuſtiti ſe w zywotie neprawoſti nežli zleeho ſlow ſloženije w rzecžy.[13]) Aniž yá nynije budto tijem budto cžymžkoli takowým ocžy niekomu wyteykám, ale, by kto miel pýchati, przijm; neb buoh pyſſným ſe protiwij, a pokorným daawaa miloſt. A Tarquinia, kteryž od pýchy przigmije doſſel (atť pominu giných), pýcha králowſtwije zbawila. A hodnie Cicero chwalij

[12]) totiž na vrozenije a na bohatſtwije.
[13]) totiž lépe geſt nieczo nemotornymi ſlowy nemotornie powiedieti nežli zle vcziniti.

ty, kterzijz nás vcžye tomu, abychom, cžym wyſſý ſmy, tijem pokorniegije ſobie cžynilř. 'Neb czo to komu ſſkodij, žė každeho s wochotný twárzý prziwijtaa, dopuſtij mu s ſebý mluwiti, že žaloby wolnie ſlyſſý, že tiem, geſſto za neſluſſnee wieczy proſije (poniewadž geſt to dijel dobrodijenije), dobrze odeprze? Neebrz to y chwálu ſpuosobuge, y miloſt od obywateluow zemie náramnie k ſobie prziwiniuge, bez ktereež miloſti obecznije dobree ſtiezkem ſe muože vžytecžnie zprawowati. Zaſe pak krok hrdý, nadutee hýby, wytazenee obocžye wſſiczkni w wohyzdnoſti magij. Ano giž prziſlowije z toho prziſſlo toto: kdy by mnozij z panuow naſſych tak welmi zagijeczem yako hrdoſtij zapaachali, giſtie by hned od chrtuow byli roztrháni. Známaa geſt tato rzecz Traiana czijeſarze, že takowý maa byti czijeſarz, kral, kniježe nebo kteryž koli pán, yakeehož by ſám, kdy by pánem nebyl, chtiel k ſobie pána mijeti. Mnoheeho tuto z vmyſla pomijgigem, abych ſe nezdál, že przijeliſs naboznie mluwijm, a že ne haytmana zemie vcžym ale niekoho z tiech pocžtu, geſſto w klaſſterzijech ſý. Tak lidee chaternij rzijekagij, když ſe czo vdaa o cztnoſti a o dobrotie powiedijeti, yako by toliko duchownije lidi zaakon boží zawazowal, a yako by ginij mohli zle a neſſlechetnie žywi byti. Chczy takee tomu, aby byl prawdomluwny, a aby nicžehehož neſlibowal, cžehož by nebo nechtiel nebo nemohl ſplniti. Neb mnozij, když chtije ke wſſem dobrotiwij widijeni byti, wſſeczko ſlibugij; kterzijž potom, když ſlib ſplniti cžas przigde, nebo neſtydatie przije že ſý neſlijbili, nebo giſtie poſmieſſnij a lžywij ſhledaani býwagij Ty pak o toto pecžowati budeſs, aby ſlowu twému wijecze nežli ginych prziſaze bylo wierzeno. A toho ſnadnie duogdeſs, když rzecž twaa vſtawicžnie ſe s myſlij twý a wolij bude ſrownawati. Neb ginee w ſrdczy mijeti nežli w vſtech giným mrzká geſt wiecz, ale tiem, geſſto ginee zprawugij, neſſlechetnaa. Aniž mi ſe opiet ti lijbije, kterzijž ke wſſemu obogetnie nebo neotewrzenie odpowijedagij, a to že geſt wiecz mýdreho, ſvdije; neb wſſeczky wieczy licžené ſý podezrzenee a nenáwiſt zplozugije, a ſluſſniegije geſt zgewnie nenáwidieti nežli przátelſtwije neprawie okazowati. Wſſeczky takee rady, ktereež ne tak mnoho opatrnoſti yak mnoho lſti w ſobie magije, necht odegdý od tebe. Chytrý geſt byl ne opatrný Cleomenes, kteryž vcžyniw s neprzátely ſwými za trzidczeti dnij przimierzije, w noczy hubil gich diediny, yako by w przijmierzý dnij, noczij neprzimijenil. A za naſſije pamieti Ffrydrych kniježe Bramburſkee, ſlijbiw kterýms kupczom, genž przes geho panſtwije mieli geti, že gim nicz przekaženo nebude, wſſeczky gim pobral kýpie, yako by gleyt lidem, koniom a wozom dal, a ne gich kvpijm. Mahomét pak, kteryž nynije nad Turky panuge, w dobytij mieſta Calcidonſkého tielo gednoho z vrzednijkuow mieſtſkých, kteryž mu zrazowal, w puoly przetial, prawie žertem, že hrdlu ne bokom geho nicz necžyniti ſlijbil. A ty wieczy wſſeczky takowee ſý, že wijecze zradý woniegije než mýdroſtij, a wijecze Punitſkee [14]) lſti než Rzijmſkee (atť nedijem krzeſtianſkee) waažnoſti okazugije. Odtuď takee geſt prziſſla Ferdinanda Nápulſkeeho kraale rzecž tato: Sluſſné geſt tomu zruſſyti gleyt, ktož gey daawá; kteráž rzecž y Jakuba Picinia y ginee necžyſlnee zahubila, ktereež ten giſtý Fferdinandus, powolaw gich k ſobie pod ſpuoſobem przátelſtwije, nebo zmordowal, nebo do

[14]) Carthaginenſkee.

wiezenije wſázel. Aniž tohoto newijem, že muože ſe mnoho proti neprzátelom ſluſſnie vczyniti, czož proti ſwym mieſſtianom a poddanym vczyniti neſluſſije. Wſſak yako pokoge tak y waalky ſv yakás práwa, od kterychž práw zagijti neſprawedliwá geſt wiecz. Mohl geſt Fabricius Pirrha krále otrawiti a Rzijmſké mieſſtiany welmi tiezkee waalky ne tak ſwv yako czyzý neſſlechetnoſtij zbawiti; ale wijecze geſt v nieho mohla miloſt ſluſſnoſti nežli nenáwiſt neprzijetele. Aniž geſt miel na tom doſti, že geſt zraadcze geho od ſebe odehnal, ale aby ſe wiecz ta Pirrha doneſla, ſpuoſobil, a aby ſe domaczých vkladuow warowal, gey napomenul. Camillus pak, když geſt Ffaliſſkuow dobywal, a ktos ſyny przednijch w tom mieſtie mieſſtianuow k niemu do woyſka prziwedl, obnažyw ho a rucze mu s zadu ſwázaw, teymž dietem gey dal, aby ho do mieſta zaſe prziwedli, y metly gim dal, aby gijmi zradcze toho mrſkagijcze hnali. Y z toho toto ſe ſtalo, že kterychž geſt obleženijm a diely y ginými k dobýwanij náſtrogi nemohl przemotczy, ty vprzijemnoſtij przemohl. Mnoho ſem giž o tom mluwil, ale vžitecznee bude y toto przidati, aby ſe také rozkoſſij a a neſkrownoſti warowal. Neb žaadnee nakaženije (yakož geſt nayznamenitieyſſý onen náſledownijk Pitagoruow Archytas Tarentinſký rzijekawal) ſſkodliwieyſſije neprziſſlo lidſkému pokolenij od przirozenije. Y ſám Pitagoras toto držel, že ſe tomu mieſtu zle wede, do kteréhož wegdv rozkoſſe. Neb z gich towarziſtwije pýcha a krziwdy ſe rodije, a z tiech potom krziwd a z tee pýchy domaczye wálky y wſſech wieczij zmotrchanije pocházije. Antiſtenes za lepſſý wiecz pokládal bláзniti než w rozkoſſy byti. Neb žádná wiecz wijecze wtipu netupij a moczy a czýloſti pamieti nehubij než rozkoſs, aniž geſt kto kdy doma nebo na woynie byl znamenitým, kteryž ſe geſt na ozralſtwije a na ſrege a na takowee giné rozkoſſe oddal. Wečžerzel geſt s Pirrhem králem Cyneas, a když geſt zmijenka byla o Epikurſkych mudrczyech, prawil, že oni naywietčžije dobree w rozkoſſi pokládagij. Byl geſt tu y Ffabricius, a zwolaw rzekl: O by Pirrhu a Epirotſkee, dokudž s námi wálegij, na to nawedl, totiž aby ſe w rozkoſs dali, aby ſnáze od nas mohli byti przemoženi. Annibalowo woyſko, genž Iſpanſkv zemi, Ffranſkv, Wlaſkv podmanilo, Campanſké zemdlili rozkoſſe. Cyrus Perſy, když ſv ſe z zemie neurodnee a hornatee do lepſſije a vrodnieyſſije chtieli przebrati, napomenul, aby ſe hned potom k poſlúchanij ne k rozkazowánij przipravili; neb vrodné a miekkee kraginy miekká (totiž zzenila) tiela zplozugije, a že nenije žadné zemie, geſſto by vrodnaa byla ſpolu y na obilee y na muže ſtatečžné k bogi. Przedkowe oni [15]) náſſy, gichžto mužnoſt wſſiczkni okolnij národowe y chwalili, y gij ſe diwili, nemohli ſv ani praczý byti przemozeni, ani hladem ani žijcznij ani horkem a zymv vnaweni. S králi ſwymi w Ffranczuzſkee a Wlaſké zemi wogenſky bywali. Ale nynije my Czechowe tak ſmy rozkoſſý a lenoſtij zženilij vczinieni, že když niekto z nás gede nebo gde na woynu do Rakvs a do Vher, mnij, že hory Caucazu wrchy naywyſſije przetáhl. Pohled na prwnijee krále; y noczy, w nichž ſv neſpáwali, žerveze wijno, y palácze gich czaſtokrát ſkrze ozralſtwije przátelſkv krwij ſkrwawence naleznes. Ožralý Alexander Macedonſký, ožralee poſtvchage neweſtky, mieſto perſkee nayznamenitieyſſije, w niemž kraalowe gich mijewali

[15]) Starzij Czechowe.

ſwaa obydlee, a kteréž wſſem zemiem na wýchod ſluncze wydáwalo práwa, kázal zapaaliti. Nenije tehdy giž diw, že mnozij národowé nedobrze a neſprawedlijwie ſe zprawugij, poniewadž netoliko poddanij ale y páni gich weſpolek o plnv́ pigij, a czož mrzko geſt powiedieti, wijtiezſtwije w ozralſtwij ſobie oſobugij. Czo pak nynije o ženſkém lijſanij a ſregi mluwiti budu? Neb kto po Dawidowi a Sſalomonowi bude ſebv́ bezpečžen? Z nichžto prwnij k czyzoložſtwu przidal wrazdu, druhy pak w tak geſt welikee vpadl bláznowſtwije, že geſt ſe modlám klaniel k lijboſti ženſkee. Neſnadno geſt giſtie o tom powiedieti, yakým gedem to zlé (totiž ſrey) lidi nakažuge, a kteree na nie pſoty a bijedy vwozuge. Wzata geſt a poruſſena rzeczſká Elena, aby Rzekowe a ginij národowe za czyzý chlipnoſt trpieli pomſtu. V Rzijmanuow, atť zanechám zlee przihody Lucrecij, Appius Wirginij ſſreyowal, a čžehož geſt v nije proſbv́ a peniezy dogijti nemohl, moczý a lſtij ſe o to pokuſyl, a tijem geſt netoliko ſe ale y ſwee towarziſſe potlačžyl a zkazil. Antonia, genž byl ze trzij zprawczý rzijmſkých gednoho čžaſu naymocznieyſſijch a naywyſſych geden, a w zbrogi wychowán a (toto naywietczye geſt) pod haytmanſtwijm Julia Czijeſarze w vmienij wáleczném wyučžen, czo geſt giného než ožralſtwije a bláznowá miloſt Cleopatry zahladila, a proti geho neprzijeteli mdleyſſým včžynila? Nicz nedawnež v nás nebylo nad kniježe Hynka znamenitieyſſijeho, nicz wymluwnieyſſijeho, nicz k gednanij welikých wieczij hotowieyſſijeho: wſſak ho wezdayſſijee poruſſowánije panen a czyzoložſtwa wſſem nelibeeho včžynila; aniž kto o tom pochybuge, aby byl nemiel prwnijeho mezy naſſými paany w czti a duoſtogenſtwij mijeſta, kdy by byl przirozenije ſweho znamenitych daruow przijeliſſnym ſmilſtwijm neporuſſyl. Kterýž potom, ode wſſech gſa potupen, w tu neſſlechetnoſt (ſnad bozſkym svdem) vpadl, o ktereež wſſiczkni mluwij. Nayznamenitieyſſij z leekarzuow Ippokrates ſkládanije s ženami klade, že geſt čžaſtka yakaas neduhu toho naymrzczeyſſijeho, kterémuž padv́czye nemocz rzijekagij. Ne tobie, Petrze, ty ſe wieczy pijſſije, neb ſem nicz takowého o tobie neſlyſſal; ale že toto mee pſanije, yakeež geſt koli, ſnad y giným w rucze przigde, kterzijž rozkoſſe za gedinky nebo za naywietčžy žywota vžytek magij, zdalo mi ſe, abych ge w twee oſobie, yakož ſem giž powiediel, napomenul, aby ne wzdyczky howad náſledowali, kteráž howada (yakož Cicero prawij) przirozenije k zemi ſkloniená a brzichu podmaniená vczynilo, a aby radčžy duſſe ſwee nežli tiela pijlni byli. Zagiſtee wyborná geſt wiecz, aby wſſiczkni lidee toho, k čžemu ſv narozeni, pijlni byli, a ſwee žadoſti rozomem zdržowali, a aby ſe obyčžegem howadſkym na zemi nerozproſtijerali. Ale že toho w obyčžegijch tak welmi neprawych wijecze muožemy žadati než ſe nadijeti, ty aſpon ſám yak cztij tak y ſkrownoſtij buď lepſſý, a ſpuoſob to, atť ti, geſſto ſv w zahálenij rozmarzeli a rozkoſſij pijlni a w lijboſtech tieleſnych ſe wálegij, prawije, že toho twv́ naywietcze peečžý, praczý a bdienijm nabyli.[16]) A tak toto bude, že ačžkoli zaſtaralee lidu nerozomného nawykloſti a hrzijechuow, kterymiž ſv ſe gednak s materziným mleekem napogili, zmieniti a ztreſktati nebudeſs motczy, wſſak ty proto zaſlvženee chwály a odplaty cztnoſti

[16]) totiž takoweho pokoge, aby ſobie w niem we wſſem mohli powoliti a rozkoſs wſſelikv́ weesti.

nebudefs zbawen. Wijem yá, že geſt to lidu obecznijeho przirozenije, že nebo ſlúžý nebo ſwobodú przijeliſſnú przijeliſſnie búgije, ſwobodu pak tu, kteraž geſt proſtrzednije, ſotwa muože ſneeſti.[17] A když geden každy to, czožkoli w zemi teeto geſt, wtipem ſwým wymierzuge, wſſiczkni o tiech, kterzijž ge zprawugij, druhdy neprawé wieczy y ſmyſlee y mluwije. Neb yako wſſecky wieczy wyſoké wietry ſe otrzaſagije, tak mužije wyſoczij taynych neumieleho mnozſtwije podezrzenij a zlorzeczenſtwij nemohú ſe vwarowati. A wſſak takowych wſſech wieczij bezpeczniegije geſt nechtijeti wiedieti než ge znáti. Neb geſtli že ge gedinú w ſwee ſrdcze puſtijſs, welikee a ſnad daremnije búrzky w twé myſli ſpuoſobije. Hodnie ſe chwaalij Quintus Ffabius proto, že geſt lidu takowé o ſobie ſaudy potupowal, aniž ſe ſtydiel pro zachowánije mieſta [18]) od záwiſtiwých na czas o ſobie zlee mluwenije ſlyſſeti. Dobrzij zagiſtee wſſiczkni byti muožemy, ale aby o nás dobré bylo domnienije, to geſt na ſúdu a wuoli giných. A by pak kto nás budto hanienijm popudil, budto z žertu prawdú dotekl, nemámy proto mnijeti, že geſt prowinil proti naſſý wzácznoſti; neb w ſwobodnee zemi ſwobodnij muſijc byti yazykowe. Neprawie tehdy Antigonus Teocrita Chium, kterémuž vmyſlil byl odpuſtiti, zamordowal, že w žertu drobet ſwobodný byl. Neb když ſú ho yatého wedli k Antigonowi, a przaatelee mu geho prawili, že wſſeczko proſbami muože na Antigonowi obdržeti, yak geſt nayprw przed oczy krále przìſſel, toto rzekl: Czož mi zlú nadiegi, žyžko, k žywotu dáwáſs. Kterýmžto neprzihodným ſſprimem gſa Antigonus popuzen (neb ſtratil geſt byl gedno oko) Theocrita kázal vchytiti a zamordowati. Aniž magij opiet zchwáleni byti Tyberius, Caligula, Neero, ti czijeſarzowe Rzijmſſtij y ginij, kterzijž ſú tiech náſledowali, kterzijžto z naylehczeyſſých przìczyn lidi mordowali, za to magijcze, že tak tepruw budú ſwieta paani, když mnoho krwe proligij. Za naſſije pamieti Galeacius kniježe Mediolanſkee (aczkoli gednak túž wiecz o Domicianowi czijeſarzy Tranquillus piſſe) když ho yakýs hwiezdárz napomijnal, aby ſe od ſwych poddanych úkladuow warowal, proto že planety okazugij, že by miel od domáczých ſwých lſtij zahuben byti, otázal ſe, yaký by ho pak konecz czekal; a když geſt mu ten hwiezdarz odpowiediel, že obecznú ſmrtij a na ſwém luožy vmrze, pro treſktánije wſſetecžnoſti vmienije hwiezdarzſkého hwiezdarze toho hned kazal wzijeti a s naywyſſije wieže doluow gijm hoditi. Aniž yá nynije hwiezdarzſkých ludarzſtwij ani ktereeho gineeho hadanije dopúſſtjem, ale prawijm, že nenije ſprawedliwá pokuta za bláznowee a wſſetecžné ſlowo ſmrt. Protož geſtli že by tie niekdy vkrutným, hrdým nazijewali, a že ſy ſwych przes ſprawedlnoſt pijlen prawili, nemaaſs ſe pro to mútiti nebo hniewati. Doſti na tom mieg, ſyli tak žyw, že niczymž takowým ſprawedlijwie nemuože žaadný dotykati tebe. Neb by to bylo przijeliſs hrdeeho człowieka, nechtijeti neeſti neſſtieſtije toho, ktereež ſú mnozij králowe ſnáſſeli. Neb kto newije, kolik geſt takowých wieczij czijeſarzi Frydrychowi, kolik Kazymirowi králi (atť ſtarych wieczij zanechám) bylo w wuoczy mluweno. A y ten Mathiaſs král, kteryž geſt ſe chtiel hruoza ſwieta zdáti, nemohl ſe takowych o ſobie rzeczý vwarowati ani gich zabrániti. Czo pak dijeſs k tomuto, že

[17]) Praha.
[18]) Rzijmu.

druhdy mnohee wieczy takowé vdadije fe ſkrze neopatrnoſt a ſproſtnoſt powiedijeti, kterychž leepe geſt žertem odbyti, nežli hniewem naſſym (yako rzijekagij) ſrſſnie rozdrázditi, nežli bychom tijem neprzátel naſſijch potieſſyli. Auguſtus czijeſarz, když geſt geho paſtorek Tyberius newijem czos takowého ne s dobrý myſlij ſnáſſel, rzekl mu: Nechtieg ſe hniewati, proto že ſmy zlee wieczy o ſobie ſlyſſeli; doſti na tom miegmy, geſtli že nám žadný zle vczyniti nemuože. A náſs czijeſarz Zigmund w ſniemu konſtantinſkém komus, geſſto pro to kuknal, že geſt odyata ſwoboda, toto rzekl: kdy by zde naywietcžye nebylo ſwobody, ty by tak ſwobodnie nemluwil. Opiet Pius papež dworzanu ſwému kterémus, když geſt ſe zlý myſlij to trpiel, že mnozij o niem neprávie ſmyſlé, rzekl: kdy by na pole ſſlory [19]) wyſſel, mnoho by tam tiech, kterzijž y o mnie zle ſmyſlee, ſlyſſel. Maamy mimo ſe puſtiti netoliko ty lehkee wieczy, ale y naywietcžye neprzijeznie pro obecznee dobree. Neb yako przijetele rozhniewati tak neprzijetele, když geſt toho potrzebije, pro wlaſt ſwý ſneeſti geſt wiecz nayſluſſnieyſſije. A hodnie ſe chwálij Tiberius Grakkus pro toto, že geſt Scipionowi, když przi wedl proti ſwým towarziſſom, pomáhal, a že geſt obecznije dobree wijecze ſobie waažyl nežli zwlaſſtnij neprzijezen. A Aryſtydes gſa w poſelſtwij poſlán s Temiſtoclem, s kterýmž geſt we zlee wuoli byl, rzekl k niemu: Chczeſſli, Temiſtocles, nechmy na pomezý neprzijeznie naſſije; neb budeliť ſe zdáti, když ſe nawrátijmy, zaſe gi wezmemy. Czo pak dijem o darowanij a o ſſtiedroſti, z ktereež wedlee wſſech ſwolenije wywýſſenij mužije yako z dluhu vpomijnáni bywagij? Aniž geſt která gednák giná cztnoſt, geſſto by byla w welikém ſſtieſtije chwalitebnieyſſije než ſſtiedroſt. A ſnad hodnie, neb kto pro ſwuoy lid nebo za ſwee poddané tiela a žiwota ſwého ſe opowažuge, tomu také geſt ſprawedliwé, když by toho bylo potrzebije, y ſtatku ſwého nelitowati. Nenije takee podobnee k wijerze, když ſe o tom prawij, yak welmi takowé muže mnozſtwije lidu miluge a po nich yako po obránczyech a wyſwoboditelých yakychs z chudoby a z nýze we wſſem poſtupuge. Ale ſkvpoſt a lakomſtwije y nenáwiſt y potupu rodij. Mnoho geſt Fſlauius Weſpazianus czijeſarz znamenitych wieczij y doma y na poli prowozowal, ale ty wſſeczky wieczy lakomſtwijm wohyzdil; neb geſt takee y s mijeſta plat zamyſlil a vſtanowil. Ale mnohem lépe geſt ſyn geho Titus cžynil, kteryž kdys za wecžerzy ſpomenuw, že geſt žadnému przes celý ten den nicz nedal, rzecž tuto hodný pamatky wypuſtil: »Przátelee zmrhal ſem den.« Aniž yá tobie nynije welijm kazdému dáwati a ſtudniczy dobrotiwoſti przewážyti, neb by to blaznowá byla wiecz, když by chtiel mnohým proſpiewati, toto ſpuoſobiti, aby toho nemohl dlýho cžyniti: ale geſtli že kterych myſl k tobie a k obecznijemu dobreemu wierný ſhledáſs, tiem podlee možnoſti ſtatku twého ſſtiedrý buď. Sluſſná y toto také wiecz bude k dobrodijenijm tiem, kteráſs budeſs vtulným przátelom ſwym cžyniti, toto domáczye przidawati kuknánije: Procž ſy, nedowierze o mee k tobie dobré wuoli, przimluwcze ſobie ke mnie zgednal? Proczs nynije tepruw dal mi to znáti, czehos ode mne žádal? Jaa acž ſem z toho weſel, žet ſe y nynije tepruw lijbilo mé k tobie wuole pokuſyti, wſſak mi geſt toto proti

---

[19]) Nemůže býti žádné pochybnosti, že takto nedovedně přeloženo znění latinské puvodní: in agrum Florentinum. Vydavatel.

myſli, že czehožkoli na mnie žaadáſs, tomu ne prawem twým ode mne chczeſs. A tak tijem toto (yakož prawij Seneca) ſpuoſobijſs, že wijecze ſobie bude waažyti twý k ſobie myſl nežli dobrodijenije twee. Peecže takee o poczty buď od tebe daleko. Neprawijm toho proto, abych gi hyzdil, ale že nenije toho hodna, aby myſl naywyſſijeho zprawcze obecznijeho dobrého zaneprazdnila. Nech tee peecže vrzednijkom twým, gichžto wtip k wieczem wietcžijm nenije doſtatečný. Neb leepe geſt, kdy by z dwý tiechto wieczij gedna miela byti, aby ſtatku twého vbywalo, nežli by zanedbal obecznijeho dobrého. A mnohem ſe wijecze proto popýzeg, když kto z twych nedal tu, kdež geſt dáti miel, nežli pro toto, když by dal tu, kdež geſt dáti nemiel. Neb yak mnoho tijem ſpuoſobem ſtatku ſwého ýgmeſs, tak mnoho ſobie ſláwy przidaaſs; a acž ne dobrým hoſpodárzem, wſſak czož geſt mnohem lepſſije, dobrým zemie zpráwczý ſlýti budeſs. Neb budeſſli ſtarodawnij ſpuoſob obecznijeho dobrého teeto zemie pijlnie wázyti a ſtaree wieczy k tiemto nynieyſſým rownati, poznáſs, že naywietcžye naſſeho zleeho prziczyna geſt tato, že wijecze ſe o ſwee wieczy wlaſtnije než o obecznije ſtarámy, a wijecze peniez než chwály žaadámy. Geſt nynije rozprávka, kteráž že geſt y tebe doſſla, mám za to, že geden pán na malee mezy naſſymi paany wzácznoſti na den wzkrzijeſſenije Pána Gežijſſe, když ſy ſe mſſe daaly, regiſtra, w nichž ſy byly prziyatee a wydanee ſummy, przemijetal. A když naň proto przátelee geho žehrali pro toto, že by za tijem przemijetanijm ſlužby božije zanedbáwal, rzekl geſt k nim: Wijecze mi ta má nedbanliwoſt nežli wſſeczky mſſe výžytku przinaſſije. Toho yá radczyli teeto zemie kmetem nazowu czy kupczem? Anobrž ani kupczem, ale ſſelmý yakys lijtý a k zemi ſchylený, a geſſto nicz neſmyſlij nebeſkého, a wſſeczky wieczy y bozſkee y lidſkee lehcze ſobie pro penieze waažý. Ale na znameniteho muže a na toho, geſſto geſt darem opatrnoſti božije k welikým wieczem narozen, toto ſluſſije, aby mage doſti na ſluſſném ſtatku, welikee a wyſokee wieczy przemeyſſlel, a aby ne tak ſwého ſtatku a ſwých chwály yako wſſije zemie zachowánije pijlen byl. Neb kdy by zemie zkazena byla, y zbožije geho y domáczye czeſt muſyla by zkazena a zahlazena byti. Czýž pak radý a praczý býwaa zpraweno a rozmnoženo dobré obecznije, ten byti nemuože chudym a neznamenitým. Pakli kterzij z takowych od newdiečných mieſſtian[20]) nebo od zemie obywateluow ſy wypowiedijeni nebo vkrutnie zmordowáni, ty, geſſto by ſycz neznamenitij byli, krziwda gim vczynienaa znamenitee a ſlawnee ge vdielala. A wſſiczkni takee takowij nebo s naywieczý ſlawý do wlaſti ſwee potom zaſe ſy vwedeni, nebo obrazy k gich wiecžnee chwále vdielanými vcžtieni. A acžkoli dobrodijenije to, kterymž ſe w chudobie bijednym pomáhaa, chwalitebné geſt, mnohem wſſak chwalitebnieyſſije geſt wiecz, když práczy na ſe pro ty, geſſto gije potrzebugij, beerzemy. Když ſe pak komu nebo neprzaatel geho naň ſpiknutijm nebo moczneho niektereho nenáwiſtij nebo okolnijch kniježat a mieſt moczý krziwda diege, to ſe y wſſije zemie dotycže. Neb mnohých obywateluow zemie bijeda od bijedy wſſech, kterzijž ſy w zemi, nemuože býti oddielena. A když takowee z nebezpečzenſtwije wyſwobodijſs a od krziwdy obránijſs, dwogij gſa ohrazen pomoczy, totiž welebnoſtij a zemie obywateluow

---

[20]) Praha.

przijeznij, k gednánij giných wieczij budefs hotowieyffý a zwykleyffý. Neb yako ktož fe w fvdných przech za dlvhý cžas czwiczý, ten geft y k mluwenij w fniemijech dofpieleyffý: tak také ktož lidem obwlafftnie pomáhaa, a tyto wieczy menffije pijlnie, vprzijemie a v iernie gedná a zprawuge, ten k každee také wieczy welikee doftatečný a hotowy vcžynien bude. Že pak przicházegij cžafowe netoliko pokoge ale y wálky, nemámy tehdy tee wieczy zanechati. Aniž toho nynije ode mne cžekag, attbych wyprawowal, yakými diely a cžym borzeny býwagije mieftfkee zdi, yakymi vklady a zaalohami zklamáni bywagij neprzátelee, kterak fe ffykugij haufowee; neb wietcžye by byla to prácze nežli tato, kterwž fem nyňije na fe wzal. Ktomu mnozij fv y z Rzekuow y z Latinijkuow o tiech wieczech pfali, od nichž takowee wieczy mohv wzaty byti. Aniž yá nynije o to vfylugi, abych z tebe dobrého nad woyfkem haytmana, ale abych dobrého muže vdielal. Než že niekterzij tak welmi wálky w wohyzdnofti magij, že mniegij, že ktožkoli walee nebo na woynie bywá, že ten nemuože fe bohu lijbiti; a zafe mnozij mniegije, že geft gediná ta k fláwie a k chwále cefta, když wálky z wálek gednagij, a zbrognými haufy gfvcze obkličženi gezdije: z tiech dwv fmyfluow který by byl prawý, hodnie muože byti tázáno. A acžkoli to geden každy wedlee rozomu fwého beerze, wffak mnie fe prwotnie fmyfl Ciceruow libij tento: k pokogi, kteryž by žaadného w fobie nemiel vkladu, wždyczky fe maa raditi; ale když cžas a nvze ginee wieczy yako z práwa chcze, má byti boyowáno rukv, a mámy fe fmrti radcžy opoważyti nežli w nefluffnoft a w flužbu nebo w nefwobodu vpadnvti. A tomu y Pláto vcžý. Aniž fe mámy toho dopuftiti, aby fe w nás lhoftaynoft pod fpuofobem ftrzijedmofti wlvdila. Neb když ginácž vcžynijmy, dwoge zlee z toho przigde: že y ty, kterychž fmy mieli braniti, opuftijecze, nefprawedlijwie vcžynijmy, i neprzátely, gichžto když mohvcze wffetečnofti nefkroczugemy, k cžynienij krziwdy hotowieyffije cžynijmy. Protož ani wálek, gfvli fprawedliwé, nemámy fe liknowati, poniewadž fv y Moyžijefs y Jozue y Gedeon y Dawid s welikv chwalv wáleli, a mnozij, když fv fe od morduow zdrželi a tiem odpuftili, ktereež aby zbili bylo od boha przikázano, hniewu božijeho na fe popudili. A aby niekto nemniel, že geft to toliko za zákona Moyžijeffowa gim fluffelo, Jan fwatý Krztitel przikazuge drábom, ne aby zbroge nechali a wálek fe zbawili, ale aby faleffnie žadneeho newinili, žaadného nefužowali, a na fwých zoldijech dofti mieli. Než vkrutenftwije, lakomftwije, nefkrowná žadoft a giné wieczy takowee, genž lidfkee pokolenije vftawičnými porażkami trápije, w waalcze hodnie fe hyzdije a winije; geffto kdy by bez tiech wieczij nemohla býti waalka, prawil bych y yá, že nemá fe wáleti, a miel bych za to, že leepe by bylo wffeczko trpieti, nežli by fe nietczo mielo zleeho vcžyniti. Ale že fe to ginak nacházije, netoliko nám onino newinnij mužije, kterež fem nahorze gmenowal, oznamugij, ale y ginij mnozij naabožnij krzeftianee, kterzijž když mezy ginými wieczmi y krzeftianfké wijery od náfylé czyzozemczuow newiernych bránili, tijem fv toho zaflvžili, aby od czijerkwe k počžtu fwatých przipfaani byli. Protož geftli že by kdy zemfkému dobrému nebo niekomu z obywateluow zemie bylo od czyzozemczuow vffkozeno, hodnee geft, aby fe wffeho prwee zkufylo, aby nám bez proleewanij krwe za to dofti vcžynieno bylo pro toto, že netoliko fv rozliczné a negiftee wálek przihody, ale takee y pro toto,

že takowee wieczy fmluwý dobrého muže frownati wijecze prziležý krzeftianfkee tichofti. Když by pak byla tak weliká naffych neprzáteluow neuftupnoft, že by nicz fprawedliweho a pokoyného przigijeti nechtieli, tepruw má fe s weliký myflij wáleti, a to ne tak pro pomftu nebo pro rozmnoženije panftwije yako pro toto, abychom fnáze ftálecho a vftawiczneeho pokoge dogijti mohli. Neb tiemi czýny Rzijm miefto a geho dobree na wrch wzefflo, kteryž Rzijm, yakož mi fe zdaa, byl yakees zrczadlo toho miefta, gež nayvczenieyffije mužije wijecze wymeyfflegij, nežli w fkutku dowozugij. A tohoto czafu panftwije Benaaczan, kdy oni za to magij, že ani tiech, geffto fe na lodech plawije, krziwda nemaa byti zanedbána, na zemi y na morzi ffyrocze ktwe a trwaa. Tak také Jan flepy a Karel, kralowe naffy, zemie teeto fláwu na wffeczky ftrany rozffyrzili, když netoliko fwych ale y czyzozemczuow tiech, kterzijž fv fe gim poruczyli, wálký od krziwdy haagili. Opiet: w wálcze s naywietczý pijlnoftij má fe tohoto hledieti, aby obecznije wiecz obecznijm nákladem fe daala, a wffeczko aby fe daalo wedlee gednoho každého možnofti a wedlee fprawedlnofti. Neb tiežko geft niekterým y práczy waaleczný neefti y na wálku nakladati, když ginij k tomu, že doma zahaalegij, netoliko nicz nedáwagij, ale tiem, geffto dáwagij, druhdy fe pofmijewagij. To fe czafto prziházije winý tiech, gijmž ta wiecz bywá poruczena, když y przibuzným a známým fwým wijecz, než fprawedliwee geft, odpauftiegij, y mocznieyffijch rozhniewati nefmiegij, geffto to nicz giného nenije než fijemie naywietczých ruoznicz w zemi. A aby fe niekto tomu, že tie tiech wieczij zprawugi, nediwil, widiel fem fám, že fe mnoho toho przihaazije, když fe k potrzebám králowfkým bernie od obywateluow zemie dáwaly. Mnohee fem takee flyffel, an pro to repczycze prawili, že by nezatagili bolefti myfli, kdy by gediné niekoho obráncze nebo haytmana fwobody mijeti mohli. Aniž czo giného geft w tom, že tak welmi y miefftiané y rytijerzftij lidee wždyczky rzyczye vkrutnie a popauzegij fe, když fe gim nietczo takowého rozkazuge, gedinee toto, že na takowych berniech hledij fe ofob, a že ty wieczy, ktereež dáwány bywagije k obecznij potrzebie, berý lidee zwláftnij, totiž páni. Že pak kázen woyakuow mnoho w wálcze profpijewá, protož s weliký pijlnoftij máfs gije oftrzijehati. Neb przedkowe náffy, kterzijž fy panftwije fwee od gezera Paffowfkeeho až za Korytanfkee hory rozffyrzili, toho, že mezy národy puolnocznijmi za nayftatecznieyffije a nayboyownieyffije ode wffech gmijeni byli, nedoffli fv chytroftij nebo fylý ale kaaznij. Kteražto kázen když geft byla poruffena, wffeczko fe poczalo borziti a ruffyti. Protož když budto ty budto ktožkoli giný nad woyfkem bude haytmaniti, att neuwodij woyakuow w rozpuftiloft howienijm, a necht od nich przijeznie s vgmý fwee moczy a wzácznofti nedobywá. K tomu má haytman toto držeti, že woyaky wijecze wochotnoftij nežli darowánijm nefkrowným przijezniwee fobie vczýnij a wolnee. Neb horffyt budý, když neobyczeynym darom prziwyknú, a hotowieyffij k czekánij, a neftaneli fe gim po tom dofti, nemniegije, že fv newzali daruow, ale držije, že fe gim krziwda ftala. Druhdy také takowých myfl puotoczytieyffije bywá chwaalenijm nežli darowánijm. Nedopuftijfs gim takee, aby teež fwych wfy a dieding yako neprzátelfkee hubili, aniž zatagijfs, když fe czo takowého przihodij. Ginacž budeli, y towarziffuow myfl od tebe odftaupij, y rozpuftiloft woyakuow s naywietczým obecznijeho dobrého nebezpeczenftwijm ruofti bude a rozmnožý fe.

Neb ftiežkem býwagij zadržáni, když gedný poczný bugeti a bvrziti, než pohrdagij fwými haytmany a rotmayftry, a y na bozfkee y na lidlkee wieczy nedbagij; a toto geft pak nayhorffije, že neſſlechetnoft k neſſlechetnofti przidáwagij, a k wſſetecžnofti mord przipoyugij, a aby bezpecžnieyffý febý byli, wffeczky budto dluznijky budto zločincze k lobie prziwiniugij. Ktereežto wieczy yak weliké fv przináffely kralowftwijm a národom záhuby a bijedy,. známieyffije a ffyrffije geft to, nežli ge nynije fluffije wyprawowati. Neb kamžkoli očžy obrátijfs, budefs tu hned mijeti woyfka, hrady a miefta takowým obycžegem w naywietcžým nebezpečženftwijm (sic) položenaa. A tak giž mi fe lidee, genž fe pokládagij ze wffech zwijerzat za nayopatrnieyffije, zdagij byti wffech žywocžychuow nayblaznowieyffij. Neb acž fe takowé wieczy na každy den diegije, a ode wffech fe widije, wffak wzdyczky pro to nowáczy hlýpij zuoftawámy, a tak mnohými giných zlými przihodami fvcze naučženi neopatrugemy fe. Protož lib fe fobie každy, yakž chcze: já yako prawijm, že nenije dobrý konijerz ten, ktož konie tomu naucžý, aby kýfali, a marftalerze nohami bili: tak také nemám za dobreho haytmana toho, ktož má woyaky nepofluffnee. Pakli fe komu zdaa nefnadná wiecz myfl woyakuow prchliwoftij zbvrzený a tolik lakomych gich žaadoftij zprawowati, necht wije, že geft Annibal, ne w Atenách, aby fe niekomu nezdálo, že geft fe tomu od niekterého ffilozofa naucžyl, ale w mieftie Cartago narozený, woyfko fwé, ktereež geft z zbierzy rozliczných národuow febral, kterzijž národowe ani práwa ani fpuofobu ani yazyku ani náboženftwije gednoftayného nemieli, tak geft zprawil a zpuofobil, že acž geft mnohokrát ffpijže a peniez na žold nemielo, wffak nikdý nebylo geft mezy nijmi famými burzky, ani proti haytmanu gich. Xenofon pak o Cyrowi králi Perfkeem wypifuge, že geft fe tak s naywietcžý przijfnoftij zachowáwal, že woyfku fwému y milý y hrozný byl. Aniž fnad giný geft, kohož by wijecze miel náfledowati. Neb hledijffli fmielofti w bogi nebo tiela, geffto by y zymu y hlad mohlo trpieti, nebo myfli ke wffem wieczem zlým zatwrzenee, woyakom fwým tijem rowen byl.[21]) Opiet hledijffli opatrnofti a rady, wffeczky tijem geft przedffel naylepffije haytmany. Pakli zaadáfs myfli fwobodnee, a kteraž by wffeczky wieczy fmrtedlné yako s yakéhos wrchu potupowala, w tom nepoftýpil geft ani Platonowi ani tomu famému Xenofontowi, genž fv fe nazijewali ffilozofy. A netoliko geft byl dobrotiwý k fwým, ale takee y k neprzátelom welmi miloftiwý. Neb ani geft zebráwal mieft, ani panen a manželek dopauffticl woyakom pofkwrniowati. Nekochal fe w krwi, ani fe geft fkrze hrdoft a pýchu przemoženým pofmijewal; ale pamatuge na wieczy lidfkee, chtiel geft radczy neprzátely lijtoftij nežli branij przemahati, mnohem leepe nežli Sylla, kteryž welmi znamenitee ono nad Mariany wijtiezftwije y wohawil przijeliffný vkrutnoftij, y žaloftiwee a wffem nelibee vcžynil. Frantiffek Sforcia, Ludwijka toho, kteryž nynije držý Mediolán, otecz, mezy knijezaty fweho cžafu za znamenitého gmijen geft. Ten, když fv mu Placentynfftij oznámili, že nechtije gemu giž nikdý býti poddáni proto, že by nebyl narozen z rzádného manželftwije, dobyw miefta gich, czož koli bylo w niem ženfkého pohlawije k takoweemu pofmiechu doftatecžneeho, kaazal mu náfylee vcžyniti,

[21]) Cyrus.

yako by tijem giž vſſel hanby, když by ginij táuž poſſkwrnỽ byli zmazáni. Czo pak dijem o Karlowi Belgſkem, nebo yakož nynije rzijekagij o Burgundſkém kniježeti, kteryž, nemage na tom doſti, že geſt mieſto Dymant z gruntu zborzil, wſſeczky mládencze a mladicze k plozenij dietij doſpielee až do poſlednijeho kázal zmordowati, a kolik gich koli po tom mordowánij žywych zuoſtalo, beze wſſeho rozdijelu pohlawije a wieku w rzercze v toho mieſta ſtopiti. A diwijmy ſe pak Dyonizyowie, Ffalaridowie a giných vkrutnoſti, kterychž geſt nikdý nedoſſel ani ſtijen prawee ſſlechetnoſti, poniewadž mnozý z nás, kterzijž ſmy od Kryſta miloſtiwoſti vczeni, žadného ſpuoſobu vkrutnoſti a wſteklоſti nepominuli, aczkoli mnozij z pohanuow yakvs zwláſſtnij przirozenije ſweho ſpuoſobnoſtij tak ſv ſobie negednỽ w wálcze czynili, že by nicz giného nemohl na cžlowieku krzeſtianu žadati. Ale powijem o nich niekteree wieczy z mnohých. Alexander král Macedonſký wſſeczky przed ſebỽ kraale przewyſſyl dobrotiwoſtij. Neb když geſt nad Dariem králem ſwijtiezyl, dczery geho náramnie kráſnee panny tak pocztijwie chowal, yako by gegich otecz byl. Manželky téhož Daria, genž geſt wſſeczky za ſwého wieku kráſỽ tiela przewyſſowala, tak geſt ſám nepoſkwrnil, že geſt wſſije k tomu pijlnoſtij przicžynil, aby ſe gij yatee niekto nepoſmijewal.[22]) Ty pak, kterzijž ſv Daria neprzijetele geho zabili, až do zahlazenije wſſech hubil geſt. Toho Alexandra otecz Ffilip, když mieſta Magnezij dobywal, acž geſt ſtrzelỽ ſe zdi mieſtſkee ſtrzelenỽ oko ſtratil, wſſak geſt ſe pro to tak nerozhniewal, že gim po nemnohých dnech, když ſv ho za to proſyli, y pokog dal. Gneus Pompeius, nad niehož žaadný w ſwobodném mieſtie[23]) nebyl mocznieyſſý, Tygranowi Armenſkému králi, genž geſt lidu Rzijmſkeho lijtý byl neprzijetel, z kraalowſtwije wyhnanému nedal dlvho przed ſebỽ ležeti rozproſtrzeneemu s proſbami pokornými, ale dobrotiwými potieſſenému ſlowy kázal takee y korunu, kterỽž geſt byl zawrhl, na ſe zaſe wſtawiti. Julia Czijeſarze dobrotiwoſt Tullius Cicero tak welmi chwaalij; že mezy cztnoſtmi geho zaadné nemnij byti ani wietcžye ani diwnieyſſije. Toho Julia mezy ginými wieczmi prwotnie toto hodno geſt powiedieti, že, když przicžynu k pomſtie ſobie chtiel odgijeti, ſſkatule s liſty Pompeyowými a Scypionowými, w nichž by byl y ſwych zwiklanỽ wiernoſt y neprzátel myſl ſnadnie mohl poznati, radiegije ſpálil, nežli by ge cžetl. Marcellus pak onen, kteryž geſt okázal nayprw, že muože byti przemožen Annibal, dobyw Syrakỽzy mieſta, nemiel ſe tak yako neprzijetel ale yako przijetel, a bijed toho mieſta plakal. K židom, geſto gſv ſe mnohokrát Rzijmanom zprotiwili, a bez mijery a koncze neuſtupnij byli, yaká geſt byla Tyta Fflawia, czijeſarze Rzijmſkého dobrotiwoſt, okazuge Jozefus, genž geſt ſepſal zydowſkỽ kronyku. Przidáwam k tomu welikomocznỽ tuto Scypionowu rzecž: Chczy prý radiegije gednoho mieſſtienina zachowati nežli tiſijcz neprzátel zmordowati. Marek pak Antonijn ffilozof przigmijem, czijeſarz Rzijmſký, když ho ktos z toho treſktal, že geſt s Audiem Caſiem neprzijetelem ſwym a s ſyny geho tak miloſtijwie naložil, a prawil mu, kteree by wieczy by on trpiel, by byl

---

[22]) Nejasnost této věty povstala nezdarným překladem tantum abest originálu. Vydavatel.

[23]) Rzijmie dokudž obecz panowala nebo mieſſtianee wſſiczkni.

Cafius fwijtiezil, rzekl: Ne tak bohom flŷzýmy, aniž tak žywi fmy, aby nás mohl Cafius przemotczy. Dlŷho by bylo giné wyprawowati, poniewadž fem fe y k tiemto fnad zbytečžnie vchylil. Ale nechť fe mohu yá v tebe yako malerz na nieyakem zbytečžnem kufu czwiczyti, a tiech bláznowftwije trefktati, kterzijž, když fe krzeftiany nazijewagij, od cztiteluow bohuow neprawých lijtoftij a fflechetnoftij gfŷ przewýffeni. Powiediel fem, czo w pokogi a w wálku (sic) má byti cžynieno, krátczegije giftie, než geft potrzebowala toho ta tak weliká wiecz; neb nechtiel fem tie nakrmiti, ale toliko dalť fem koſſtowati. A fnad takee když tyto wieczy pijlnie budefs zachowawati, lnadnie potom k giným po nich prziftaupijls. Neb tak fv mrawowe dobrzij a cztnofti wffeczky fpolu fwázány a fpogeny, že ktož gedinŷ má, ten mufý wffeczky mijeti. Ale že náffe tato zemie rozličžnými neduhy a nemoczmi fe trápij, aniž wffeczko pogednŷ muože opatrzeno byti, wyberu tobie niekteree wieczy, ktereež aby naprawil a wykorzenil, naywijecze o to fluffije praczowati. Neb když ty naprawijfs, giné fnad famy od febe budŷ fe naprawowati. Neb cžemu chcze ta a tak weliká w lichwenij fwoboda? Takli fmy daleko od obycžeyuow przedkuow naffych zaffli, že ti, geffto niekdy hanebnij[24]) byli a od towarziftwa a od kwafuow dobrych lidij bywali honieni, nynije pak fv y we czti y na vrzadech? Yako by ten, ktož tijem biehem zyfku hledij, kdy by fe nadiege weliká zyfku okázala, nelmiel fe o wffeczko pokufyti. Niczehchož tuto z pijfem fwatych nepowijem, neprzipomenu papežfkých vftanowenij; neb známo geft wffem krzeftianfkým naarodom, že fv takowij lidee w potupie a wffem nemilij. Aniž geft v nás, když geft ftála dobrze tato zemie, ginácž bylo: ale tepruw, když fv wffeczky wieczy zmijechány, a když fv ginee nečžyflnee zlee wieczy tuto zemi pofedly, y ten neduh počžel fe ffyrocze rozmahati a wijecze gich, nežli geft kto mniel, nakazowati a poruffowati. Pijffe Caato, že fŷ oni ftarzij Rzijmané zlodiege dwoynáfob, lichewnijka cztwernáfob pokutowali. Teyž Caato za gednoftaynŷ wiecz pokládal lichwiti a člowieka zabiti. Protož muožeteli wy, zprawczowe obecznijeho dobreho, prawdu fflyffeti, waffý to geft winŷ, geffto fe czynijte, yako byffte mnohého newiedieli, a netoliko lichewnijky ale y ginee mnohem horffije teež fobie yako dobré waažyte.[25]) Wijem, že w niekterých mieftech geft tento obycžeg, že ten zyfk, geyž zapowiedieny krzeftianee fobie wiedije, židom przepufftien geft, teymž fnad obycžegem, yakeymž bijednee newieftky, aby tijem manželek a panen pocztiwoft byla bezpečžnieyffije, w hampeyffijech obywagije. Naaffy pak, czož žyduow wlaftnije geft, to fobie ofobugij. Aniž toho cžynije lidee obecznij, gimž by fnad mohl odpuftiti, ale ti, geffto w zemi lv nieyakee moczy a wzaacznofti. A tak niczehchož fe giž nenedoftáwá než tohoto, aby fe y manželky newieftfkým obycžeyom vcžyli. Tohoto cžafu žaadnee odplaty nemá pocztiwoft, y pocztiwé y nepocztiwee gednoftaynee cžekagij odplaty. Widieli fmy giftie w minulych ted nedawnéž letech ženu w zgewném czyzoložftwij lhledanŷ na naypočžeftnieyffým králowftwije tohoto mijeftie, an na wffech ftranách wzhlédala na mlaadencze mrfftnyma ocžyma, a an fe przijelifs hrdie okazowala. Brala fe geft welikým obkliczena gfvczy

[24]) lichewniczy.
[25]) treffil.

lidij pocžtem, mnozij z rytijerzſtwa a z panuow boky gegije oſtaupili, gichžto bláznowſtwij nemohl ſem ſe nadiwiti, že gſvcze nepoctiwoſti a chlipnoſti obrancze pocztiwee manželky z práwa chtije mijeti. Wtaahnut ſem, a newijem kam, a když ſem treſktal lichewnijky, ženſká mi ſe naſtrcžyla neſtydatoſt, že bych giž toto Horaciowo mohl powiedijeti: Pocžal ſem zbaan dielati; když kolo bieżý, procž ſe udielala pánwicze? Acžkoli ſvt niekterzij, geſſto mniegij, že z gednoho pramene ſe prýſſtije a tekv. Neb kdež geſt zlych chlipnoſtij nebo freyuow nezdrželiwoſt, tu muſije byti y przijeliſſnce vtraty y zbytecžnoſt, a za tijem gdv dluhowe a lichwy, geſſto to geſt naywietcžye (nemýlijmli ſe) wſſeho rytijerzſtwa záhuba. Neb to geſt ta wiecz, ſkrze kterýž že geſt mnoho welmi znamenitých niekdy roduow przifflo k chudobie, widijmy, a ty, gichžto przedkowe mnohokrat byli zemi vžytecznij, an przed nohy lichewnijkuow padagij. Przebiehl bych w tomto mijeſtie ta práwa, gijmiž ſe vkladá vtratám mijera, ale bogijm ſe wſſech nenáwiſti. Neb kto by nemniel, že geſt potlacžena ſwoboda, kto by nežalowal, že ſe mu nátiſk diege a že geſt w ſlužbu podroben, když by ſe mu hágilo budto welmi ſtroyných krmij: budto zbytecžneho na ſſaty nakládanije? A wſſak by nebylo toho, procž by o mnie drželi, že yako druhý Pawel apoſſtol nowé dyabelſtwije oznamugi? Neb geſt ſe ten obycžeg gednak we wſſech národijech dobrze zprawených a zrzijezených rozmohl; aniž toliko w Rzijmie teež marnotratným yako bláznom dáwán byl zprawcze, ale y v nás že geſt to bylo za czijeſarze Karla zachowáwáno, w niekterých naſſich kronykách ſem nalezl. Neb ſtarzij Czechowe, kterzijž ſv na ſwv wlaſt byli laſkawi, toto drželi, že nemuože tomu obecznij ſtatek a obecznij plat bezpecžnie byti porucžen, ktož geſt ſwuog wlaſtnij rozmrhal. A protož ſv toto za ſprawedliwé mieli, že takowými práwy yako nieyakými vzdami mlaadeže bvgnoſt má byti zadržana a ſkroczena. Nynije pak zemie této zprawczowe [26]) nedbagij marnotratnoſti rozpuſtilce mládeže (yakož Pláto pro to také žaluge) zaſtawiti, aby lichwami a kupowanijm ſtatkuow gich doſahli a tak bohatieyſſými a wzácnieyſſými byli vcžyneni. A z toho toto bywá, že ſycz znameniteho lidee wtipu winv tiech, kterzijž ge w mladoſti gich chowagij, k chudobie ſvcze prziwedeni, wſſeczku nadiegi ſwv w bvrzkách nebo w zmienienij wieczij poklaadagij, a kterzijž ſe mohli zdáti že ſv k dobrému wlaſti ſwé zrozeni, neprzátelee ſwee wlaſti a prwnij w radách obecznijemu dobrému nayſſkodliwieyſſych bywagij. Ale procž yá ty wieczy przipomijnám, geſſto když budv k giným wieczem przirownány, budv nebo lehkee nebo tak obycžeynee, že hodno geſt, abychom ge s dobrv myſlij ſnáſſeli? Neb který národ na ženſkv neſtydatoſt a bvgnoſt nezaluge? Kteree mieſto, který lid newije o lichewniczych? Který národ mládenczuow nemá przijeliſſnv zmrhaných vtratv? Aniž czo geſt giného nechtijeti tomu biehu než nechtijeti byti na ſwietie, a želeti toho, že ſy ſe narodil cžlowiekem. Ale wlaſtnije nakazenije a mnohem horſſije nás trápij. Neb newijem, by kde w kteree zemi nábożenſtwije krzeſtianſkee w takowém bylo nebezpecženſtwij. Tiežcze to neſli diedowe náſſy, že ſe obycžeg nowý przi ſwátoſti kalicha poſwátneho vwozowal, a kuknali pro to, že biſkupa Rzijmſkého (totiž papeže) wzácznoſt lacžyniela a ſſpatniela. Nynije pak czozkoli bluduow gednak po wſſem ſwietie neprzijetel ſtarý (totiž dyabel) rozlil, ti

[26]) Praha.

wſſiczkni bludowe do teeto zemie ſtekli ſe ÿako do lauže. Mnozij Origena náſledugijcze držije, že wſſiczkni lidee budv ſpaſeni; niekterzij wedlé ſmyſlu Wigilanciowa prawije, že nemagije cztieny byti koſti nebo oſtatkowe ſwatých; mnozij, od Jowiana gſvcze naučženi, mniegij, že nicz ſobie poſtem nezaſluhugemy; ginij opiet bludnee včženije Berengaria oblibugij. Y tiech ſe nenedoſtáwá, kterzijž mniegij, že ſe wſſeczky wieczy oſudem[27]) diegij. A to netoliko náſſy (totiž krzeſtianee), ale y pohané yako Enomaus náſledownijk Dyogenuow a Barctezanes na Chrizypowi a na hwiezdarzijch hyzdije. Mlčžym o tom, že ſhrbilé baby a poſſetilij ſtarczy na piwie nebo na wijnie ſedijecze tagemſtwije ſwatee trogicze prokletými otazkami zpytugij, a w Arriuow a Sabelliuow blud y nechtiegijcze vpadagij. Pomijgijem ginych mrzkoſtij, ktereež ſv do teeto zemie z Franſkee, z Brytanſkee zemie a od Rzekuow przíplynuly. Neb yako vd od tiela vtiatý muſý y hnijti y čžerwy hmyzdieti, tak y my, když ſmy, oddieliwſſe ſe od obecznije czijerkwe, przigijmanije z kalicha chtijwiegij, nežli geſt ſluſſné bylo, vgeli, hned ſmy hynvti počžali, a pod zaſtierv kalicha w tiſijcz giných bluduow ſmy vpadli. Kterzijz bludowe budvli twv pijlnoſtij a bedliwoſtij dijel ztreſktáni, dijel wyhubeni, czo bude nad tebe ſſtiaſtnieyſſijeho, czo w lidu krzeſtianſkém wzácnieyſſijeho, czo przedkuow twych a tak welmi znamenitého tweho rodu hodnieyſſijeho? Neb kdy by wſſeczka przedkuow twych teeto zemi dobrodijenijee čžynienaa na gednu hromadu byla ſneſena, gſvcze przirownána k tomu nayſluſſnieyſſijemu, k kterémuž tie napomijnám, ſkutku, ničžymž nebudu. Neb nenije tak weliká wiecz dobyti panſtwije wlaſti ſwee, rozſſyrziti meze gegije, zahladiti neprzátely, yak welikaa geſt Sſatana przemotczy a toliko tiſijczuow duſſij ne z czyzozemczuow ale z pekelnijeho hrdla wytrhnvti. Zdá mi ſe, že wijem myſſlenijee twá tayná, totiž že ty ſe nedomnijewáš, by tobie przileželo o to peeczy mijeti, pro toto, že negſy kniezem a že duchownijm prziležý ſluzba božije a ty wieczy, kterėž ſv ſluzby božije, a že, yako rzijekáwagij, nemá ſe koſa nebo ſrp puſtiti na obilee czyzye; ale mnijſs, žet geſt tobie na tomto doſti, když za twého haytmanſtwije nicz ſe neſtane proti práwom lidſkým a proti pokogi zemie. A k tomu že neſnadnie ſe muože zaſtaralý neduh, a kteryž geſt ſe giž rozmohl, wykorzeniti, a že negſy králem, aby toho, čžehož by radv a vrzadem ſwym včžyniti nemohl, moczý dowedl; ačžkoli niekterzij kralowe o to ſe nadarmo pokauſſeli; po kterychžto králeech o tvž wiecz praczowati wijecze geſt bláznoweho czlowieka než mvdrého, geſſto, kdy by ſe ta wiecz málo wedlee naſſeho zdánije newedla, welikee by naſtalo nebezpečženſtwije, aby ſe oni ſſkodliwij čžaſowe, kterzijž ſv za Žyzky byli, nenawrátili. Neb kto by ſe zdržel, kdyby ſe gedinv wálka začžela?[28]) Ty wieczy ſv, ktereež kazdým mohv hnvti. Ale wſſak yako paſtyrzy nadarmo bez pomoczy pſuow pro wlky nad ſtady ſwými bdije, tak duchownijch prácze bez pomoczy ſwietſkych zprawczý teemierz geſt mdlaa a chromá wzdyczky. Mohl bych to mnohými duowody a zkuſſenijmi okazati, mohl bych opiet przipomenvti netoliko kraale a czijeſarze ale takee mnohee y z tweho rzádu, kterzijž ſv ſe y w nebezpeczenſtwije y w nenáwiſt zlým dobrowolnie wydali pro wijeru

---

[27]) totiž moczy hwiezd.

[28]) ſtrach tie toho.

krzeſtianſký: ale nemluwijm nynije o tom, a takee wieczy zgewnee duowody a przyklady potwrzowati daremnije geſt a marnee. Aczkoli y pokog w tak weliké rozlicznoſti náboženſtwije ſtiezkem kdy pewný a ſtálý muože byti. Neb nezacznýli nicz ſtrzijedmij a opatrnij, ale powſtane niekdy niekto z lidu, bude žalowati na nás, oznámij winy, na ktereež ſmy ani myſlili, a yakož geſt ſe to nedawnéž przihodilo, lhaarzy nazuowe, a mnohými lžmi ſobie czeſtu k wyſſijemu duoſtogenſtwij dielati bude, potom, gſa zlých lidij haythmanem vczýnien, wſſeczko wſſudy bvrzký, lvpežý a mordy naplnij. Neradijm yá tobie pokoge zruſſyti. Neb geſt nayvtieſſenieyſſije wiecz pokog, a dopauſſtije naam, abychom netoliko knieh a ſſlechetnoſti pijlni byli, ale abychom y hoſpodarzili a ſwobodnie ſem y tam chodili a gezdili. Ale než ſe ocž pokuſijſs, máſs wyzwiedieti obecznijeho lidu wuoli a ochlácholiti nieyakým obyczegem opatrnym ſrdcze gich a k tomu myſl niekterych tiech, kterzijž chtije obecznije dobré zachowati, k ſobie prziwinýti. Muſijſs takee k nim w ſniemijech mluwiti ty rzeczy, kterež by wijecze przijezen k nim twý a miloſt otczowſký nežli pychu a nenáwiſt okazowaly. Neb ta leekarzſtwije, kteraž twrdee ſſýge ſpijeſſe ſkloniugij nežli ſlomugije, mnohem ſy bezpecžnieyſſije y ſnadnieyſſije. A przihodij ſe potom ſnad toto, že ti, geſſto by wálký nemohli byti przemoženi, rozomem budý podmanieni. Neb mnohým geſt ſe giž s tiemi nowými wieczmi ſteſklo, ale wlka za vſſy držije, a ani, kterak by ho obdrželi, ani, kterak puſtili, wiedije. Mnozij ſſtiaſtných oniech czaſuow, kterzijž ſy za czijeſarze Karla byli, žaadagij. Y ſami kaliſſnijczy ginaa nakaženije nemeenie než my magij w wohyzdnoſti, a hrozije ſe gich. Ktereežto kaliſſnijky yá hyzdijm, wſſak tak, že ge w nieczem y chwaalijm. Hyzdijm pro toto, že yako trank ſycz zdrawý w giný czas a na giném mijeſtie przyiatý k záhubie ſe obraczuge, tak z kalicha pitije gedem neposluſſenſtwije nakaženee muſý býti ſmrtedlnee. Chwaalijm pak pro toto, že, magijcze na takowém z kalicha pitij doſti, nicz gineho proti nábozenſtwij krzeſtianſkému neczýnie. Ty kaliſſnijky oniemi ſtarými Concilium Bazyleyſkeho ſmlýwami nebo ginými, kteréž by mohly byti trpijeny, pod gho czijerkwe vwedenee ſobie przipogijſſli, bude toto, czož ſe przihaazije w waalcze, že dobuda nayohrazenieyſſije a naypewnieyſſije mieſta ſtrany, woſtatku potom ſnadno bude dobyti. Aniž mezy tijem s pomoczý meſſkati bude otecz ten náſs wijecze nežli král, w niemžto przirozenije toto geſt ſpuoſobilo, aby praweho a rzádneho zprávcze ſormu nám okázalo. Ten, yakož geſt laſkaw welmi na náboženſtwije krzeſtianſkee y na tuto zemi, ſchwálij twee vſylee, a bude mu ſe diwiti a, že nenije zklamán tijem domnienijm, ktereež geſt o tobie miel, bude ſe radowati a weſeliti, že netoliko o zemſkee ale y o nebeſkee wieczy peczugeſs. A czožkoli ſylý králowſtwij ſwých, czožkoli radý twý a wzaacztnoſtij bude motczy, to wſſeczko k ſpaſenij a k zdrawij obywateluow teeto zemie obrátij. Budýt takee pomahati tobie toho wſſiczkni dobrzij, netoliko ti, geſſto ſy prawee wijery pijlni, ale y ti takee, kterymž ſe ſwornoſt a pokog lijbij. Y buoh neſmrtedlný ſwee przipomuože: dáť tobie mýdroſt, oſwijetijt rozom a zprawij twé czeſty; a yako geſt niekdy ſkrze Moyžijeſſe lid Izrahelſký z ſlužebnoſti Faraonowy wyſwobodil, tak powodem Petrowým z tolika bluduow a powier Czechy wyſwobodij. Aniž ſe czeho gineho ſluſſije tobie nadijeti, geſtli že budeſs božij wierný ſlužebnijk. Neb, yakož Pláto prawij, nikdy od boha nebywá

opuſtien ten, ktož o to vſyluge, aby byl dobrý a aby ſſlechetnoſtij, pokudž człowieku geſt možnee, byl bohu vczynien podobný. Wezmi tehdy na ſe obecznije dobree a myſſlenij twých a rad dijel na to obrat. Neb žaadnẏ wieczij ginẏ nemuožeſs byti znamenitieyſſý a ſlawnieyſſý, aczkoli blázen by byl, kdy by ſláwu tuto zdeyſſý a minulee czti ſobie wážyl. Neb negſẏt ty wieczy[29]) takowee, aby niekoho mohly vczyniti blahoſlawenym. Než geſtli že ty wieczy, kterychž ſem yá toliko dotekl, budto z grunthu zkazijſs, budto k lepſſijemu ſpuoſobu prziwedeſs, neſmrtedlnoſt tie za to czeká, kterẏž buoh tiem dáti ſlibuge, geſſto lidi ſprawedlijwie, mijernie a (toto naywietczye geſt) krzeſtianſky zprawugij. Takowij ſẏ twogi przedkowe byli, kterzijž mi ſe zdagij, že ſẏ ne pro to naywitczije w zemi teeto ſlowo obdrželi, že ſẏ v kraluow wzdyczky naywijecze mohli, ale že ſẏ rzády krzeſtianſkee netoliko ſami pewnie a cele zachowáwali, ale aby y ginij ge zachowáwali, powodowe toho byli; kterychž nenáſledowati welikaa by byla neprawoſt. Julius Czijerſarz Tulliowi Cicerowi hodnie ſe diwij, a mnij, že geſt doſſel koruny nade wſſeczka wijtiezenijee wietczije pro to, že geſt wtipu Rzijmſkeeho meze rozſſijrzil. Czo ſe pak tobie przihodij, když náboženſtwije praweeho meze rozſſijrzijſs? Nebot yá ſe giſtie mylijm, nebo, mnohem znamenitieyſſije (muſým tak rzijeczy) wijtiezſtwije czti že ſy hoden, ſẏditi budẏ lidee. Ale giž konecz uczynijm; neb ſem wijecze mluwil, než twá zaneprazdnienijee dopauſſtiegije, když wſſeczko, czož mi w auſta przigde, mluwijm a když wijecze ſobie ſnad, než geſt ſprawedliwé, k tobie práwa oſobugi. A o by tobie toto tak mijlo bylo czyſti, yak geſt mi mijlo bylo pſaati, nezdálo by mi ſe, že ſem nadarmo praczowal. Ale yakeež ſẏ pak koli tyto wieczy, proſým, aby gich wdieczen byl a že ſem to na tobie obdržel, tehdaž tepruw budu ſe domniewati, když budeſs o to mijeti peeczy, abych nadarmo tohoto tobie nepſal. Tehdaaž pak toho doweděſs, když na toto pamatowati budeſs, že ſtatek, vrozenije, mocz, wtip, wzaacnoſt a ginee mnohee takowee wieczy negſẏ tobie pro to od boha dány, aby rozkoſſem ſlvžil, nebo aby teeto minulee a welmi krátké chwály dobywal, ale aby ponijženym a tichým krziwdy czyniti nedal, zlym odpijeral, a pro zachowánije wlaſti, pro zwelebenije obecznijeho dobrého a pro onee wiecznee welebnoſti ſlaawu vſtawicznie bdiel. Bud zdráw!

Adressat listu tohoto (nebo spíše traktatu humanistického) Petr z Rožmberka jen o dvě leta později než Bohuslav, totiž r. 1477, objevuje se na studiích v Bononii (Acta nationis germanicae), provázen knězem Alexandrem Krumlovským (Český Archiv IX, čís. 866, 888, 889), jejž brzy vystřídal Mikuláš Weiss z Budějovic ibidem VI, 172). Nejvyšším hejtmanem v Čechách stal se Petr r. 1497, když v červenci král Vladislav zemi opouštěl. Jelikož na počátku listu připomíná pisatel, že až po uplynutí delší doby od povýšení Petrova píše, vedle toho pak na jednom místě listu dosti zřetelně na puntování se rytířstva a měst v krajích Plzeňském a Prachenském se naráží, které puntování na podzim r. 1497 se událo (Palacký V, 1, 406 a n.), nechybujeme, tuším, kladouce list na konec roku téhož, zvláště když v něm nic není, co by k pozdější době hledělo, zejmena nic nepoukazuje na nechuť k úřadování dalšímu, která, jak známo, panu Petrovi záhy vzešla, a na příčiny nechuti této. Všelijak zajímavý tento list nebo traktat, jehož širší rozbor nenáleží sem, nezachoval se nám v originale, nýbrž jen v českém překladě Řehoře Hrubého z Jelení, který jej ve

[29]) totiž ſlawa a czeſt tohoto ſwieta.

sborník svůj, věnovaný radě Starého města Pražského r. 1513, mezi jiné obsahem a tendencí příbuzné spisy pojal. Ze sborníka toho vydal jej r. 1818 J. Zimmermann. Že jest to překlad, o tom svědčí četné latinismy nejhrubšího zrna, jimiž obdobně oplývají ostatní překlady Řehořovy v rukopise obsažené; i jsou domněnky Vinařického (Čas. Mus. 1831 a v Národě 1864 čís. 111) a Hanušovy (v Kroku 1864), ani jej český přičítají Bohuslavovi, nepodstatné, jak uznal již J. Jireček v Rukověti. My podáváme list ten diplomaticky věrně podle rukopisu Klementinského, otiskujíce pod čarou marginalní poznámky, jež k některým místům přičinil rubrikator (nejspíš překladatel a písař sám), a přičiňujíce také dvě své.

65.

Bernhard Adelmann Bohuslavovi.

Z Eichstädtu 1498 — 22. pros. Omlouvá se, pošle-li kdy nějaké knihy proti vůli Bohuslavově, a dává vinu jemu. Knih co mohl nakoupiti, posílá opět vyjímaje Koran. Kéž by prý také Bohuslavovi konečně dostalo se místa důstojného, jaké obdržel pisatel. (Farrago na konci za katalogem bibliothéky Hasišteinské.)

Bernhardus Adelmannus D. Bohuslao Hasistenio s. d. Fateor, suavissime amicorum, te plures librorum indices ad me misisse: verum me plures atque hos, quos aliquando requirebas, tibi comparasse et tu fateare necesse est. Sed cum nil aliud mihi responderis superioribus literis meis, quam me ex indicibus tuis facile cognoscere posse, quos imprimis libros requiras: si quid in futurum in re literaria praeter voluntatem desideriumque tuum egero, tu an ego iure culpandus sim, tuo relinquo iudicio. Sed ne te famelicum aëre pascam, quotquot librorum habere potui in praesentia, tibi misi. Quod si pluris, quam ego sperabam, veneunt, insatiabilem sitim tuam et morae impatientiam meumque studium tibi obsequendi culpato. Alchoranus deest modo, ut nuper tibi scripsi. Basilia enim 40.000 passuum a nobis, ubi habetur, distat; nec exploratum etiam habeo, si eius mihi copia dabitur. Verum si tanto desiderio falsi atque alieni prophetae vanitates scire (ut scribis) cupis, quanto te veridicorum atque nostratium divina mysteria cognoscere optarem, curabo, ut hac in re tibi quoque operam meam navem. Qui libelli famosi apud vos spargantur, ignoro: arbitror tamen nihil dignum laude de his dici posse, qui tunicam Domini inconsutilem quotidie scindere student. Ego, ut scribam, quod sentio, tui praesentiam istis invideo mihique ablatam esse saepissime conqueror; quodsi ego hic dignum me (ut scribis) locum assecutus sum, utinam et tibi aliquando contingat. Hoc ut assequaris, et voluntatis tuae atque divinae opis erit et gratiae: mei vero officii, ubi opus erit, obsequi ac, ut vota nostra suum aliquando effectum consequantur, qualescunque preces effundere. Vale ac me ama. Eistat 22. Decembris anno salutis 1498.

Koran zde dotčený, který v Basileji prý byl na prodej, byl zajisté nějaký rukopis, poněvadž tiskem vyšel teprv r. 1543 v Basileji u Oporina. Důstojným místem, jehož došel pisatel, míněno proboštství u sv. Gertrudy v Augsburgu, které dostalo se Adelmannovi r. 1498, když byl již dříve tamže býval kanovníkem (srovn. Veith, Bibliotheca Augustana II). Proto nemáme proti datu Mitisovu nedůvěry, ačkoli některé narážky v listu zdají se ukazovati k jinému vročení. Jaké to byly »libelli famosi«, o nichž Bohuslav Adelmannovi psal, že tenkrát v Čechách rozšiřovány, nevíme určitě, ale domnívati se smíme, že to byly rozličné polemické traktáty Bratří Českých a odpůrců jejich.

66.

Jeronym Balbus Janu Šlechtovi.

Z Vídně (1499) — 13. března. Vzdává chválu svou a biskupa Vídeňského proto, že vydání jakýchs básní (Jana Pannonského?) opatřil, i velebí jej a Bohuslava. Prosí, aby upomenul kancléře Jana z Šelnberka o plat za vyučování synka Jindřicha jemu dlužný. (App. poem. 368.)

Hieronymus Balbus J. U. D. Joanni Sslechtae, regio protonotario s. p. d. Magnifice vir et amice observande! Divus ille Augustus, ingenio ac fortuna pari, ob id inprimis laudatur, quod vexilla Crassorum ignavia deperdita a Parthis recuperavit; quae etiam res pluribus ante seculis Camillo nomen peperit aeternum. Utriusque quippe gloriam, suavissime Sslechta, videris aequasse vel potius superasse, qui non vexilla quaedam interitura, sed florentissimi poëtae divina opuscula nonnullorum ignavia deperdita vel potius aliena fraude intercepta tuo ductu auspiciisque recuperata aeternitati donasti. Quo quidem nomine studiosissimus quisque tibi, utpote de re literaria optime merito, ingentes gratias et agit et habet: sed inprimis dominus meus reverendissimus duplici gaudio est affectus, et quod propinqui sui memoriam per te ab omni oblivione vindicatam intelligit, et quod eum elegantissima epistola es prosequutus: qua perlecta mox in meam sententiam non quidem pedibus (eos enim debiles et mancos habet), sed toto animo sinceroque iudicio ivit: te videlicet Ciceronianam eloquentiam vel aequare vel, si eius maiestas id non patitur, proxime ad eam accedere. Ego quidem pro nostra mutua benevolentia toti Bohemiae gratulor, quae cum olim re bellica caeteris praestaret regionibus, iam etiam eloquentia et Musis facile excellit. Quis enim vel Bohuslaum Hasistenium versu, vel te oratione pedestri audeat provocare, qui velut duo fulmina toti orbi tonatis? Sed istud idem versu, quantumlibet inculto et tuis auribus indigno, libuit prosequi:

Terra Boëma fero quondam metuenda Gradivo etc. etc.

Quantum ad dominum Henricum attinet, plenius proximis meis literis scripsi: eum enim bonis artibus ita erudio, ut fidei officioque meo satisfiat. Cuperem, ut dominum capitaneum*) tuis literis admoneres debiti: nam iam sex proximis mensibus fere nomine ipsius nihil accepi; nec iure aliquid ab eo petere possum, cum tecum duntaxat hanc pactionem inierim. Pannum et pelles ab hospite Aureae Crucis recuperavi, pecuniarum autem nihil; ait enim ab illo mercatore ne nummum quidem sibi relictum. Caeterum, amicorum integerrime, ita tibi persuadeas, dum spiritus mihi supererit, me tuis votis morigerum fore, et in fide atque constantia adversus te et tuos nulli mortalium concessurum. Vienna 13. Martii.

List tento přijali jsme do listáře Bohuslavova za příčinou jeho souvislosti s ostatní látkou korrespondence. Pisatel, rodilý Ital, pobyv na universitě Pařížské, přišel r. 1493 do Vídně, kdež na universitě až do r. 1498 působil. (Kink. Gesch. d. Univers. Wien I, 196). Na zimu posléze uvedeného roku vraceje se do vlasti přepaden byl v Uhrách loupežně,

*) Čti cancellarium.

okraden a těžce raněn. Uzdraviv se počal opět ve Vídni učiti, zejmena uvádí list náš a ještě list 76 syna kancléře českého Jana z Šelnberka Jindřicha jeho žákem. Toto zajisté výnosné vyučování, jak list náš svědčí, dohodil mu Jan Šlechta, a sám při tom o plat s ním smluvil. Okolo polovice r. 1499 přestěhoval se potom i s žákem svým Balbus do Prahy. Čí a jaké by to byly básně, jichž vydání Šlechta opatřil, nevíme určitě, avšak poněvadž pisatel básníka nazývá příbuzným biskupa Vídeňského (vlastně správce biskupství Jana Vítěze, biskupa Vesprimského), smíme se domnívati, že zde míněny básně slavného Jana Pannonského v nějakém nám neznámém vydání. Aspoň uvádí Denis (Wiens Buchdruckergeschichte, 1782 str 314) při vydání Janových elegií, vytištěných ve Vídni r. 1514, list, z něhož vysvítá, že vydání pořízeno z exempláře tištěného, o jehož existenci pochybuje. Mimo to uvádí Denis tamže jednu báseň Janovu »ad divam Feroniam«, vytištěnou v Benátkách r. 1498. Báseň Balbova, jejíž počátek v listu uveden, čte se celá v životopise Bohuslavově, sepsaném od Mitisa (též v Balbových dílech vyd. od Retzera I, 249). O životě Jana Šlechty viz můj článek v Čas. Mus. 1879 str. 441—458, v němž opraviti nutno, nač ukazuje tato poznámka.

67.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

Z Vídně 1499 — 9. května. Zprávu dává, kterak vraceje se z Budína ve Vídni laskavě přijat byl od Jeronyma Balba a Konrada Celtesa (Nova epist. app. 15*b*, Vinařický 68.)

Joanni Sslechtae s. p. d. Veni Viennam iactatus quidem praeter modum non terris et alto sed cocio curru, et ab Hieronymo tuo Balbo perbenigne exceptus atque ita habitus sum, ut dubitem, humaniorne an eruditior sit. Quibus moribus ita me sibi obnoxium reddidit, ut homini ex animo afficiar. Tibi immortales gratias ago, cuius potissimum opera factum est, ut a summo viro in amicitiam admissus sim. Neque parvum incrementum fortunis meis inde accessisse arbitror. Venit item ad me salutandum Conradus Celtes, homo non indoctus, tamen, ut dicam, quod sentio, neque modestia neque doctrina cum Hieronymo conferendus. Is me opusculis puibusdam a se editis donavit effecitque, ut veteris iniuriae immemor ad mores meos reverterer. Quid plura? Aequiore animo tuli me a coetu vestro abesse, dum hic quoque plerosque bonarum artium studiosos offendo. Haec propterea scribo, quoniam te non minus quam me secundis nostris rebus delectari certo scio. Vale, et negotium in re literaria tibi a me datum quaeso diligenter cura. Contubernales praeterea tuos atque domesticos iube salvere. Viennae 9. Maii anno 1499.

Za jakým účelem Bohuslav r. 1499 do Budína se vydal, nevíme. O zmíněné v listě »staré křivdě«, jíž se byl Celtes na Bohuslavovi dopustil, srovnej listy 10 a 11 této sbírky, potom článek můj v Čas. Mus. 1875 str. 397. Udání Erhardovo (Gesch. d. Wiederaufblühens wissensch. Bildung, sv. 2 str. 95), že Celtes až do polovice r. 1499 byl na cestě severní, sluší podle určitého data listu našeho opraviti.

68.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

(1499) — 30. července. Děkuje za zprávy o věcech uherských sobě podané. Vytýká králi přílišnou mírnost naproti bouřlivým poddaným, a co v Čechách o nastávající válce turecké smýšlejí. Žádá za navrácení latinského rukopisu, který byl královské bibliothéce Budínské zapůjčil, a za knihy vůbec, jež bude moci Šlechta proň sehnati. Na konci zmínka o vpádu tureckém až k samým Benátkám. (Nova epist. app. 18*b*.)

Joanni Sslechtae s. d. Literas tuas iampridem magno desiderio expectatas tandem accepi, mirificeque his delectatus sum. Continebant nempe pleraque et iucunda et memoratu digna, quaeque scire operae precium esset. Feci autem huius voluptatis meae multos participes, qui, velut ingenio suo omnia accipiunt, ita varie affecti sunt. Cupiunt quidem omnes regem et rempublicam salvam esse: sed tamen hanc mansuetudinem nulla prorsus severitate temperatam in populo tam feroci atque indomito parum probant, et nihil aliud quam nutrimentum quoddam popularis insolentiae atque temeritatis esse aiunt. Quodsi Bohemia etiam Pannoniorum exempla secuta tumultuari coeperit, vix putant futuros, quorum ope dignitatem reipublicae commode tueri possimus. De Turcis quoque diversa sanciunt:*) hi enim, quae scribis, in pectus admittunt et pestem tantam, antequam in viscera nostra altius serpat, totis viribus arcendam censent; alii autem praeludium id esse cuiusdam tragoediae arbitrantur, quae rursus ad aurum a provincialibus eliciendum fingitur. Quid plura? Quot capita tot sententiae, ut interdum vix Democritus ad ridendum sufficeret. Quod valetudo mea tibi curae est, laetor; facis enim ea, quae tuis conveniunt moribus et nostra amicitia digna sunt. Ego vero valeo et literis, quantum per rem familiarem licet, incumbo; publica enim vix attingo; id quam recte a me fiat, nescio: magnos tamen instituti mei authores habeo, qui ad rempublicam malis consuetudinibus depravatam prudenti minime accedendum existimant. Quodsi item omnia tua fortunata sunt, magnopere gaudeo. Meretur enim id non solum virtus tua et totius vitae integritas sed humanitas quoque et benevolentia, qua me, dum Budae essem, excepisti: cui ego quoniam nulla ex parte refero gratiam, vehementer angor. Caeterum tuum est metiri me affectu et imitari Socratem, qui Aeschinis animum pluris quam aliorum munera existimavit: si quid tamen in nobis curae, laboris industriaeque est, ea omnia tibi quam fidentissime polliceri potes. Rem literariam ut cures, maiorem in modum rogo: in hoc enim diverticulo inprimis mens mea conquiescit, et libris quam gemmis abundare non tantum utilius sed etiam honestius arbitror; neque ullas impensas pertimescere velim, sicubi quid saltem nostris studiis dignum sese obtulerit. Regia bibliotheca mihi latinum codicem debet: hanc quoque provinciam, quando iam semel frontem perfricui, tibi committo. Quodsi graecum quippiam situ pulvereque fortassis hoc tempore squallens in usum nostrum erui poterit, et »sublimi feriam sidera vertice,« et me ex culice elephantem factum putabo. Vale, optime mi Sslechta, et quoties occupationes tuae patientur, ad me de rebus Pannonicis scribe. Augustinum, Georgium, Nicolaum et totam domum

---

*) Snad sentiunt.

tuam salvere iubebis. Apud nos constans fama est Turcos erupisse in Dalmatiam et agrum Iaderae longe lateque populari, eam irruptionem ingentem Venetae reipublicae terrorem attulisse. Iterum vale. Datae 1498 Julii 30.

Datum Mitisovo 1498 jest jistě chybné, neboť vpád Turků až k samým Benátkám udál se r. 1499 po dobytí Lepanta. Ostatně zmiňuje se pisatel také o svém pobytu v Budíně, který přináleží r. 1499. Bouře uherské, na něž v listě se naráží, způsobili přívrženci Zápolských Štěpána a Jana. Pozdravení na konci jsou Augustin Olomoucký, Jiří Neudecker, oba tenkrát písaři v kanceláři královské, druhý od r. 1503 kancléř císaře Maximiliana, potom biskup Tridentský, a jakýs Mikuláš nám nepovědomý.

69.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

(1499) — 14. září. Vykládá přátelské svazky své s nebožtíkem Schottem, potom nezbytnou potřebu brzké války proti Turkům. Konečně žádá za knihy. (Nova epist. app. 14, Vinařický 69.)

Joanni Sslechtae regio secretario s. p. d. Binas, postquam e Pannonia recessi, abs te literas accepi, quarum alteris iampridem respondi, alteris nunc respondebo: quum enim humanissimus sis, minime mirum est te humanissime scribere, et imitari bonum illum patremfamilias, qui de bono corde profert ea, quae bona sunt. Gratum id mihi maiorem in modum est, non quod amor, sed quia abs te summo viro amor: meque propterea felicem arbitror, neque pigebit tecum benevolentia certare, quando in hoc certamine non solum vicisse sed etiam contendisse decorum est. Quod ad Petrum Schottum, cuius in literis tuis meministi, attinet, scito magnum virum fuisse, peritissimum divini humanique iuris, neque a studiis mansuetioribus abhorruisse; fide autem innocentiaque tanta, ut nequaquam nostro seculo natum diceres. Is me Bononiae adolescentulum adolescens unice ipse et diligebat et observabat, carminaque saepenumero ad me scribebat, et nostra vicissim accipiebat; deinde cum uterque nostrum ad suos rediisset, frequens inter nos commercium literarum fuit, magis tamen earum, quae nostrum mutuum amorem testarentur, quam quae eloquentiam prae se ferrent. Itaque desine quaeso meas nugas tantopere laudare, effluxerunt nam haec mihi, non emissa sunt, sapiuntque teneros unguiculos; nisi autem desines, irridere me potius quam Joannem Sslechtam in re tam aperta amore mei falli putabo. Quae de Turcorum terra marique conatu scribis, ea iampridem ex quorundum familiarium meorum literis cognovi: sed neque scio, quid dicam, animus certe nihil boni ominari potest. Vellem autem, ut principes nostri tandem expergiscantur et positis seditionibus voluptatibusque domesticis si non abiectis, saltem intermissis communem hostem communibus viribus propulsent. Vereor nempe, ne haec negligentia eorum, ne dicam ignavia, in summam christianae religionis perniciem aliquando erumpat. Nam si Corcyra hostes potientur, Adriatici sinus fauces perpetuo nostris negotiatoribus occludentur, et superbissimo tyranno per omnia maria impune volitare licebit; neque solum navigatio, ut tu scribis, parum nobis libera erit, sed Apulia, Calabria et omnis illa Italiae ora, quam veteres Magnam Graeciam vocabant, in summo

discrimine constituetur. Equidem etsi semper fui otii et pacis cupidior atque studiosior quam belli, has tamen simulatas hostium inducias minime probo, et apertum bellum quam dubiam pacem atque ex barbara fide pendentem et tutius et rei christianae utilius arbitror. Neque tu praeter officium feceris, si haec regiis auribus assidue inculcabis. Quid in re literaria egeris, non potui ex literis tuis cognoscere: expecto tamen abs te et Origenem de principiis et epigrammata Joannis Pannonii et historias Antonii Bonphinii*) et codicem latinum, qui mihi a regia bibliotheca debetur. Missus est mihi nuper ex Germania Arator, qui actus apostolorum versibus cecinit; huius si avidus es, curabo, ut tibi exscribatur; nondum enim impressum existimo. Te precor, fac me certiorem, quomodo se nuptiae habeant. Vale. 1490. Sept. 14.

Datum Mitisovo 1490 jest ovšem chybné, neboť všechny narážky v listě hledí k r. 1499. Šlechta patrně v listě svém, jehož ovšem neznáme, zmínil se o Schottovi proto, že se mu tenkrát do rukou dostalo souborné vydání spisů jeho (Lucubratiunculae vyd. v Štrasburku 1498), v nichž jest také několik listů a básniček Bohuslavových. Tyto Šlechta pochválil. O potřebě společné obrany proti Turkům všech knížat evropských napsal Bohuslav objemnou báseň, která se nachází v čele sbírky jeho básní »Farrago«. Žádané v listě knihy: Origenes de principiis (περὶ ἀρχῶν) a Bonfinii historiae mohly býti tenkrát jen rukopisné; ale Epigrammata Johannis Pannonii snad bylo právě ono tištěné vydání, jež podle listu 66 přičiněním Šlechtovým nedávno bylo opatřeno. Poslední v listu zmínka o svatbě nejspíš platí králi, který tenkrát na ženění pomýšleti počal opravdu, a nikoli Šlechtovi, jak z nesprávného překladu toho místa u Vinařického (str. 72) bylo by souditi.

70.

Bohuslav Valentinu z Meziříčí.

1499. Děkuje za pěkný a laskavý list i za poslaný dárek, a slibuje vzájemnou ochotu a přízeň. (Nova epist. app. 48.)

Valentino Mezricensi notario Zatecensi s. p. d. Quae ad me scripsisti, ea mihi periucunda fuerunt. Delectabat enim me elegantia literarum tuarum, sed animus erga me multo magis, quanquam in ea re peccas, quod mecum ita agis, quasi assem elephanto porrigas. Sed non est, Valentine, cur me Parthorum regibus similem existimes, quos sine munere adire non licet: faciles ad amicitiam meam sunt aditus, et cum omnibus, qui aliquod virtutis specimen prae se ferunt, tum maxime iis, qui literarum studiosi sunt, ex animo afficior. Talem autem te esse indices sunt literae, quas ad me misisti, quibus ita tibi devinctus sum, ut, nisi te mutua prosequerer benevolentia, discessisse mihi a me ipso viderer. Quamobrem facito, ut ex hoc tempore omnia tibi de me pollicearis, neque me alium in te putes, quam virtus tua meretur. Cuius rei, quotiescunque voles, poteris facere periculum, invenies enim me omnia sincere et agere et loqui. Munus tuum mihi gratum est eritque apud me amicitiae nostrae monumentum. Vale. Anno 1499.

Jak adressa svědčí, byl Valentin z Meziříčí tenkrát písařem Žateckým, jímž se stal (podle Nauč. slovn.) okolo r. 1495. R. 1491 dosáhl hodnosti bakalářské na Pražské uni-

*) Mitis četl chybně Monphinii.

versitě (L D II, 166), potom studoval v Italii zejmena mathematiku. Navrátiv se oddal se astronomii a studiím humanistickým, jak svědčí epigrammy Bohuslavovy (Farrago str. 166, 168 a 170). Proti výtkám Sturnovým ujal se ho Bohuslav zejmena epigrammem posléze naznačeným — zajisté spíše z přirozené laskavosti k začátečníkům než z přesvědčení, jak svědčí jediná Valentinova básnička, kterou známe, vytištěná v předmluvě Novae epist. appendicis.

71.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

Z Kadaně (1500) — 1. dubna. Děkuje jemu a jiným příznivcům za snahu jejich, aby dosazen byl na biskupský stolec Vratislavský, ale bojí se, aby opět vše se nezhatilo. Udává podmínky některé, za kterých by chtěl na čas býti královským dvořanem. (Nova epist. app. 18, Vinařický 75.)

Joanni Sslechtae s. p d. Etsi literae tuae vernacula lingua scriptae fuerunt, redolebant tamen graecae latinaeque orationis ornamenta. Quare cum ob id ipsum plurimum his delectatus sum, tum maxime quia nova quaedam insperataque afferebant. Scio profecto, quantum serenissimo regi debeam, quantum principi atque authori huius rei Sigismundo Kurtzbachio, quantum denique Augustino et tibi. Caeterum hactenus ita aetatem traduxi, ut dignitates ecclesiasticas neque ambirem neque fugerem: hoc quoque tempore non muto consilium, sed utranque fortunam ferre paratus sum. Quamobrem si omnia recte ordineque agentur, et si R. M. me tantae provinciae idoneum censebit, curas solicitudinesque pro republica et christiana religione pati voluptatis deliciarumque loco mihi erit. tuum autem est curare, ne tanti conatus rursus in ventum abeant; praestaret nam haec omnia omittere quam non perficere. Quod autem quaeris, an numero aulicorum adscribi velim, id potuisti ex nostris Budensibus colloquiis intelligere Si enim mihi de loco honesto provisum fuerit, non est cur procellas curiales subire ad tempus abnuam: egere autem et more aulicorum vestrorum in mendicitate versari non est tanti apud me, ut ab officio*) literario recedere velim. Numerum praeterea equorum cuperem, si fieri possit, ad duodecim extendi: haec tamen omnia tuo arbitrio permitto. Facito duntaxat, ita te authore pugnam ineam, ut mihi receptui canere liceat. Reliqua ex Henrico cognosces. Vale, optime mi Sslechta, et tota domus tecum valeat. Cadanae 1. April.

Tenkrát jednalo se zatím jen o koadjutorství při starém biskupu Vratislavském Janu Rothovi. Koadjutorství to nabízel biskup nejprve mladistvému knížeti Těšínskému Fridrichovi, ale kapitola odporovala. Konečně za pomoci bohatého otce svého oseděl na místě tom Jan Turzo, bratr biskupa Olomouckého, i stal se r. 1504 biskupem. (Srovn. Heyne, Dokumentirte Gesch. d. Bisthums Breslau III, 210). Jak z korrespondence naší vysvítá, byl kandidatem toho místa také náš Bohuslav, kandidatem nečinným a proto propadlým. Jmenovaný v listě Sigmund Kurzbach z Vítkova byl komorníkem královským již r. 1491 (Archiv Český V 527). Jindřicha, který měl Šlechtovi širší zprávy o všem podati, neznáme. Týž přinesl Bohuslavovi, jak následující list svědčí, od Šlechty z Budína odpověď: proto klademe list náš na r. 1500. Vinařický v předmluvě rozhodl se pro r. 1501.

*) Snad spíše: otio.

72.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

Z Prahy (1500) — 15. července. Upomíná o knihy, které mu slíbil opatřiti Šlechta. O přijetí místa při dvoře že teprv se bude s to vysloviti, až uslyší podmínky. O vítězstvích francouzských v Italii a o obtížném stavu republiky Benátské naproti Turkům. (Nova epist. app. 21.)

Joanni Sslechtae s. d. Erexisti me, Sslechta suavissime, in spem nonnullorum voluminum: ea a te hactenus frustra expectavi; neque tamen id tibi tribuo sed occupationibus tuis, quibus dum implicitus es, ad nostratia haec semper declinare vix fortasse potes. Neque etiam aequum esset te a negotiis reipublicae abduci et literariae meae voluptati morem gerere. Caeterum nisi aliquando provinciam non tam a me iniunctam quam a te sponte susceptam diligenter obiveris, putabo Joannem Sslechtam priscam erga Bohuslaum benevolentiam exuisse aut saltem remisisse Quae ad me per Henricum scripsisti, ea huiusmodi sunt, ut tum tibi respondere possim, quum conditiones, quibus in numerum aulicorum adscribendus sim, intellexero: audio enim nescio quos rumusculos, et tua Augustinique consilia evanuisse fere certus sum: unde fit, ut in praesentia subdubitem, quid potissimum e re mea sit. Tumultus Italiae et Insubrium clades apud vos vulgatas arbitror: ego certe his ita afficior, ut vel uno hoc exemplo edoctus mihi videar, quantum terrenae felicitati confidendum sit. Neque tamen Gallus praesenti fortuna contentus est, sed Flamminiae, Aemiliae, quin imo pene toti Italiae imminet, regemque Apuliae eo, ut fama est, redegit, ut tributum pendat. Veneti etsi imperium suum maximis classibus exercitibusque muniverunt, vix tamen Turcarum vires toleraturi putantur, nisi nostri quoque reges potentissimum hostem bello implicuerint: et Creta Cyprusque in tanto, quanto nunquam antea, periculo sunt. Vale, et Augustinum, Georgium, Nicolaum, imo totam tuam domum salvere iube. Datae Pragae 15. Julii.

Porážka Milánských udála se po jaru 1500, a vévoda Ludvík Sforza zajat od Francouzů. Odtud vročení. O pozdravených na konci srovn. poznámku k listu 68.

73.

Bohuslav Jeronymu Balbovi.

1500 — 30. září. Píše, aby mu poslal bez ostychu spis básnický na poctu jeho složený, poněvadž nyní do Prahy přijíti nemůže. (Luc. 76.)

Hieronymo Balbo s. p. d. Ain' tandem, Balbe, finivisse te libellum, quem auspicio nostro inchoaveras, neque absolvisse? Agnosco profecto acumen tuum et ingenium artificis laudo. Nam et Apelles Polycletusque ita sua opera inscribebant (non minus fortasse caute quam feliciter), neque idcirco apud posteros sua laude frustrati sunt. Cave autem, ne tibi eveniat, quod cuidam ex ea cohorte, qui e tabula manum tollere nesciebat. Ego quidem non vereor, ne parum elaborata, tersa limataque sint, quae Balbum auctorem habuerunt. Nam quod

ad criticos attinet, non est cur propterea barbariem nostram accuses: maior enim es, quam ut tibi hoc genus hominum aut pertimescendum aut inquirendum sit. Homerus certe etiam sine Aristarcho magnus fuisset. Caeterum aut ego fallor, aut destitueris forsitan a causa, atque ideo aliunde qualemcunque opem mendicas, sed neque sic aratro, ut in Graecorum proverbio est, iaculaberis Multi enim laudaverunt Busiridem; Socrates apud Aristophanem pulicis saltum metitur; Maro quoque noster, ut ranas muresque praeteream, se ad Culicem demittit: neque tamen in his doctrinae et eloquentiae gloria carent. Scribis te magnopere praesentiam meam iudiciumque expetere: id ego varie accipio. Alterum enim, quia amicitiae est, mirifice me delectat, alterum quo nomine appellem, nescio. Quomodo enim displicere possint, quae me immortalem factura sunt? Neque aliud esset Bohuslaum censorem Balbi esse, quam Achillem Thersitae armis defendi, et Croesum ab Iro stipem petere; quo fit, ut mathematica illa principia, quibus adeo confidis, vix stabilia sint, et quicquid ex his intuleris, ruat. Ludo tecum, quoniam abs te ad lusum provocatus sum. Malo enim ita de laudibus, quas mihi tribuis, sentire, quam irrideri me putare: neque tamen inter ludendum libellum tuum minori desiderio expecto, quin cupio quam primum ad me mitti, ut vivus mendaci saltem gloria fruar, et tuo studio tuisque lucubrationibus per ora virûm volitem. Pragam enim hoc tempore proficisci minime mihi per multas occupationes licet. Vale, optime Hieronyme, et in montibus nostris sine ulla dubitatione omnium doctissime. Anno Christi 1500 ultima Septembris.

Spis zde míněný jest rozvláčné a místy dost suchopárné elogium, které Mitis otiskl v Appendix poematum 322—356. Kterak pochvalná tato báseň na všecky všade příznivce Balbovy přítomné i budoucí Bohuslava málo potěšila (vytýkáť mu básník nevděk k vlasti), dokazují mnohé jeho epigrammy. Do Prahy přišel Balbus v letě 1499, jak vysvítá z listu Šlechtova k Sigmundovi z Jelení, hlavně přičiněním Šlechtovým. Bylo mu učiti disciplinám humanistickým a právnickým, i zaručen mu plat z důchodů královských. Četl prý potom na universitě »publice et private«. Tak praví Šlechta: my jsme o tomto vyučování v zápiskách universitních neshledali ničeho. Hledíce k datu Mitisovu musíme konečně vysloviti podivení, poněvadž právě 30. září 1500, kdy Bohuslav podle listu nemohl přijíti do Prahy, zahájen v Praze sněm, na němž mezi jinými Bohuslav náš zvolen na ohledání zápisů a privilegií Karlšteinských (Palacký V, 2, 16). Nejspíše jest udání měsíce u Mitisa pochybené.

74.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

1500 — 26. list. Děkuje vřele, že se ho v záležitosti Vratislavské proti velmocnému soku ujal, ale osvědčuje skromně svou nedostatečnost. Žádá za knihy. Šlechtův »Mikrokosmus« že ještě neviděl. (Luc. 74, Vinařický 72.)

Joanni Sslechtae s. p. d. Cuperem magnopere, optime Sslechta, tibi quam amplissimis verbis gratias agere, sed obruor magnitudine beneficiorum tuorum, et quod minus fortisan, quam tua erga me benevolentia exposcit, de te sentiam, tametsi neque id, quod sentio, commode explicare possum. Decreveram quidem olim semper eundem tenorem vitae servare neque aut prosperis elevari aut adversis deprimi (id enim vel maxime sapientis in confesso est), sed excussisti

nihi consilia haec, et veluti fulmine attonitus, quorsum se vertat, nescit: ita et go literis tuis affectus sum, ut parum mihi constem. Neque ita haec abs te accipi elim, tanquam honores, quos mihi ingerere conaris, unquam aut amaverim aut dmiratus sim. Scio enim illos caducos momentaneosque esse, scio laboribus ericulisque scatere, scio a sapientissimo quoque nihil aliud quam dulcem mariciem existimari. Caeterum tuo in me ornando provehendoque studio atque liligentia ultra quam dici potest delector. Nisi enim mores meos probares, isi literulas nostras, qualescunque tamen sunt, non omnino contemneres, nunquam hanc subiisses provinciam, neque te cum aliorum tum potentissimi competitoris invidiae pro me obiecisses. Quo gravissimo Sslechtae mei iudicio adeo xulto, ut iam nihil felicitati meae deesse arbitrer. Caeterum patere quaeso, Joannes, me candidati personam aliquantisper deponere et unum ex eo numero esse, qui suffragia ferunt. Ego enim ita demum institutum tuum laudo, si, quae agis, e re ecclesiae Wratislaviensis esse censes, faveri autem abs te dignitati meae cum eius pernicie minime velim. Vix enim tutum est eum onerariae navi praefici, qui naviculam duorum scalmorum nunquam rexerat; neque scio, an unquam minus amicitiae tribuendum est, quam ubi republica aut religio in discrimine versatur. Certe si nobis pro agris membrisque dimicandum esset, rimareris tecum omnia et diu sedulo pensares, quisnam idoneus tanto bello imperator esset: quanto cautius te id in praesentia curare aequum esset, quum certamen ab eo hoste immineat, qui non agros sed animas nobis eripere cupit. Neque est, cur literulas nostras tantae moli sufficere posse arbitreris, quae et modicae sunt et minime assidua exercitatione vigorem et (ut ita dixerim) spiritum acquisiverunt, unde fit, ut ad res agendas parum fructus afferant. Tu quoque, ni fallor, equum indomitum malles exercitato equisoni quam literato committere, quanquam is graecos latinosque auctores, qui de equorum cura scripserunt, diligentissime evolvisset. Sed haec omnia tu videris, ego enim Sslechta ducente nullas hostium insidias metuo. Haec ad ea, quae vernacula lingua scripsisti. Nunc alteris literis tuis respondebo, quibus te excusas, quod in re literaria negligentior mihi visus sis. Facile enim admitto excusationes tuas, et quae scripsi, ita accipi velim, quasi caviller tecum, non expostulem. Quidnam mihi animo tuo aut diligentia exploratius? Caeterum miror, quod neque voluminum περὶ ἀρχῶν neque codicem, (sic) quem mihi regia bibliotheca debet, mentionem facias. Quamobrem, si me sinis paulo importuniorem esse, quaeso, ut haec quoque tibi curae sint. De Ptolemaeo graeco nihil dicere audeo, ne fortassis impudentior sim, quem tamen si mihi a regia maiestate impetraveris, oppido me donatum putabo. Microcosmum tuum nondum vidi, atque ideo iudicium meum proferre non possum. Sed quae Slechtae literatura ingeniumque est, non vereor, ne quid contineat, quod autori erubescendum sit. Vale, iucundissime mi Sslechta, tibique persuade, quemcunque tandem finem conatus tui habuerint, me beneficiorum Sslechtae semper memorem fore. Datae anno Christi 1500 Novembris XXVI.

Míněn-li sokem v koadjutorství Vratislavském vévoda Těšínský či Turzo, není zcela zřetelno. Srovn. list 71 a poznámku k němu. Volumina περὶ ἀρχῶν jest Origenovo dílo de principiis, žádané již v listě 69. O filosofickém díle Šlechtově »Mikrokosmus« bude řeč ještě v listech pozdějších.

75.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

(1500) — 5. pros. Odporučuje věc měšťanů Mostských k příznivému vyřízení. (Nova epist. app. 22.)

Joanni Sslechtae s. d. Amicitia nostra in dies celebrior fit, neque domesticis tantum sed etiam finitimis iam nota est. Delectat id me maiorem in modum: fortassis enim hoc modo eveniet, ut apud posteros inter exempla simus, neque minus quam Pylades Orestesque et caeteri id genus nominemur. Quare haec scribam, accipe. Pontensis civitas semper nobis amica et familiae nostrae studiosissima fuit: ea se hoc tempore a publicanis Pragensibus gravari putat, et ideo ad R. M. quosdam ex suis iniuriam questum mittit: quoniam autem me nonnihil authoritate apud te valere existimat, voluit literis meis tibi commendari. Ego vero, qui memorato populo multa debeo, facile a me id impetrari passus sum, et te, mi Sslechta, precor, ut causam Pontensium quam accuratissime diligentissimeque agas, et eo vultu, quo omnes soles meos, excipias: nam et iustitiae aequitatique affueris et civitatem utique minime contemnendam tibi hoc beneficio perpetuo obnoxiam reddes; mihi quoque plus, quam dici potest, gratum erit, si intellexerint Pontenses commendationem meam illis apud te adiumento et ornamento fuisse. Vale, et tecum tota academia potius quam cancellaria. Datae anno Christi 1515 (sic) Decembris 5.

Datum Mitisovo 1515 zjevně mylné proměnili jsme na 1500 hledíce k listině 7. ledna 1501 (tudíž brzy po tomto listu) Mostským, kteří do Budína přišli, od Šlechty samého ex commissione propria maiestatis regiae vyhotovené, jež týká se práv a výsad na sklad herinkův a jiných slaných ryb. Listinu tu uvádí Schlesinger, Stadtbuch von Brüx, Prag 1876; ale náš list klade beze všeho udání důvodů na r. 1505. My spatřujeme mezi oběma spojitost; odtud naše vročení.

76.

Balbus Janovi z Šelnberka kancléři.

(1500). Věnuje báseň svou, velebící všechny příznivce i Šelnberka, jemuž obsah její vykládá. Vychvaluje mladého synka kancléřova Jindřicha, svého žáka. Konečně prosí za přímluvu u krále Vladislava, jemuž slibuje nesmrtelnost z poetické oslavy své (Appendix poem. 357.).

Hieronymus Balbus Joanni de Sselnberg, supremo regni Bohemiae cancellario, s. d. Si pro tuorum erga me meritorum magnitudine gratias aut in praesens referre aut in posterum me relaturum sperem, audax nimirum et temeratius, sed et plane ingratus esse videar: nec enim gratior est habendus, qui summis amplissimisque beneficiis levi nescio quo munusculo satisfacere postulat, quam qui vel ea dissimulat vel prorsus aspernatur. In me vero maiora certe contulisti, quam ut nostro, id est sterili ieiunoque sermone possint explicari, quae tamen strictim mecum, si vacat, recognosce. Tu me ab impetu saevientis fortunae vindicasti, tu iacentem penitusque prostratum tuis manibus erexisti, tua mihi semper auctoritas accisis rebus atque afflictis suffragata est, tu tartareis pene tenebris

obductum in pristinam claritatem revocasti, tu denique mansuetudinis, clementiae, liberalitatis omnes in me servando numeros explevisti; quod valeo, quod vivo, quod in studiis vel vita ipsa mihi dulcioribus conquiesco, id tibi totum debeo et tibi uni acceptum refero: tantumque abest, ut haec ex memoria reiecerim, ut tandem singula non modo verbis verum et vultu et toto pene corpore prae me feram, nihil esse cogitans animi tam sordidi tamque angusti, quam officia, videlicet quae rependere nequeas, nec ea quidem velle debere: cum praesertim, qui gratiam habet, (ut quodam loco scribit Cicero) in eo ipso, quod habet, referre quoque videatur. Nam et purus ille nec fucatus amor non semper donis, quippe quae et ab hostibus quandoque praestantur, sed multo magis fide sinceritateque dignoscitur. Imitabor itaque optimos illos sed alioquin pauperes debitores, qui magnitudinem aeris alieni et professione nominis et magnae fidei compensatione dissolvunt. Quodsi quispiam lynceis quasi oculis in penetralia nostri cordis irrumpat, ibidem te sculptum indelebiliter trabalique velut clavo infixum protinus agnoscet. Quoniam vero latentes humani pectoris recessus, soli rerum opifici Deo pervii, corporis sensibus inspici nequeunt, tentavi mentis arcana, quoad licuit, Musis ipsis loquentibus, patefacere: non quod inde aliquid me novi splendoris allaturum tibi viro clarissimo nunquamque satis laudato confidam (id enim esset Oceano fluctus addere et ventos, quod aiunt, retibus captare), sed ut meum in te amorem notum omnibus testatumque relinquam. Caeterum nullus opinor ea dicendi copia, his eloquentiae opibus abundat, qui tuas laudes non dico amplificare sed cursim et per capita numerare ac nudas rerum summas attingere queat: cum videlicet tanto sis ingenio, tam facili, tam perspicaci, ut quibus in singulis excellere alii magnum putant, tu in universis pariter emineas, parumque tibi videatur alios prudentia et autoritate superare, nisi modestia quoque et humanitate pervincas. Nam probitas, iustitia, religio tuum pectus atque animum quasi gratissimum aliquod domicilium templumque delegerunt. Tu ferme solus in tanta huius seculi caligine ausus lucem sperare veluti contra torrentem perditissimorum morum brachia tendere non cessas magnamque adeo reipublicae partem, quae difficillimis temporibus carere tua opera vix potest, firmis valentibusque humeris sustines, ut me hercule saepe obstupescam, unius ut hominis vires tanto perferendo oneri pares esse valeant: tuam namque in Regiam Celsitudinem fidem nihil attinet nostro testimonio comprobare, cum illa uno omnium consensu maxima semper admiribilisque praedicetur, tantaeque pietatis constans opinio cuncta per ora volitet claraque omnium voce celebretur. Et hoc quidem effecit, ut in animum inducerem me non parum abs te gratiae initurum, si maximi eiusdemque christianissimi regis, apud quem amplissimum dignitatis gradum obtines, eximias animi corporisque dotes, licet magis confidenter quam copiose, celebrarem. Qui enim possum homo modicae literaturae summum atque adeo omnium clarissimum principem laudibus aequare, cuius excellens ingenium, singularis virtus, incredibilis sapientia bello ac pace in dies magis magisque clarescit. Nihilo certe melius quam si vel Choerilus Alexandrum vel Maevius Augustum decantaret. Quibus tamen utrisque (sit veritati locus) hic noster longe antecellit, si quidem nec victrices illorum lauros auratosve currus aut onusta spoliis trophaea cum huius pietate, religione

fide, summis denique immortalibusque virtutibus comparari posse crediderim. Quae ne cogitatione quidem assequor, nedum verbis ea satis apte exprimere aut illustrare queam. Hic coeleste veluti quoddam iubar tanto splendore coruscat, ut unus totius aevi lumen facile obumbret quasique radiis quibusdam erectam mentis aciem perstringat. Unus quippe est, in quo maxime vel celebrando laborem, industriam vigiliasque suas omnes ponere literati homines certatim debeant, et cuius ex virtute tanquam ex perenni fonte praeclara vatum ingenia irrigentur. Ad hanc autem provinciam meis viribus prorsus inparem subeundam Bohuslaus de Hassenstein, unus omnium, quos viderim quosque audierim, longe eruditissimus, suavissimo me carmine et Pegasaeo lepore condito provocavit, cuius quoque profundissimam in omni disciplinarum genere doctrinam ingeniique dotes eminentissimas hoc eodem sum libello (utinam tam eleganter quam vere!) prosequutus. Is proculdubio mihi videtur esse, cui ex Italis (facessat adulatio) unus aut alter, ne dicam nemo, conferri possit: ita enim velim, mi patrone, tibi persuadeas, Bohuslaum hac praesertim tempestate facundia, eruditione, ingenuitate, candore nulli ex primo loco cessurum. Hic, inquam, hic est (quod qui negat, meridiem lucere negat) totius sapientiae fons uberrimus, quo superstite summum esse video ac rarum, quod possint sibi literae polliceri, cuius ego sortem cum optimam tum vero beatissimam duco. Nullum quippe genus vitae cum literati hominis otio, dummodo non sterili neque infoecundo, comparari potest. Hac tanta tamque solida hominis laude perculsus, simulac Pragam tuo ductu tuisque auspiciis perveni, nihil prius aut antiquius habui quam eum mihi quovis benevolentiae foedere conciliare; qui, ut est ingenio semper in officium exposito et obvio, non solum conditionem non sprevit, verum etiam ita arctis et inexplicabilibus amoris vinculis me strinxit, ut ab eius amplexu vix ipsa quidem possim morte divelli. Cuius ego moribus delector, doctrina erudior, consilio ducor, praesidio munior, iudicioque castigatissimo velut Lydio lapide, quo verum aurum ab adulterino discernitur, in meis scriptis vel edendis vel supprimendis utor: ei denique, cum abs te uno, in quo spes omnes sunt meae sitae et collocatae, discessi, amoris atque observantiae primas defero. Video me fere totius argumentum opusculi obiter atque aliud agens · explicasse, quod tuo potissimum nomini dedicavi, non modo ut perpetuum meae in te pietatis extaret monumentum, quamquam et illud quidem, sed quod gnato tuo Henrico eidemque alumno meo dulcissimo cum ad ediscendum tum vero ad imitandum id apprime utile fore videbatur. Nec est, cur mireris hoc a me arrogantius, quam mea ferat consuetudo, scriptum. Nam ut caeteris in rebus decet modeste ac submisse de se ipso et sentire et loqui manticamque a tergo ad pectus quandoque revocare: sic in poëmate (diis hominibusque approbantibus) quasi mercedis loco datur sua paulo licentius iactare. Et quoniam in tui nati sermonem devenimus, non erit a nostro instituto prorsus alienum, si, quid spei ex illius indole mihi conceperim, plane cofidenterque tibi significem. Talem profecto noster se gerit Henricus, ut iam omnium in se oculos convertat, et incredibilem quandam, cui profecto cumulatissime responsurus est, expectationem sui concitarit. Nec arbitror quenquam ex tuis maioribus ea fuisse virtute, quam huius divina pene indoles ostentet, ut fore atque adeo augurer, ne cui pro-

avorum suorum in aliquo sit genere laudum concessurus: nostri vero praesagii magnum iam profecto clarumque specimen subministrat, in studiis scilicet humanioribus nihil eo ardentius, nihil vidi perseverantius: animum habet ad quaslibet veluti virtutum formas capessendas cera et auricula (quod dicitur) infima molliorem; oratoribus insudat, historias volvit, versiculos ludit, epistolas (quod raro cuiquam id aetatis contingit) facunde, sed et docte (nec enim sine hoc illud) in dies singulos scribit, ex cuius ore Musarum Charitumque pleno melle Hymethio ac omni nectare dulcior effluit oratio: dignus in summa (quoniam messis respondere semento consuevit), qui ex te uno gigneretur. Huiuscemodi autem est praeditus moribus, ut illos sit admirari quam referre facilius: in viridi plane ac florenti aetate senilis quaedam canescit maturitas: nihil est, quod aevum aut natales Henrici connumeres. Illi siquidem virtus ante diem contigit, nec de quopiam verius dictum fuit:

»Ante annos animumque gerens curamque virilem.«

Quodsi superstes fuerit aetatisque numeros (quod illi sinat Deus) impleverit, eo proculdubio magnitudinis crescet, ut nomine et gloria sit aeternus futurus: ita enim est altus, ita educatus, ita denique eruditus atque institutus, ut in eo dubia palma inter se probitas atque doctrina certare videantur. Meum testor in te animum atque fidem nil me aliud scribere, quam quod sentio, quam quod omnibus vestigiis indagatum compertumque habeo: promit ea duntaxat lingua, quae pectus conclusa gerit; erumpit sermo veritatis stimulis excitatus, et ita erumpit, ut coerceri reprimique nequeat; nihil capto, nihil ambio, nil tui demerendi gratia profero, ut qui graecas adulationes omneque adeo palpationis genus velut intestinum morbum semper exhorrui. Incredibilis quaedam voluptas haec mihi ex intimo corde, ex ore, ex calamo quodammodo extorquet. Ad haec etiam accedit, quod in illius commendatione meam propemodum causam ago. Cum enim sit omnibus palam me omnes praeceptoris partes in eo instituendo diligenter explevisse, nihil ambigo eius gloriam in me ipsum quoque redundare, et ex hoc agro nostris ligonibus tam fertiliter exculto primitias optimo mihi iure deberi, quippe (ut inquit ille) morum, quos fecit, praemia doctor habet. Sed sentio nescio qua scribendi dulcedine me longius provectum, quam ab initio decreveram. Suscipe igitur vultu, quo te decet, hoc est hilari et sereno, quicquid est hoc mei foetus: plura deinceps et forsan meliora suscepturus, si modo hoc primum quasi specimen et gustum Musarum mearum non aspernaberis. In quo quidem, si minus aliquam gloriam ingenii consequar, in eo certe laudabor, quod munerum abs te susceptorum non fuerim oblitus, quantumque mihi adimet inscitia, tantum conspecta resarciet pietas. Extremum, quod te rogem, illud est, ut, quando apud Regiam Maiestatem de nobis inciderit mentio (incidet autem, cum volueris), me his, si videtur, verbis commendes: Balbus hic noster, homo nec malus nec plane indoctus, omnia sua studia omnesque animi nervos in tuas laudes convertit et in hoc totus incubuit, ut ea de te praeconia faciat, quae nulla humanarum rerum vicissitudine, nullo unquam fortunae variantis impetu, nulla denique temporum iniuria deleantur: dignus vel hoc ipso conatu, ut eum nequaquam despicias. Haec si, quo soles, affectu protuleris, confido sic omnia ad vota

successessura, ut nihil sit praeterea requirendum nobis. Rebus enim tandem ex sententia compositis cupio reliquum ingravescentis aetatis una tecum traducere, modo tu mihi quodcunque hoc regnum, tu sceptra Iovemque tua autoritate et gratia concilies, ex quo uno, perinde ut ex magnete ferrei annuli, pendemus. Nec dubito, quin clarissimus ille princeps in optatis habeat suas res gestas ab omni prorsus oblivione vindicare. Qui enim virtuti studet, et comiti virtutis gloriae studeat necesse est: gloriam vero perennem aut etiam diuturnam sublatis literarum monumentis propagare nemo potest. Age igitur, o spes et praesidium meum, hanc mihi quam primum operam navare non praetermittas, eundemque in me exornando te praesta, quem in salute recuperanda cognovi, ne capite meo (velut Apelles) expolito reliquum corpus rude inchoatumque relinquas.

Mnohomluvnou tuto parafrasi zmíněného již v listě 73 rozvláčného elogia nechtěli jsme v listáři tomto vynechati, poněvadž Bohuslava našeho se dotýká a již ve vydání Mitisově se nachází, konečně k poznání té doby a pisatele nevšedně přispívá. O žáku Balbově, mladém pánu Jindřichovi z Šelnberka, mluví již list 66. List 76 nachází se též před vydáním téhož elogia, které r. 1560 v Praze pořídil Vavřinec Špan ze Španova pod titulem: Hieronymi Balbi liber continens Bohemiae et procerum eius laudem.

77.

Jeronym Balbus Bohuslavovi.

(Z Prahy 1500 — na zimu.) Skromně a žertovně omlouvá svou nedostatečnost básnickou naproti výtečnosti Bohuslavově, a posílá Šlechtův Mikrokosmus, aby o něm Bohuslav napřed podal úsudek. Líčí nesnáze své hmotné a ohlašuje brzkou mu návštěvu. (Bohuslai Vita p. Th. Mitem coll. & Balbi opera ed. Retzer I, 56.)

Hieronymus Balbus ad Hasistenium. Nae tu praevaricator es egregius, qui libellos tuae fidei et patrocinio commissos non modo subsannas, sed plane prodis. Quanto es Demosthene nequior! Ille, ne Milesiis obesset, faucibus integris synanchen simulavit: tu, cum sis vel elephante validior, ne cuipiam prosis, in ranas et culices usque te deformas. En cui aliquid oneris imponas, qui ab ipso statim limine sarcinas simul atque clitellas abiecerit: et tamen adhuc meos libellos efflagitas, suadesque, ut ad te versus, hoc est Athenas noctuam mittam. Qui cedo? an ut tuum munus isthoc pensem? Nunquam, me hercule, Glaucus et Diomedes tam dissimilia permutarunt. (Ego vero non permittam inter Catullianos sales Suffeni venena diffundi, siquidem in poëmatis illo sum nihilo melior). An, quod verisimilius est, de mea inscitia tibi risum paras? At, ut es petulanti splene, cave cachinno istud agas: nam qui incipit esse derisor, continuo amicus esse desinit. Unum erat, cur optarem ad te meas nugas mittere, ut castigarentur, ut vapularent, ut erratorum poenas et ungue et obelis luerent. Tu vero (ne a Socratico instituto discedas) sapientem dissimulans insipientem agis, et qua vafredine, infra calceum te quoque demittis. Dicis, ni fallor, cur ego amicum offendam in nugis. Hae nugae, mi Bohuslae, ad seria ducunt. Neque tamen adeo sum mollis et delicati ingenii,

ut hominis praesertim eruditi lituras fastidiam; nisi contendas in meo carmine non multis opus esse lituris, quippe (ut ait ille)

»emendare iocos una litura potest«.

Tu ista videris; ego quidem infelices chartas diutius cum blattis et tineis rixari non permittam, sed quam primum Deucalionis aut Vulcani opem implorabo, ut eorum suffragio ab omni prope vindicer infamia; sin autem istam tuam ironiam missam feceris duxerisque aliquando satius esse patrocinari quam praevaricari, mox aderunt clientes, fores pulsabunt, palinodiam quoque recinent et tuo muniti praesidio vel ipsos, si oportuerit, Areopagitas confidenter adibunt. Interim Microcosmum nostri Sslechtae suscipe, illius inquam Sslechtae, quem ambo proximis comitiis in triumviratum literatorum cooptaveramus. Idem, ne scilicet inofficiosus esset, nos nuper duumviros censorios delegit, de quorum iudicio aut stet aut cadat. Ego vero rem integram totam ad te defero, et de quo nondum collega cognovit, id arroganter nec praeiudico nec revoco ad arbitrium meum. Sed heus tu, valde bella, me hercule, et urbana abs te mihi nuper est epistola reddita, ita venustis scatens salibus, ut iam non nemora et saltus sed salinas colere videaris. Omissis tandem gerris in hoc publico conventu, mi Bohuslae, tuo consilio, favore atque industria plurimum indigebam, ob rem praesertim domesticam stabiliendam, quae in tantum est quassata, ut propediem (nisi quis deus respexerit) ex oratore arator fieri cogar; nisi malim ad Plautinas molas confugere aut Cleantis puteum exhaurire. Laudant nos quidem uno ore omnes et, ut magnifice loquar, etiam admirantur, sed ut pueri Iunonis avem.

Gloria quantalibet quid erit, si gloria tantum?

Idcirco si per occupationes tuas Pragam venire nequis, decrevi primo quoque tempore ad te proficisci et id demum exequi, quod tu vir omnium integerrimus in rem meam fore arbitraberis. Vale, amicorum optime, qui eruditionis nomine nec in medio Parnasso cuiquam ex primo loco concesseris. Nam

»Montibus in nostris nedum tibi certet Amyntas«.

Publicus conventus v listě zmíněný snad jest sněm v Praze 30. září 1500 zahájený.

78.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

(1501) — 8. května. Slibuje a osvědčuje svou vděčnost za služby sobě prokázané. O záležitosti Vratislavské prý nemůže se vysloviti, neslyšev poslání Balbova. Sděluje úsudek svůj o Mikrokosmu. (Luc. 70.)

Joanni Sslechtae de Wssehrd, regio secretario, amico unice dilecto, s. d. Respondissem iam pridem epistolae tuae, nisi sperassem me propediem apud te futurum: quoniam autem rumor de conventu Olomucensi iam evanuit, accipe per literas, quae coram loqui institueram. Erras, optime Sslechta, si me idcirco tibi gratias agere putas, quod accepturum me aliquid abs te sperem; accepi enim non accepturus sum, teque de me optime meritum esse ingenue

confiteor. Et quanquam omnis eloquentiae tuae nervos intendas, nunquam tamen me ab hac sententia dimovebis. neque ulla fortunae vis efficiet, quin Sslechtae et obnoxius sim et agam habeamque gratias. Ut enim praetermittam, qua benevolentia atque humanitate abs te Budae exceptus fui, quid tandem unquam negasti? quem meorum tibi frustra commendavi? quid eorum, quae ad me ornandum spectare arbitratus es, neglexisti? Quae ego nisi maximi facerem et penitus in animum admitterem, nonne tibi delirare viderer? Quanti rursus illud faciendum censes, quod a Sslechta, cuius ob os Graii ora obvertunt sua, in quem omne virtutum genus, in quem literae uno simul agmine confluxerunt, inter amicos numeror? Quodsi Trebatius, ut ille ait, malebat consuli a Caesare quam inaurari, cur ego non putem melius tibi placere quam ab alio magnis opibus donari? Scio te his offendi, sed tu, dum meo periculo modestus esse vis, cogis me ea apud te referre, quae apud alios et honestius et liberiore fronte commemorari possent. Iustius itaque deinceps facies, si me patieris memorem beneficiorum tuorum esse, ne, dum te plus aequo demittis, mihi apud ignaros morum meorum ingratitudinis labeculam inuras. De re Wratislaviensi nihil ad te scribere possum, nam neque cum Balbo interim conveni, neque ille mandata, quae ad me habet, literis committenda putavit. Expecto tamen eventum rei constanti minimeque anxio animo. Microcosmum tuum legi diligenter et mirum in modum admiratus sum; non contentus enim latina philosophia, ex Graecorum Arabumque mysteriis innumera eruisti, et doctrina simul atque eloquentia quasi duabas alis subvectus adeo sublime volitas, ut mihi coelos transcendisse et in ipsum locum supercoelestem, a nemine, ut ait Plato, satis laudatum, penetrasse videaris, multoque aptius tibi quam his, qui de ratione motuque siderum scripserunt, Ovidianum illud asscribi posset:

Felices animae, quibus haec contingere primum,
Inque domos superas scandere cura fuit.

Quoniam autem iudicium meum requiris, accipe quid sentiam. Censeo enim, ut ex Horatii Fabiique consilio librum tuum, si tibi saltem res integra est, in nonum reponas annum. Neque haec scribo, quod aliquid corrigendum mutandumve putem, sed quia nemo huius operis melior censor erit quam tu, si aliquando lectoris magis quam autoris animo ad ea, quae scripsisti, accesseris; neque dubito, quin pro ingenii tui magnitudine plura validioraque in eam sententiam allaturus sis, et quae nobis plus fructus voluptatisque praebitura sint. Quodsi apertius me agere vis, mallem te in alio literarum genere elaborare, et de moribus, de gubernatione regnorum, de seditionibus discordiisque sopiendis scribere. Illud enim otiosorum umbraticorumque est: hoc autem occupatorum et eorum, qui longo tempore cum summa laude in republica versati sunt; neque etiam nostra magnopere interesse arbitror, Averroisne Arabs an Alexander Aphrodisaeus de anima rectius sentiat, quum ecclesiastici scriptores ea melius accuratiusque tractent sintque omnia ita iam religione christiana sancita, ut nihil contra hiscere liceat. Multa quidem id genus Pythagoras Pythagoricique olim disputaverunt, sed Socrates, quod ea, quae supra nos sunt, nihil ad nos pertinere putabat, alio ingenium suum convertit, atque ideo primus de coelo philosophiam deduxisse perhibetur. Plato certe, Aristoteles,

Xenophon et quicunque ex ea cohorte sunt, non tantum mihi numerosis illis voluminibus, in quibus res divinas naturalesque complexi sunt, de genere humano bene meriti videntur, quantum quod leges vitae nobis tradiderunt et de sedandis perturbationibus et constituenda republica praeclara monumenta reliquerunt. Quodsi illi, qui nullam reipublicae partem unquam attigerunt, tantum studio diligentiaque sua mortalibus profuisse creduntur, quid abs te expectandum est, qui literis doctrinaeque rerum usum et humanorum negotiorum peritiam adiunxisti. Vale. Maii VIII. die.

V úvodě listu dotčený sjezd Olomoucký rozepsal král ke dni 4. dubna 1501, chystaje se na vojnu tureckou a chtěje vyslyšeti mínění stavů Českých. Než sešlo s něho. (Palacký V, 2, 21.) Krom věci Vratislavské měl tenkrát Balbus, jak list následující svědčí, k Bohuslavovi poslání také v záležitosti služby dvorské. Mikrokosmus svůj vydal Šlechta ne, jak mu Bohuslav odporučuje, po 9 nýbrž až po 21 letech, jak svědčí dedikační list k biskupu Olomouckému Stanislavovi, otištěný na konci Nova epist. app. My pohříchu ani vytištěného exempláře ani konečně rukopisu nějakého dosud nemohli jsme vypátrati.

79.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

(1501) — 18. května. Že nemůže o návrzích sobě učiněných se vysloviti, nevyslyšev ani Balba ani kancléře; ale že se s nimi snad sejde na nejbližším sněmu v Praze. Za slušných podmínek chtěl by prý jíti ke dvoru. (Luc. 72.)

Joanni Sslechtae s. p. d. Rescripseram iam prioribus literis tuis, quum nuncius Cadanensis mihi alteras abs te reddidit, in quibus more tuo rursus novos quosdam nexus amicitiae nostrae adiicis. Sed ea in praesentia praetermitto et ad id tempus reservo, quo coram de omnibus agere possimus. Neque item quid ad alia, quae scribis, respondeam habeo (neque enim interim cum Balbo aut domino tuo collocutus sum); caeterum spero me in proximo conventu Pragae futurum, ubi fortassis utrumque audire potero. Quodsi mihi a domino tuo nomine regiae maiestatis tolerabiles conditiones offerentur, permittam, ut ita dixerim, vela ventis, magis ut in contubernio Sslechtae mei sim, quam quod ambitione et aulicorum moribus magnopere delecter. Vale. Maii XVIII.

Sněmů v letě r. 1501 rozepsáno bylo několik (Palackého V, 2, 22); ten, na němž Bohuslav s kancléřem a Balbem se sešel, odbýván podle listu 81 v červnu.

80.

Bohuslav Janu Wolfovi z Hermannsgrünu.

(1501) — 28. května. Odpovídá k listu, v němž mu zprávu podal o věcech italských a tureckých. Naříká na slabost Maximilianovu a netečnost knížat a pánů, i věští pohromu křesťanům. (Luc. 73.)

Joanni de Lupis et Hermansgrune s. p. d. Literis tuis varie sum affectus. Molestum enim fuit te interitu cuiusdam gentilis tui periculoque coniugis gra-

vius fortasse, quam aequum erat, turbatum esse; iucundum autem, quae de rebus Italiae scribis, cognoscere. Caeterum prius illud frequens usitatum est et innatum nobis atque ideo huiusmodi, ut ferri debeat, alterum vero eo tendit, ut de christiana libertate actum putem. Si enim Italia principum suorum tyrannidem perosa ad Turcos deficiet, Germania veluti cavea quadam undique inclusa quamdiu tandem se suaque tuebitur? Neque reliquis nostrae religionis provinciis minor calamitas imminebit. Vereor autem, ne parum praesidii Italis in Romano imperio sub hoc nostro Augusto sit. Quae enim eius auctoritas est? Aut quid is adversus Turcos faciet, qui suos in officio retinere minime potest? Quomodo item tanti belli sumptibus sufficiet, cui interdum ad quotidianum victum necessaria desunt? De prudentia consilioque eius et rerum usu nihil dico, quando tot domi militiaeque ab eo hactenus gesta satis ostendant, quid nobis de hac magni nominis umbra sperandum sit. Quamobrem vel vota Italis nobisque facienda sunt vel alibi quaerendum auxilium, si salvi esse volumus. Ego certe, si ita necesse esset, mallem fastum gallicum quam Turcorum immanitatem tolerare. Et quoniam is ita vult, qui in terris maximae auctoritatis est, ecclesiae filio quam Ottomanni pronepoti parere tutius iudicarem. Miraris me forte in re seria ludere, sed quid agam, qui nullum omnino horum malorum remedium expecto? Iam enim contagio a vobis ad nos pervenit, neque provinciae nostrae minori morbo quam Germania laborant; quodque pudendum est, quos principes pulcherrimae expeditionis esse opportuit, magistri auctoresque nobis ignaviae, et quasi super mensam Turcos debellaturi inter vina de rebus hostium consultant. Foedaverunt olim omnia caedibus et rapinis Gothi, sed impraesentia, nisi fallor, multo deteriora Christianos manent. Inprimis igitur nunc nobis philosophandum est dandaque opera, ut animum ita instituamus, ne aut Turcorum impetum reformidet aut alia fortunae vi de arce rationis deiici possit. Is enim vel maximus literarum fructus est. Reliqua in adventum tuum differo. Vale. Maii XXVIII.

Adressat (pravým jménem Lippold von Hermannsgrün poch. z Voigtlandu podle Müllera Annal. Sax. 56, ale Hermansgrün patřil k Čechám) byl ve službách arcibiskupa Magdeburského, zejmena poslem jeho na sněmě říšském ve Vormsu r. 1495 (Hagen, Deutschlands Verhältnisse im Reformationszeitalter I, 160). S Bohuslavem naším seznámil se, ne-li dříve, zajisté r. 1497, kdy diplomatické poselství konal v Praze, odkud dne 27. března psal Reuchlinovi (Geiger, Reuchlins Briefwechsel str. 52). Do Prahy Wolf snad opět se chystal ke sněmu, o němž jest zmínka v listu následujícím. Již Mitis klade list náš správně na r. 1501 (zabrav jej do II. knihy), kdy také císař Maxmilian chystal se na vojnu tureckou. O tomto »stínu velkého jména« smýšlel Bohuslav velmi špatně, jak z mnohých míst listů i básní jeho vysvítá, ačkoli větším dílem přec ještě příznivěji než o nadutosti francouzské.

81.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

(1501) — 24. června. Oznamuje, že na sněmu minulém mluvil s Balbem a kancléřem, ale nedověděl se ničeho určitého; i myslí, že bude opět vše snažení marné. (Luc. 77*a*, Vinařický 76.)

Joanni Sslechtae s. p. d. Interfui conventui, qui proxime Pragae celebratus est, et cum domino tuo de quibusdam rebus domesticis collocutus sum.

fieri necesse est, malo terminos modestiae quam cupiditatis egredi; in quam sententiam tot mihi iam meditata sunt, ut ab ea dimoveri et ab instituto meo recedere vix liceat. Vale. Datae Junii XXIV.

List tento, jakož předešlý a následující, mají stejné datum, i napsány byly po návratu Bohuslavově z Prahy. Coelestini Ojvínští poznali zajisté Bohuslava skrze přítele jeho, tenkrát již a snad ještě spolubratra svého, Kristiana Pedíka (srovn. pozn. k listu 21).

83.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

(1501) — 24. června. Ačkoli prý již o hornictví se nestará, těší se na jeho návštěvu; ale hledě k nebezpečím cesty bojí se, i nabízí mu průvodce, vydá-li se na cestu k němu přec. Posílá mu žádané nože a žádá za knihy a za zprávy o událostech italských. (Luc. 78.)

Bernhardo suo Adelmanno s. p. d. Nihil aliud habeo, Bernharde, quod ad literas tuas respondeam, nisi admittere me omnia, quae scribis. Neque enim unquam adeo res metallicas amavi, ut te offendere velim, neque etiam, quod tuam (ut ita dixerim) pertinaciam fregi, tam causae tribuo quam humanitati benevolentiaeque tuae erga me, qui importune quoque petenti nihil negandum censes. Itaque sinamus deinceps metalla valere, et quae natura recondidit Stygiisque, ut inquit ille, umbris admovit, nihil ad nos pertinere putemus. Neque tamen propterea, quod metallica negotia et valere iussi et tibi remisi, adventum tuum minori desiderio expecto. Cupio nam vehementer, ut et tu me meaque, quam primum commodum erit, visas, et ego amicissimi hominis conspectu atque colloquio fruar. Agerem haec pluribus verbis, sed viarum discrimina et latrocinia passim pullulantia me nescio quomodo non tam pudentem quam timidum in petendo reddunt, atque ideo hoc totum tuo arbitrio permitto. Malo enim te absentem desiderare, quam praesentis calamitatibus, si ita fortuna ferret, illachrymari. Postquam tamen constitues, quod agere velis, recte facies, si id ad me scripseris, ut tibi aliquem itineris ducem mittam. Mitto tibi cultros, quos optasti (cochlearia enim hoc tempore habere non potui), mittam autem et Paulini Antoniique*) epistolas, ubi exscribentur. Tibi Alchoranus et Otto Frisingensis caeteraque, de quibus toties ad te scripsi, curae sint, nam quae ad me hactenus misisti, reddita mihi sunt. Audio Italiam magnis motibus agitari, si quid de ea compertum habes, quaeso fac me certiorem. Nos enim pene in angulo orbis constituti nihil peregrinarum rerum, quae tamen interdum memoratu dignae sunt, scimus. Vale, acerrimae deliciae meae. Datae Junii XXIV.

Bohuslav patrně byl žádal něčeho na Adelmannovi, co hornictví se dotýkalo; která žádost tohoto netěšila. Známo jest, že tenkrát v Rudohoří počínalo se zdvíhati hornictví, a zajisté také ke všemu novému chápavý Bohuslav pokusů těchto si všímal, a snad dokonce zamýšlel sám na panství svém kutati. Adelmann za přispění požádaný nerad svoloval, i mínil Bohuslava navštíviti, snad aby se o výhodách nového podniku přesvědčil. Bohuslav vida jeho neochotu, ihned úmyslů svých se vzdával, ale nicméně na návštěvu

*) Snad Augustinique.

přítelovu se těšil. Udála-li se návštěva ta potom, nevíme. Zmíněný v listu přepis epistolarum Paulini ad Augustinum se vročením 1502 chová se posud v knížecí Lobkovické knihovně Roudnické. Za Koran žádal byl Bohuslav již před 3 lety (srovn. list 65). Otto Frisingensis vydán tiskem teprv r. 1515 od Cuspiniana v Štrasburku (Wattenbach, Geschichtsquellen II, 190), proto zde míněn rukopis nějaký. Bouři italskou způsobil tenkrát král francouzský Ludvík zdvihnuv válku proti králi Neapolskému. Hledíce ke všem těmto narážkám, shledáváme vročení Mitisovo správným, ačkoli se divíme, že v listě o věci Vratislavské není zmínky.

84.

Bohuslav Janovi z Šelnberka.

(1501) — 1. července. Zprávu dává o jednání svém s bratrem maršálka saského Hugonem ze Šlainic v záležitosti kancléřově, i žádá o nové instrukce. (Luc. 79.)

Domino Joanni de Sseleberg cancellario regni Boëmiae s. p. d. Henricus de Sslaynicz, Georgii Saxoniae principis, ut nunc vocant, marssalcus, fratrem suum Hugonem ad me misit. Is multa mecum de negotio, quod tibi cum eius principe est, egit. Scis enim id genus hominum multis verbis magnificisque uti solere; mandavi tamen sententias eorum, quae locutus est, memoriae, quas omnes in articulos, ut dicimus, redactas et lingua vernacula scriptas impraesentia ad te mitto. (Addidi et quae ipse responderim.) Ex quibus omnibus si quid excerpere poteris, quod causae tuae conveniat, erit mihi vehementer gratum. Precor autem, ut haec in dextram partem accipias rescribasque, si quid aut Hugoni respondere aut aliud me agere deinceps velis. Invenies enim me tuorum erga me meritorum minime immemorem. Vale. Datae Julii prima.

Vévoda saský Jiří nastoupil vládu po otci r. 1500. Maršálek jeho Jindřich ze Šlainic, příjmením Slepý, byl velký boháč, i držel tenkrát také Šluknov a Rumburg v Čechách. Vročení Mitisovo podobá se pravdě, neboť v týž čas roku následujícího byl již Bohuslav v Budíně, a roku 1503 nebyl více Šelnberk kancléřem.

85.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

(1501) — 13. července. Odporučuje novou žádost měšťanů Kadaňských ke králi; i žádá za brzkou odpověď k nedávnému listu svému a za zprávu o tom, na čem proti Turkům v Uhrách se snesli. (Luc. 79 *b*).

Joanni Sslechtae s. p. d. Cives Cadanenses rursus opera tua indigent, atque ideo iterum tibi a me commendari volunt. Nisi enim tu illis affueris, parvum fructum ex regio privilegio consequentur. Invitus tibi tantum oneris impono. Caeterum patere me precor id agere, quod honeste civibus Cadanensibus negare non possum, facitoque, ut intelligant non deesse eis studium meum apud te. Gratum id mihi fratrique meo erit, obligatosque tibi, si saltem fieri potest, obligatiores reddes. Vale, suavissime mi Sslechta, et literis nuperrime ad te datis quaeso quamprimum responde. Cupio etiam cognoscere, quidnam adversum Turcos decretum sit. Julii XIII.

Na Kadaň, jak známo, měli páni z Lobkovic zápis královský. Podle výpisů z register královských (Archiv Český VI. 587) obdrželi Kadanští měšťané v lednu 1501 na přímluvu bratří Jana a Bohuslava z Lobkovic právo na míli okolo města proti sedlákům, kteří tu vinice dělali a vína šenkovali. To jest ta výsada v listě dotčená, která však, jak Bohuslav píše, měšťanům nehověla. K válce turecké král Vladislav již drahný čas se strojil. Proto vročení Mitisovo jest správné.

86.

Bohuslav Jeronymu Balbovi.

(1501) — 8. srpna. Děkuje za přátelskou ochotu, s kterou mu svou pomoc při dvoře královském nabídnul, ale chce vyčkati ještě napřed rady přítelovy (Šlechtovy?). Slibuje mu pomoc vzájemnou po svém povýšení; i musí-li Balbus bez odkladu vydati se do Uher, žádá jej písemně aspoň za další podporu. (Luc. 80.)

Hieronymo suo Balbo s. p. d. Quae ad me scripsisti, Balbe optime, et culta concinnaque sunt et benevolentiae erga me plena, atque ideo et probantur a me et in animum prorsus admittuntur. Nunquam quidem ex eo tempore, quo te cognovi, quicquam aliud aut speravi de te aut suspicatus sum. Caeterum sicut vulgati quoque cibi interdum, si apponuntur, delectant: ita studium hoc tuum in me, quanquam non novum, nova tamen me voluptate afficit. Ago habeoque tibi immortales gratias, conabor et referre, si licebit, neque etiam dubitabo opera tua prae omnibus aliis quam fidentissime uti, non quod plus illic, quo proficisci decrevisti, possis (ingenue enim tecum agendum est), sed quia diligentius fideliusque (pace illorum dixerim), quae mea sunt, curaturus es, tametsi doctissimi viri de homine non omnino barbaro iudicium apud prudentissimum principem auctoritate carere non potest. At audiendus es antea amicus noster et deinde consilia capienda, qui rebus nostris non parvum momentum allaturus est (nostris ideo dico, quoniam me in altum provecto tu in imo non haerebis). Faciam autem te de his omnibus, quam primum poter certiorem. Quodsi accelerandum tibi Pannoniam est, neque ut cum amico con veniam, expectare potes, facito, ut is sis, qui coepisti, et rem meam, magi tamen rempublicam et religionem Christianam, quantum in te est, cures. Cu si bene consules, mihi quoque gratificaberis. Vale. Augusti VIII.

Jak z listu našeho vysvítá, povolán byl tenkrát Balbus ke dvoru do Budína, i odcház z Prahy provázen vděčností Bohuslavovou. S tímto faktem těžko srovnati zprávu Boh slavovu jinou (básnicky vyslovenou), že hanebně kazil mravy mládeže. Po Bohuslavo opálal pomluvu tu nepřítomný toho času Šlechta potom r. 1511 v listu k Sigmundo z Jelení (srovn. list 196). Balbus, jak víme odjinud, stal se později proboštem Prešpurským, konečně biskupem Krckým, byl po dvě leta vychovatelem královských dětí Anny a Ludvíka, Vladislavovým sekretářem a důvěrníkem i častým poslem diplomatickým: zdaž možná jest srovnati se vším tím nařčení svrchu dotčené? Po roztržce s Viktorinem, po neslušném napadení mrtvého příznivce Cimburka jest toto dvojaké chování se k Balbovi v povaze Bohuslavově nový temný bod, který žádá vysvětlení, i nabude zajisté pouze z přemrštěnosti jeho náboženské. Smýšlelť Balbus snášelivěji u věcech náboženských, jak dokázal zejmena básní, v níž Bohuslavovu nelásku k vlasti pokáral; proto a pro útoky, jimiž ho pronásledovali nepřátelé jeho někdejší v Paříži, stal se terčem pomluv, jimž horlivý Bohuslav rád věříval. Že pak smýšleje takto o Balbovi, přec zasypával jej pochvalami a užívati

hodlal jeho pomoci, zůstává stinnou stránkou v Bohuslavově povaze. Roztržka úplná mezi oběma udála se, jak se zdá, teprv za rok potom v Budíně, ačkoli jest tento list poslední až posud známé jejich korrespondence. Méně přísněji soudí o poměru Bohuslavově k Balbovi Cornova na str. 416 a n.

87.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

(1501) — 23. srpna. Ubezpečuje, že mu psal, a děkuje za mnoholetou jeho úslužnost v zakupování knih. Žádá za knihy nové. Zprávu dává o velké povodni v Čechách a o válce turecké v Uhrách. (Luc. 82.)

Bernhardo suo Adelmanno s. p. d. Non tacui, Bernharde, quadrimestre tempus, ut arbitraris, sed scripsi interim ad te. Quodsi tibi literae meae tardius, quam vis, redduntur, iniquum est aliorum culpam mihi asscribi. Neque etiamsi tacuissem, propterea remissiori erga te animo essem, nempe a quo tot annis non solum unice cultus et amatus, sed etiam omni officiorum genere cumulatus sum. Id tibi persuasum esse puto: si fallor, facito precor, ut nunc tandem persuadeam. Libros, quos mihi hactenus emisti, gratos habeo, habiturusque sum et illos, quos deinceps emeris. Itaque non est tibi verendum, ne metas excedas. Scis enim, in quam te partem declinare velim, id autem toties testatus sum, ut rursum repetere non solum superfluum sed etiam stultum sit. Neque ego impraesentia eos tantum libros, de quibus in epistola tua mentionem facis, abs te expecto, sed cum illos, quos tibi antea signavi, tum hos, quos in hac schedula annotatos invenies. Apud nos flumina mirum in modum aucta sunt, neque solum (ut ait poëta) cum stabulis armenta, verum etiam cum hominibus villas oppidaque tulerunt. Quid id portendat, Deus novit. Tyberis certe vix unquam inundavit, quin magnus rerum motus sequutus sit. Pannonia adversum Turcos bellum apparat magis quam gerit. Quum enim Turcus omnes Europaeas copias trans Hellespontum in regulum Ciliciae, qui Persarum opibus fretus arma in se movit, duxisset, Pannonii tanto motu liberati omnia negligentius agunt. Vale. Augusti XXIII.

Dotčená v listu povodeň v Čechách udála se (podle Starých letopisů vyd. od Palackého str. 256) r. 1501 po sv. Vavřinci. Také Hájek vypravuje o velké povodni v srpnu 1501. Tudíž vročení Mitisovo správno.

88.

Bohuslav králi Vladislavovi.

(1501) — 16. září. Těší se a děkuje, že král chce jej míti dvořanem; ale roční plat 1000 zlatých (= dukátů) zdá se mu malým, i žádá 1200; však nemohlo-li by se státi tak, chce býti navrženou sobě od kancléře částkou spokojen. (Luc. 85, Vinařický 51.)

Regiae Maiestati s. p. d. Egit mecum dominus cancellarius, ut in numero aulicorum Maiestatis Tuae sim, obtulitque stipendii nomine mille aureos. Ago gratias vehementerque laetor id mihi a Maiestate Tua sponte offerri, ad quod

caeteri per ambitionem tendunt. Stipes sola minor est, quam ut mihi sufficere possit: hanc precor augeri. Ut enim meum est nihil eorum, quae Maiestas Tua imperet, recusare: ita Maiestatis Tuae consulere mihi curareque, ut cum honore in aula Tua versari possim. Neque ego nunc aliquid magnum inconsuetumque cupio, sed ad memoratam summam ducentos aureos adiici peto. Id si impetravero, satisfactum mihi hoc tempore erit, et rebus meis a Maiestate Tua optime provisum arbitrabor. Sin autem, quae opto, maiora sunt, quam admitti debeant, faciam quaecunque dominus meus Rex iubebit, cui me totum commendo atque dedo. Vale. Septembris XVI.

89.

Bohuslav Janovi z Šelnberka.

(1501) — 16. září. Děkuje za zásluhy jeho o své povýšení, ale žádá, bude-li možná za služné vyšší hledě k svým potřebám a výlohám. (Luc. 85 *b*.)

Joanni Sselnbergio cancellario r. Boh. s. p d. Quae mecum Pragae nomine regio locutus es, ea intellexi; sed quoniam nova insperataque mihi erant, non potui tum*) commode respondere. Nunc autem accipe, quid sentiam. Probatur mihi magnopere, quod ad id provocor, quod caeteri ambiunt, probatur item benevolentia tua et studium, quo in me ornando extollendoque usus es uterisque: stipes tamen ipsa vulgaris est minorque, quam sumptibus meis sufficere possit. Nollem quidem vendicare mihi id, quod non merui, aut quippiam praeter aequum optare. Caeterum ut meum est parere, ita regium dare operam, ut cum dignitate in curia vitam ducere possim. Quamobrem precor, ut his incommodis opem feras curesque, ut ad priorem summam mihi ducenti aurei decernantur. Erit quidem et id parum, si ad ea, quae expensurus sum, conferetur, sufficiet tamen mihi impraesentia; interimque alar spe, quae si me fallet, iucundum tamen erit honesta conditione in numero aulicorum fuisse. Vale. Septembris XVI.

90.

Bohuslav Konradu Celtesovi.

(1501) — 26. září. Děkuje za přátelský list, jakož za přízeň sobě ode dávna osvědčovanou. Chválí humanistické snahy Konradovy a těší se na slíbenou sobě návštěvu. Odporučeného Pirkheimera mezi přátely své rád přijímá, a pozdravuje humanisty Normberské. (Luc. 83 *b*.)

Suo Conrado Celti s. p. d. Redditae sunt mihi tandem literae abs te, Conrade, non solum elegantes sed etiam amicae. Tacuisti enim longo tempore putabamque te ranam Seriphiam, sed picam impraesentia agnosco. Gratum id

*) Čti tunc.

quidem mihi est, multo tamen gratius studium tuum atque opera, quam mihi polliceris, et benevolentia tanti viri erga me non possum non delectari. Amasti me, Conrade, antequam nosceres, demum Viennae omni humanitate complexus es, neque ex eo tempore honestissime de me loqui destitisti. Haec ego nisi maximi facerem, delirare profecto viderer: non desinam tamen eniti atque cogitare, ut tibi non solum in amore respondeam, verumetiam tam privato quam publico omnium literatorum nomine (si fieri poterit) gratiam referam, nempe qui primus nostratium mansuetiora haec studia Germaniae intulisti, triplicique laurea insignis, hoc est Hebraea Graeca Latinaque lingua, de omni barbaria triumphasti. Adde tot praeclara ingenii tui monumenta, tot denique peregrinationes, qui, dum rem literariam iuvare cupis, omnem pene Septentrionem peragrasti, et innumera volumina, quae iam a tineis corrodebantur, ex pulverulentis illis bibliothecis eruta in lucem protulisti. Sed haec forsitan superflua sunt et tibi pro tua modestia parum accepta. Scribis te propediem cum quodam mathematico ad me venturum; gaudeo gaudeboque magis, ubi ea, quae spondes, praestiteris, et me tanto hospite fortunatum iudicabo. Quodsi spe, in quam abs te coniectus sum, me frustraveris, dicam tibi proverbium illud ab Aristotele usurpatum, quod vulgo ordinis nostri hominibus obiici solet: multa mentiuntur poëtae. Quod ad Bilibaldum Pirkhaymer attinet, scito me eum esse, qui omnibus bonis ex animo afficior, et quisquis aliquam indolem virtutis prae se fert, hunc ego non solum admiror, sed etiam observo. Itaque quanquam mihi Bilibaldus suapte integritate satis commendatus est, commendatiorem tamen literae tuae faciunt, poteritque is deinceps omnia a me expectare et suo iure exigere. Vale, optime Conrade, valeat item tecum omnis literarius coetus, qui Norbergae degit. VI Cal. Octob.

Psaní k Bohuslavovi dáno z Normberka, kamž Celtes na cestách svých r. 1501 zavítal, a kde u Pirkheimera, slovutného humanisty a příznivce nového ruchu, přebýval. Přítel, s nímž cestoval, byl mathematik Andreas Stiborius (= Stöberl). Srovn. Klüpfel. De vita et scriptis C. Celtis, Friburgii 1827.

91.

Bohuslav Janovi z Šelnberka.

(1501) — 30. září. Píše, že přijede do Prahy, mají-li s ním kancléř a hofmistr Albrecht z Kolovrat z nařízení králova o něčem jiném jednati, než s ním byl jednal prvý. (Luc. 84*b*.)

Domino Joanni Sselnbergio, cancell. Boh. s. p. d. Scribit mihi Regia Maiestas commisisse se tibi et domino Alberto, magistro curiae, nonnulla mecum loqui. Ea qualia sunt, nescio. Quoniam tamen tu nihil ad me scripsisti, suspicor eadem esse, de quibus Pragae mecum egisti. Ad quae quia iam respondi, non putavi necessarium esse hoc tempore me Pragam proficisci. Caeterum si quippiam aliud mecum locuturi estis, facito me certiorem, et mox, ubi literas tuas accepero, ad vos Pragam advolabo. Vale Septembris ultima.

92.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

(1501) — 4. října. Zprávu dává, že povolán byv konečně od kancléře do Prahy uslyšel podmínky svého přijetí ke dvoru královskému. Prosí, aby se o to přičinil, aby výsluha jeho byla zvýšena. (Luc. 88, Vinařický 55.)

Joanni Sslechtae s. p. d. Accitus sum tandem a domino tuo Pragam et mandata regia cupide audivi. Placuerunt mihi omnia, stipes tantum exigua visa est minimeque sumptibus meis futuris sufficiens, longeque minor, quam literae tuae innuebant, quippe quae omnibus fere, ut audio, aulicis dari solet. Hanc mihi augeri petivi, quod ubi non obtinui (quoniam fortasse id in mandatis non habebat), dixi me consultaturum. Neque multos post dies literas ad hominem dedi, quarum exemplum tibi mitto. Tuum autem erit curare, ut alterum e duobus fiat, hoc est ut aut stipes sola aut cum stipe numerus equorum mihi augeatur et pro decem duodecim fiant milleque aureis ducenti addantur. Neque tamen, si neutrum horum impetravero, ideo regiae voluntati adversabor, sed permittam vela ventis et ex tranquillo portu me in vastum pelagus coniiciam, tibique, qui horum omnium caput origoque es, deinceps tam prospera quam adversa mea accepta referam. Vale. IV. Octobris.

93.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

(1502) — 20. ledna. Omlouvá svou pozdní odpověď a diví se, proč mu tak dlouho žádných knih neposlal. Želí bídného stavu říše německé a smrti někdejšího přítele z Bononie Jana Seinsheimského. Žádaného koně slibuje, že mu brzy pošle. Na konci zmínka o brzkém příjezdu králově a o budoucí cestě Bohuslavově do Uher. (Luc. 88.)

Bernhardo suo Adelmanno s. p. d. Tarde tibi rescribo, tarde enim mihi literae tuae redditae sunt. Quanquam hoc tempore non est necesse me ad omnia respondere: quid enim attinet ea, quae saepe iam diluta sunt, rursus diluere? Sim sane, quando ita vis, in rescribendo piger, sim interdum dicacior fortassis, quam par est: meus tamen erga te animus semper is est eritque, qui debet. Neque item rei literariae impraesentia ullam mentionem facio. Omnia enim ea non solum ad te scripta, sed etiam saepius repetita atque identidem tibi inculcata sunt: miror tamen tanto tempore nihil me abs te librorum accepisse. Quod autem scribis Germaniam sine lege vivere principatusque vestros, quod Augustinus iniustis regnis accidere ait, latrocinia vera esse, graviter fero. Insignis enim haec natio et Christianarum omnium validissima nisi intestinis seditionibus et id genus morbis laboraret, vel sola barbararum gentium impetum sustinere posset: unde fit, ut eius malis non ingemiscere non possim. Quodsi Carolus, qui primus titulos Romani imperii in Germaniam transtulit, si tot Henrici atque Othones ab Acheronte excitarentur, quibus tandem verbis cum Augustum nostrum et illam magni nominis umbram tum caeteros principes incesserent quorum ambitione atque ignavia omnis prisca Germanorum

indoles extincta est? Ais te vereri, ne subditi iniuriis exasperati in superiores consurgant, neque, ut mihi videtur, immerito. Omnium enim tyrannidum pene is exitus est. Tanto autem magis id in Germania timendum est, quanto vulgus vestrum et ferocius et servitutis impatientius esse putatur. Joannem nostrum Sanshamensem decessisse iniquo animo patior. Erat enim mihi Bononiae summa benevolentia atque familiaritate coniunctus. Ignoscat Deus immortalis peccatis suis et nobis omnibus cum eo portionem in terra viventium conferat. Equus tuus caeteraque, de quibus ad me scribis, curae mihi erunt, et quam primum per viarum difficultatem fieri poterit, ad te mittentur. Nos hic adventum regium quotidie expectamus, is si differetur, Pannoniam mihi proficisci necesse est. Vale. Januarii XX.

Johannes Sanshamensis, jehož nedávná smrt v listě se připomíná, byl Jan ze Seinsheimu, kanovník Eichstädtský. V Bononské matrice národa německého (Acta nat. germ.) zapsán jest ovšem až r. 1484, kdy Bohuslav náš v Bononii již nebyl, ale zápisem tímto příležitostným není nikterak prokázáno, že by tam nemohl byl býti již mnohem dříve. Tento Jan, v matrice zapsaný jako »nobilis vir«, podle domnění našeho jiný jest od slovutného tenkrát humanisty podobného jména, Jana Wackera (Vigilia) ze Sunsheimu, professora v Heidelberku. Zmínka na konci listu o očekávaném příjezdu králově a budoucí cestě našeho Bohuslava do Uher jest podkladem jeho vročení.

94.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

(1502) — 12. března Vyslovuje obavu, poněvadž tak dlouho žádný list jeho nedochází, že adressat stůně. Žádaného koně mu posílá, jakož i listy Paulinovy. Oznamuje, že na sněmu uzavřena výprava proti Turkům, a vyčítá spojence, mezi nimiž není prý říše německá, ač v prospěchu vlastním měla by býti. Dává zprávu, že král po velkonocích odjede do Uher, a že sám buď hned s ním aneb brzy po něm pojede ke dvoru. (Luc. 89.)

Bernhardo Adelmanno s. p. d. Etsi omnia sperare libet, optime Bernharde, non possum tamen impraesentia non vehementer angi. Novum enim hoc tuum pertinaxque silentium ut minime tibi consuetum, ita mihi admodum molestum est. Expectabam abs te magno desiderio Alchoranum, Ottonem Frisingensem et pleraque eius generis, sed ea spe hactenus frustratus sum: et quoniam studium diligentiamque tuam in his, quae ad me pertinent, iampridem expertus sum, hoc tempore (ut ingenium humanum ad deteriora suspicanda proclive est) valetudini tuae mirum in modum timeo, neque tamen, quo hoc metu quamprimum liberer, longas a te frequentesve epistolas exigo, sed satis mihi erit, si rem uno verbo absolveris, hoc est si significaveris te valere. De re literaria eadem mihi quae prius sententia est, si saltem tibi quoque tantum est ad eam curandam otii, quantum antea fuit. Equum, de quo mihi scripsisti, tibi tandem mitto donoque et precor, ut boni consulas, mitto et epistolas Paulini Antoniique, quo in eo quoque fidem meam liberem. Apud nos bellum adversus Turcos omnium ordinum suffragiis decretum est, quod utinam tanto animorum ardore gereretur, ut coeptum est. Socii belli sunt pontifex maximus, Galliae Hispaniaeque reges Venetique, neque solum annuum auri pondus

pollicentur, sed etiam ingentibus classibus se littora Asiatica vexaturos aiunt, putaturque hostis noster, quanquam potentissimus est, tantos terra marique Christianorum apparatus vix toleraturus. Ille quidem (ut fama est) et classes struit et milites conducit et incredibilem machinarum tormentorumque vim congregat: sed tamen si Deus nobiscum, quis contra nos? Vellem autem, ut tua quoque Germania intestinis seditionibus positis et lethargo hoc, quo premitur, excusso ad vicinum incendium extinguendum confluat. Subacta enim, quod Deus immortalis avertat, Pannonia vereor, ne de Germania quoque actum sit, maxime in tantis principum populorumque contentionibus et Augusto hoc nostro parente potius quam imperante. Rex noster post solennia Dominicae resurrectionis Pannoniam rediturus est. Comitabor forsitan et ipse hominem, aut si quid impedierit, propediem Deo adiuvante sequar, tamdiuque in numero aulicorum ero, quamdiu honeste receptui canere non potero. Nec interim desistam dare operam, ut mihi in religioso literarioque otio consenescere liceat. Vale, dulcissime Bernharde, et hunc nuntium aliquo onustum libello ad me remitte. Martii XII.

Co do knih v listu jmenovaných srovn. poznámku k listu 83 a co do posílaného koně list předešlý. Sněm český, na němž usnesena výprava proti Turkům, zahájen dne 21. února 1502 (Palacký V, 2, 34). Hod velikonoční připadl toho roku na 27. března, král pak vracel se do Uher dne 31. t. m. (Palacký V, 2, 41.)

95.

Bohuslav Bartoloměji Kadaňskému.

(1502) — 14. března. Ačkoli prý nyní v postě a chystaje se do Uher nemá kdy šíře psáti, těší se příchylnosti adressatově k sobě, a napomíná jej k pilným studiím. Chválu sobě vzdanou skromně odmítá, ana vyplynula z přílišné oddanosti Pollicha z Mellerstattu. Děkuje za obdržené dary a slibuje vděčnost. (Luc. 90.)

Bartholomaeo Nigro Cadanensi s. p. d. Tot continent literae tuae, Bartholomaee, ut his impraesentia vix commode respondere possim, tum quia tempus hoc aptius religioni quam commercio literarum est, tum etiam quia sarcinulas, utpote in numero aulicorum regiorum quamprimum futurus, assidue colligo neque levioribus his vacare possum. Ne tamen me superbum aut, si id contumeliosum est, in scribendo parum diligentem existimes, attingam paucis, quae, si mihi otium esset, multis prosequutus fuissem. Quod enim me tantopere amas atque observas, mirum in modum gaudeo, et hoc summae spei adolescentis in me animo plus, quam dici potest, delector. Neque velim ipse tibi aliud de me pollicearis, non solum ideo quod a natura constitutum est, ut amantes amemus et his, quos nobis amicos cognoscimus, plurimum afficiamur, sed etiam quia, quae optimis illis viris avunculis tuis, a quibus semper unice cultus fui, praestiturus eram, tibi debere videor. Accedit his ardens tuum erga bonas artes studium, cui generi hominum tantum ego tribuo, ut nihil aliud sit, quo tibi magis conciliari possim. Itaque recte deinceps facies, si cura operaque mea quam fidentissime usus fueris. Tanto autem (ut ingenue tecum

agam) omnia tibi apud me impetrabiliora erunt, quanto magis literas disciplinasque foveris atque dilexeris. Fortassis nam eveniet, ut Cadana non minus tuo quam avunculorum tuorum ingenio et doctrina clara celebrisque reddatur. Multa addis in epistola tua et me laudibus nescio quibus in coelum effers, atque ut quidam Thersiten caeterasque materias, quas infames vocant, sibi ad exercendum ingenium deligunt: ita tu me potissimum tibi desumpsisti, in quo laudando et extollendo vires tuas ostendas. Sed ea omnia ego neque agnosco, quod omnino arrogantis, neque refello, quod ridiculi esset, talia etiam sunt, ut sponte sua nemine impellente ruant. Neque est cur auctoritati Martini mei Mellerstat hoc tempore cedas. Amat enim ille me summopere neque id meritis meis sed sua humanitate facit, atque ideo plura mihi tribuit, quam ferre possum, quumque ipse magnus sit neque solum vitae integritate sed etiam omni literarum genere praestet et antecellat, me pusillum suis metitur virtutibus. Caeterum ego imbecillitatis meae conscius nihil mihi huiusmodi arrogo maloque a doctissimo quoque amari quam laudari, nempe quum saepenumero accidat, ut dum non possumus expectationi de nobis ab amicis concitatae satisfacere, ludibrio omnibus simus. Munera tua mihi admodum grata iucundaque sunt, utpote quae auctor (ut inquit ille) preciosa facit; agoque tibi gratias nec dubitabo referre, si quid aliquando in me erit, quod honori gloriaeque meo Bartholomaeo esse possit. Vale. Martii XIV.

Adressat listu tohoto, Bartoloměj Černý nebo Schwarz z Kadaně, patrně tenkrát studoval v Lipsku pod Martinem Pollichem z Mellerstattu, známým přítelem našeho Bohuslava, i hleděl listem, k němuž zde odpovídáno, získati si přízně učeného a vzácného pána. Dotčených v listu Bohuslavově strýců jeho, jejichž učenost se připomíná, neznáme, ale domníváme se, že jeden z nich jest M. Matouš z Kadaně, »incorporatus facultati theologicae sine praeiudicio aliorum« v Lipsku l. list. 1483 (Brieger, Die theolog. Promotionen in Leipzig 1428—1539, Leipzig 1890), druhý snad onen převor dominikánů Řezenských, Johannes Nigri, který při dopisování Schottovi za prostředníka Bohuslavovi někdy se propůjčoval (srovn. list 7).

96.

Bohuslav Martinovi Pollichovi z Mellerstatu.

(Úvyvek z listu z r. 1502?)

Schvaluje, že konečně života při dvoře nabaživ se k professuře na universitě Lipské se vrátil, kde mu jest obcovati s muži znamenitými. Jen humanistická studia, jsouce pokládána za nepřátelská theologickým, prý málo tam prospívají. Ale Wimpinova báseň prý jest pěkná krom těch barbarských jmen vlastních. (C. Wimpinae Responsio et apologia contra Laconismum cuiusdam medici, s. l. et a., sign. F 5.)

Quod tandem pertesus curiam ad vitam privatam rediisti, probo — —
—. — — — — — — — — — — — — — — — —
Accedit his alia commoditas, quod in achademia Lipsensi inter homines tui ordinis degis, et quocunque vertis oculos, presto tibi sunt Platones, Aristoteles, Augustini, Hieronymi, Thome, Scoti, Hippocrates et Galieni, ut litargum (si quo infectus es) facile eorum colloquio depellere possis: mansuetiora quidem studia, que religioni christiane inimica putarentur, parum sat hactenus viguerunt.

Nescio tamen, quid Conrado Wimpine cultius, limatius elegantiusque sit, et nisi barbara gentium locorumque nomina nonnullam carmini suo duritiem afferrent, nulli recentiorum in hoc scribendi genere cederet.

Úryvek tento listu, jehož přesného data neznáme, ačkoli zajisté napsán byl r. 1501 nebo 1502, položili jsme před list následující, určitě vročitelný, poněvadž se táhne k též události, která tenkrát a ještě dlouho potom mysli učenců Lipských zaujímala. Jest to spor mezi dvěma professory university tamní, Pollichem a Wimpinou, z nichž prvý studia humanistická chtěl míti podkladem theologických, druhý tomu odporoval a poukazoval k ceně vědy theologické absolutní. Vyměněno s obou stran několik polemických spisků, a na pohanění soupeře obránce humanismu Pollich úsudku našeho Bohuslava o špatných verších Wimpinových prý se dovolával. Úsudek ten uvésti na svou míru hleděl Wimpina podáním úryvku listu Bohuslavova k Pollichovi, který zde ze spisku Wimpinova uveřejňujeme. Úsudek ten týká se básně Wimpinovy »De bellis Alberti Saxonici«, jež má přes 3000 veršů. O sebevědomí Wimpinově nejlépe svědčí, co sám o sobě napsal ve spisu (tenkrát ovšem anonymně, r. 1839 od Merzdorfa s jeho jménem vydaném) »Scriptorum insignium, qui in academiis Lipsiensi, Wittebergensi, Francofordiana floruerunt, centuria«. Byl prý »bonarum artium et theologiae professor, poeta et orator non extremus, cathedralium ecclesiarum Brandeburgensis et Havelbergensis canonicus« — vyučoval přes 20 let v Lipsku »saepeque et multum cum diversis congressus aemulis argutias eorum calumniasque et scriptis et dictis et sub archiepiscopi Magdeburgensis et primatis Germaniae censura pro tribunali egregie repressit«. (O sporu tom podal stručnou zprávu na základě Löscherových Acta reformationis Cornova na str. 222).

97.

Bohuslav Konradu Wimpinovi.

(1502) — 11. května. Domlouvá důtklivě, aby pohoršlivého sporu s kollegou Pollichem záhy nechal; a nevěří, že by byl mohl tento nepříznivého úsudku jeho se dovolávati, když citát listu Bohuslavova svědčí jinak. Více psáti nemá kdy, stroje se pozítří na cestu do ...lo Uher. (Luc. 91*b*.)

Conrado Wimpinae s. p. d. Quae ad me scripsisti, optime Wimpina, magna cum voluptate legi, neque solum benevolentia tua in me sed etiam literarum tuarum elegantia atque gravitate maiorem in modum delectatus sum. Illud tamen molestum fuit, quod cum Martino meo Mellerstat parum tibi convenit, et simultatem hanc inter clarissima Lipsiensis gymnasii lumina oriri potuisse et portenti loco iudico et acerbissime fero. Vellem quidem utrique bene esse, prosperisque rebus vestris non secus quam meis gauderem laetarerque, nempe quum utrumque prius coeperim diligere quam noscere. Caeterum vereor, ne hoc vestrum minime christianum certamen plus vobis infamiae quam laudis afferat. Quem enim arbitramini sermonem vulgi de vobis futurum, si Conradus Martinusque, qui hactenus virtutis modestiaeque exemplum fuerunt, nunc affectibus suis frena laxaverint et more eorum, qui perturbationibus tamquam ventis agitantur, inter se digladiati fuerint? Forsitan etiam illi, qui nunc concordia vestra offenduntur, et dissidiis huiusmodi fomitem subministrant, nisi desinetis, tanquam victores exultabunt, et quos antea colebant venerabanturque, paulo post non modo levitatis inconstantiaeque arguent, sed etiam contemnent et deridebunt. Itaque si iudicio meo parere vultis, audite me non ut iudicem

decernentem sed quasi amicum rogantem obsecrantemque, ut contentionibus his, donec radices agant, abiectis quamprimum amici sitis. Estis enim eiusdem nationis, in eadem urbe alti educatique, in eadem praeterea instituti academia. Multa etiam (ut audio) familiaritas inter vos fuit, multa beneficiorum ultro citroque collatorum vicissitudo, quae omnia momento temporis extinguere atque delere vix providorum atque sapientum est. Dura sunt forsitan haec, sed malo ingenue aperteque tecum agere et amici animum mordaci radere vero, quam a tergo ciconiae rostrum aut aselli auriculas ostentare; precorque, ut, quae scribo, in bonam partem accipias, neque tibi solum verumetiam Martino scripta existimes. Quod ad versus tuos attinet, scito non esse consuetudinis meae aut imitari eos, qui in aliis operibus lynces capreaeque, in suis talpae sunt, aut quenquam reprehendendo mihi gloriam quaerere. Neque arbitror Martinum meum quicquam huiusmodi de me loquutum esse, quando vel mea, quam citas, epistola facile ostendit, quod sit meum de te carminibusque tuis iudicium. Cuperem plura scribere, sed non est mihi hoc tempore otium, quoniam sarcinulas versus Pannoniam colligo, et perendie illuc profecturus sum. Vale et me, ut coepisti, dilige. Maii XI.

Poněvadž vročení listu našeho jest zcela bezpečné, musí býti roztržka mezi oběma starší, než uvádějí jiní, kladouce ji na r. 1504. Toho roku nebyl již Pollich v Lipsku, stav se na zimu 1502 prvním rektorem nově zřízené university Wittenberské. Wimpina pak v téže hodnosti dostal se r. 1506 do Frankfurtu nad Oderou. Tento patrně stěžoval si byl zvláštním listem Bohuslavovi na Pollicha, ale, jak odpověď dokazuje, hrubě nepochodil. Podle našeho listu stěhoval se Bohuslav 13. května 1502 ke dvoru do Budína.

98.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Budína (1502) — 1. srpna. Odmítá díky sobě vzdané, jsa prý ještě velký dlužník; i vypisuje život svůj při dvoře a líčí panstvo uherské, církevní hodnostáře a drobnou šlechtu, konečně slabost královu. Pouze tomu se těší, že v Uhrách našel mnoho učených mužů, s nimiž rád obcuje. (Luc. 95*b*, Vinařický 56.)

Bernhardo Adelmanno s. p. d. Literae tuae diu peregrinatae sunt, nam XI. Maii datae vix tandem Budae VII. Cal. Augusti repererunt me, et quidem nonnihil adversa valetudine laborantem. Innatum est enim fere omnibus nostratibus, ut huius aëris intemperiem vix ferre possint. Agis mihi gratias, caeterum ego non sum mihi tanti in te meriti conscius, ut verbis tam magnificis gratias te mihi agere oporteat; nempe si mutua nostra beneficia in statera appenderentur, mea vix centesimam tuorum partem aequabunt. Alchoranum nondum vidi, nesciebat enim Joannes In-Hof, hucne an in patriam eum mihi mitti velim. Quod ad me attinet, versor hic inter aulicos purpuratosque, honoro alios, honoror et ipse, arrideo arrideturque mihi. Haec an mei stomachi sint, facile existimare potes; certe pauca, quae probem, hic invenio, et saeculares feritatem gentis, unde oriundi sunt, redolent, foris blandi, intus pleni dolo et perfidia esse dicuntur. Ecclesiastici crebrius de nummis quam de coelo loquuntur, saepiusque Nemesim et Laidem quam Christum in ore habent, quodque vix

tolerabile est, plus Plauto Vergilioque quam euangelio incumbunt, et studiosius Epicuri dogmata quam decreta pontificum evolvunt. Princeps ipse moderatissimus iustissimusque est, sed cogitur interdum magis ex aliorum sententia quam sua res agere, dumque unam iniustitiae partem cavet, quod non infert iniuriam, in alteram interdum metu seditionum labitur, quod ab his, a quibus potest, iniuriam non propulsat. Gerit is nunc bellum adversus Turcos iamque nuperrime alam quandam eorum profligavit, sed tantis eius apparatibus vereor ne intestinae discordiae plurimum obsint: nam et pontifices proceresque de nobilitatis insolentia atque lascivia queruntur, et nobilitas illorum fastum atque tyrannidem accusat, coniuratque in arma, quo ab iniuria tutior sit; utrique autem regem variis artibus in suas partes trahunt, quae omnia quorsum declinabunt, nescio. Postremo id te cupio scire inter omnia Pannoniae potissimum hoc mihi placere, quod multos invenio cupidos literarum et omnifariam doctos, quorum colloquio atque familiaritate uti in deliciis habeo. Vale, optime mi Bernharde. Datae Budae, Augusti Cal.

Adelmann nejspíše Bohuslavovi děkoval za darovaného koně (srovn. listy 93 a 94). Koran konečně od Adelmanna opatřený měl Bohuslavovi dodati Jan Imhoff v Normberce. V tomto městě totiž usedlá byla patricijská rodina toho jména (srovnej Chroniken d. deutschen Städte, sv. 11). O povaze králově zde líčené srovn. Palackého V, 2, 5.

99.

Bohuslav Františkánu Cherubinovi.

(Z Budína 1502) — 23. srpna. Děkuje za všelijaké laskavosti, a těší se tomu, že Aristobolus, který proň řecké rukopisy opisoval, z Krety do Benátek se vrátil, poněvadž zde bude moci bezpečněji než na Kretě, od Turků ohrožené, jemu sloužiti. Že se proň Herodot a Etymologicum magnum přepisuje, chválí, ale žádá ještě více a prosí, aby Aristobolus jako vždy bedlivě přepisoval. Peníze prý složeny jsou u Imhoffa. (Luc. 81.)

Fratri Cherubino ordinis minorum de observantia s. d. Mirifice delectatus sum literis tuis, pater Cherubine, (omne enim genus tuae in me benevolentiae prae se ferunt) neque id facile dixerim, quam mihi id gratum sit, felicemque me hoc tuo erga me affectu iudico. Caeterum quum omnia tua et laudem et admirer, illud, quod te adeo abiicis atque demittis, probare non possum. Facis quidem tu, quae modestiae et christianae religionis atque pietatis sunt, imitarisque convivam illum euangelicum, qui, dum ultimum inter discumbentes locum occupat, patrisfamilias iudicio altius provectus est. Me tamen eorum, quae ad te scripsi, non poenitet; sed haec attigisse satis est. Praestat enim minusque suspectum est virtutes tuas apud alios quam apud te referre. Quod scribis Aristobolum Venetias rediise, vehementer gaudeo. Amo enim optimum illum virum, etsi faciem eius ignoro, nam tanta probitatis atque doctrinae vis est, ut etiam ignotis nos conciliet. Poterit is mihi in praesentia commodius operam navare et, ut dicam quod sentio, tutius aetatem, Venetiis quam Cretae aget. Avertet id fortasse omnipotens Deus: ego tamen post extremum Epiri Peloponnesique exterminium nobilissimae illi insulae non timere non possum, maxime quum Veneti minime tantam belli molem sustinere possint, et prin-

cipes caeteri partim simultates privatas persequantur, partim voluptatibus marceant, religionem vero et Christianam rempublicam omnes negligant. Neque scio, an ulla nostrarum gentium praeter Pannonios in armis adversus Turcos sit, qui, dum fines suos defendunt, toti Germaniae saluti sunt. Herodotum et Etymologicon exscribi mihi laetor, neque hos codices solum sed etiam alios, quos in schedula huic epistolae inclusa annotavi, magno desiderio expecto. Pecuniam autem apud Ioannem In-Hoff deposui, quae, ut arbitror, propediem ad te deferetur. Tuum est iam, pater Cherubine, curare, ut Aristobolus non solum boni viri sed etiam diligentis scriptoris (ut hactenus fecit) officio fungatur. Vale, optime pater, persuasumque habe me tibi ex animo affici nihilque magis optare, quam ut aliquando tuae erga me benevolentiae gratiam referre possim. Augusti XXIII.

V kterém klášteře přebýval adressat listu tohoto, neumíme říci. Podle zpráv o válce turecké náleží list na r. 1502, a psán byl v Budíně. Mluví se v něm o dokonaném zničení (extremum exterminium) Epira a Peloponnesa, jež událo se r. 1500 dobytím čelnějších pevností Benátských. Praví se dále, že jen Uhři a Benátčané vedou té doby válku s Turky, kterážto narážka ukazuje k r. 1502, na jehož konci (14. pros.) Benátčané učinili s Turky mír, po němž následoval 20. srpna 1503 mír turecko-uherský. O Imhoffovi viz poznámku k listu 98.

100.

Bohuslav Janu Wolfovi z Hermannsgrünu.

(1502 — na zimu.) Lituje nesvornosti křesťanů vůči nebezpečí tureckému a odsuzuje původce jejího papeže, i nemá důvěry k slibům francouzského krále, spíše k Benátčanům. (Luc. 86.)

Joanni H. ex Lupis s. p. d. Etsi literae tuae huiusmodi fuerunt, ut non potuerim his non delectari, id tamen acerbissimum fuit, quod intellexi ex eis ita hoc tempore omnia apud christianos agi, ut vix quicquam sperare liceat. Amisimus superiore anno, quicquid religionis nostrae in Peloponneso Epiroque fuit, nuper Dyrrachium, clarissima quondam urbs, a barbaris occupata est: nos tamen adhuc domestica bella gerimus, et quum non solum libertati nostrae sed etiam vitae ingens periculum immineat, invicem digladiari quam potentissimo hosti resistere malumus. Iam etiam inveniuntur, qui ad Turcorum auxilia confugiunt, quasi iamdudum furor similis non Graeciam Thraciamque perdiderit. Quid, quod illi, quos seditiones discordiasque christianas sopire atque extinguere oportebat, satores bellorum sunt, neque curant, quicquid de religione fiat, dummodo ipsi se omnibus formidabiles praebeant et liberos suos, quos turpiter genuerunt, turpius ad amplissimos principatus provehant. Videris quidem tu magni quippiam tibi de rege Gallo pollicer, ego autem nihil boni expectare ab eo possum, qui initia regni a matrimonio omni iure prohibito auspicatus est, neque me frequentes eius conciones movent, quibus se adversus Turcos arma sumpturum iactabat. Arte nam callidus homo utitur, et quoniam, dum aliena pro libidine rapit, se omnibus invisum esse timet, popularibus his blandimentis offensos principum populorumque animos sibi reconciliare conatur.

Neque item credere possum Venetorum circumspectissimam rempublicam a bello Turcis inferendo quenquam avertere, quando maxime eorum interest Turcos opprimi. Liberat etiam eos hac suspicione, non solum quod hoc tempore soli inter Christianos barbarorum impetum sustinent, sed etiam quod in famosa illa Gotfridi adversus Saracenos expeditione egregiam semper religioni catholicae operam navaverunt. Itaque si licet abs te dissentire, plus nobis, ut ego arbitror, praesidii in Venetis quam in rege Gallo est, atque adeo, ut sine eorum opera omnis huius belli ratio manca futura sit: quanquam tutissimum esset iungere vires et communi non solum Gallorum et Venetae civitatis sed omnium Christianorum consilio rem tantam aggredi.

O adressatu srovn. poznámku k listu 80. Vročení listu vyplývá ze zmínky, že nedávno Turci dobyli Dyrrhachia (Durazzo — Drač), což událo se r. 1502. Papež zde přísně odsouzený jest pověstný Alexander VI., jehož z kurvy syn Caesar Borgia smlouvou s Ludvíkem XII. stal se vévodou Valentinským v Dauphiné. O manželství téhož krále Ludvíka, od Bohuslava odsouzeném, sluší připomenouti, že povoleno bylo týmž papežem Alexandrem. Vytrvalost Benátčanů ve válce turecké Bohuslav přecenil, neboť již 14. pros. téhož roku učinili s Turky mír. O přípravách k míru tomu Bohuslav patrně ještě neměl tušení, když list psal: proto myslíme, že psán byl na zimu 1502.

101.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

(Z Budína 1503 — na počátku.) Poněvadž, jak doslechl, zemřel biskup Basilejský za[illegible]a-nechav sbírku rukopisů řeckých, jež nyní jsou na prodej, žádá pisatel kvapně, aby Bernhar[illegible]d všechny aneb aspoň některé opatřil; jakož dále i jiných knih co nejvíce, nehledě k jic[illegible]h ceně. Také za jistý druh štíra žádá a za astrolabium, nejraději za vyhotovené v Augsburk[illegible]u, a podobné nástroje jiné. (Nova epist. app. 13.)

Bernhardo Adelmanno s. p. d. Literas, quas ad me proxime dedist[illegible]ti, summa cum voluptate legi, et Lucam de valetudine tua narrantem laet[illegible]us audivi: qui etiam pleraque alia cognitu non iniucunda mihi retulit; literas [illegible]*) autem caeteraque, de quibus scribis, nondum accepi, sed intra triduum [illegible] ea omnia ad me perlatum iri spero. Institueram quidem interim nihil ad [illegible] te scribere, sed veritus, ne periculum in mora sit, putavi id, quod cupio, ti[illegible]ibi paucis significari oportere. Audio enim pontificem Basiliensem decessisse, [illegible] et quosdam graecos codices, quos ille magno studio congregaverat, in praesen[illegible]tia venales esse. Hos aut saltem aliquos ex his mihi tua opera industriaque coë[illegible]mi (si fieri posset) mirum in modum opto. Uterer pluribus magnificentioribusq[illegible]ue verbis, nisi vererer, ne blanditiis huiusmodi offendam animum tuum ma[illegible]gis quam demulceam. Illud solum dixisse satis erit te nihil hoc tempore m[illegible]ihi gratius acceptiusque facere posse, quam si id, quod tantopere expeto, [illegible]ua diligentia consecutus fuero. Ethica Aristotelis apud librarium sunt exscribunt[illegible]ur-que, proxima autem quadragesima ea tibi cum Antiquitatibus Romanis mitt[illegible]m, quo tempore expecto abs te aliqua mei stomachi. Tantum enim abest, ut aviditatem meam, quemadmodum pollicitus es, expleveris, ut nondum tanti

*) Snad libros.

operis fundamenta ieceris. Expecto a te etiam quoddam novum scorpionis genus, de quo Lucae retulisti; expecto et astrolabium, quae optima Augustae fieri audio; neque est cur in graecis latinisque libris aut huiusmodi instrumentis ullum precium extimescas. Sum enim talium, ut facile suspicari potes, longe avidior quam pecuniae. Vale, meum cinnamomum et balsamum: plura nempe tum, cum plus otii nactus fuero, ad te scribam; nam haec, quod mihi velim credas, inter choros puellarum saltusque dictavi.

Biskup Basilejský, jehož smrt se v listu připomíná, může býti jen Kaspar zu Rhin, který resignoval r. 1500, ale zemřel teprv 1. listop. 1502. Odtud vyplývá naše vročení listu, který podle zakončení a připomenutí, že v budoucím postě Bernhardovi zaslány budou jisté knihy, psán byl patrně o masopustě r. 1503 a sice v Budíně. V listě dvakrát dotčený posel k Adelmannovi byl služebník Bohuslavův Lukáš Komponius. Astrolabium z Augsburku žádal Bohuslav proto, že tam zejmena jakýs Vít Bild tenkrát neobyčejně proslul hotovením astronomických nástrojů všeho druhu (v. Lier, Der Augsburger Humanistenkreis v ročn. 1880 Zeitschrift d. histor. Vereins f. Schwaben).

102.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

(V Budíně 1503 — na konci února.) Jsa churav činí pozvání k obědu, aby mohli o hrozné zprávě, jež ho od příbuzného pána Plavenského z Čech došla, porokovati. Také maršálka jako vlastence upřímného má přivésti s sebou. (Nova epist. app. 20.)

Joanni Sslechtae s. d. Passus sum hac nocte febriculam levem, quae, ut spero, diligenti cura etque abstinentia facile evanescet. Nolui tamen ad te in hac aëris intemperie venire, ne ex scintilla incendium exuscitem, sed precor, ut ad me hodie coenatum venias, quo de rebus partim ad republicam partim ad privatos pertinentibus libere colloqui possimus. Id propterea scribo, quoniam affinis meus Plawensis mirabilia monstra ad me scribit, quae, ut ego arbitror, etiam ad Regiam Maiestatem scripsit. Duces autem tecum nostrum mareschalcum, quem quia amantissimum patriae mihi esse persuadeo, consiliis nostris interesse facile pati possum. Vale.

Undique finitimi consurgunt, Sslechta, tumultu
Et premitur semper patria nostra gravi:
Aut igitur patriae linquenda domestica lis est,
Aut magnum nobis imminet exitium.

»Mirabilia monstra«, jež Jindřich z Plavna, hejtman kraje Loketského r. 1502 králem dosazený, mohl Bohuslavovi a králi zvěstovati, týkala se zajisté krvavé svatby Karlovarské 6. února 1503 odbývané (Palacký V, 2, 58). Odtud vyplývá vročení listu našeho. Kdo byl maršálek v listu dotčený, nevíme.

103.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

1503 — 11. května. Líčí neutěšený stav všech věcí, který navrátiv se v Čechách shledal; kterak sousední knížata k válce s Čechy se strojí, ale náčelníci vlády zemské mezi sebou jsou nesvorní, z nichž nového kancléře nejvíce kárá. Naděje na výsluhu prý se rozplynuly. Ostatní vyřídí Lukáš. (Nova epist. app. 11, Vinařický 77.)

Joanni Sslechtae s. p. d. Si vales, Sslechta, fit, ut cupio; nam et ego valeo, in patriamque salvus redii, quod non dubito tibi pro nostra mutua benevolentia perquam iucundum esse. Quae mihi in itinere adversa prosperaque contigerint, ea ex Luca cognosces; quae vero isthic gerantur, non possum ad te sine summo dolore scribere. Nam praeter colles et nemora et loca, in quibus natus ac educatus sum, nihil in patria reperi, quod me delectet. Pullulant enim passim latrocinia, innumerae oriuntur seditiones, fremunt omnes ordines, populi, nisi proceres ius suum remiserint, iam prorsus ad arma spectant, et domesticos et externos hostes timemus. Cum Alberto Bavaro, Phillippo Palatino, Friderico Brandeburgensi etsi non aperto Marte, magnis tamen suspicionibus res agitur. Saxones palam bellum apparant, quantoque lentius incipiunt, tanto constantius perseveraturi putantur. Principes senatus nostri ad imperandum promti, ad iniurias privatorum persequendas remissi sunt, et quod foedum dictu est, partim inter se veteri illo invidiae morbo laborant, tantumque concordant, quantum rei familiari expedit; partim voluptatibus et avaritiae serviunt; cumque et ipsi saepe conveniant et provincialium conventus celebrent, nihil autem auxilii reipublicae afferunt. Amicus ille noster, qui nuper magistratum adeptus est, semper sui similis est, et ut est ingenium hominis, longe plura aggreditur, quam perficere potest, omnibus ferme et frementibus et hominis temeritatem accusantibus. Quid plura? Domi forisque nihil pacati est, nihil spei res aliquando meliores fore: unde fit, ut nihil patriae boni ominari possim; neque solum apud Pannonios, sed apud Garamantas et Indos interdum esse mallem, tragicumque illud mecum identidem decanto: peior est bello timor ipse belli. Quod ad stipem meam attinet, scito cogitationes nostras in ventum abiisse; causam autem ex his, quae dominus de Plaun Regiae Maiestati scribit, cognosces. Narrabit etiam tibi Lucas aliqua, cui precor ut ita hoc tempore credas, ac si ipse coram constitutus tecum loquerer; facitoque more solito, ut provinciam a me tibi mandatam diligenter obeas. Id si impetravero, priora tua in me beneficia mirifice cumulata iudicabo. Vale, et me DD. R. R. domino Varadinensi, domino Vesperiensi commendabis, ac domino Albensi et amico meo domino Philippo Morae. Datae anno salutis nostrae 1503 Maii 11.

Podle listu našeho koncem dubna 1503 vracel se Bohuslav ode dvora domů. Že k návratu tomu donutila jej nelibost nad změnami, jež na počátku roku ve vládě české se udály, smíme tušiti hledíce zvláště k pokárání, jehož se v listu novému kancléři Albrechtovi z Kolovrat dostává. Jmenovaní v listu nespolehliví sousedé byli náčelníci jedné strany ve válce o bavorské dědictví, která r. 1504 se skončila. Z pozdravených konečně přátel první tři jsou biskupové uherští, čtvrtý »Philippus Mora« učenec (Pauli Jovii Elogia, Basileae s. a. str. 299: »Philippus Moraeus Strigoniensis Mugaciana acie a barbaris interfectus«) a válečník zároveň (Fessler, Gesch. Ung. III, 249).

104.

Jan Šlechta Bohuslavovi.

Z Budína 1503. — 20. června. Oznamuje, že synu Turzovu nemůže býti biskupství Vladislavské dáno, poněvadž nebožtík biskup měl koadjutora, který ihned po jeho smrti na biskupskou stolici dosedl. Přeje mu že vybavil se z té bídy dvorské, která se stává co den nesnesitelnější, poněvadž král své zájmy neumí opatřiti. Dává zprávu o příměří s Turky a o nebezpečném stavu Slezska. Posílá Bohuslavovi knihy a dárek. (Nova epist. app. v předmluvě.)

Joannes Sslechta Bohuslao Hasistenio s. p. d. Quod tibi de negotio episcopatus Wladislaviensis tamdiu nihil significaverim, id non mea neque domini Turzonis causa et negligentia, sed infirmitate illius, qui cum literis reginae Poloniae ad regem Alexandrum Lituaniam missus fuit, accidisse cognoscas. Nam cum in Vilno, quae est civitas Lituaniae, aegrotare ac semper deterius habere coepit, coactus fuit rex Poloniae per quendam familiarem suum reginali Maiestati Poloniae similiter et regi nostro respondere, quod responsum tale fuit: Si de episcopatu Wladislaviensi vivente adhuc episcopo eiusdem loci aliter dispositum et ordinatum non fuisset, quod illum Maiestas sua ad instantiam regis nostri filio Turzonis ita libenter contulisset, sicut ipse accepisset: sed elegit et accepit sibi praedictus episcopus, cum adhuc viveret, in coadiutorem quendam secretarium Maiestatis regiae accedente voluntate et consensu summi pontificis simul et regis; ille post episcopi mortem statim ipsi in episcopatu successit, quae res immutari non potest. Itaque nescio quo malo fato semper ita evenit, ut in rebus tuis nunquam voti compotes esse possimus. Et forsan divina maiestas, cui omnia prius, quam fiant, cognita sunt, videns, quod tibi aliquid ex eo, quod optavimus, si fuisses assecutus, mali et incommodi contingeret, mavult hoc in alium quam te innocuum servare et retorquere. Quod si ita est, committamus haec voluntati et arbitrio divinitatis suae: quod et Socrates (ut est apud Valerium Maximum) sentire et admonere videtur, cum inquit nihil nobis esse aut appetendum ultrave petendum a diis immortalibus, quam ut bona tribuerent, quia ii demum scirent, quid unicuique esset utile. Et paulo inferius: Desine igitur, stulte, futuris malorum causis quasi felicissimis inhiare, teque totum coelestium arbitrio permitte etc. Gratulor tibi plurimum, quod te istis curiae molestiis vel potius miseriis tempestive eripuisti et quietae vitae simul et honestarum literarum studiis tradidisti. Nos hic more solito in medio acervorum auri et argenti cum rege miseri et inopes vivimus et puto amplius vivemus. Nisi enim Maiestas Sua rebus suis aliter consuluerit et providerit, vereor profecto, ne crescentibus malis his nosque quotidie magis urgentibus regnum istud brevi relinquere et alio se nobiscum conferre cogatur. In isto conventu, qui his diebus certe satis frequens habitus fuit, nihil omnio de rebus suis nec egit nec disposuit: qui si iam non sui, saltem coniugis et futurae sobolis maiorem curam et rationem habere deberet. Dictum est his, qui res et negotia Maiestatis Suae turbant et impediunt, coram Celsitudine Sua, in faciem et testibus comprobatum, quod talia et talia faciant. Eos iustissime corripere et castigare potuit: sed neque os aperire, ut eis aliquid diceret, voluit; atque ita conventus ille dissolutus est, in quo nihil aliud factum neque

conclusum est, quam induciae Turco ad septennium firmatae. In ducatu Silesiae nisi illae lites et discordiae inter spirituales et seculares noviter emersae per graves et maturos viros componentur et ad concordiam deducentur, timeo, ne seculares facto in eos impetu omnes si non interficiant, locis tamen suis eiciant et bona eorum occupent totque novis et variis haeresibus provinciam refertam faciant, quot neque in Bohemia*) aliquando fuerunt. Omnes enim, ut cognoscas, duces, barones, nobiles et civitates contra eos coniuraverunt: quod malum vix in una seta ligatum cervicibus spiritualium imminere videtur. Nos autem rogati et stimulati semper dormimus et sicut alia ita et hoc flocci facimus vel potius per ignaviam negligimus. Libros et arma tua cistis imposita et conclusa, quae apud me reliqueras, misi Pragam ad Joannem patruum meum per quendam vectorem mercenarium, cui decem floreni dandi sunt. Misi tibi praeterea caniculum parvum mei Ptaczek per Annam coniugem barbitonsoris mei e Litomierzicz, ubi eum, quando tibi videbitur, repetere poteris. Vale optime meque commendatum habe. Budae 20. Iunii anno Christi 1503.

List tento jest u Mitisa určitě a správně datován. Podle obsahu jeho nezdařil se poslední pokus, aby Bohuslavovi opatřeno bylo biskupství Vratislavské tak, že by koadjutor (cum iure succedendi) Vratislavský Jan Turzo dosedl na stolec biskupský ve Wladislavi, právě tenkrát smrtí biskupa Kuroszwanského († 5/4 1503) uprázněný. Ač Turzo k tomu svoloval, nedal se záměr provésti z příčiny v listu uvedené. Že však by byl koadjutor Wladislavský Vincenc Przerebski, jak Šlechta píše, ihned po smrti starého biskupa nastoupil, není správno; neboť nastoupení událo se teprv 29. list. 1503 (Gams, Series episcoporum cathol.). — Příměří s Turky uzavřeno skutečně až 20. srpna, ač na sněmě uherském již dříve potvrzeno. — Bouře slezské, o nichž mluví Šlechta, zažehnány teprv 3. února 1504 t. zv. smlouvou Kolovratskou. (Palacký V, 2, 82.) Strýc (erbovní) Šlechtův v Praze byl Jan Vlčíhrdlo ze Všehrd.

105.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

(1503—1504.) Píše, aby mu hleděl opatřiti čtyřsvazkové Životopisy Plutarchovy řecké, za něž byl kdys krále prosil. Žádá za širší zprávy o bouřích uherských. (Nova epist. app. 20b.)

Joanni Sslechtae s. p. d. Petivi a Regia Maiestate Vitas Plutarchi graeca[illegible] quatuor voluminibus inclusas: et quoniam nihil respondit, negatum mihi putav[illegible]. Sed quia proverbium est: »regum mentes simul cum aëre mutari«, rogo, [illegible] quando mei mentio orta fuerit, ne occasioni desis: quandoquidem meliu[illegible] arbitror eadem volumina apud me esse quam illic squalere in pulvere [illegible] a tineis corrodi. Hoc mihi in praesentia nihil gratius facere potes. Quod [illegible] quis procerum nostrorum Budae erit, quem mihi nonnihil affectum arbitraveri[illegible] non absurdum fortassis erit eius opera uti: sed haec omnia tuo iudicio relinqu[illegible] Hic mirabilia de motibus Pannoniae et pontificum procerumque contentio[illegible]ne dicuntur: ea precor ut ad me scribas; et quae celari volueris, facito, [illegible]ut cognoscam, quoniam optima fide celabuntur, etc. Vale.

*) Mitis vytiskl jen N.

Bouře a rozbroje v Uhrách trvaly od r. 1503 do 1506 (srovn. Palackého V, 2, 101 a n.). List ten může býti jen neurčitě vročen vzhledem k Plutarchovi, o němž zdá se býti tato zmínka první. Potom obracel se Bohuslav v příčině té k Augustinovi Olomouckému. Řecký Plutarch zde míněný byl nejspíš rukopis slavné knihovny královské v Budíně (bibliotheca Corvina), která mimo jiné také způsobem zde naznačeným, myslím darováním, pomalu rozmetána byla do všech úhlů Evropy. Tiskem vydán byl řecký Plutarch mnohem později.

106.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

1504 — 8. října. Oznamuje, že nedostav dlouho žádného listu poslal zvláštního posla se psaním do Budína nevěda, že zatím Šlechta jest na blízku. Prosí, aby se o to postaral, by o zadrženou mzdu nepřišel. (Nova epist. app. 12*b*.)

Joanni Sslechtae s. d. Saepenumero ad te scripsi, sed nescio quo fato accidit, ut, dum literae meae tibi non redduntur, tu quoque nihil rescribas. Quin etiam proximis his diebus, dum ignoro te pro foribus (ut ita dixerim) pene esse, Budam nuncium cum literis ad te misi: quae quales erant quidve continebant, partim Lucas coram referet, partim ex scheda epistolae inclusa cognosces. Precor autem abs te, mi Sslechta, ut, si semper mei studiosus fuisti nihilque eorum, quae ad me ornandum spectabant, praetermisisti, hoc quoque mihi tempore adsis. Quae enim tua prudentia atque authoritas est, facile (ut ego arbitror) id, quod cupio, praestare et mihi operam navare poteris. Qua in re si fallor, difficiliorque haec provincia est, quam mihi persuadeo: non absurdum tamen forsitam erit, amicum tuum, quem prius amasti, quam nosceres, vel magnis tuis curis atque laboribus mercede sua non esse fraudatum. Vale. Datae anno domini 1504 Octob. 8.

Šlechta toho času dlel v Čechách a ženil se 4. října podruhé (v. můj článek v Čas. Mus. 1879 str. 450). Když list tento psal, Bohuslav patrně ještě nevěděl, proč Šlechta do Čech přijel.

107.

Bohuslav Janu Šlechtovi.

(1504 — na zimu.) Přeje štěstí k manželskému sňatku. Prosí, aby nejprve o to se postaral, aby zadržená mzda nějakým vhodným způsobem mu byla vyplacena, potom aby vymohl ve prospěch jeho a bratrův nový majestát ku Kadaňským, aby se poslušenstvím zavázali synu bratrovu. Dále žádá, aby listy královskými vyzváni byli napřed bratr Jan, aby hrad Kadaňský opevnil, potom měšťané, aby opevnili město. (Nova epist. app. 16.)

Joanni Sslechtae s. p. d. Audio te auxorem duxisse: gratulor tibi, gratularer autem pluribus verbis, nisi putarem tibi persuasum esse me pro nostra amicitia non minus prosperis tuis quam meis delectari. Quod vero trinis meis literis nihil rescribas, miror; et quoniam studium tuum atque diligentiam in his, quae ad me pertinent, saepenumero expertus sum, arbitror eas tibi minime redditas esse. Itaque in praesentia repetam, quae iampridem ad te scripsi. Nescio enim, quo fato id eveniat, ut hactenus stipes mea mihi non sit soluta,

nec pene spes ulla sit eius aliquando consequendae. Dedi ad Regiam Maiestatem ea de re literas, dedi et ad te; sed quia tu Budae non eras, Regia Maiestas quoque nihil prorsus respondit. Ita fit, ut nesciam omnino, quid mihi sperandum aut timendum sit. Quamobrem, mi Sslechta, te precor, ut, si antea mihi nunquam defuisti, quoties saltem opera tua indigui, hoc quoque tempore minime desis efficiasque, quibuscunque modis potes, ne memorata stipe priver. Nosti optime mores Regiae Maiestatis, nosti conditiones regni, facileque tibi est, ut ego arbitror, excogitare aliquid, quo mihi satisfieri possit; tantumque mihi animi est, ut, ubi semel literae meae ad te pervenerint; rem hanc confectam existimaturus sim, nempe quum et fides tua benevolentiaque in me et in rebus agendis prudentia mihi explorata sint. Hactenus mea propria: nunc accipe, quae mihi cum fratre communia sunt. Meministi enim forsitan, dum adhuc Budae degerem, Regiam Maiestatem Cadanensibus scripsisse, ut filio fratris mei se iuramento obstringant, ea tamen lege, ne fratre vivo alicui alii parere cogantur. Huiusmodi literae cum Cadanensibus redditae essent, moverunt animos eorum, neque ullus erat, qui regiae voluntati parere renueret. Sed, ut fit, res neglecta est. Quamobrem precatur frater, ut rursum Regia Maiestas scribat Cadanensibus de prioribus literis mentionem faciens, iubeatque, aut si id verbum durum est, postulet ab eis, ut prioribus suis literis satisfaciant; nisi enim spes me fallit, minime optatis regiis adversabuntur. Haec cur frater meus atque ego tanto desiderio cupiamus, facile intelligere potes, si statum patriae et seditiones tumultusque quotidie pullulantes cognoveris. Scis etiam Regiam Majestatem promisisse fratri meo, ut in aedificationem arcis Cadanensis 600 sexagenas impendere possit: cum autem hoc tempore eandem arcem non solum structuris sed etiam muris fossisque munire frater velit, timet, si id attentaverit, ne civium animos, tanquam parum illis fidei habeatur, a se alienet. Quapropter petit, ut Regia Maiestas iubeat eum suis literis arcem munire et cives ipsos ad civitatem muniendam hortari. Neque causae desunt, quando et finitimi principes in armis sunt, et Cubitus nobis vicinus inter Saxones et Bohemos (ut fama est) vacillat. Habes, mi Sslechta, quod a te exigam. Nava mihi hanc operam, et me tibi adeo devincies, ut id verbis explicari non possit. Sit tibi curae stipes mea, sint et literae regiae, maxime ut his verbis scribantur, per quae authoritatem habeant, et si fieri poterit, mittatur ad me earum exemplar. Quodsi nunc ego quoque tibi curam operamque meam pollicerer, superfluam fortassis rem agerem. Hactenus enim ita aetatem duxi, ut nihil ingratitudinis omnino deprehensum sit. Scio praeterea te non esse eum, qui muneribus delectetur; scio studia amicitiasque hominum tibi omni auro gratiora esse. Vale, optime Sslechta, et fac quaeso, ut intelligam minime te priscam in me benevolentiam remisisse.

O sňatku Šlechtově viz poznámku k listu předešlému. K opevňování zámku a města Kadaňského daly podnět zajisté tehdejší nepokoje Šlikovské (srovn. Palackého V, 2, 73 a n.). Po tomto listu přetržena náhle korrespondence mezi Bohuslavem a Šlechtou na několik let; bylť Šlechta tenkrát s královskou kanceláří se rozloučil.

108.

Bohuslav Augustinu Olomouckému.

Z Hasišteina 1505 — 31. ledna. Vytýká, že mu tak dlouho nepíše, a ani o Plutarcha řeckého ani o vyplacení zadržené mzdy jeho se nestará, což obé opatřiti byl mu slíbil. (Luc. 98*b*.)

Domino Augustino Moravo Olomucensi, regio secretario, s. p. d. Nescio, quid de te dicam, Augustine, aut quo nomine appellem, canemne mutum et latrare nescientem an, ut ni Graecorum proverbio est, ranam Seriphiam, qui praeter consuetudinem tuam tanto tempore nullas prorsus ad me literas dedisti. Moleste id fero et huiusmodi remissioris erga me animi indiciis non possum non vehementer angi. Accedit his, quod me in expectationem Plutarchi graeci erexisti: sed in praesentia, quasi res mutatae sint aut te consilii poeniteat, omnia nescio quomodo dissimulas. Neque haec scribo, quod ignorem occupationes tuas, sed miror non dari tibi tantum otii, ut saltem tria verba ad me scribere possis. Nam quod ad tabellarios attinet, tot quotidie inter Pragam Budamque commeant, ut minime deesse possint, qui literas tuas ad me perferrent. Quid, quod sperabam me tua ope atque industria stipem meam consequuturum? Sed dum tu partim rem negligis, partim forsitan crabrones irritare metuis, id quoque in ventum abiit, quae quam iuste abs te fiant, ipse videris. Scio quidem res humanas instabiles lubricasque esse neque quicquam firmi solidique continere: te tamen, qui a pueritia literis incubuisti et multorum hominum mores et urbes vidisti, constantiorem gravioremque arbitrabar, quam ut amicitiam nostram a me pure integreque cultam discinderes. Haec ad te magno cum stomacho scribo, neque fortasse iniuria. Dignus enim es intempestivo hoc tuo silentio vel convitiis ad officium reduci. Quod si tibi omnino*) non excidimus, et si benevolentiae erga me quippiam adhuc in te est, precor, ut me hac cura solicitudineque liberes. Id autem tandem demum facies, cum me certiorem reddideris, quid mihi de omnibus his, quae tibi toties a me inculcata sunt, sperandum sit. Vale. Ex Hassensteyn ultima Januarii anno Christi 1505.

List tento adressován jest Augustinovi jako královskému sekretáři; hodnost ta, jak se zdá, přenesena naň se Šlechty, ačkoli zajisté již dříve v kanceláři královské byl sloužil. S hodností tou přejal, jak vidíme, opatřování tužeb Bohuslavových.

109.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasišteina 1505 — 14. února. Žádá, aby mu opatřil přístroje k vyměřování půdy; potom aby mu název své úřední hodnosti blíže označil. Na konci připojuje tetrastichon narážející na mravné jakés polepšení adressatovo. (Luc. 99*b*.)

Joanni de Pibra, officiali apud tabulas regni, s. p. d. Precatus sum nuper a te quaedam ad mensuras agrorum sylvarumque pertinentia, sed quoniam

*) Snad animo.

nihil hactenus ad ea respondisti, precor rursus, ut tibi curae sint. Agitur nam res mea, et quam cognoscere omnino operae precium est. Quod ad te attinet, vellem, ut nomina officiorum tuorum ad me scribas, aut, ut apertius loquar, titulum, quo uteris, mihi significes. Nam praeter nomen familiae caetera suspicor magis, quam scio. Id propterea scribo, quoniam daturus sum operam, ut a magnis viris ad te scribatur, quod fortassis rei, de qua agitur, non parum conducet. Ne autem putes me Musas prorsus negligere, accipe hoc tetrastichon, neque mireris, si obscoeniori fortass's, quam par est, similitudine utor, quando non defuerunt, qui morte Africani rempublicam castratam dicerent. Vale. Ex Hassensteyn 14. Februarii anno salutis 1505.

Deponit castor testes instante periclo,
Et venatorum sic fugit insidias;
Deponit vitium Castor meus et mala cuncta
Pectoris, et Stygiis sic cavet a laqueis.

Vročení Mitisovo zdá se správným vzhledem k narážce na záležitost, o niž Pibrovi šlo (srovn. poznámku k listu následujícímu), ačkoli jinak list v dobu mnohem starší by musil náležeti.

110.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasišteina 1505 — 31. března. Děkuje za přispění v záležitosti pobytu na Ojvíně, ač bylo neplodné. Zvěstuje úmrtí služebníka svého Lukáše, a že pan Šebestian u příbuzných Pibrových ve Frankách o svých a jeho věcech jedná. (Nova epist. app. 47.)

Joanni suo de Pibra s. p. d. Quae ad me scripsisti, libenter legi, sensi enim operam tuam mihi in re Oywiniensi minime defuisse. Neque me etiam consilium et institutum eorum patrum offendit, nempe qui rerum divinarum contemplationi dediti a nobis profanis utpote sancti otii turbatoribus semper abhorrent, quanquam in hoc forsitan falluntur, quod me ex aliorum moribus iudicant et plus timent, quam timendus sum. Decreveram certe aliquantisper apud eos versari neque valetudini meae tantum sed etiam moribus animaeque consulere; solent enim omnes animorum (sic) boni mores ex bonorum hominum consuetudine incrementum capere. Quoniam autem hac spe frustratus sum, aliud mihi diverticulum quaerendum est. De Lucae mei interitu forsitan ad te iam delatum est. Aegre tuli eius casum, delectabat enim me non solum fides probitasque hominis sed etiam diligentia in his, quae ei mandabantur. Accedit huc, quod literae in eo erant, ut apud nostros fieri solet, minime contemnendae, utebarque eo a manu: sed cedendum est divinae voluntati, quae omnia recte integreque moderatur. De re tua nihil aliud ad te scribere possum, quam quod paucis ante diebus apud fratrem meum fui, audivique ex eo D. Sebastianum clam in Franconiam profectum esse et apud tuos propinquos sua tuaque curare. Vale. Ex Hasisteyn ultima Martii anno salutis 1505.

O coelestinech Ojvínských srovn. listy 21 a 83, o Lukášovi Komponiovi list 59. Šebestian, který podle zprávy Bohuslavovy potají do Frank odešel, jest nejspíš Šlik, jenž

nedostaviv se 4. června 1504 k soudu zemskému ve své při s Loketskými odsouzen co zbojník zemský (Palacký V, 2, 75). List tento určitě datovaný klademe za první celé řady dopisů Bohuslavových k Pibrovi, týkajících se věci velmi záhadné. Seřaditi náležitě listy ty jest velmi nesnadno, poněvadž dobře nevíme, oč oběma přátelům šlo, a jediný list této řady poslední psaný 30. května 1506) krom narážek tajemných obsahuje narážky časově určitější. O adressatu srovn. list 37 vydání našeho.

111.

Bohuslav Augustinu Olomouckému.

Z Hasištejna (1505) — 2. dubna. Posílá německé znění listu, který aby král měšťanům Kadaňským, většinou Němcům, poslal, prosí svým a bratrovým jménem. Také péči o dlužný sobě plat naň vzkládá a slibuje vděčnost. Ostatní má ústně vyříditi služebník jeho František. Číše jeho (jemu od Bohuslava darovaná) jest prý v Praze. (Luc. 101 *b*.)

Domino Augustino Moravo Olomucensi regio secretario s. p. d. Quid velim, Augustine, ex schedula epistolae inclusa facile cognoscere poteris. Si enim a Regia Maiestate literae hoc exemplo ad Cadanenses dabuntur, spes est pene certa nos, quae cupimus, posse tranquille consequi. Nam hactenus res ob id dilata est, quod vulgus ipsum maiori ex parte linguae boëmicae ignarum est neque regia mandata commode intelligit, atque idcirco magis dubitat parere quam recusat, precorque, Augustine, ut mihi fratrique meo solitam operam naves. Neque quicquam absurdum postulamus, sed aliorum periculis edocti nobis, quantum fieri posset, consulere vellemus. Neque nunc scribo, quantum tibi debituri simus quamve gratiam relaturi, quoniam et tu huiusmodi blandimentis offendi videris, et nos opere magis quam verbis tecum agere constituimus. Quod ad stipem meam attinet, scripsi iterum Regiae Maiestati. Eas literas ipse[1]) reddes dabisque operam, ut tandem aliquando remotis ambagibus mihi satisfiat. Nam etiamsi pecunia quandoque forsitan aderit, nisi causam meam apud Regiam Maiestatem identidem egeris, prius ad alios quam ad me longe distantem perveniet. Caetera tibi Franciscus coram referet, cui, quicquid impraesentia tecum nomine meo loquetur, fidem habeto. Cyphus[2]) tuus Pragae est; timuit enim pericula viarum, atque ideo Ungariam proficisci noluit. Quid ex eo fieri deinceps velis, Francisco committe. Vale. Ex Hassensteyn Aprilis 2.

O záležitosti Kadaňské psal byl již Bohuslav Šlechtovi; srovn. list 107. Nový služebník po nebožtíkovi Lukášovi zde poprvé vystupující slul úplně František Schneittel. Číše, o níž na konci listu činí se zmínka, jest patrně dárek Augustinovi určený.

---

[1]) Snad ipsi.
[2]) Tak u Mitisa všade místo scyphus.

112.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

(1505) — 9. června. Zvěstuje souhlas se vším, co mu dvěma listy najednou obdrženými byl oznámil. Podává úsudek svůj o zprávě, rozšiřované prý tenkrát v Čechách, že Adelmann biskupské hodnosti v Augsburku nepřijal. (Luc. 102.)

Bernhardo suo Adelmanno de Adelmansfelden s. p. d. Binae literae tuae eo mihi gratiores fuerunt, quo tardius ad me perlatae sunt, nempe quae pridie, quam haec scriberem, redditae sunt. Admitto autem omnia, quae scribis. Quid enim mihi animo tuo exploratius? Neque solum iucundum fuit te in benevolentia erga me perseverare, sed etiam quia fortunae victor es, quod in tanta rerum omnium perturbatione admodum difficile est. Accedit his, quod rumor apud nos ortus est te pontificatum Augustensem renuisse. Is unusquisque sensu suo accipit, ego vero macte virtute esse iubeo, non quod ignorem eum, qui episcopatum desiderat, bonum opus desiderare, sed quia provincia tam difficilis in hac fece hominum vix integre administratur. Neque necesse est exempla proferre in re clariore, quam reipublicae Christianae expedit. Quodsi Ambrosius, Augustinus, Gregorius innumerique alii moribus nondum adeo corruptis vix coacti episcopalem sarcinam subierunt, quid hac tempestate faciendum est, qua non minus canes quam lupi et pastoribus et gregibus infesti sunt? Plato certe a Cyrenaeis rogatus, ut ad eos proficisceretur et civitati eorum leges conderet, recusavit, quod corruptiores iudicabat, quam ut unquam sub legibus victuri viderentur etc. Vale, mi Bernharde, tibique persuade nihil mihi tua sincera amicitia gratius acceptiusque esse. Junii 9.

Uprázdněna byla biskupská stolice v Augsburku úmrtím biskupa Fridricha von Zollern 8. března 1505, po němž dosedl na ni 1. května t. r. Jindřich von Lichtenau (Gams, Series episcop.). Odtud vyplývá naše vročení listu.

113.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasišteina (1505) — 21. července. Děkuje za vytrvalou k sobě laskavost, nově osvědčenou, a vysvětluje, proč záležitost Pibrova, o niž stále se stará, posud nevyřízena. Invektivy sobě zaslané nedbá a nadávkami nemíní odpovídati, poněvadž prý toho u lidí života a povahy jeho povědomých nemá zapotřebí. (Luc. 103.)

Joanni de Pibra etc. s. p. d. Nihil remisisti ex veteri erga me benevolentia, Joannes, semperque similis tui es, neque me cessas quotidie novis meritis cumulare. Ostendunt id literae tuae, quas nuperrime ad me dedisti. Ego vero gaudeo hoc tuo in me animo tibique gratias ago, aut, quoniam id fortassis ex nostra consuetudine recessit, hoc saltem persuasum habe me ex eo numero esse, qui non minus turpe putant ob amicis amore quam ab hostibus armis vinci. Res tuae mihi curae fuerunt eruntque, fuissentque iamdudum omnia confecta, nisi a plerisque amicis, quibus negotium mandaram, hactenus frustratus essem. Ad invectivam, quam mihi misisti, nihil aliud, quod respondeam, habeo,

nisi me asinum non vocaturum in ius, etiamsi ab eo calce ictus essem. Blacteret ille, ut vult, insaniat, quantum libet, nunquam tamen efficiet, ut mei obliviscar et cum eo probris maledictisque certare velim, qui totus probrum et maledictum est, neque illi unquam per me poëticum illud dicere licebit: »Nec tam turpe fuit vinci, quam contendisse decorum«. Me certe miseret hominis a me, ut scis, aliquando familiariter amati, qui tot vitae famaeque periculis edoctus a temeritate atque impudentia non cessat. Possem quidem facile refellere, quae obiicit, sed vereor, ne rem superfluam agam. Quod enim ad doctrinam, religionem moresque meos attinet, tacente etiam me apud doctos christianos et vitae meae conscios causa mea defensa est. Caeteri autem eius similes quid de me sentiant, prorsus nihili facio. Vale. Ex Hassensteyn XXI. Julii.

Ve vydání Mitisově při místě listu, které jedná o invektivě, vytištěno in margine: Invectiva Victorini. Nevíme, jaký by to nový útok mohl býti, jehož by se byl Viktorin ze Všehrd na Bohuslava odvážil. My majíce na zřeteli to, co jsme při listu 57. poznamenali, myslíme, že to byla nová pomluva, jejíž rychlým zasláním Pibra Bohuslavovi hleděl laskavost svou nově osvědčiti. Vročení listu jest velice nejisté. Poněvadž o Viktorinovi mluví se v něm jako o příteli někdejším, který po tolikerých nehodách (narážka na jeho sesazení s úřadu r. 1497) ještě nezmoudřel, náleží list zajisté daleko za r. 1497. My klademe jej na r. 1505 pro zmínku o zájmech Pibrových, jež té doby v popředí vystupují v korrespondenci Bohuslavově. Jinak soudí Cornova, který (str. 435) list klade ihned po roztržce r. 1494.

114.

Bohuslav Augustinu Olomouckému.

Z Hasišteina (1505) — 4. srpna. Děkuje, že vyplněno přání jeho a bratrovo v příčině Kadaňských, ač věc ještě neprovedena. V záležitosti dlužné výsluhy posílá na zvláštním lístku nové podmínky. Číše Augustinova že již jest v Brně. O bouři v Uhrách a o Plutarchovi. Slibuje, že pošle mu své verše, až budou opsány. (Luc. 103 *b*.)

Domino Augustino Moravo etc. s. p. d. Satisfecisti mihi, optime Augustine, neque aliud est, quod hoc tempore abs te exigam, studiumque tuum in rebus nostris atque diligentiam et ego et frater meus vehementer probamus, neque immemores beneficii huius erimus, si quid aliquando in nobis erit, quod tibi honori utilitatique esse possit; dabimusque operam, ut fertiles agros imitemur et tibi cumulatam gratiam referamus. Res quidem Cadanensis nondum peracta est, utpote ob nonnullas causas hactenus ne attentata quidem: speramus tamen id, quod cupimus, nos tua opera propediem confecturos. De stipe mea nihil aliud scribere possum, nisi eam totam provinciam tibi mandari, precorque, ut in omnes occasiones intentus sis. Forsitan enim Juppiter aliquando in his locis erit, ut id, quod nobis debetur, a principibus impetrare possimus. Affero tamen quasdam novas conditiones, quas ex scheda lingua vernacula scripta et huic epistolae inclusa facile cognoscere poteris. Cyphus tuus, ut spero, antequam hae literae tibi reddentur, Brunnae apud Franciscum cognomento Freisinger erit: quomodo autem deinceps Budam perferatur, tu curabis. Res Ungariae etsi novae sunt, minime tamen improvisae. Quis enim rerum humanarum

vel mediocriter peritus haec non timuit? Deus immortalis omnia secundet. Ego certe quoties nostras seditiones caeterosque mores considero, in eam opinionem soleo interdum adduci, ut damnata Žižcae tempora metuam. Vale, suavissime Augustine, et si quid apud vos memoratu dignum est, quaeso ad me scribe; facitoque, quod hactenus fecisti, ut opera tua mihi minime desit. Plutarchum rogo non negligas, quia eum avidissime expecto. Versus meos, ubi commode exscribi poterunt, ad te mittam, non ut legas (quid enim in his tua lectione dignum?) neque ut corrigas (id enim vix spongia aut Vulcanus faceret), sed ut materiam ridendi habeas, quando tibi fortassis nugae Maximiani desunt. Iterum vale. Ex Hassensteyn 4. Augusti.

O bouři v Uhrách srovn. Palackého V, 2, 103. Jaké to verše Bohuslavovy měly pro Augustina přepsány býti, nevíme. »Nugae Maximiani« na konci listu značí snad básně milostné, někdy až příliš naturalistické, které jakýs velmi pozdní elegik (VI. stol. po Kr. podle Teuffela, Gesch. d. röm. Lit., 5. Aufl. II, 1274) byl složil.

115.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasišteina (1505) — 28. září. Vysloviv potěšení, že konečně jednání jejich nabylo pevné půdy, radí, aby do Frank k příbuzným nechodil, nýbrž jen příchod neustále sliboval; zatím pilně jim psal a dárky hleděl jich získati. Jinak prý mohly by úmysly jejich se ztroskotati. (Luc. 115 *b*.)

Joanni de Pibra s. p. d. Gaudeo iacta tandem fundamenta actionum nostrarum esse, speroque propediem futurum, ut omnia haec et radices altius agant, et ad finem, quem cupimus, perveniant. Quod autem ad iter tuum versus Franconiam attinet, tutius consultiusque mihi facturus videris, si profectionem talem distuleris, ita tamen, ut cum minime eo venias, semper venturus videaris. Neque difficilis erit morae eiusmodi excusatio, cum tot reipublicae nostrae negotiis implicitus sis. Velim tamen interim te principes eius familiae partim frequentibus literis partim etiam munusculis tibi conciliare. Cur haec scribam, facile intelligere potes. Ubi enim eo profectus fueris, et captiosis (ut colloquiis hominum fieri solet) interrogatiunculis non ex sententia eorum responderis, vereor, ne conatus nostri primum quidem suspecti, deinde invisi, postremo ridiculi sint. Amo te, Joannes, ex animo, et omnia tua fortunata esse cupio, atque ideo nude ingenueque tecum ago. Tuum est, quae scribo, in dextram partem accipere considerareque pro tua prudentia, quid maxime tuae rei expediat. Vale. Datae in Hassensteyn 28. Septembris.

Záhadná povaha jednání, která Pibra měl s příbuznými svými ve Frankách a Bohuslav úsilně podporoval, jen málo objasňuje se listem tímto. Zdá se, že teprv ucházeti se chtěl Pibra o uznání příbuzenství svého s bohatou a vznešenou rodinou, jejíž jeden člen, Vavřinec z Bibry, tenkrát byl biskupem Würzburským. Proč uznání toto, ač šlo-li tu o příbuzenství skutečné, mělo způsobeno býti okolky tak lstivými, jak list náš vykládá, jest přímo nepochopitelno.

116.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina (1505) — 26. října. Vykládá celou záležitost legitimace nemanželského syna bratrova Wolfganga, o kterou se byl u Adelmanna prve ucházel. Oznamuje, že koupené sobě knihy toužebně očekává, a ptá se, čeho by Adelmann z Čech si přál, aby mu mohl poslati. Konečně zmiňuje se o nejistém stavu věcí v Čechách, a žádá za zprávy o stavu věcí v Německu. (Luc. 104 *b*.)

Bernhardo suo Adelmanno etc. s. p. d. Scribis, mi Bernharde, iurisconsultos, qui apud te sunt, more suo nodum in scirpo quaerere, et in filio fratris mei legitimando multa exigi affirmare. Sunt illi quidem similes sui et priscos illos iurisconsultos imitantur, quibus Cicero in oratione pro L. Murena huiusmodi argutias multis verbis exprobrat. Quanquam autem arbitror ex his, quae iampridem ad te scripsi, cognosci, quid frater meus in re filii sui cupiat, quia tamen minime illis satisfactum est, et, ut est acumen hominum, omnibus calumniis viam praecludere volunt, gerendus iis mos est. Accipe itaque rem totam breviter, Joannes de Lobkowicz et Hassensteyn, solutus, dioecesis Pragensis, ex Anna Regenspergerin de Payrreit, dioecesis Pambergensis, similiter soluta, filium genuit nomine Wolfgangum. Hunc legitimari cupit, ut ordines suscipere possit, et beneficia tam curata quam non curata habere, et unum et plura, et ut caeteros actus per legitimos exerceri consuetos ipse quoque exercere possit. Haec est summa totius negotii. Libros, quos mihi coëmisti, abs te avide expecto, tametsi praeter spem abs te factum est, quod indicem eorum ad me non misisti; expecto item Canones, quibus instrumenta horaria conficiuntur. Tu quoque si quid habere vis ex nostra provincia, libere ad me scribe. Id enim ita mihi gratum erit, ut me abs te singulari beneficio affectum existimaturus sim. Caetera ex scheda epistolae inclusa intelliges. Nos hic variis suspicionibus agitamur, acciditque nobis tragicum illud: »peior est bello timor ipse belli.« Tu de rebus Germaniae aliquid ad me scribe. Vale, suavissime Bernharde. Ex Hassensteyn 26. Octob.

Nemanželský syn bratra Bohuslavova Jana, o jehož legitimaci u Adelmanna Bohuslav se ucházel, vychováván a vyučován byl zároveň s mladými pány z Lobkovic Sigmundem a Mikulášem a Fridrichem Knoblochem na Hasišteině od Sturna. Srovnej básničky jejich vítací v Appendix poematum str. 291—293, kde dotčený syn nazývá se Wolfgangus Cadanensis. Ženat byl Jan z Lobkovic poprvé s Kunhutou z Ronova, vdovou po Janu Caltovi z Kamenné Hory na Chomoutově, která však (podle diplom. Lobk. v Roudnici) již r. 1472 byla mrtva. Později oženil se podruhé s Mandalenou z Thöringu, s níž měl syna Jaroslava, pro něhož sepsal známé v literatuře české »Naučení«. Nemanželský syn Wolfgang narodil se mu tudíž za doby jeho vdovství. — »Canones, quibus instrumenta horaria conficiuntur« jest návod k hotovení hodinového stroje kolečkového, které hotovení tenkrát teprv se počalo více šířiti po Evropě. — Vročení listu stanoveno vzhledem k listu 120, určitě datovanému, který má obsah příbuzný.

117.

Bohuslav Augustinu Olomouckému.

Z Hasišteina (1505) — 11. listop. Používaje prostřednictví Vavřince Glace, do Uher jdoucího, píše jemu i králi o svou mzdu, a že rád by konečně věděl, čeho v příčině té smí se nadíti. Výsledek vojny Loketské se mu nelíbí. Žádá opět za Plutarcha řeckého a a za zprávu, obdržel-li svou číši. Odporučuje dodatele tohoto listu, jemuž může Augustin svěřiti ústně, co by mu chtěl o věcech uherských oznámiti. Na konci zmínka o smrti Filipa Beroalda. (Luc. 105 *b*.)

D. Augustino Moravo s. d. Dedi proximis his diebus ad te literas, quas hoc tempore tibi redditas arbitror; quoniam tamen nihil respondisti, statui iterum et eadem et de iisdem, ut ille loquitur, cum ad te tum ad Regiam Maiestatem scribere et experiri, si quando tandem animus ille hac in parte minime regius flecti et ad officium reduci possit, praecipue cum Laurentius hic cognomine Glatz Pannoniam profecturus esset. Pudet enim me toties frustra monere neque possum non angi ab homine in alios prodigo stipem debitam negari, maxime cum saepenumero ingentibus sim oneratus pollicitis. Scripseram ad te pridem conditiones quasdam, quibus mihi satisfieri possit; has ubi in praesentia quoque ex Laurentio Glatz cognoveris, Regiae Maiestati referes agesque, ut mea erga te fides expostulat. Quodsi nulla earum suscipitur, facito saltem, quibuscunque artibus potes, ut Regia Maiestas ad me scribat iubeatque omnem spem ponere. Pars enim beneficii est, ut dici solet, quod petitur, cito negare. Apud nos omnia plena variis suspicionibus sunt, hactenus tamen timor belli magis quam bellum est. Res Cubitensis aliquantum sopita est, cuius, ut dicam quod sentio, neque principium neque finis mihi probatur. Nam et in principio magna hominum pars plus iusto properatum putat, et finis huiusmodi est, ut omnibus finitimis gentibus ludibrio simus. Vale, Augustine, et si licet, quaeso, ut tibi Plutarchus graecus curae sit. Cupio etiam certior abs te fieri, an cyphus iampridem ad te missus tibi redditus sit. Laurentium tibi commendo, est enim necessarius meus et multis ultro citroque beneficiis coniunctus, cui etiam, si quid de rebus Ungariae me scire vis, quod forsitan literis committere tutum non est, coram referre poteris. Philippus Beroaldus mortuus est. Iterum vale. Datae Hassensteynae 11. Novembris.

Doručitel listu tohoto »urozený Lorenc Glacz z Starého Dvora a na Červeném Hrádku« vyskytuje se v listinách Mostských r. 1491 a 1513 (srovn. Schlesinger, Stadtbuch v. Brüx str. 177 a 185). O výsledku vojny Loketské srovn. Palackého V, 2, 92. Filip Beroald, slavný učitel Bononský a zvláštní příznivec studujících tam Čechů, zemřel již v červenci r. 1505.

118.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasišteina (1505) — 15. listop. Chválí, že uposlechl rady jeho; nyní prý, co zosnovali, dobře se vydaří. Až sejde se se strýcem, který nyní jest na Moravě, že postará se, aby přání Janovu, týkajícímu se příbuzného Valentina, bylo vyhověno. (Luc. 130 *b*.)

Joanni de Pibra s. p. d. Intellexi ex literis tuis te paruisse consiliis meis; idque ex sententia cedere gaudeo magnopere, et quod cogitationes meae

minime me fefellerint, et quod res tuae felices sint. Atque, ut aperte fatear, omnia, quae hactenus machinati sumus, arbitror nunc primum radices agere, speroque paulo post firmiora futura, quam ut subverti atque convelli possint. Quae de propinquo tuo Valentino scribis, curae mihi erunt, et ubi primum copiam avunculi mei nactus fuero, non dubitabo omni diligentia eniti, ut desiderio tuo satisfiat. Degit is in praesentia apud Moravos, neque spero me id, quod cupis, per literas conficere posse. Adiicerem his plura, si tu de rebus Pragensibus quippiam ad me scripsisses. Caeterum non tam recentia scribis, quam priora revocas, unde fit, ut nullam literarum materiam habeam, atque ideo tacere cogar. Vale. Ex Hassensteyn 15. Novembris.

Pokračování v záhadných machinacích obou přátel, jichž podstaty neznáme, ani příbuzného Pibrova Valentina. Strýc Bohuslavův v listě dotčený jest Jiří Všerubský z Gutšteina (srovn. list 124), který způsobiv r. 1505 vzpouru, vyprodal se z Čech a vypověděl celé zemi válku (Palacký V, 2, 85). Spor jeho uklizen na konci téhož roku, nevíme na jakém základě (ibidem 94).

119.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasišteina (1505) — 30. list. Posílá latinský návrh listu žádaný, ač nerad, poněvadž, jak myslí, příbuznému jeho a celé rodině více by se líbil, kdo by ve válečnictví, než kdo by ve vědách vynikal. Radí, aby k příbuzným se nevydával, dokud smýšlení jejich písemně nezví, aby místo cti a slávy nedodělal se hanby. Odporoučí tajnost a opatrnost. Poněvadž ti, jimž od Bohuslava věc Pibrova byla svěřena, úkolu nedostáli, nutno prý nastoupiti jinou cestu. (Luc. 118 *b*.)

Joanni de Pibra s. p. d. Parui desiderio tuo, et exemplar epistolae eius, ut voluisti, confeci; sed, ut aperte fatear, admodum invitus. Difficile enim vehementer est alieno stomacho dictare, praesertim ubi is, ad quem res pertinet, abest. Neque etiam institutum tuum probo; vereor enim, ne literae latinae apud illum propinquum tuum minus, quam speras, gratiae habiturae sint. Quantum enim coniectura assequi possum, non tam literarum quam rerum peritus est. Sed quia id apud vulgus doctrinae nomen habet, ideo tibi forsitan suggestum est, ut latine ad hominem scribas. Quodsi alios eiusdem familiae respicere velis, magno contenderim gratiorem eis in Boëmia consanguineum, qui rebus bellicis quam qui literis praestet, fore. Neque etiam profectionis, quam intendis, laborem te subire velim, nisi animis eorum prius per literas exploratis. Scis enim, quid cuidam nostri ordinis contigit (sic), qui Florentiam pene simili de causa profectus est. Haec ad te sine ullis ambagibus scribo, qui, ut gloria honoreque tuo delector, ita, si res secus, quam speramus, evenerit, ignominia tua pro mea, qua te complector, benevolentia non offendi non possem, mallemque haec omnia, pro quibus elaboramus, dubia apud nostros manere, quam in deteriorem partem declinare. Possem his et alias causas addere, sed non possunt omnia tuto literis committi. Quod autem tibi minime praestiti, quae iamdudum pollicitus sum, non mea culpa accidit sed illorum, quibus id negotium a me datum est. Itaque nunc aliis consiliis mihi

utendum est, non minus fortassis rei nostrae quam priora conducentibus. Ea certe sunt tua in me merita, ut tibi opera mea nunquam deesse debeat. Vale. Ex Hassensteyn ultima Novembris.

Umístění listu tohoto, chceme-li aspoň k připsanému dni data míti zřetel, jest velmi obtížné. Vyskytujeť se zde opět rada, aby Pibra k příbuzným předčasně se nevydával, kterou, ač poněkud jinak znící, čtli jsme již v listu 115, ale o strýci, který připomenut v listě předešlém, nečiní se zde žádná zmínka více, nýbrž praví se vůbec, že prostředníci od Bohuslava zvolení úkolu svému nedostáli. A zas opět v listu 121 připomíná se týž strýc Bohuslavův Jiřík Všerubský z Gutšteina jako vybraný od pisatele prostředník ve věci Pibrově. Z těchto nesnází nebude vyváznutí, pokud nepoznáme úplně podstaty věci, o kterou oběma přátelům šlo. Podstata ta, jak v listě našem stojí výslovně, naschval ponechávána v temnu; jen tolik jest jasno, že šlo nejprve o uznání příbuzenství Pibrova s rodinou podobného jména ve Frankách. Který by to byl býval pán český (quidam nostri ordinis), který do Florencie v podobné záležitosti byl vyšel, nevím; aspoň na Rožmberka některého, již příbuznost svou s rodinou italských Ursinů tenkrát a dříve již uznávali, mysliti nelze, poněvadž právě chudším Italům na ní více záleželo než bohatému rodu českému: a v listu se praví, že onen pán český ve Florencii nepochodil.

120.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina 1506 — 18. ledna. Že bude spokojen, opatří-li Bernhard věc syna bratrova tak, jak slibuje. O knihách a strojích hodinových. Žádá, aby mu dal od některého zkušeného lékaře sepsati pravidla žití, poněvadž mor se blíží; potom prosí za zprávy o objevech Portugalců. (Luc. 106 *b.*)

Bernhardo suo Adelmanno s. p. d. Redditae sunt mihi literae tuae postremae, spero item et libros, quos mihi coëmisti, brevi redditum iri. De filio fratris mei si id effeceris, quod literis scribis, satis mihi erit. Quid in instrumentis horariis conficiendis abs te petam, ex literis ultimo ad te datis cognoscere potuisti. Indicem librorum graecorum, quos ad me misisti, huic epistolae inclusi. Neque quicquam aliud se offert, quod impraesentia te scire velim: cogor etiam brevis esse, quoniam ille, qui Norimbergam proficiscitur, properat. Pestis, quae nunc apud vos grassatur, nobis quoque quotidie propinquat. Itaque si quis medicus apud vos peritus est, precor, ut modum vitae, qui in pestilentia observandus est, mihi conscribat. Precor item, si quid apud vos habetur, quidnam a classe Portugalensi in terrarum situ deprehensum est, ut id mihi exscribi cures. Vale, suavissime mi Bernharde. Ex Hassensteyn 18. Januarii anno Domini 1506.

O legitimaci Wolfganga, nemanželského syna Jana z Lobkovic, srovn. list 116. Objevy Portugalců, na něž v listu se naráží, události se pod velením slavného Vasca de Gama, který koncem r. 1503 z druhé své výpravy indijské se vrátil.

121.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina (1506) — 28. února. Potvrzuje přijetí listu a návodu k hotovení hodin i omlouvá se, že takovými hračkami se chce zabývati. Poněvadž mor zuří, prosí Bernharda, aby svého zdraví pilně dbal. Žádá za vytištěný řecký slovník Suidův a za zprávy o objevech Portugalců. (Luc. 107 *b*.)

Bernhardo suo Adelmanno s. p. d. Redditae sunt mihi abs te literae, redditi et Canones, quibus horaria instrumenta conficiuntur. His ego maiorem in modum delectatus sum, explevissentque magna ex parte desiderium meum, nisi me in spem erexisses te propediem plura eius generis cultioraque ad me missurum. Cui expectationi meae donec satisfeceris, quiescere non possum. Quodsi tibi parum severe et constanter agere videor, scito me nondum ad eum philosophiae apicem pervenisse, quem isti fingunt magis quam praestant; neque me pudet ea pene aetate, quae nescio, discere, qua et Cato graecas literas didicit et Socrates ad lyram magistro usus est. Neque fortassis absurdum fuerit ad haec divertere, quae si parum fructuosa, non iniucunda tamen cognitu sunt. Ut enim malus stomachus et vulgata quoque fastidiens,*) ita et animus gravioribus interdum fessus leviora quaeque et cupidius amplectitur et firmius continet, redditurque nescio quomodo ad alia quoque investiganda promptior atque alacrior. Quod scribis pestem apud vos late grassari, graviter patior precorque, ut neque patriae neque amicorum amor tibi impedimento sit, quominus valetudini tuae quamprimum consulas, ut nos omnes, quos tibi meritis tuis devinxisti, virtute tua atque integritate quam diutissime fruamur. De re literaria nihil scribo: quid enim eadem toties repetere necesse est? Id solum rogo, ut Suidas graecus tibi curae sit, quem impressum esse certo scis, neque satis mirari possum, quare tanto tempore tua opera ad me non venerit. Classis regis Lusitaniae longo iam tempore exteriorem Africae oram praeternavigat diciturque ad Indos pervenisse, neque dubito multa in eo tractu nova atque veteribus incognita deprehensa esse. Quamobrem, si quis tuorum Bononiae literis vacat, precor, ut ope Portugalensium, quorum Bononiae magna copia est, utatur, et si quae iam literis ea de re complexa sunt, ad te mittat. Vale. Datae Hassensteynae ultima Februarii.

Suidae lexicon graecum, za jehož zaslání Bohuslav žádá, vytištěno již r. 1499 v Miláně. O objevech Portugalců srovn. list 120.

122.

Bohuslav Augustinu Olomouckému.

Z Hasišteina (1506) — 12. března. Používaje prostřednictví měšťanů Mostských, již mají v Budíně co jednati, píše opět Augustinovi i králi o svůj plat. Prosí opět za řeckého Plutarcha a doporučuje záležitost Mostských Své básně, jakmile budou přepsány, slibuje, že mu ihned pošle. (Luc. 108 *b*.)

*) Pokažená věta.

Augustino Moravo s. p. d. Ago tibi gratias, Augustine; facile enim intellexi ex literis, quas postremo ad me misisti, operam tuam mihi neque defuisse neque defuturam. Quoniam tamen in praesentia Pontenses vicini mei Budae nescio quid negotii habent, statui aliena non insania, ut ille loquitur, sed impensa in re mea uti, et Regiae Maiestati iterum de stipe mihi debita scribere. Si enim toties obtundendo nihil proficio, multo minus dissimulando tacendoque proficerem: forsitan etiam eveniet mihi, quod mulieri illi in evangelio, quae iudicem, qui neque deum timebat, neque homines reverebatur, impo tunitate sua mollivit. Precor autem, ut literas meas Regiae Maiestati offeras efficiasque, ut mihi satisfiat, aut saltem ut certius aliquid rescribatur. Ita denique omnia agas, ut mea erga te fides expostulat. Id si mihi gratum duntaxat futurum dixero, minus quam sentio dicam, neque animum meum expressero. Quamobrem tibi potius aestimandum relinquo. Plutarchum graecum abs te avidissime expectavi expectoque, qui si adhuc in scriniis latitat, nisi opera tua quam primum inde erutus fuerit, vereor, ne omnis spes mea in ventum abeat. Negotium Pontensium tibi magnopere commendo, rogoque, ut si non apud Regiam Maiestatem, saltem apud te commendatio mea illis prosit. Nugas meas, quas tantopere expetis, iampridem ad te misissem, si nactus fuissem librarium, a quo exscriberentur. Sed magna id genus hominum apud nos penuria est, praesertim eorum, qui ita scribant, ut carmina scribi par est; dabo tamen operam, ubi primum potero, ut voluntati tuae mos geratur. Vale, et de rebus Ponnoniae aliquid ad me scribe. Ex Hassensteyn 12. Martii.

O řeckém Plutarchovi srovnej listy 105, 108, 114, 117, o žádaných básních list 114.

123.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina (1506) — 30. dubna. Děkuje za dárky sobě poslané i slibuje, že mu žádaného koně koupí, jakmile se udá příležitost. Žádá za výtisk souborného vydání děl Augustinových, potom za řeckého Suidu. (Luc. 110.)

Bernhardo suo Adelmanno etc s. p. d. Vix dici potest, Bernharde, quam mihi munuscula tua grata fuerint; neque mens variis sollicitudinibus fatigata hoc tempore commodius diverticulum habet. Id an tibi probetur, nescio. Caeterum si ecclesiasticis latrunculis ludere licet, ludere licet mihi quoque. Non puto haec mathematica interdicta esse, quae non minus ingenium quam latrunculi exercent, quamvis non intendere animum sed remittere tamen videar. Et cum Socrates et Scipio adeo a gravitate sua interdum secesserint, ut alterum cum pueris in arundine equitasse, alterum conchas in littore maris legisse memoriae proditum sit, me quoque arbitror non inutiliter ad haec, si parum fructuosa, at certe iucunda cognitu, declinare. Sed nostra excusatio fortassis apud te superflua est, qui me nosti curiosius talia sectari, quam non solum multitudini imperitae sed etiam his, qui sibi sapientes videntur, placeat. Scribis, ut tibi equum mittam, addisque nescio quae alia, quae, ut tibi vere fatear, risum mihi moverunt, et quia in amicitia libertas esse debet, scito: quem-

admodum tibi tantum facultatum est, ut sine me honeste vitam ducere possis (quod ego non solum confiteor, sed etiam ex animo gaudeo): ita mihi Dei benignitate licet exigua munuscula sine detrimento rei familiaris amicis impertiri. Fient tamen omnia, ubi primum occasio dabitur, ex sententia arbitrioque tuo. Malo enim apud ignaros rerum minus liberalis videri, quam amicum, quem plus omnibus amo, offendere. De re literaria nihil aliud, quod scribam, habeo, nisi ut tuo more agas. Quanquam enim hoc tempore quaedam ad me misisti, quae prius quoque miseras, malo tamen te in hanc partem peccare, quam in libris coëmendis plus iusto timidiorem esse etc. Cupio a te opera Augustini, quae nuper ad me simul impressa esse scripsisti, item Suidam graecum. Vale. Datae Hassensteynae ultima Aprilis.

Dárky Bohuslavovi zaslané týkaly se strojnictví hodinového, jak z následujících omluv pisatelových vysvítá. Srovn. list 121. Děl Augustinových míněno nejspíš vydání Pařížské z r. 1502: Augustini opuscula coimpressa. O slovník řecký Suidův žádáno již v listě 121.

124.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasišteina (1506) — 30. května. Schvaluje úmysl jeho, ale posel se mu nelíbí, jejž míní Jan k muži tak vznešenému vyslati, zejmena protože posel není katolík. Radí, aby vyhledal si jiného. Také darování syrečků neschvaluje. Oznamuje, že věc Pibrovu svěřil k jednání strýci Jiříkovi z Gutšteina, který chtěl jíti ke králi římskému; avšak král tento prý najednou zdvihá válku proti Vladislavovi. Rád by se dověděl proč. (Luc. 112.)

Joanni de Pibra etc. s. p. d. Consilia tua praesentia mihi probantur, et, ut aperte dicam, quae sentio, prioribus longe meliora sunt: nuncius tamen displicet. Neque enim is est, ut in re tanta et ad hominem tanti nominis abs te honeste mitti possit; neque est, quod te movere debeat, si prima fronte nescio quid magnum polliceri videtur, quoniam loquacior interdum est, quam oporteat: adsunt et aliae causae, quarum vel illa potissima est, quod eius sectae homines in ditione episcopi Herbipolensis, qui hoc tempore princeps familiae vestrae est, parum accepti sunt. Itaque, si res integra tibi est, tutius arbitror mutare institutum, quando non desunt homines, quorum opera in huiusmodi negotio commodius uti possis. Quod autem me in literis, quas ad fratrem proxime dedisti, caseorum iudicem constituis, scito in Franconia (pace patriae dixerim) meliores caseos nostris haberi. Quamobrem abstinendum a talibus muneribus censeo, ne tibi contingat, quod Grecensibus nostris, qui dum nuper ad regias nuptias Budae similia munera offerunt, ludibrio a Pannoniis habiti sunt. Avunculus meus dominus Georgius de Gutensteyn profecturus erat ad regem Romanorum: huic causam tuam non vulgaribus verbis commisi, neque ille dubitavit omnem operam diligentiamque suam mihi tibique quam liberalissime polliceri, sperabamque aliquid effecturum, quod instituto nostro conduceret; sed nescio quae nova monstra interim exorta sunt, de quibus cupio abs te latius apertique edoceri. Multi enim simulari haec putant ad Pannonios in officio continendos. Quodsi Augustus principem nostrum spe pacis concordiaeque tamdiu lactificatum subito minime simulatis armis aggressus est, nihil aliud habeo,

quod dicam, nisi Matthiam regem per Pythagorae palingenesim renatum esse. Quod scribis de quodam libro ad Andream de Scal pertinente, scito fuisse apud me quendam Zacensem, qui eundem librum sibi vendicabat et se dominum eius affirmabat, cui cum precium pro libro obtulissem, deliberaturum se dixit; nec quicquam interim actum est. Itaque, si fieri potest, facito precor, ut iusto precio persoluto liber apud me maneat. Vale. Ex Hassensteyn 30. Maii.

Jan z Pibry, poslouchaje rady Bohuslavovy (srovn. list 115), patrně měl úmysl poslati darem biskupu Würzburskému, Vavřinci z Bibry, české syrečky; ale vybral si za posla, jak se zdá, nějakého žvastavého kališníka. O Jiřím z Gutšteina viz poznámku k listu 118, o náhle počaté od císaře Maximiliana válce srovnej Palackého V, 2, 106.

125.

Bohuslav Janu Lachnerovi.

Z Hasišteina (1506) — 14. června. Předeslav rozvláčnou předmluvu o přátelství prosí, aby mu poslal nové léky proti blížícímu se moru. (Luc. 123.)

Joanni Lachner s. p. d. Amasti me, Joannes, antequam nosceres, neque id meritis meis sed humanitate tua accidit: arbitror autem et tibi cognitum, quo erga te animo sim. Caeterum ut plantae novellae etsi coalescant, nisi tamen subinde rigentur ablaqueenturve, et arescunt et nullos fructus ferunt: ita et recens amicitia, ubi nullo commercio renovatur, facile senescit extinguiturque. Atque adeo,*) quoniam dulcissima tua consuetudine frui et mutuum amorem longo usu atque familiaritate stabilire firmareque non licet, volui paucis his ad te scribere, ut literis meis quasi quibusdam stimulis admonitus et perseveres in benevolentia erga me et amicitiam semel coeptam constanter colas. Id si praestiteris, non solum mihi satisfactum erit, sed etiam novo me beneficio cumulatum putabo. Ut enim ingenue simul et urbane tecum agam, malo virtus doctrinaque tua et suavissimi mores me sanum delectent, quam infirmum et adversa valetudine laborantem ars operaque salvet. Vale, optime Joannes. Medicinis, quas mihi adversus pestem misisti, hactenus parum usus sum, quia loca nobis vicina nondum infecta peste fuerunt; nunc autem ea lues circumcirca serpit potius quam saevit. Itaque, si quid habes, quod huic malo obstare possit, facito, ne mihi opera tua desit. Quicquid autem impenderis, Joannes In-Hof solvet. Iterum vale. Ex Hassensteyn 14. Junii.

Lékaře Jana Lachnera blíže neznáme, ani nevíme, posílal-li Bohuslavovi léky k požádání Adelmannovu neb ne. Vročení listu učiněno vzhledem ke zprávě o blížícím se moru, která nachází se v listech 120 a 121. Ještě jeden list naší sbírky (130) adressován jest témuž lékaři, a dlouho byli jsme na vahách, kterému z obou přisouditi prioritu časovou; avšak poněvadž v druhém (130) praví se, že poslané léky dlouhou dobou snad působivosti pozbyly, zdá se nám list ten býti pozdější, jakkoli opět úvod ukazoval by k domnění opačnému. — Jan Inhoff v Normberku obstarával vůbec Bohuslavovi peněžní záležitosti v cizině. (Srovn. listy 98, 99 a 100.)

*) Snad ideo.

126.

Bohuslav Augustinu Olomouckému.

Z Hasišteina (1506) — 14. srpna. Posílá list bratrův a prosí, aby ve sporu s Kadaňskými se jich obou ujal; a aby král ve smyslu v listu bratrově naznačeném i bratru i měšťanům dopsal. O plat svůj nechce králi v této době zármutku psáti, ale myslí, poněvadž v Uhrách, narodí-li se královic, podávají darem mnoho tisíc volů, že by aspoň tímto způsobem mohlo býti mu zaplaceno. Též o Plutarcha žádá opět. (Luc. 113.)

Domino Augustino Moravo Olomucensi s. d. Quid abs te exigam quave in re, optime Augustine, tua opera uti velim, ex schedis, quas frater meus ad me misit, quasque ego huic epistolae inclusi, cognosces; precorque maiorem in modum, ut his malis obviam eas. Equidem etsi Cadanensium consilia nescio, nihil tamen boni suspicari possum. Vereor, ne in quotidianis huius provinciae motibus cogitationes eorum aliorsum, quam in praesentia credi possit, spectent; forsitanque cautius erit nos aliorum exemplis edoctos novis his conatibus, dum licet, obstare, quam pati, ut malum nascens inveterascat. Neque video haec omnia tranquillius sopiri posse, quam si effeceris, ut Regia Maiestas in eam, quam cupimus, sententiam cum fratri meo tum ipsis Cadanensibus scribat. Eveniet enim forsan, ut qui nostris admonitionibus locum non relinquunt, regiae auctoritati cedant; aut, si id utique parum ex sententia procedet, non indignabitur Sua Maiestas, si ius nostrum, quibuscunque modis poterimus, tuebimur. Haec paucis ad te scribo: quid enim necesse est locis communibus amplificationibusque apud te uti, cuius erga me animum innumeris iam indiciis perspexi? Caeterum etsi tibi ego fraterque meus multa debemus, idque plane ingenueque confitemur: cumulabis tamen omnia, si ea, quae petimus, tua cura atque industria fuerimus consecuti. De stipe mea quod dicam in praesentia, prorsus nescio; conieceras enim me in spem quandam literis, quas postremo ad me dedisti. Sed eam quoque hoc tempore evanuisse video. Mentionem autem eius rei in tanto luctu facere vereor, ne nihil aliud sit quam afflicto, ut dici solet, afflictionem addere. Quoniam tamen audio multa millia boum in natali regiorum puerorum solere conferri, da operam, si tibi videtur, ut saltem bobus mihi satisfiat. De Plutarcho graeco adeo obmutuisti, ut ipse quoque eandem rem tibi toties inculcare erubescam: quanquam vix quicquam sit in re saltem literaria, quod hoc tempore malim. Vale. Ex Hassensteyn 14. Augusti.

Jakým novým sporem s měšťany Kadaňskými po vyřízení toho, o němž jednají listy 107, 110 a 114, páni Hasišteinští z Lobkovic se utkali, není z listu našeho zcela jasno. Vročení listu naše jest bezpečné, poněvadž se v něm na nedávnou smrt královny Anny († 26. července 1506) a na narození královice Ludvíka zřetelně naráží.

127.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina (1506) — 29. srpna. Ačkoli myslí, že Bernhard z dolního Německa (Nizozemska) se posud nevrátil, píše mu, aby ho upokojil. Koupi koně že odložil do jeho návratu; knihy sobě poslané, mezi nimi také konečně Suidův slovník, že obdržel. Prosí o jiné opět a o noviny z dolního Německa. (Luc. 114.)

Bernhardo suo Adelmanno s. p. d. Etsi arbitror nondum te ex Gallia sive, ut nunc loquimur, Germania inferiore rediisse, nactus tamen in praesentia tabellarium volui ad te scribere, ne in patriam reversus, ubi literas meas minime invenires, et aegre feras et negligentiam meam rursus accuses, maxime cum literae tuae, quas postremo ad me dedisti, nescio quid timere te solicitumque esse innuant potius quam significent. Caeterum ego huius tui timoris solicitudinisque causam suspicari coniecturaque assequi minime possum. Nam quod ad equum attinet, scripsi ad te pridem operam meam tibi nequaquam defuturam: interim autem dum audirem te in Galliam profectum esse, rem non tam neglexi, quam in adventum tuum distuli gesturus desiderio tuo morem, cum primum reversus fueris. Neque hoc tempore alius mihi animus est. Quodsi quid aliud est, quo offenderis, facito, ut nude ingenueque mecum agas, et si quid per imprudentiam me deliquisse sensero, non dubitabo veniam petere et tibi ex sententia tua satisfacere, quippe cum huiusmodi tuae solicitudines tacitaeque suspiciones magis me angant quam aliorum apertae inimicitiae iniuriaeque. Libri, quos mihi misisti, una cum Suida iam dudum optato mihi fideliter redditi sunt: reliquos, de quibus scribis, ea, qua soleo, aviditate expecto. Vale, dulcissime Bernharde, et si quid in Gallia dignum memoratu cognovisti, fac me certiorem. Datae Hassensteyn 29. Augusti.

Proč Adelmann tenkrát do severního Německa se vydal, z korrespondence naší není zjevno. O koni byla zmínka v listu 123, o Suidovi v listech 121 a 123.

128.

Bohuslav Augustinu Olomouckému.

Z Hasišteina (1506) — 15. září. Poněvadž Kadaňští jedou do Budína, používá příležitosti té, aby jej opět o svou výplatu upomenul, jež prý mohla by vyřízena býti uherskými voly. Také o Plutarcha upomíná, a žádá za zprávy o věcech uherských, i doporoučí Kadaňské. (Luc. 114 *b*.)

Domino Augustino Moravo etc. s. p. d. Non sum tam insanus, Augustine, ut in hoc acerbissimo luctu vestro stipis meae mentionem facere audeam: quoniam tamen Cadanenses in praesentia Budam proficiscuntur, existimavi minime me propterea importunum fore, si non tam Regiam Maiestatem monuero, quam tibi suggessero, ut memineris mei, si quando sese obtulerit occasio. Nam etsi nunquam mihi dubium fuit, quo erga me animo sis, vereor tamen, ne sub tanta rerum mole vix interdum ad leviora haec divertere possis. Qua in re si fallor, gaudeo precorque, ut hanc meam ineptam forsitan timiditatem aequo animo feras. Ut enim aperte fatear, cum superioribus diebus in eam spem abs te coniectus essem, quasi ad diem divi Georgii mihi stipes mea solvi deberet, non possum non mirari me nullas prorsus ea de re tanto tempore abs te literas accepisse. Hanc tamen culpam tuam [sed quam] saltem facile emendare poteris, si vel hoc tempore operam tuam mihi saepe promissam navaveris. Audio nam in nativitate regii pueri magnam vim boum Regiae Maiestati collatam esse, quibus fortassis mihi satisfieri posset, si quis commodo tempore

ea, quae ad stipem meam pertinent, Regiae Maiestati identidem inculcaret. Sed quid in sylvam ligna fero? Neque aliud est haec me ad te scribere quam aures tuas frustra obtundere. Itaque hoc solum abs te precor, ut in hoc toto negotio id agas, quod e re mea esse putaveris. De Plutarcho graeco adeo obmutuisti, ut ipse quoque eadem de re toties ad te scribere erubescam. Quoniam tamen Iunone extincta res ad Iovem redierunt, fac, si fieri potest, ut desiderio meo morem geras. Nihil enim in re literaria est, quod hoc tempore malim. Vale, optime Augustine, et aliqua de rebus Hungariae ad me scribe. Cadanenses tibi commendo, et ut abs te benigne excipiantur humaniterque tractentur, etiam atque etiam rogo. Datae Hassensteynae 15. Septembris.

Vročení listu vyplývá ze dvou narážek na nedávnou smrt královninu, z nichž jedna est hned na počátku, druhá ve slovech: Iunone extincta res ad Iovem redierunt. O výplatě darovanými voly byla již zmínka v listu 126. Podivné jest zde doporučení Kadaňských, s nimiž páni Lobkovičtí tenkrát měli spor, jak vysvítá z listů 126 a 131.

129.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina (1506) — 3. října. Nemaje od něho, co byl do Nizozemska odešel, žádných zpráv, vyslovuje obavu, aby ho nehoda nějaká na cestách byla nepotkala. Žádá za knihy, zvláště řecké. Zamluveného koně slibuje, že pošle mu, až Bernhard se vrátí, a sám bude věděti, kam jej poslati. Bojí se, že po jaru vypukne v Čechách válka občanská, nezabrání-li jí hrozící mor. Prosí o léky a lékařskou radu proti němu. (Luc. 116.)

Bernhardo Adelmanno s. p. d. Molestum mihi est silentium tuum, Bernarde, non quod verear, ne quid ex benevolentia erga me remiseris (quid enim mihi animo tuo exploratius?), sed quia ex eo tempore, quo in Galliam profectus es, neque aut ex literis tuis aut saltem fama, an in patriam reversus es, cognoscere potui; unde fit, ut, dum peregrinantium casus, viarum pericula, et quod maxime me terret, pestilentiam in pluribus Germaniae locis saevientem considero, tibi non timere minime possim. Scis enim hunc amantium morem esse, ut semper ad deteriora suspicanda proniores sint. Accedit his, quod Joannes quoque Inhof ita obmutuit, ut ex corvo Seriphia rana factus videatur. Itaque etsi spero omnia se recte habere, donec tamen literas abs te accepero, animo quieto tranquilloque esse nullo modo possum. De re literaria extra ea, quae iampridem tibi inculcata sunt, nihil in praesentia, quod scribam, habeo: precor duntaxat, ut is sis, qui hactenus fuisti, maxime si quae volumina graeca in lucem prodierunt. Nam cum Aldus tum alii in praefatiunculis multa polliciti sunt, quae ad me nondum pervenerunt. Equum, de quo iampridem in me scripsisti, tum tibi mittam,*) cum ex Gallia reversum cognovero, significaverisque mihi, Augustamne an Eystaviam (sic) eum mitti velis. Quodsi res patriae meae cognoscere vis, scito omnia ad arma spectare, et nisi pestilentia, quae iam vicinas regiones populatur, nostras seditiones cohibuerit, vix fieri potest, quin intestinum bellum proximo vere habituri simus. Et quoniam pestis

*) Sloveso to doplněno podle smyslu, Mitis jeho nemá.

nobis imminet, precor, ut ex sententia alicuius medici, quorum magnam copiam apud te esse audio, ad me scribas, quibus medicamentis, quo victu, quave diligentia huiusmodi lues arceri possit. Facies autem certiorem Joannem Inhof, quidnam mihi ex officinis medicorum mittere debeat. Vale, optime suavissimeque Bernharde. Est fama apud nos quendam prodigiosum puerum Florentiae natum esse: si quid ea de re compertum habes, facito, ut ad me scribas. Iterum vale. Ex Hassensteyn 3. Octobris.

Slavný tiskař v listu připomenutý Aldus Manutius tiskl v Benátkách od r. 1488.

130.

Bohuslav Janu Lachnerovi.

Z Hasištejna (1506) — 3. října. Děkuje za lékařskou radu a osvědčuje upřímné přátelství a vděčnost. Prosí za nové léky, poněvadž staré působivosti již pozbyly, a oznamuje, že žádných receptů od něho neobdržel. (Luc. 117.)

Joanni Lachner, philosopho et medico, s. d. Literae tuae, quas superioribus diebus ad me dedisti, magnam mihi voluptatem attulerunt; nam et ea scribis, quae valetudini meae conducunt, et omnem insuper operam perquam liberaliter polliceris. Id mihi autem eo gratius est, quoniam tibi prorsus incognitus sum. Solet enim nescio quomodo accidere, ut beneficia, quae praeter spem in nos conferuntur, acceptiora sint illis, quae nobis deberi putamus. Unde fit, ut hoc tuo in me animo fortunatum me iudicem, nempe qui ab adolescentia ita vitam institui, ut non tam regum principumque favor quam bonorum et eorum, qui aliquod virtutis et doctrinae specimen prae se ferunt, familiaritas amicitiaque me delectaverit, velimque, ut ex hoc tempore omnia a me et expectes et iure tuo exigas, eum denique me esse censeas, qui tibi plurimum afficiatur. Precor autem, ut haec perinde accipias, atque a me scribuntur. Neque enim ex eorum numero sum, qui aliud in lingua promptum, aliud in pectore clausum habent, quos Homericus Achilles se magis inferni portis detestari ait. Caeterum ut mea beneficia nemini exprobrare soleo, ita aliorum erga me merita passim praedicare minime erubesco, maloque interdum in amicis colendis modum excedere, quam plerisque naturae consuetudinisque meae ignaris parum gratus videri. Vale. Medicinas adversum pestem, quas ad me misisti, arbitror nunc vires vetustate amisisse. Itaque precor, ut alias eius generis, aut si quid aliud salutare mihi putaveris, rursum mittas. Joannes autem meus In-Hof et pecuniam pro medicinis impendet et ad me perferri curabit. Quod enim scripsisti misisse te mihi eiusmodi medicinarum receptas, scito nullam earum ad me pervenisse. Haec si abs te impetravero, magnum coeptae nostrae amicitiae incrementum praebebis. Iterum vale. Ex Hassensteyn 3. Octobris.

Hledíce k listu předešlému, který má s naším totéž datum denní, máme naše za nesprávné, ale opraviti je ovšem nemůžeme. O vročení listu a adressatu viz poznámku k listu 125.

131.

Bohuslav Augustinu Olomouckému.

Z Hasišteina (1506) — 14. list. Doporučuje žádost bratrovu ku králi. O výplatě své mluviti si již netroufá. (Luc. 118.)

D. Augustino Moravo s. p. d. Scribit frater meus nescio quae Regiae Maiestati; quid cupiat velitque, non est necesse apud te commemorare, quandoquidem certus sum eius ad Regiam Maiestatem literas in tuas manus perventuras. Commendo tibi duntaxat causam fratris, imo utriusque nostrum; neque enim unius ex familia calamitas aut periculum ad reliquos non pertinere potest. Nisi etiam fallor, et aequa postulamus et minime negligenda. Non enim forsitan tutum est castella huiusmodi ita munitionibus circumdari, ut deinceps in populorum magis potestate quam regia sint, hoc praesertim tempore, quo omnia ad seditionem spectant. Facito itaque, precor, ne iustissimo nostro desiderio desis: nam et merita tua in me cumulaveris et utrumque nostrum ex devincto devinctiorem reddideris. De stipe mea in praesentia taceo. Cum enim ad ea, quae ad te per Cadanenses scripsi, nihil responderis, arbitror te abiecisse spem rei perficiendae. Vale, humanissime Augustine, facitoque omnino, ne tabellarius sine literis tuis ad nos redeat. Datae Hassensteynae 14. Novembris.

Měšťané Kadaňští patrně vykonávali rozkaz královský (srovn. list 107) až příliš horlivě, jak list náš svědčí, tak že opevňování naháněla strachu pánům zámeckým. Odtud vyplynula stížnost Bohuslavova, a odtud jakož ze zmínky o listu 128, poslaném po Kadaňských, vyplývá vročení listu našeho.

132.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina (1506) — 24. pros. Potvrzuje přijetí poslaných knih a tří dopisů a omlouvá se, že tak dlouho žádaného koně mu neposílá. (Luc. 120 *b*.)

Bernhardo suo Adelmanno s. p. d. Libri, quos mihi misisti, et tres epistolae diversis tamen temporibus abs te mihi redditae sunt. His ego admodum delectatus sum, nempe qui quoties literas tuas accipio, tecum mihi colloqui videor. Illud tamen molestum fuit, quod negligentior tibi in equo emendo videor, quam aut ipse velis, aut nostra mutua amicitia exigat. Ego vero, Bernharde, bona fide affirmare possum me nihil praetermisisse, quo tibi morem gerere possim. Caeterum equorum, qualem abs te expeti arbitror, hoc est qui neque praeferox neque omnino degener sit, tanta in praesentia apud nos penuria est, ut precium eorum pene geminatum sit. Hoc quoque tempore, quo haec ad te scribo, omnia finitima loca a familiaribus meis circumeuntur, speroque intra paucos dies et fortassis citius, quam hae literae ad te perveniant, me tuo desiderio satisfacturum, precorque, ut deinceps meliora de me speres, quam quod in rebus tuis negligens esse velim. Fateor enim omnia me tibi debere beneficiisque tuis in me nulla ex parte referre posse gratiam: paratus sum tamen omnia praestare, quae possum, et nihil eorum negligere, quae tibi

cordi esse existimo. Desine solum animum meum turbare et ea ad me scribere, quae me anxium reddunt solicitumque, ne quid adversum te, quem maxime omnium amo, delinquam. De re literaria illud identidem peto, quod iam pene millies petivi, hoc est ut is sis, qui hactenus consuevisti. Vale, suavissime Bernharde. Ex Hassensteyn 24. Decembris.

Vročení učiněno vzhledem ke koupi koně, o níž list skoro výhradně jedná. Nicméně dostal Adelmann žádaného koně teprv po jaru roku budoucího. Srovn. list 138.

133.

Bohuslav Ambroži Chrtovi z Plzně.

Z Hasišteina (1507) — 30. ledna. Předkládá prosbu, aby služebník jeho František Schneittel, praesentovaný od bratra na faru ve Velké Vsi, směl ordinaci svou odložiti, poněvadž služeb jeho potřebuje, a zatím na faře té míti zástupce. (Luc. 132 *b*.)

Domino Ambrosio Chrt de Pilzna administratori archiepiscopatus ecclesiae Pragensis s. p. d. Franciscum cognomine Schneittel de Tachovia, qui pluribus annis in familia mea versatus est, frater meus ad ecclesiam Magnae Villae pro plebano praesentavit. Is ob eam causam quamprimum ad ordines promoveri et sacerdotum numero adscribi cupit, quod ego non solum non reprehendo, sed etiam magnopere laudo, et pium sanctumque iudico. Quia tamen hoc tempore non possum eo commode et sine detrimento carere, utpote qui proxima quadragesima fide eius consuetaque opera in multis usurus sum, precor, ut id, quod instituit, liceat ei tua cum venia differre, quoad ipse rebus meis per alium consulere possim. Arbitror autem haec aequum esse me abs te impetrare; nam rem mihi quidem perutilem, nemini autem omnino damnosam facies. Quod enim ad ecclesiam, cui praefecturus*) est, attinet, non minus per substitutum quam per se ipsum Franciscus plebeculae illi interim providebit, neque etiam ullos fructus sibi ex proventibus eiusdem ecclesiae vendicabit, donec ad sacerdotii ordinem promotus fuerit, quae omnia ex eo plenius cognosces. Ego certe, pater Ambrosi, tibi pro nostra veteri amicitia omnia me debere confiteor, multo tamen obligatiorem putabo, si in praesentia precibus meis apud te locus erit. Vale. Ex Hassensteyn penultima Januarii.

Listem tímto zahájeno, jak se nám zdá, jednání Bohuslavovo s katolickou konsistoří Pražskou o Františka Schneittela. Vročení všech jednání toho týkajících se listů učiněno na základě posledního, který má určité datum 15. září 1508 (Luc. 145 *b*). Nic neodporuje vročení tomu, co v listech obsaženo, ale mnohé okolnosti o správnosti jeho svědčí. František zde dotýkaný patrně nastoupil u Bohuslava místo sekretáře po Lukášovi, jenž zemřel v březnu r. 1505 (viz list 110). Listy jeho se týkající jsou mimo tento 134, 135, 141, 142, 152, 153, 154, 158, 160. Ambrož Chrt z Plzně, děkan kapitoly, stal se administratorem r. 1499. (Frind KG IV.)

---

*) Čti praefuturus.

134.

Bohuslav Kašparovi z Tachova.

Z Hasišteina (1507) — 30. ledna. Doporučuje žádost služebníka svého Františka Schneit-
L. (Luc. 133.)

Domino Casparo de Tachovia artium magistro et canonico ecclesiae
ıgensis s. p. d. Veniet ad te Franciscus Schneyttel de Tachovia, artium
calaureus, familiaris meus, opem consiliumque abs te petiturus. Is in familia
:a multo tempore fuit, atque ita se gessit, ut nihil ei obiici atque expro-
ıri possit. Quo fit, ut ei multum debeam, atque ideo tibi hominem plurimum
nmendo precorque, ubi ad te venerit, ut eum benigne humaniterque excipias
ıue audias. Quanquam autem scio te iampridem de Francisco et optime
ıtire et honestissime loqui, facito tamen, ut commendatio quoque mea ei
ıd te adiumento sit, et ut quae sponte in eum collaturus eras, precibus
:is illectus cumules. Id mihi perinde, ut aequum est, gratum acceptumque
t, meque tibi propterea non parum obnoxium reddes. Vale. Ex Hassen-
yn penultima Januarii.

List tento, adressovaný kanovníku kostela Pražského Kašparovi z Tachova, má s přede-
m stejné datum dnové; i ačkoli v něm záležitost doručitelova zevrubně se nerozbírá,
nůže býti pochybno, že psán byl k témuž účelu jako předešlý. Kratší jeho osnovu vy-
tlíme snadno tak, že žadatel a doručitel byl adressatův krajan, tudíž podrobného líčení
:i jeho nebylo zapotřebí. Kašpara z Tachova uvádí Frind kanovníkem Pražským již
r. 1502.

135.

Bohuslav Kašparovi z Tachova.

Z Hasišteina (1507) — 8. února. S potěšením děkuje, že žádosti jeho vyhověl. Ne-
ıvaluje strojených v Praze na ukonejšení lidu her jakýchsi a strůjce jich kárá. Kárá také
lišnou mírnost královu proti kacířům. (Luc. 134.)

Domino Casparo de Tachovia canonico ecclesiae Pragensis s. p. d. Cepi
literis tuis non parvam voluptatem; nam et iucundum fuit ea, quae volui,
s te impetrasse et humanitate tua, qua mihi adeo liberaliter omnem operam
ım polliceris, non delectari non potui. Precor autem, pater Caspar, ut ipse
.oque ex hoc tempore omnia a me iure tuo exigas, putesque me eum esse,
.i tibi ex animo afficitur, cuius rei si quando periculum feceris, cognosces
ɜ ex eo numero esse, qui non tam turpe iudicant ab hostibus armis quam
amicis benevolentia officiisque superari. Ab adolescentia certe ita vitam
ıtitui, ut cum omnes studiosos mei tum imprimis eos, qui aliquod ingenij
›ctrinae virtutisque specimen prae se ferunt, amem et omni cultu observan-
.que prosequar. Quod autem scribis Pragae ludos quosdam spectaculaque
.rari, et ea fieri, quae ad vulgus deliniendum spectant, parum mihi probatur.
anifestum enim est, quorsum ea tendunt. Caeterum, ut inquit ille, qui errore
ıperitae multitudinis pendet, in magnis viris non est habendus. Magnum huic
›mini ingenium est, multa rerum nostrarum peritia, eloquentia non insuavis,

mira praeterea ars ad animos hominum conciliandos, dignusque omnino esset, cui opes honoresque, quos tanto studio expetit, contingerent, nisi blandienti fortunae plus iusto interdum fideret, et dotibus naturae magna ex parte, ut fama est, abuteretur. Sed innumera quoque alia quotidie in hac provincia committuntur, quae censore indigerent, et ad ea, quae rex haereticus totis viribus prohibebat, rex christianus nescio quomodo dormitat, vereorque, ne haec affectata benignitas, qua nobis adeo placemus, in magnam et reipublicae et religionis perniciem aliquando erumpat. Sed haec sinamus valere, quoniam unusquisque domino suo stat aut cadit, et non caret periculo eos, qui foenum in cornu habent, offendere. Vale. Ex Hassensteyn 8 Februarii.

Počátek listu dotýká se zajisté ještě žádosti služebníka Bohuslavova Františka Schneittela tak jako oba listy předešlé, jež také u Mitisa list náš přímo předcházejí. Vyhověla tudíž konsistoř žádosti pána i služebníka. Odtud vyplývá naše vročení jakož i z výroku pisatelova, že král s Bratřími mírně nakládá, což o rok později, když vydán byl krutý dekret proti nim, nemohlo býti vyřčeno. Jaké to byly »ludi quidam et spectacula« v Praze strojené, a kdo byl strůjcem, jejž Bohuslav chválí i kárá, zda nejvyšší kancléř Albrecht z Kolovrat (srovn. Palackého V, 2, 120 a n.) či kancléř Starého Města Pašek z Vratu, neumíme pověděti.

136.

Bohuslav Augustinu Olomouckému.

Z Hasišteina (1507) — 26. února. Vyjadřuje potěšení z toho, že mu konečně od krále učiněno zadost, ale zároveň nelibost nad počínáním odbojníků (Kadaňských), kteří, ač posud ničeho nepořídili, přec osvědčili bez příčiny pánům z Lobkovic mysl nepřátelskou. Prosí, aby, kdyby něco podobného na krále bylo znova vzneseno, nebyli Lobkovičtí souzeni, než by byli vyslyšeni. Žádané básně prý mu pošle, jen ať se stará, by mu Plutarch zaslán byl co nejdříve. (Luc. 94.)

Augustino Olomucensi s. p. d. Literae tuae, Augustine optime, iucundae mihi simul et molestae fuerunt. Gaudeo enim a Regia Maiestate tua potissimum, ut ego sentio, opera mihi satisfactum esse; aegre autem fero eos, de quibus bene meriti sumus, nescio quid adversum nos conari, qui quanquam nihil eorum, quae optabant, assecuti sunt, prodiderunt tamen cogitationes suas et, quo animo erga nos sint, ostenderunt. Quod ego propterea gravius patior, quoniam vicinus sum et, quae agantur, quotidie prospicio, nihilque adverto aut factum esse aut fieri, ut quippiam huiusmodi moliri iure possint, non blanditurus profecto fratri, si quid praeter ius fasque tentaret. Scis enim me ut minime ad normam absolutum ita non omnino malum neque a iustitia et aequitate prorsus alienum esse. Caeterum accidit illis, quod vulgo solet. Imperita enim multitudo utpote novitatum avida facile huc et illuc impellitur, neque unquam praesenti rerum statu contenta est, et, ut ille ait, dominisque gravantur, quos odere magis. Spero tamen fore, ut haec omnia in magistros suos recidant. Neque dubitabimus opera tua, quam nobis adeo liberaliter polliceris, ubi res exiget, fidentissime uti, enitemurque, ut amicorum ope atque consilio et nobis consulamus et cornua rebellium confringamus. Interim tuum erit, si quid tale ad Regiam Maiestatem delatum fuerit, curare, ne, quod

omnium gentium atque nationum legibus interdictum est, inauditi iudicemur. Quod autem epigrammata mea et caetera id genus a me rursus exigis, vehementer miror, nam cum tibi omnia debeam, hoc unum, si fieri possit, negare vellem ob eam duntaxat causam, quod me nugarum mearum pudet. Neque enim miniatula cera sed spongia indigent. Quoniam tamen ita vis, perfricanda est frons, sed ea lege, ut non censorem sed amicum patronumque te mihi praestes et impudentiam meam tuae pertinaciae adscribas. Facito solum, ut Plutarchus quamprimum Pragam perveniat, et ego vicissim curabo, ut isti tuae importunae cupiditati propediem satisfiat. Vale, optime mi Augustine. Ex Hassensteyn XXVI. Februarii.

Mitis položil tento list na r. 1501 zajisté nesprávně, neboť všechny v listu dotčené okolnosti jsou proti tomu vročení, zejmena výrok, že od krále Bohuslavovi učiněno zadost, což znamenati může jen, že od r. 1503 dlužná mu výplata za službu při dvoře konečně vyřízena byla přispěním královského sekretáře Augustina. Tímto listem umlkají totiž konečně časté stížnosti Bohuslavovy v té příčině. Že žaloba na odbojníky v listu obsažená týká se měšťanů Kadaňských, nemůže býti pochybno, ale pochybno zůstává, bylo-li právo pánů z Lobkovic tak jisté, jak pisateli se zdálo. Plutarcha řeckého, jak z listu vysvítá, konečně Bohuslav obdržel.

137.

Bohuslav Geilerovi z Kaisersberga.

Z Hasišteina (1507) — 16. března. Vyslovuje potěšení z obdrženého listu, zpomíná na nebožtíka přítele Schotta a děkuje za přátelské smýšlení Geilerovo. Naříká na zlý stav věcí v Čechách, zvláště na zmáhající se kacířství. Děkuje za poslanou knihu, i poroučí sebe modlitbám, doručitele pak listu přízni Geilerově. (Luc. 100.)

Clarissimo viro domino Joanni de Keysersberg etc. s. p. d. Literae, quas ad me dedisti, etsi perbreves fuerunt, mirifice tamen me delectarunt. Intellexi enim ex his nihil te ex veteri affectu erga me remisisse neque tantam locorum temporumque intercapedinem efficere potuisse, ut mei obliviscereris. Id mihi perinde, ut debet, gratum acceptumque est; subiit etiam simul memoria Petri mei Schotti, cuius dulcissima consuetudo atque familiaritas semper haeret haerebitque animo meo, atque adeo, ut vel in adversis eius meminisse mihi solatium sit. Te autem precor, ut perseveres in hoc de me iudicio meque dignum existimes, quem in numero tuorum habeas: si enim id impetravero, fortunatum me arbitrabor et amicitiam tuam omnibus Croesi Sardanapalique divitiis anteponam. Spero enim futurum, ut dominus immortalis tuis sanctissimis precibus vincula peccatorum meorum dissolvat et inter regulos scorpionesque degentem sua dextra protegat et tueatur. Peius enim, quam quisquam credere possit, res huius provinciae (se) habent, non solum quod domesticis seditionibus laborantes externum quoque bellum, ubi vicinae nationes paululum quieverint, timemus, sed etiam quod tot haereses quotidie pullulant, ut tempora illa Joannis Hus et Wiklefi, quae avi nostri tantopere detestati sunt, nostris comparata aurea fuisse videantur. Neque tamen his malis ullum adhibetur remedium. Nam et pastores, quos pro grege domini excubare oporteret,

impares se tantae invidiae iudicant, et principes praesenti rerum statu contenti atque otio voluptatibusque marcentes non modo perniciosissimum hunc ignem extinguere negligunt, sed etiam luporum, adversus quos generosi canis certare aequius foret, pellem saepenumero induunt. Vehementer haec me angunt, et cum patriae calamitatibus tum christianae religionis periculo non ingemescere non possum. Iuvencus, quem mihi misisti, etsi iampridem alius ad me ex Italia perlatus est, gratus fuit, neque etiam est cur de Alchorano solicitus sis, quoniam is mihi dudum opera Bernardi Adelmanni mei exscriptus est. Vale, mi optime atque dignissime pater. Commendo autem me tuis pientissimis orationibus, commendo item adolescentem, qui has literas ad te defert, si saltem se dignum exhibuerit amore tuo: est enim meae ditionis. Datae Hassensteynae XVI. Martii.

Nářek na zmáhající se v Čechách kacířství míří ovšem proti Bratřím, na něž se právě krutá rána připravovala. Líčení náboženského stavu v Čechách, jež zde čteme, podobá se velmi i smyslem i slovy tomu, které napsal Bohuslav 20. října téhož roku Adelmannovi (list 146). Koran, k jehož opatření Geiler se nabízel, obdržel Bohuslav již r. 1502 (srovn. list 98).

138.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina (1507) — 23. dubna. Omlouvá se, že tak dlouho žádaného koně ještě neopatřil. Žádá za Ptolemaeův Almagest a za jiné nově vydané knihy řecké i latinské, jakož i za noviny z Nizozemska. (Luc. 95.)

Bernhardo suo Adelmanno s. p d. Non est necesse his, quae ad me postremo scripsisti, respondere, suavissime Bernharde: excusare enim me apud eum, qui omnia mea in dextram partem accipit, superfluum est. Illud solum dixerim equum tam diu abs te expetitum prae manibus esse, iturumque fui ipse ad te, nisi literis tuis factum esset, ut nescio quas tuas tacitas suspiciones pertimescerem. Deinceps tamen omnia fient tuo arbitratu, ubi primum animum tuum cognovero. Possum enim tibi affirmare molestissimum mihi fuisse, quod tanto tempore ardentissimo tuo desiderio morem gerere non potuerim, nihilque magis timuisse, quam ne negligentia mea id fieri existimes, nempe qui me ita tibi beneficiis tuis devinxisti, ut in rebus tuis negligentem esse nefarium sit. Ptolemaei Almagestum, in cuius spem me coniecisti, avidissime abs te expecto precorque, ut caetera quoque tibi curae sint. Audio enim multa et graeca et latina, quae hactenus latuerunt, in lucem prodiisse. Vale, et si quid de Germania inferiore compertum habes, fac me certiorem. Nam fama est omnia illic et armis strepere et ad Gallos spectare, et nisi Augustus noster quamprimum suis opem tulerit, actum de eius imperio in illis provinciis esse. Apud nos certe ita pax est, ut belli semina in dies magis ac magis iaciantur. Datum in Hassensteyn XXIII. Aprilis.

Vročení listu učiněno na základě žádosti v něm vyslovené za noviny z Nizozemska, odkud Adelmann nedávno se vrátil (srovnej list 129). Mitis položil jej na r. 1501.

139.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina 1507 — 12. května. Vzdává chválu; že jako vyslanec biskupa Eichstädtského účasten jest říšského sněmu v Kostnici, a žádá za zprávy o jeho sneseních. (Luc. 121 *b*, Vinařický 81.)

Bernhardo suo Adelmanno s. p. d. Quod pontificis tui nomine in conventu Constantiensi legati officio functus es, laudo et gaudeo. Spero enim laborem hunc tuum non sine fructu fuisse: nam et virtutem industriamque tuam novi et scio, quantum integritate vitae apud omnes bonos auctoritatis consecutus sis. Neque est, cur te ipsum accuses, quod domesticae quieti rempublicam anteposueris. Non enim solum nobis, ut Plato ait, nati sumus, sed ortus nostri partem sibi patria, partem amici vendicant. Multi etiam magni viri argutiis scholae intermissis simile munus obierunt. Quis enim nescit tres illos Atheniensium legatos, qui diverso eloquentiae genere ora totius populi Romani in se converterunt? Et Anaximenes, diligentissimus naturae investigator, ad Alexandrum missus patriam dicto non minus urbano quam vafro ab interitu liberavit. Plato quoque, ne eum praecepisse tantum putes, academia relicta Siciliam navigavit, et Bionem talem, qualis fuit, reddidit, et Dionysii perversos mores, quantum potuit, corrigere atque emendare conatus est. Quin ipse voluptatis assertor Epicurus accedendum ad rempublicam homini sapienti, si quid intervenerit, arbitratur. Certe in initio nascentis ecclesiae apostoli Domini maluerunt per gentes nationesque vagari et doctrinam magistri omnibus inculcare populis quam aut de quatuor paradisi fluminibus Hierosolymis disputare aut vanis quaestionibus, quibus hoc tempore vel reluctante populo omnes religiosorum scholae plenae sunt, animos occupare; qui si Antonii Macariique solitudinem, quam ego minime reprehendo, imitari voluissent et eremi duntaxat vastitate delectari, nunquam Christiana pietas aut tam alte radices egisset, aut tot palmites germinaque, quae quotidie cernere licet, produxisset. Neque oportet nunc mihi consuetudinem meam exprobrare, qui etsi otio literario ab ipsa adolescentia plurimum tribuerim, nunquam tamen eo dementiae progressus sum, ut nos, ignavum genus et qui tantum tecto gaudemus et umbra, his, qui rempublicam administrant, conferendos iudicem; nempe qui neque hoc, quo adeo delectamur, otio frui possemus, nisi illorum ope atque auxilio ab iniuria et maleficio defenderemur. Iustum autem est, ut virtutes, quas ipsi forsitan per socordiam assequi non possumus, saltem in aliis admiremur. Neque tamen negaverim eos, qui aut imbecilla valetudine sunt, aut natura ad res agendas parum idonea, sapientius a republica abstinere quam ingerere se negotiis, quibus non sufficiunt. Nam et Socrates ideo ephorum a foro abduxit, quod aptiorem componendis historiarum monumentis quam foro existimaret. Tibi vero, qui corpore firmo es, et ingenio prudentiaque singulari, aetate autem ea, quae maxime ad consultandum viget, vereor, ne vix honestum sit ita in literis latere, ut nihil ex his ad publicam utilitatem afferas. Quod enim ad me attinet, et pontificis tui consilium probo, quod te in eum locum misit, ubi vim animi ingeniique tui ostendere possis, et ecclesiam Eyste-

tensem fortunatam censeo, quae res suas tuae fidei patrocinioque commisit. Haec ad te breviter perstringere libuit; neque enim ferre potui te in hoc solo (pace tua dixerim) insanientem, quod te cum insanis insanire scribis, quando potius medicus ad aegrotos profectus es, ut navare his operam valetudinique eorum mederi possis. Malui etiam, quoniam me vetas de re literaria ad te scribere, novum hoc et inter nos minime frequentatum epistolarum genus arripere quam tacere. Vale, suavissime mi Bernharde, et quae in conventu Constantiensi decreta sunt, facito me certiorem. Datae Hassensteynae 12. mensis Maii. Anno domini 1507.

Říšský sněm v Kostnici zahájen byl ku konci měsíce dubna 1507, i vyhledával na něm Maximilian přede vším pomoci v zápletkách italských (Prutz, Staatengeschichte des Abendlandes in Mittelalter, sv. II, str. 724).

140.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina (1507) — 14. června. Vyslovuje mínění své o úmyslu papežově, o němž se tenkrát proslýchalo, aby hodnost císařská přenesena byla na krále francouzského; kárá počínání papežovo i bojí se z něho nové roztržky církevní. (Luc. 124, Vinařický 84.)

Bernhardo suo Adelmanno s. p. d. Etsi arbitror te nondum ex Constantia rediisse, quoniam tamen mirus rumor, et qualis neque in parietibus pictus neque in poëmatis unquam lectus est, apud nos percrebruit, statui aliquid ea de re ad te scribi oportere. Ait enim Romanum praesulem penitus ad Gallos spectare neque eo contentum, quod praeter omnium pontificum, qui recte integreque ecclesiae praefuerunt, consuetudinem in partes declinat, parare etiam hanc qualemcunque Romani imperii umbram in Gallorum gratiam Germanis auferre. Id vero omnia monstra mihi exuperare visum est. Quae enim natio aeque Germanis de Romanis pontificibus merita est? Cuius auxilio eorum opes magis creverunt atque auctae sunt? Certe si Ottones Henricos Rudolphosque sustuleris, ecclesiastica dicio ad quatuor iugera redigetur: nisi quis forte ad vulgatam illam Constantini fabulam et ab omnibus historiarum peritis uno ore reiectam confugere velit. Denique quis aut religionis amantior aut pontificum auctoritati obsequentior aut ad comminationes ecclesiasticas flexibilior unquam fuit? ut non solum iniquum sed etiam, si licet, ut isti loquuntur, os in coelum tollere, stultum sit hanc bene merentibus gratiam referre. Equidem quanquam privata vita et literario otio inprimis delector et a republica, quantum fieri potest, abstineo, atque ob id parum ad me attinet, aterne an albus imperator sit, non possum tamen pro meo in christianam pietatem animo non anxius solicitusque esse. Vereor nam, ne igniculus hic (nam maior res agitur, quam ut scintilla appellari debeat) incendium tale excitet, quod a futuris quoque pontificibus vix extingui possit. Ablato olim iustis de causis, ut omnibus iam persuasum est, Graecis imperio ingens illud dissidium inter Graecos Latinosque secutum est, quod deinde totum Orientem secum traxit, dum Byzantii imperatores ulturi, ut ipsi putabant, iniuriam et patriarcham suum extollere et

omnia in perniciem ecclesiae Romanae agere conantur. Hoc quoque tempore Graeci, Syrii, Armeni, Hyberi et quicquid earum gentium est, longe mihi miseriores videntur, quod superstitionibus quam quod barbaris serviunt. Neque ego negaverim Germanos solidiores constantioresque in religione esse, minimeque cum Graeca levitate conferendos. Caeterum si effeminata haec gens, et, ut ille loquitur, lingua magis quam manu prompta, tantos motus laesa excitavit, quid facturos censes nostros homines, si tam insigni contumelia exasperati fuerint, qui et natura feroces sunt et ius suum armis magis quam verbis persequi consueverunt? Nam et principes nostri turpissimum putabunt dignitati suae deesse, et decus hoc non solum periculis et laboribus sed etiam sanguine maiorum partum per ignaviam amittere, et illi, qui sublimes gradus per fas et nefas ambiunt, abutentur hac temporum novitate, hortabunturque summum pontificem, ne auctoritatem ecclesiasticam vilescere patiatur, sed vel per execrationes ea, quae coepit, conficiat. Ita fit, ut calamitas, quam patria iamdudum passa est, in praesentia toti Germaniae imminere videatur. Quodsi nunc Pius reviviseceret, ille inquam Pius, bonorum pontificum ultimus, quo tandem animo ferret nationi a se laudatae passim et unice cultae atque amatae hanc maculam a successore inuri? Graviter patiebamur nuper omnem Italiam pontificis Alexandri armis strepere, sperabamusque eo extincto omnia tranquilliora quietioraque fore: at Iulius noster non solum novo bello Italiam implevit, sed etiam Galliam Germaniamque committere tentat. Fortassis etiam ideo sibi hoc nomen in pontificatu assumpsit, quoniam mavult bellicas laudes Iulii Caesaris quam Petri humilitatem imitari. Haec ad te non sine stomacho scribo: tu facito boni consulas et mihi rescribas, quid nobis sperandum timendumque sit. Vale, mi Bernharde. Ex Hassensteyn 14. Iunii.

List tento pro poznání politického smýšlení Bohuslavova jest velmi významný. Vychováním, vzděláním v nepřátelské Čechům cizině, planoucí horlivostí orthodoxní a nenávistí separatismu kališnického, konečně přátelskými styky s mnohými osobami národa německého stalo se, že ani výtečník náš nezbyl běžného názoru doby své o nutnosti universální monarchie římsko-německé, jejíž podstata dávno byla vzala za své, a jejíhož představitele císaře sám útrpně i posměšně nazýval »magni nominis umbra«. To byla mu ona respublica christiana v užším smyslu, za jejíž provincii považoval ve smyslu svých vrstevníků království české, a jejímž příslušenstvím druhdy sám se honosíval (viz list 145). Netřeba ani připomínati, že republiky té hlavou skutečnou byl mu římský papež.

141.

Bohuslav Augustinu Olomouckému.

Z Hasišteina (1507) — 15. června. Stěžuje si na utrhačné pomluvy pánů Lobkovických, jimž král dopřává sluchu, i prosí, aby se jich ujal. (Luc. 138, Vinařický 101.)

Domino Augustino Moravo de Olomutz s. p. d. Multa sunt, quae te scire velim, optime Augustine, sed ea literis complecti difficile esset; itaque dedi Francisco, familiari meo, in mandatis, ut tibi omnia coram referat. Duram enim atque admodum difficilem provinciam sustinemus, si regiae aures adeo calumniatoribus nostris patent, ut prius iudicemur, quam audiamur. Id enim non solum

praeter ius fit, sed etiam regios mores consuetudinemque hactenus observatam. Multi quotidie res novas moliuntur, perniciosarum seditionum auctores sunt, neque patrias leges quicquam pensi habent, hi tamen et opibus et auctoritate florent: nos, qui Regiae Maiestatis partes ab initio sectati sumus, pro eius dignitate tutanda mille nos periculis obiecimus, nullarum coniurationum, quae ad evertendum reipublicae statum fiunt, non modo auctores, sed ne participes quidem fuimus, hunc modestiae innocentiae fideique nostrae fructum capimus, ut levissimo cuique nos deferenti credatur. Haec, quae ego ad te non sine stomacho scribo, ex Francisco apertius cognosces. Tuum erit curare, ut in tanta omnium licentia nobis quoque communi iure vivere et libertate frui liceat. Neque enim hactenus aut ita viximus, ut odio, aut eo a fortuna redacti sumus, ut contemptu digni videri possimus. Addet Franciscus etiam pleraque alia, quae ut in animum admittas et ita cures, ut nostra mutua benevolentia postulat, precor. Vale. Ex Hassensteyn 15. Junii.

Ačkoli v listu pomluvači pánů z Lobkovic u krále nejsou jmenováni výslovně, ne . může býti pochybnosti, že zdroj denunciací vyplynul ze sporu, který právě tenkrát měl i páni zámečtí s měšťany Kadaňskými o práva stavovská. Odtud vyplývá naše vročení listu . Doručitelem jeho byl služebník Bohuslavův František Schneittel, tenkrát kandidát stav u kněžského.

142.

Bohuslav Kašparovi z Tachova.

Z Hasišteina (1507) — 15. června. Připouští omluvu jeho, že jsa zaměstnán nemo hl mu po Františkovi poslati list. (Luc. 139.)

Domino Casparo de Tachovia artium magistro et Pragensis ecclesiae can o- nico s. p. d. Scribis te Franciscum, familiarem meum, ideo sine literis tuis ad me remisisse, quod occupatus eras. Admitto id libenter, neque oportuit huiu s- modi excusatione apud me uti, qui nihil de amicis temere suspicari soleo, s d ut eorum literis delector, ita tacentibus facile ignosco omniaque in dextra m partem interpretor. Nam et mihi saepenumero accidit, ut non semper exige n- tibus a me literas satisfacere possim; unde fit, ut veniam, quam ab al iis requiro, ipse quoque prompte impartiar. Tuum autem est me semel in amicitiam admissum constanter amare, et sive pica sive rana Seriphia fact us fuero, boni consulere putareque me eum esse, qui te ex animo et diligit et observat. Nam quod dici solet longo silentio amicitias dirimi, id magis ap ud vulgus imperitamque multitudinem quam apud eos, qui vim legemque amicit iae cognoverunt, locum habet. Vale. Datae Hassensteynae 15. Junii.

Vročení bezvýznamného listu tohoto učinili jsme jen na základě pořádku ve vyd ání Mitisově. Tolik jest jisto, že náleží do let po r. 1505, kdy František Schneittel služební em Bohuslavovým se stal.

143.

Bohuslav Janu Filipcovi.

Z Hasišteina (1507) — 31. července. Předkládá svou a celého rodu Lobkovického žádost, aby se jich u krále ujal. (Luc. 139 *b*.)

Reverendissimo suo domino Joanni olim Waradinensi episcopo, nunc ordinis fratrum minorum de observantia professori s. p. d. Audio te propediem Budae futurum, et quoniam frater meus et ego, imo totum pene genus nostrum ope tua indigemus, decrevimus ad te confugere, utpote qui tui tuorumque semper studiosi et fuimus et sumus, precamurque, ne nobis desis. Aut enim tua opera aut nullius alterius id, quod cupimus, assequi nos posse speramus. Scimus enim, quae sunt tua erga Regiam Maiestatem merita, scimus item, quantum hoc tempore autoritate apud hominem possis. Unde fit, ut non dubitemus nos facile ea, quae optamus, impetrare posse, si tu nobis affueris. Quae omnia qualia sint, Franciscus, familiaris meus, tibi coram referet, quem precor ut et benigne excipias et, si fieri potest, etiam seorsim a turba audias. Quanquam autem, quae tua nostraque condicio est, vix fieri potest, ut tibi gratiam referre possimus, si tamen precibus nostris apud te locus erit, praestabimus id, quod poterimus, et ultra id, quod tibi omnia debebimus, et ore opereque nos gratos esse testabimur, et tibi tuisque perpetuo confitebimur obnoxios. Vale, dignissime pater, et Bohuslaum tui tuorumque fratrum amantissimum ipse quoque ama. Ex Hassensteyn ultima Julii.

Slavný diplomat svého věku Jan Filipec z Prostějova, ačkoli již r. 1492 vysokých hodností se vzdav v zátiší řehole františkánské do Vratislavě se byl uchýlil, míval přec i potom ještě velký vplyv v radě krále Vladislava. K němu tedy obracel se Bohuslav o pomoc v záležitosti, jež nebyla zajisté žádná jiná, než kterou jsme v poznámce k listu 141 krátce naznačili. Odtud jakož z připomenutí Františka prostředníkem vyplývá vročení listu.

144.

Bernhard Adelmann Bohuslavovi.

Z Augsburku 1507 — 3. září. Posílá nové knihy některé a žádá za pokyn, jak by se měl zachovávati při kupování knih dále, an veliké množství jich za 25 let Bohuslavovi již byl poslal, a poněvadž stále nové vycházejí. Prosí, aby Bohuslav opravil právě vydaného Ligurina. Pochybuje o zdaru nové výpravy německé do Italie. (Nova epist. app v předmluvě.)

Bernhardus Adelmannus D. Bohuslao Hasistenio s. d. Postquam tibi nuper scripseram atque quosdam libros miseram, ii supervenere, qui in catalogo notati sunt. Quos etiam illico ad te mittere volui, ut, si tibi in re literaria, dum Constantiae fui, negligens visus fueram, saltem eam negligentiam, si quam commisi, pro mea facultate resarcirem. Politica S. Thomae ac Haly utrum prius tibi miserim necne, ignoro; efferuntur etiam quotidie novi scriptores super libros sententiarum aliosque sacros libros. In his coëmendis quid mihi agendum sit, cupio certior fieri. Licet enim omnia meo iudicio commendaveris,

sciamque, in qua parte me excedere velis: tanta tamen copia novorum autorum ac eorum, quos tibi per 25 annos misi, aliquando me dubium insciumque, quid mihi agendum sit, reddunt. Quare si tibi ac mihi rem gratam facere volueris, fac resciscam, quos libros habeas, quosque habere velis. Nollem enim meo ex studio tibi obsequendi aliquod incommodum nasci: utar nihilominus, pro meo iure tuaque voluntate, facultate mihi in libris emendis abs te tradita, atque si non inhibueris, etiam abutar, quoniam ita agere me iubes. Guntherus de bello Lygustico, quem Lygurinum appellant, mea ac aliorum opera, ne saltem penitus periret, impressoris vero incuria satis mendose, ut forsitan legisti, impressus est: si tu pro nostra omniumque Germanorum gloria ac tua eruditione eum emendares, rem nobis gratiosissimam faceres; dignus enim nobis visus est, qui tuam subiret censuram. De apparatu belli ac nostratium transitu in Italiam vereor, ne multorum, ut nuper tibi scripsi, expectatio frustretur tum ob pecuniarum inopiam, quas (ut nosti) nervos belli vocant, tum etiam ob eorum, qui praesunt, perfidiam ac ignaviam, tum quoque ob peccata nostra, quibus forsitan effecimus, ut hypocritae regnent super nos. Hac hora intellexi Lucam obiisse. Vale ac me ama. Augusta anno salutis 1507, tertia Septemb.

Zajímavý tento a určitě datovaný list poskytuje nám možnost stanoviti, kdy Bohuslav ze studií svých italských domů se navrátil. Praví Adelmann, že již po 25 let koupi knih Bohuslavovi obstarává, tudíž obstarávati ji počal r. 1482, kterého a to na zimu Bohuslav do Čech se vrátil. Kronika Guntherova, v listu dotčená, nalezena od Celtesa a vydána r. 1507 v Augsburku. Lukáš, jehož smrt na konci listu se připomíná, jest sotva Lukáš Komponius, služebník Bohuslavův, který zemřel již r. 1505.

145.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasištejna (1507) — 28. září. Žaluje, že tak dlouho ze sněmu Kostnického se nevrací, ale doufá, že z usnesení jeho užitek vzejde říši, která nejen od Turků ale i od Francouzů jest ohrožena. Hodnost císařskou přeje raději Němcům než nadutým Francouzům. Prosí za noviny o zemích západních. (Luc. 127.)

Bernhardo suo Adelmanno s. p. d. Quod tanto tempore a patria abes, plus, quam dici potest, moleste patior, et suavissimum illud inter nos literarum commercium nescio quomodo intermissum esse et queror et doleo. Quodsi calicarii nostri Constantiam ultra omnes Germaniae populos execrantur, quoniam dux atque auctor eorum superstitionis illic meritas poenas luit, iustius profecto id mihi facere posse videor, nempe quae Bernhardum meum apud se nescio quibus illecebris irretitum tamdiu detinet, ut quemadmodum apud Lothophagos Ulyssis socii et patriae et mei oblitus videatur. Neque enim adduci possum, ut credam tibi deesse, quorum opera tuae ad me literae Norimbergam perferri possint; malo tamen haec omnia cuivis causae adscribere, quam te erga me putare remissum. Neque enim aequum esset te, dum desiderio meo satisfacere cupis, a publicis consiliis abduci. Illud quoque me solatur, quod in tam frequenti conventu, cui tu interes, et tanto principum pontificumque

numero aliquid fortasse praeter consuetudinem nostram decernetis, quod et Germaniae utile et reipublicae christianae salutare sit. Aut enim ego fallor, aut res vestrae eo devenerunt, ut non solum consulto sed etiam facto, ut ille loquitur, vobis opus sit. Nam et barbarae gentes, religioni nostrae inimicissimae, Germaniae ostia pulsant, quae quidem ita in praesentia quiescunt, ut cum primum se occasio obtulerit, arma sumpturae videantur, et Galli, ut fama est, non obscure, quid in animo habeant, ostendunt. Quibus malis non solum gloriosum sed pene necessarium est vobis obviam ire, nisi forte et aliarum nationum casibus et domesticis calamitatibus edocti resipiscere et honori salutique nostrae consulere non vultis. Ego certe me Germanum esse et profiteor et glorior, atque ideo, si alterum eligere oporteret, mallem imperii decus ad Italos, a quibus ad Germanos manavit, reverti quam fastum insolentiamque Gallorum tolerare. Nam de Graecis nullam facio mentionem, qui ignavia sua sive perfidia (semper enim ad res novas et haereses proni erant) eo redacti sunt, ut hoc tempore non modo imperium sed ne libertatem quidem sperare audeant. Quorum miserabilis ruina admonet nos profecto, ut a voluptatibus, quae nos molles effoeminatosque reddunt, temperemus et ab intestinis seditionibus caveamus. Vale, dulcissime mi Bernharde, et aliquid de Hispaniae, Galliae Britanniaeque rebus ad me scribe; scio enim motus earum gentium caeteraque memorabilia cotidie Constantiam deferri. Itaque nolo te eiusmodi mercibus inonustum ad patriam redire, quando rerum talium cognitio animum saepenumero et pascit et delectat. Iterum vale. Ex Hassensteyn 28. Septembris

List tento patrně napsán a odeslán byl dříve, než Bohuslava došel předešlý. Na něm především zakládají historikové němečtí lichou domněnku svou, že Bohuslav byl Němec. Vyvraceti domněnku tu bylo by zbytečno a nemístno; proto zde jen krátce připomínáme, což ostatně též ze stilisace případného místa vysvítá, že Bohuslav náš nikoli Němcem, nýbrž jen přítelem Němců slovy: Ego certe me Germanum esse et profiteor et glorior se mínil osvědčiti. Tato přízeň směřovala k udržení hodnosti císařské při říši římsko-německé, v niž zahrnoval Bohuslav ovšem také Čechy. Srovnej list 140 a poznámku k němu.

146.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina (1507) — 20. října. Potvrzuje přijetí dvou listů Bernhardových, v nichž na úpadek říše německé naříkáno. Líčí povážlivý stav věcí v Čechách a lhostejnost vlády k němu, a vyslovuje zármutek svůj z toho. (Luc. 128*b*, Vinařický 89.)

Bernhardo Adelmanno s. p. d. Dederam ad te paucis ante diebus literas et amice apud te questus sum, quod tanto tempore nihil ad me scriberes, cum praeter omnem spem expectationemque meam binae simul literae mihi abs te redditae sunt, plenae officii, benevolentiae suavitatisque; quibus ego maiorem in modum sum delectatus, non solum quoniam intellexi ex eis, quod ego maxime omnium optabam, te incolumem ex Constantia in patriam rediisse, sed etiam quia pleraque his inseruisti, quae cognovisse si minime iucundum, at non omnino inutile fuit. Et tu quidem, Bernharde, quae tua pietas est, merito patriae calamitatibus angeris, nempe quae optimo cuique charis-

sima est, et pro qua summi illi viri, quorum virtute omnium pene gentium historiae lucent, etiam mori non dubitaverunt. Caeterum dum Germanorum vitam apte concinneque describis, nostram simul imprudens descripsisti, accidit que, dum tuam epistolam legerem, ut nescio quomodo mihi nostros mores seditionesque quasi in quodam speculo viderer intueri. Neque enim tantum bella civilia et, quae consequuntur, sed vastitas, ruina, excidium nobis imminent, et quae singula magna imperia evertere solent, ea universa acervatim ad nos confluxerunt. Mirus est fastus, mira nostrorum procerum invidia, et quicquid in aliis cernimus, id nobis praeceptum putamus. Incredibile omnium ordinum dissidium, et cum frequentes conventus celebremus, nihil unquam statuimus, quod reipublicae expediat; libidinum voluptatumque nullus modus. Neque facile dixerim, avaritiane maior nobis an sumptus sit; sed, ut ille ait:

»Luxuriam lucris emimus censuque rapinas,
Et summum census precium est effündere censum.«

Muneribus largitionique adeo patemus, ut nihil apud nos non venale sit; pax et concordia semper in ore nostro versatur, ita tamen, ut studiose quotidie aut oppugnetur, aut saltem negligatur. Nam quod ad religionem attinet, eo iam ventum est, ut plerique in Diagorae Theodorique dogma lapsi superos inferosque esse negent, illud, quod Philo, sive quis alius eius libri auctor est, ex sententia impiorum ait, identidem usurpantes: »ex nihilo nati sumus et post haec erimus. tanquam nunquam nati fuissemus.« Neque lethali huic morbo ab ullo hominum obviam itur. Ecclesiastici, qui animas pro ovibus sibi commissis ponere iubentur, mussant, neque tam Deum, qui animas in gehennam mittit, quam eos, qui terrenam hanc vitam auferre possunt, metuunt, longeque magis praesidia [1]) ecclesiastica occupantibus quam haeresum superstitionumque inventoribus succensent. Sed hi fortassis veniam merentur, quoniam nulla eorum apud nos auctoritas est: caeterum seculares quoque partim praesenti rerum statu contenti in otio et deliciis marcent, partim ita opibus honoribusque inhiant, ut reliqua tam divina quam humana et contemnant et nihil ad se pertinere iudicent. Rex ipse, cuius pietatem et religionem omnes christianae nationes et praedicabant et admirabantur, sive aetate frigidior ad res agendas factus, sive nostros mores pertaesus, ita apud Pannonios vitam ducit, ac si lethargum pateretur. Ex quibus facile coniicere potes, quid mihi animi in hoc genere hominum degenti sit. Olim equidem sub Ottonibus, Henricis Fridericisque Germania florente etiam opes [2]) in immensum creverunt, nobilissimaque portio vestri imperii Boëmia putabatur: nunc autem rebus vestris inclinantibus nos quoque non solum inclinamus, sed plane ruimus, ut scilicet utrique post Assyrios, Medos, Persas, Macedones, Romanos novum rursus exemplum posteris simus, res humanas nihil esse. Quanquam nostra sors longe deterior est, quoniam non tantum opes patrimoniaque nostra sed animae in summo discrimine versantur. Unde fit, ut, quoties talia audio aut intueor, magis cum Democrito flere quam cum Heraclito ridere libeat, et qui mihi animum adversus omnes

[1]) Čti praedia.
[2]) Přidej podle smyslu: nostrae.

ortunae casus composuisse videbar, patriae periculis exagitatus si non prorsus)erturbationibus succumbo, at certe gravissime concutior. Deplorare haec apud e libuit, Bernharde; quemadmodum enim ulcera, ubi pus saniemque emiserint, ninus affligunt: ita et animi affecti, ubi sese apud amicos nudant et detegunt, iescio quomodo tranquilliores redduntur. Vale. Ex Hassensteyn 20. Octobris.

Dotčený na počátku list, který Bohuslav Bernhardovi poslal, jest zajisté náš předešlý; :e dvou Bernhardových jeden jest 144 našeho vydání. V líčení stavu věcí českých užívá 3ohuslav týchž skoro slov, jichž byl použil v listu 137, psaném Geilerovi z Kaisersberga lo Štrasburku.

147.
Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina (1507) — 6. pros. Sdílí s ním zármutek nad úpadkem mravů, ale o církev se nebojí. (Luc. 131, Vinařický 92.)

Bernhardo suo Adelmanno s. p. d. Angi te improborum moribus et ecclesiae sanctae admodum metuere literae tuae indicant: acerbe id fero, etsi pietate :ua delector. Sed quid agam? Conaborne medelam dolori tuo adhibere, ipse n simili, ut nuper ad te scripsi, aegritudine constitutus, an tecum potius lachrymas miscebo, ut, quoniam aliter non possumus, fletu saltem animos nostros huiusmodi curis levemus. Si nempe patriae parentumque calamitatibus commoveri et laudatur et pium iudicatur, multo profecto laudabilius erit religionis nostrae periculis ingemiscere, quando iam eo ferme ventum est, ut a planta pedis usque ad verticem capitis per singula membra laboret. Caeterum utcunque se ista habent, ille tamen errare non poterit, qui ait: »Petre, rogavi pro te, ut fides tua non deficiat«, et divus Hilarius proprium esse ecclesiae, ut tum vincat, cum laeditur, tum obtineat, cum deseritur. Certe quam tot tyranni, tot haereses evertere olim non potuerunt, nostri quoque seculi perversitas minime vertet. Quodsi verum fateri volumus, bene nobiscum agitur, quod indulgentissimus ille pater neque tot sceleribus nostris provocatus misericordiam suam a nobis aufert, sed ut liberos parum bene facientes castigat mavultque ad se redire quam perire. Nempe ut ferrum, nisi exercetur, rubigo consumit: ita homines nisi quotidianis flagellis erudiuntur, vix in officio permanent. Atque utinam tot malis edocti resipisceremus! Sed nescio quomodo Pharaonem magis imitamur quam David aut Paulum, et non de virtute in virtutem sed de scelere in scelus quotidie ruimus, ut timendum nobis sit, si qua adversa patimur, ne magis in initium poenae quam peccatorum remedium nobis sint. Vale, dulce meum caput. Ex Hassensteyn 6. Decembris.

148.
Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

(1507.) Naříká na pokleslost mravů, jež prý jest zlo větší než ztráta císařské hodnosti. Příčiny pokleslosti té spatřuje v nečinnosti a rozmařilosti knížat světských a ve světáctví duchovních. Ačkoli obává se nejhoršího, přece má naději v účinné modlitby spravedlivých. Vybrání strojů mathematických ponechává Adelmannovi a poukazuje na koupi zatím 30 zl. (Luc. 140.)

Bernardo suo Adelmanno s. p. d. Cupio duabus tuis epistolis respondere, Bernarde optime, sed nihil in mentem venit, quod mihi satisfaciat. Neque enim statuere possum, delectatusne magis an perculsus his, quae ad me scripsisti, fuerim. Utrum enim horum me passum dixero, minime profecto mentiar. Equidem ea, quae de perversis Germaniae moribus non minus pie quam eleganter scribis, non sine dolore legi. Sed nescio quomodo etiam, quae non probantur, cognoscere iucundum fuit. Multa certe huiusmodi partim mihi lecta auditaque sunt, partim etiam visa. Aut enim deterior est patriae meae status, aut omnino idem, iustumque esset iam callum obducere; quoties tamen quippiam id genus de christianis nationibus audio, nunquam adeo constare animo possum, ut non commovear; neque enim mihi cornea fibra unquam fuit Quodsi, ut ille ait, plus est Romani ingenii fines promovisse quam imperii, non tam turpe nobis erit amisisse imperium quam fidem integritatemque, quibus inter alios populos imprimis excellere atque praestare hactenus visi sumus. Illud enim fortunae adscribi potest, hoc improbitate nostra scelereque accidere necesse est. Haec alii fatis et perpetuo quodam causarum latentium nexu evenire credunt: ego vero, ut cuncta divina providentia regi constanter affirmaverim, ita principum ignaviam plurimum moribus nostris contenderim officere, nempe apud quos plus interdum auctoritatis venatores perductoresque quam literarum periti habent. Arbitrantur illi quidem se artem populos gubernandi tenere, sed ne primis quidem labris eam gustaverunt. Neque enim inter assentatorum voces et voluptatum illecebras discitur, sed multis curis, magnis laboribus, assiduo studio quaeritur, quae isti provinciarum rectores quasi pestem quandam defugiunt. Neque item ab hac culpa ecclesiasticos eximo (tecum enim mihi sermo est, quem omnia in dextram partem accepturum certo scio). Si enim veteres illi Germani reviviscerent fortassis, quemadmodum Caroli, Ottones, Henrici de Maximiliano imperatore, ita Bonifacius, Kilianus, Ulricus de pontificibus Germaniae quererentur. Plerique enim ex eis ne dissimulant quidem se nomine spiritui, operibus autem carni ambitionique vacare, neque tam de animarum salute quam de opibus cumulandis et patrimonio ecclesiarum suarum conservando solicitos esse; unde fit, ut profani principes exemplis talibus depravati et ipsi ruant et vulgus secum in praecipitium trahant. Dura est omnino sors nostra et condicio perquam miseranda. Atque utinam hic finis malorum nostrorum sit! Caeterum repetenti mihi memoria aliarum gentium casus vereor (sic), ne cum hac nostra in peccatis pertinacia non seditiones et direptiones bonorum, quae iam usitata sunt, sed exilium, sed servitus, sed caedes haeresesque nos maneant. Verum haec nos divinae curae relinquamus, cuius misericordiae non est numerus. Stultum est enim malis, quae nondum evenerunt, torqueri. Quodsi Moses Domini saevientis iram saepenumero a populo sibi commisso precibus avertit, non est desperandum esse multos in navicula Petri, quae utique mergi non potest, quorum piis supplicationibus furor eius hoc quoque tempore flecti lenirique valeat. Quae de instrumentis mathematicis ad me scribis, iucunda mihi fuerunt; sed difficile est absentem statuere, quod ex his mihi maxime placeat. Scis enim in huiusmodi rebus unum oculatum hominem decem auritis anteferri. Itaque tibi eam provinciam relinquo. Sed quoniam scire vis, quantum impendi velim, facito triginta florenos in praesentia in his

expendas. Quodsi deinceps alia mihi eius generis placuerint, non dubitabo tua solita opera uti. Reliqua cognosces ex schedula.

List náleží na konec r. 1507 vzhledem k obsahu, který jest příbuzný s listy po sněmu Kostnickém Adelmannovi psanými. Také narážka na možnou ztrátu hodnosti císařské, o které se tenkrát mluvilo (srovn. list 140), poukazuje k roku tomuto.

149.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasištejna (1507 — na sklonku). Oznamuje, že obdržel zaslané knihy, v nichž po tři dni čítal a mnohému se přiučil; ale Speculum orbis že zdá se mu neúplným. Prosí, aby při kupování knih nebyl úzkostliv. Vyčítá knihy, které mu ještě scházejí, a diví se, proč mu neposlal žádných řeckých. Naříká na nesvornost panstva a pánovitost některých i nečinnost královu. (Luc. 146 *b*.)

Suo Bernhardo Adelmanno de Adelmansfelden s. p. d. Erexeras me iam pridem in spem quorundam librorum, quos ego dum avide expecto, et tu diutius, quam consuevisti, taces, non potui non vereri, ne quippiam aliud, quam forsitan ferri possit, huius tui silentii causa sit. Iamque non solum scribere ad te parabam sed etiam nuncium mittere te tuaque visurum, cum praeter expectationem mihi literae abs te cum non parvo fasce librorum redditae sunt, quibus ego et mirifice delectatus sum, et solicitudinem, quam animo conceperam, facile posui. In ipsis etiam libris evolvendis triduum pene aliis occupationibus intermissis consumpsi, atque adeo, ut interim nihil fere aliud aut egerim aut legerim. Neque fructu, quem sperabam, fraudatus sum, sed multa didici, quae antea ignorabam: quin in pusillis illis opusculis, quae nescio an libri appellari digne possunt, pleraque reperi, quae cognovisse iucundum fuit. Nam, ut ille ait, nullus liber tam malus est, ut aliqua sui parte non prosit. Ipsum etiam Speculum orbis non incuriose, ut mihi videor, rimatus sum. Caeterum aut mancum est aut profundius, quam ut a me capi possit. Ut scias autem, quid ad me miseris: tres sunt circulares figurae, quarum exterior gradus continet media signa coeli in intima terrae situs descriptus.*) Haec in quatuor dividitur partes, quae omnia ad amussim quadrant et conveniunt. Sed superest quaedam circuli quarta portio, quae Germaniam, Galliam vicinaque loca complectitur. Haec quid sibi velit, nescio. Unde fit, ut speculum huiusmodi minime integrum ad me perlatum esse suspicer. Sed haec tuo iudicio committo. Quod scribis vereri te, ne quandoque eadem volumina iterum ad me miseris: id quidem nonnunquam evenit, nolim tamen te propterea timidiorem remissioremque in libris mihi coëmendis esse. Iam enim saepenumero testatus sum, in quam te partem declinare velim. Non desunt etiam mihi amici, quibus tales libri donari possunt. Idem quoque de instrumentis mathematicis sentio, et ut paucis absolvam, quicquid egeris, in dextram sum accepturus partem, et tibi in omnem eventum perpetuo debiturus. Quodsi me pro tuo in me animo minime offendere vis, scito tum me maxime laesum

*) Znění chybné a nejasné.

iri, si te superstitiosa haec solicitudo in re literaria curanda segniorem reddiderit. Libri Parisienses, de quibus in indice mentionem facis, pene omnes mihi sunt praeter Albertum super Apocalypsim et Gorram super epistolas Pauli et Alkindum de origine mundi et Occan super sententias, quos abs te cum operibus Chrysostomi nuper impressis expecto, et pleraque alia, quae iam toties tibi inculcata sunt, ut eorum oblivisci non possis. Miratus sum autem vehementer, quod nullum omnino graecum volumen hoc tempore abs te acceperim. Haec ad tuas literas. Res patriae nostrae ita se habent, ut magis incerta pax sit quam apertum bellum. Id facit discordia procerum nostrorum, quorum plerique tam omnia ad se trahunt, ut non solum superiorem sed ne parem quidem ferre possint, et ut dicam, quod sentio, ita vivunt, ut per Pythagorae palingenesim Iulii Caesaris animam resumpsisse videantur. Neque tamen huic malo ullum adhibetur remedium. Quorum maxime interesset omnia pacata esse, ita aetatem agunt, ut timeant magis quam timeantur, et praesenti rerum statu contenti ignavum otium laboriosae gloriae anteferunt. Ita fit, ut, cum vos bella atterant, nos rubigo consumat. Vale, dulcissime mi Bernarde. Miror autem, cur me errare censeas, quod non Franciscum Picum nominaverim sed Joannem, cum ipse ubique se ipsum Joannem Franciscum nominet. Datum Hassen.

Vročení listu vyplývá zejmena z patrné narážky na pánovitost kancléře Albrechta Libšteinského z Kolovrat (Palacký V, 2, 119), an obsah ostatní vročení tomu neodporuje. »Libri Parisienses« jsou nejspíš jen knihy v Paříži prodávané (nikoliv vytištěné); tak »Albertus super Apocalypsim« jest kniha: Alberti Magni Postillatio in apocalypsim, Basileae 1506, »Gorra super epistolas Pauli« jest kniha: Nic. Gorrani Postilla super epistolas S. Pauli (poprvé vyd. Coloniae 1478), »Alkindus de origine mundi« jest kniha v Benátkách r. 1507 vyšlá: Alkindas et Sephar de pluviis et imbribus etc., »Occan super sententias« jsou Viléma Ockama Quaestiones et decisiones in quatuor libros sententiarum, Lugduni 1495; konečně »Opera Chrysostomi nuper impressa« jest buď vydání Benátské z r. 1503 nebo Basilejské z r. 1504 (srovn. Grässe, Trésor de livres rares).

150.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina (1507) — 20. pros. Žádá za dodání obsahu k tištěným knihám sv. Augustina. (Luc. 132.)

Bernhardo Adelmanno s. p. d. Dederam libros divi Augustini, cum primum ad me pervenissent, in proximum oppidum ad ligandum; sed partim artificis negligentia, partim quod hoc tempore non solum cum eiusdem oppidi incolis sed etiam cum aliis hominibus propter pestem parum mihi commercii fuit, factum est, ut memorati libri primum nudiustertius ad me reverterent. Quos dum avide volvo, deprehendi literas maiusculas passim in marginibus impressas esse. Id quoniam non frustra factum arbitrabar, suspicatus sum indicem eorumdem voluminum simul impressum esse, quem tamen ad me minime misisti. Id tibi propterea notum facio, ut his malis, si saltem fieri potest, medearis. Vale, optime Bernharde. Datae celeriter in Hassensteyn 20. Decembris.

V listu 123 (30. dubna 1506) žádal byl Bohuslav za díla Augustinova a za Suidu. Suidu obdržel téhož roku 29. srpna (v. list 127) a snad zároveň Augustina. Poněvadž pak v listu ze dne 27. dubna 1508 (u nás 157) praví, že scházející mu folia v Augustinovi ještě neobdržel, jest radno položiti list náš na r. 1507.

151.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

(Z Hasišteina z konce 1507 nebo z počátku 1508.) Připouští platnost omluvy Adelmannovy, proč nic řeckého mu neposlal, i omlouvá nenasytnou dychtivost svou po knihách. (Luc. 68*b*.)

Bernhardo Adelmanno s. p. d. Redditae sunt mihi tuae literae, quibus te excusas, cur nihil graecarum literarum ad me miseris, et culpam omnem in bibliopolas transfers, quae ego facile admitto. Quid enim mihi aut benevolentia in me tua notius aut studio diligentiaque in rebus meis exploratius? Quod autem cavillo quodam insatiabilem, ut tu appellas, librorum cupiditatem mihi exprobras, patere quaeso me quoque cavillo uti et tibi libere respondere. Si enim uxores nobis permittuntur, ut ardorem libidinis saltem intra legitimi tori fines cohibeamus, permitte et tu mihi cupiditates meas intra literarum studia continere potius, quam aut opibus conquirendis aut honoribus ambiendis inhiare. Scribis te nonnullos libros, ubi plures comites nacti fuerint, ad me missurum. Hos ego expectabo ea qua soleo aviditate, et si negotiatores Augustenses quippiam rei Lipsiae habent, longe commodius mihi ad proximas eius urbis nundinas quam Norimbergam hoc tempore mitti possent. Nam multi e nostris Cadanensibus ad easdem nundinas proficiscentur, quorum opera libri, si quos miseris, facile ad me perferentur. Vale, humanissime Bernharde.

Vročení neurčité vzhledem k narážce na neposlání knih řeckých, která tolikéž se nachází v listu 149, psaném na sklonku r. 1507. Kdybychom věděli, kdy tenkrát odbývány trhy v Lipsku, mohli bychom položiti vročení určitější.

152.

Bohuslav Kašparovi z Tachova.

Z Hasišteina (1508) — 13. ledna. Omlouvá služebníka svého Schneittela, že tak dlouho vysvětiti se nedává, a béře všechnu vinu na sebe. Po témž služebníku vzkazuje ještě jiné tužby své. (Luc. 151.)

Domino Casparo de Tachovia s. p. d. Francisci Schneyttel familiaris mei opera, pater Caspar, cotidie utor, discessusque eius a me hoc tempore ut illi gloriosus ita mihi parum commodus esset. Itaque te precor, ne tibi caeterisque patribus molestum sit, si tardius, quam fortassis oportebat, ad sacros ordines suscipiendos proficiscitur. Si quid enim in ea re peccatum, mihi magis quam Francisco adscribendum est; eritque tuum pro tua in me Franciscumque benevolentia enixe dare operam, ne illi fraudi sit, si plus auctoritati meae tribuit, quam debet, maxime cum per substitutum officio suo satisfacere

promptus sit. Commisi autem eidem Francisco et alia nomine meo tibi referre, quae ut in animum admittas diligenterque cures, etiam atque etiam rogo. Facies enim rem dignam nostra amicitia, et me tibi caeterisque patribus perpetuo obligabis. Vale. Datum Hassensteynae 13. Januarii.

O Františka Schneittela poprvé list 133 ze dne 30. ledna 1507 k administratorovi Ambroži Chrtovi z Plzně, a z téhož dne list 134 o téhož ku Kašparovi z Tachova. Odtud vyplývá vročení listu našeho a následujících o téže osobě a záležitosti.

153.

Bohuslav Janovi z Týna.

Z Hasištelna (1508) — 13. ledna. Odporučuje žádost svou ke kapitole, kterou přednese mu služebník jeho František. (Luc. 151*b*.)

Domino Joanni de Týn, artium magistro, canonico et scholastieo Pragensis ecclesiae, s. p. d. Dedi in mandatis Francisco familiari meo, pater scholastice, ut nonnulla nomine meo tecum loquatur: ea ut tibi curae sint, magnopere precor. Neque enim dubito, quin pro auctoritate, qua apud caeteros patres capituli vales, possim id, quod cupio, tua opera consequi. Nulla quidem mihi tecum hactenus consuetudo fuit: quoniam tamen te et honeste et amice de me loqui audio, in eam adducor spem, ut precibus meis locum apud te futurum arbitrer. Id si impetravero, magno me tibi beneficio devinctum putabo. Vale. Ex Hassensteyn 13. Januarii.

List datován jest téhož dne, kterého předešlý, a psán byl tudíž téhož roku, ač není zcela jisto, dotýká-li se v něm pisatel pouze své vlastní záležitosti či zároveň záležitosti Františkovy. (Srovnej list předešlý.) Adressát slul úplně Jan Ondřejův z Horšova Týna, a připomíná se podle Frinda r. 1492 kanovníkem a r. 1495 scholastikem kostela Pražského († 1523).

154.

Bohuslav Kašparovi z Tachova.

Z Hasišteina (1508) — 24. ledna. Doporučuje opět Františka Schneittela. (Luc. 154.)

Domino Casparo de Tachovia s. p. d. Commendo tibi rursus Franciscum, non quod is commendatione mea indigeat (nempe qui tuam in se benevolentiam atque humanitatem ubique praedicat et iactat), sed partim quia nolui eum vacuum literis meis ad te ire, partim quod tibi currenti, ut dici solet, calcar adiicere volui, precorque, ut, si quid sponte tua in Franciscum collaturus es, id meis precibus atque auctoritate incitatus cumulatius uberiusque praestes atque conferas. Vale. Ex Hassensteyn 24. Januarii.

Srovnej poznámku k listu 152.

155.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina (1508) — 11. února. Doporučuje rytíře Sigmunda Knoblocha, který nesa tento list jde do Němec na službu vojenskou. Potvrzuje přijetí zaslaných sobě knih a přístrojů geografických, i žádá za sféru nebeskou. (Luc. 133*b*.)

Suo Bernhardo Adelmanno s. p. d. Sigismundus cognomento Knobloch, qui ad te proficiscitur, ex equestri ordine est, multoque tempore in familia mea fuit. Is in praesentia Germaniam petit, aut regi aut alicui ex principibus suis, si fieri poterit, militaturus. Commendo tibi hominem precorque, ut tu quoque eum tuis, si quos saltem in aula regia habes, quorum ope auxilioque id, quod cupit, assequi possit, commendes. Paucis verbis tecum ago, utpote cum sciam me meosque minime commendatione apud te indigere. Libri caeteraque, de quibus postremo ad me scripsisti, nudiusquartus mihi allata sunt. Delectatus plurimum his sum, inprimis autem sphaera terrae, quamquam iusta magnitudine careat. Itaque si curaveris, ut maiorem, imo quam maxima fieri poterit, ea forma habeam, vehementer mihí gratum erit. Quodsi sphaeram coelestem addideris media parte sui in ligno excavato latentem, et revolutione sua ortus occasusque signorum monstrantem, qualem me aliquando vidisse memini, ad nostrum clima factam, sublimi feriam sidera vertice. De re literaria iampridem ad te scripsi, neque in praesentia quicquam aliud in mentem venit. Vale, iucundissime mi Bernharde. Quodsi scire*) cupis, quae apud nos geruntur, Sigismundus coram narrabit. Datum Hassensteynae 11. Februarii.

Zmíněné v listu přístroje jsou zajisté ona instrumenta mathematica listu 148 z r. 1507, na něž vynaložiti chtěl Bohuslav zatím 30 zl. Byly to sféry čili globy, zemský, který mu Bernhard, ale příliš malý, právě poslal, a nebeský, jaké po Regiomontanovi v Normberce a Augsburku tenkrát hotovili. Potřeboval jich Bohuslav zajisté k vyučování bratrovců svých na Hasišteině. Učitelem jejich byl, jak známo, Jan Sturnus.

156.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasišteina (1508) — 8. dubna. Hrozí se zaslaných sobě spisů, v nichž zejmena zamítá se klanění Kristu, a že původce jejich chrániti opovážila se Marta z Boskovic. Schvaluje kruté mandáty proti Bratřím, ale bojí se, že nebudou náležitě provedeny. (Luc. 135.)

Joanni suo de Pibra s. p. d. Quoties ad me scribebas antea, toties nova quadam voluptate mihi impleri visus sum. Caeterum in praesentia, ut tibi ingenue fatear, nescio, delectarintne me magis literae tuae, an exemplaria, quae simul cum literis ad me misisti, anxium solicitumque reddiderint. Nam qui meus amor in patriam est, non potui non ingemiscere his, quae ad reipublicae nostrae excidium et ad religionis ruinam omnimodumque exterminium manifestissime spectant. Quando enim unquam maior blasphemia audita est, quam quem Christum filiumque Dei confitearis, eum adorandum negare? Aut quod venenum huic pesti comparari potest? Horret animus, dum haec scribo, et

*) Toto slovo doplňujeme podle smyslu.

mpietatem tantam etiam in cogitationes admittere formidat. Neque foemina deest huius dementiae particeps. Cumque apostolus mulieres tacere in ecclesia iubeat, haec et ad regem scribere et profanos homines suo patrocinio tueri audet. Sed forsitan ita legibus Satanae cavetur, ut nulla pene haeresis sine hoc sexu coalescere in ecclesia Dei possit. Simon magus cuiusdam meretriculae auxilio virus diffudit. Nicolaus Antiochenus choros muliebres ductabat. Habebat Apelles in comitatu suo virginem maligno afflatam spiritu. Montanus non tot sua autoritate quot Priscae Maximillaeque ope seduxit. Arrius nisi prius se principis sorori insinuasset, nunquam totum fere orbem detestanda lue inficere potuisset. Secuta has Martha nostra, quam tamen melius erat exemplo veteris Marthae circa frequens ministerium satagere et colum lanamque curare, quam virili quadam imprudentia*) adversus catholicam fidem debacchari. Dormitamus tamen nos ad haec, et cum lupi assidue gregi dominico insidientur, neque aut canes latrant, aut pastores pro ovibus sibi commissis digne excubant, maluntque in voluptatibus et otio marcere quam curis laboribusque, interdum etiam vitae periculo orientibus malis obviam ire, minime profecto eum imitati, qui animam pro ovibus ponere et iussit et exemplo docuit. Maxime autem omnium illud me angit, quod perfidia haec, quae sub Georgio rege et Joanne Rokycana (quanquam haereseos accusatis) ne hiscere quidem audebat, hoc tempore sub rege catholico et radices agit et ramos suos adeo late protendit, ut vix humanis viribus extirpari atque evelli possit. Equidem terribilia illa edicta, quibus uterque gladius distringitur et genus hoc hominum undique pelli arcerique iubetur, magnopere probo. Sed vereor, ne, ut sunt mores nostri, non multo post ad levissimi cuiusque suggestionem omnes huiusmodi minae in ventum abeant. Sed forsitan haec poena peccatorum nostrorum est, unusque error nobis gradum ad alios praebet, et quoniam semel ab ecclesia recessimus, non desinimus quotidie profundius in baratrum ruere. Unde utinam nos Deus immortalis aliquando extrahat, qui etiam ex lapidibus filios Abrahae suscitare potest! Vale. Datum Hassensteynae 8. Aprilis.

Jaké to byly zejmena spisy bratrské, které Pibra Bohuslavovi tenkrát zaslal, nevíme, ale snadno dovtípíme se, že nějaké, v nichž útočeno na transsubstanciaci. O krutém dekretě královském proti Jednotě a obraně Marty z Boskovic r. 1507 srovn. Palackého V, 2, 121—124. Bohuslav meškaje na odlehlém venkově dovídal se arci o všem tom velmi pozdě.

157.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina (1508) — 27. dubna. Lituje porážky, již utrpělo vojsko císařské od Benátčanů, a úpadku říše německé. Žádá za knihy a za scházející mu listy. (Luc. 136, Vinařický 94.)

Suo Bernhardo Adelmanno s. p. d. Quod tantus nostrorum numerus nullo omnino hostium interfecto a Venetis caesus sit, et prodigii loco accepi, et moleste tuli: multo autem molestius Augustum adeo hac clade perculsum esse,

*) Snad impudentia.

158.

Bohuslav Ambroži děkanu a kapitole Pražské.

(1508) — 20. června. Doporučuje služebníka svého Františka (Schneittela). (Luc. 96*b*.)

Ambrosio decano et caeteris patribus capituli ecclesiae Pragensis s. p. d. Quo animo Regia Maiestas sit erga Franciscum N., ex literis Regiae Maiestatis cognoscetis. Caeterum et ipse vobis hominem commendo, neque id tanta cura facerem, nisi dignum commendatione arbitrarer. Puto autem testimonium hoc meum de Francisco non nihil auctoritatis apud vos habere debere. Versatus est enim aliquot annis in familia mea multaque de se non solum ingenii doctrinaeque sed etiam modestiae integritatisque documenta dedit: unde fit, ut vitae morumque suorum non minus quam quisquam alius conscius sim. Agerem haec pluribus verbis, sed malo Franciscum virtute sua quam literis meis vobis innotescere. Valete. Junii XX.

Nemůže býti pochybno, že se list tento týká téhož Františka Schneittela, služebníka Bohuslavova a kandidata stavu kněžského, který připomíná se v listech 133, 134, 135, 141, 142, 152, 153, 154 a 160. Vročení všech těchto listů učiněno vzhledem k poslednímu, který jest datován určitě. List královský, k němuž Bohuslav poukazuje, obsahoval nejspíš praesentaci k nějaké prebendě, snad v Praze. (Srovn. list 160.) Aspoň vyskytuje se František z Tachova r. 1519 proboštem u Všech Svatých (Frind IV, 187), potom r. 1527 kanovníkem Vyšehradským a proboštem Staroboleslavským (ibidem IV, 169). Byl-li to Schneittel, jest ovšem nejisto.

159.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasišteina (1508) — 5. září. Vyslovuje potěšení z toho, že mladý královic korunován v Uhrách, a nelibost ze sloučení obou měst Pražských v jednotu, které věstí špatný konec. (Luc. 126, Vinařický 79.)

Joanni suo de Pibra s. p. d. Induisti tandem rursus veterem pellem et ad me perhumanas dedisti literas: id vero cum amicitia nostra dignum est, tum mihi longo silentio tuo acceptius. Hactenus enim visus es lethargum pati neque curare, albusne ego an ater sim, quem tamen olim et amare et magnificare solebas. Caeterum quae literae tuae continent, ut ingenue fatear, partim me delectant, partim molesta sunt. Assumpsisse enim regium puerum diadema Pannoniae et opes suas eo modo firmasse atque stabilivisse, vehementer laetor; nam et consilia eorum, qui regnandi gratia divina humanaque iura violanda putant, cessabunt deinceps et conquiescent, et patri iucundissimum erit tantae maiestatis insignia se vivo in filio spectari; neque illos audio, qui dum levitatem vulgi et procerum populorumque inconstantiam considerant, semper Ladislaum in ore habent. Stultum est enim vanos metus sibi fingere et his angi, quae forsitan nunquam eventura sunt. Quod autem scribis N.*) invicem conspirasse et eundem senatum eosdem magistratus utramque civitatem habere,

*) Roz. Pragam.

161.

Jan Sturnus Augustinu Olomouckému.

Z Hasištejna 1508 — 26. pros. Posílá elegii Bohuslavovu na smrt královny Anny, aby ji předložil truchlícímu králi; potom jinou téhož báseň ke 14 sv. pomocníkům, v níž Bohuslavova cesta krátce vypsána. (Farr. 203.)

Joannes Sturnus Augustino suo Olomucensi s. d. Bohuslaus meus, imo etiam tuus, vir utriusque linguae, id quod non ignoras, humanissime Augustine, in primis eruditus, ut nu er in regiis istis nuptiis summa voluptate, ita nunc in reginae obitu singulari affectus est luctu: quem tamen amarissimum luctum cum in rege statuisset, in se (sic) primum mirifice hac elegia est consolatus. Quod simulatque perspexeram, arbitratus operae pretium fore, si et ipse rex lachrymis pene iam confectus tanta tamque praesenti consolatione non careret, hortari coepi hominem hic etiam subiecto epigrammate, vela ventis det et elegiam hanc consolatoriam ad regem, in cuius consolationem scripta est, prodire sinat. Sed Deus bone, quis homini in edendis libellis nimis (quod pace sua dicam) modesto persuadeat, ut minora haec et exigua edat, qui maxima ita negligit, ut non pauca pridem a blattis atque muribus corrosa videres et absumpta? Quod ne huic quoque accideret libello, eripui invito nescioque autore et exscripsi, tibique, ut regi copiam eius facias, mitto. Scio enim, qua humanitate complecti solitus es a Bohuslao nostro scripta omnia. Quem haud secus quaeso accipias, atque optimorum amicorum munera capere consuevisti, et boni consulas. Neque ob id minus tibi gratus sit velim hic libellus, quod meus non est, qui utique meus est: per me namque ab interitu vindicatus publicum, sed non sine tuo auspicio, sortietur, non indignus certe neque autore suo neque illo ipso rege ut magnificentissimo ita munificentissimo, qui,[1]) nisi me nostra fallit opinio, non poterit[2]) non proximas post Bohuslaum gratias habere et mihi publicanti et tibi reddenti. Caeterum si quid negligentius minusve castigate scriptum offenderis, librario, non autori velim adscribas. Addidi etiam alteram eius elegiam non iniucundam de sua peregrinatione: quas utrasque si grato, ut non dubito, animo susceperis, reddes me ad alia quoque mittenda absque dubio alacriorem. Vale feliciter, et Sturnum tuum, ut soles, dilige. Datae Hasistenae 1508, 26. Decembris.

Tento a následující list Sturnův, jakož oba nacházejí se na konci Mitisovy sbírky básní Bohuslavových »Farrago poëmatum«, majíce totéž datum, vyňaty jsou z vydání děl Bohuslavových bez udání místa, roku a tiskárny pořízeného, jehož titul podle Erharda (Gesch. des Wiederaufblühens wissenschaftl. Bildung III. sv. str. 224) a Veitha (Bibliotheca Augustana, Alphabetum II na str. 16) zní takto: Opuscula Bohuslai Boëmi baronis de Hassenstayn quae hoc volumine continentur. Ad Wladislaum Pannoniae et Boëmiae regem in funere Annae reginae coniugis elegia consolatoria. Elegia ad XIV sanctos, quos vulgo auxiliatores vocant, de peregrinatione sua gratias agens. Ad Joannem Sturnum Francum de Smalcaldia de avaritia libellus. Summos christianos principes contra Thurcas excitans adhortatorium carmen. Neznámé toto u nás vydání, jehož jeden výtisk nacházel se podle Erharda v bibliothece Erfurtské, druhý podle Veitha v knihovně bývalého kláštera jezovit-

[1]) Mitis má quo.
[2]) Mitis má poteris.

ského v Augsburku, jak se zdá, pořízeno ještě za života Bohuslavova (nejspíše péčí Adelmannovou v Augsburku). Epigramm Sturnův, o němž v listu činí se zmínka, následuje u Mitisa ihned za listem. Pisatel listu, člen t. zv. družiny Dunajské (sodalitas Danubiana), v jejíchž Episodiích (vytištěných při Apuleiově kosmografii z r. 1497) nazývá se Joh. Sturlinius de Schmalkaldia, býval dříve učitelem mladého Krištofa z Weitmíle, potom přijat na Hasišteině za učitele bratrovců Bohuslavových, jež vyučoval ještě po smrti Bohuslavově nějaký čas. Konečně měl soukromou školu jakous v saském Annaberku.

162.

Jan Sturnus Bernhardu Adelmannovi.

Z Hasišteina 1508 — 26. pros. Hledě k přátelství jeho k Bohuslavovi posílá mu týhož spis »de avaritia«, potom báseň vyzývající knížata křesťanská ke společné válce proti Turkům, aby obé vydal. (Farr. 205.)

Sturnus Bernhardo Adelmanno s. d. Quam sincera quamque vetusta tibi, clarissime Adelmanne, cum Bohuslao nostro est amicitia, et ex mutuis vestris literis et preciosis donis, certatim invicem missis, cognosco et in dies magis magisque perspicio. Iucundissimum visu est, quam concordi, quam benevolo et suavi etiam atque sincero et denique quam uno sitis animo coniuncti. Praedicent alii Thesei cum Pirithoo, Orestis cum Pylade aliorumque id genus amicorum coniunctissimas voluntates: ego certe, si quid dignum doctis me auribus confiderem daturum, pro virili meo Adelmanni et Bohuslai amicitiam priscorum illorum omnium amore arctissimo ostenderem arctiorem. Quae res cum ita se habeat, arbitratus rem indignam latitare Bohuslai nostri penes me quiddam egregium, quod tibi, humanissime Adelmanne, ut caetera eius omnia non sit commune, hunc iccirco eius nuncupatim mihi dicatum de avaritia librum nomini tuo inscriptum tibi mitto. Libellum quoque heroico scriptum carmine, in quo Christianos principes ad bellum contra Turcas hortatur, adieci etiam atque etiam orans ac rogans, ut utrique in publicum (digni namque sunt, ut ab omnibus legantur) tuo auspicio prodire liceat. In quo minime dubites velim gratificaturum te doctis omnibus, mihi vero singularis etiam benevolentiae in me tuae praestabis non mediocre testimonium. Vale feliciter. Datum Hasistenae 26. Decembris 1508.

Vydání dvou v listu zmíněných spisů Bohuslavových i jiných dvou, které poslány současně Augustinovi Olomouckému, pořízeno společně, jak v poznámce k listu předešlému doloženo. Z vydání toho i listy naše oba i spisy Bohuslavovy otiskl potom Mitis, nezmíniv se nijak o tomto starém tisku, z něhož čerpal.

163.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasišteina (1508) — 27. pros. Chválí spisek jeho o sv. Anežce, sobě zaslaný, i slibuje, že složí hymnus k téže světici slokou sapfickou, až bude kdy. (Luc. 148, Vinařický 102.)

Joanni suo de Pibra s. p. d. Laudo prudentiam tuam et te hominem omnium horarum iudico, utpote qui te locis temporibusque accommodare scis.

Nam cum (ut nunc res se habet) adversus religionem vel falso omnia blaterare liceat, et de his, qui foenum in cornu habent, ne mutire quidem tutum sit, mavis*) de diva Agnete quam de procerum nostrorum moribus ad me scribere. Gaudeo hoc ingenio tuo; reperisti enim artem, qua et mihi satisfaceres et neminem, si forte literae tuae interceptae essent, offenderes. Facito solum, ut perseveres. Malo enim te quacunque de re scribere quam mutum esse, tametsi ipso quoque opusculo, quod ad me misisti, vehementer sum delectatus. Continet enim multa pietatis virtutisque exempla et quae ad mores corrigendos instituendamque vitam plurimum conferunt. Atque utinam foeminae nostrae sanctam hanc virginem potius sequerentur, quam luxu fastuque et virili interdum impudentia insolescerent. Sed forsitan ubi mares divum Venceslaum imitati fuerint, foeminae quoque ea, quae suarum partium erunt, non omittent. Quod scribis, ut hymnum sapphico carmine in eandem divam conficiam, geram voluntati tuae morem, ubi otium nactus fuero. Vale. Ex Hassensteyn 27 Decembris anno Domini 1509.

Mitis má při listu tomto rok 1509, poněvadž tenkrát nový rok počínal se 25. pros. Že vročení naše správné jest, dokazuje list následující, jehož obsah svědčí, že napsán na počátku r. 1509; a v listě tomto posílá Bohuslav Janovi hymnus k sv. Anežce, který v listě našem jemu byl slíbil. Slovy »virilis impudentia feminarum nostrarum« naráží se zajisté na srdnatost Marty z Boskovic (srovn. list 156).

164.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasišteina (1509) — 24. ledna. Vyslovuje lítost svou nad událostmi Pražskými, i kárá nevlastenecké rozbroje a pánovitost správců zemských. Proto prý nechodí na sněmy. Podává zprávu o dobytí Portugalského města Arzilly v Africe, a posílá hymnus k sv. Anežce. (Luc. 152, Vinařický 103.)

Joanni suo de Pibra s. p. d. Etsi multa de rebus Pragensibus ab his, qui ad me identidem divertunt, audivi, ea tamen omnia epistolarum, quae ad me misisti, exemplaria clarius manifestiusque explicant, factumque est, ut inter legendum delectarer simul et dolerem. Nam quae cognovisse iucundum fuit, accidisse tamen ea dolorem molestiamque mihi attulit. Vereor enim, si ignis hic vires ceperit, et occulta procerum nostrorum odia in apertam seditionem eruperint, ne totam secum provinciam in praeceps trahant, et, ut ille ait, dum delirant reges, Achivi plectantur. Neque enim post simultates huiusmodi atque dissensiones aliud quam bella, caedes, vastitates, rapinas et caetera, quae perversos depravatosque mores consequuntur, expectare convenit. Praeclare quidem omnes loquimur, laudamus iustitiam, praedicamus fidem probitatemque, innocentiam in coelum ferimus, leges et aequitatem semper in ore habemus, idque adeo magnificis verbis testamur, ut patronos reipublicae diceres: sed nescio quomodo, dum omnes optamus Catones videri, magna ex

*) Mitis vytiskl magis.

parte Catilinae sumus. Quis enim nostrum est, qui, non dico sanguinem profundere, sed exiguam patrimonii iacturam pro republica facere velit? Quis vel cum pernicie eius non florere et dominari cupiat? Quamvis neque ea, quae dominantium sunt, agimus, sed cum praeesse nos delectet, subiectorum iniurias propulsare omnino negligimus. Quantus item sit noster erga patriam amor, vel ex eo constare potest, quod hi, qui spernunt iudicia, senatusconsulta contemnunt, latrones fovent receptantque, non modo versantur ante nostros oculos, sed pene insultant innocentibus. Mussamus tamen ad omnia et flammam late serpentem crescere patimur: quo fit, ut hac scelerum impunitate proposita audacissimus quisque nihil sibi non licere putet. Multi etiam hos divini humanique iuris violatores patrocinio suo tuentur atque defendunt, gloriantur que se tantum ingenio, eloquentia auctoritateque valere, ut sceleratos homines et omnium fere ordinum sententiis condemnatos periculis eripere possint. Iam vero ambitio haec, utri eorum rempublicam ex sententia sua administrent, quis non intelligit, quorsum spectet? Ut enim navem, in qua nautae saevientibus procellis contendunt, quisnam potissimum eam gubernet, periclitari necesse est: ita foedum hoc de principatu certamen reipublicae salutare esse minime potest. Nec mihi quis nunc, quo mala nostra tolerabiliora existimem, Romam caeterasque respublicas commemoret, quae simili morbo laboraverunt. Ut enim illae seditionibus principum atque discordia perierunt, ita et nobis, nisi cavebimus, eveniet, praesertim cum nondum eo pervenerimus, ut, quod Romanis aliquandiu contigit, magnitudine opum vitia nostra sustinere possimus. Quodsi aliorum exempla placent, nonne melius est ea imitari, quibus imperia crescunt et augentur, quam quibus amittuntur et intereunt? Et cum hic sit rerum nostrarum status, non desunt tamen, qui mihi vitio dant, quod a conventibus nostris abstineo. Ego vero vel ignavum otium sequi praestare arbitror quam cum insanientibus, ut dici solet, insanire, vellemque, si fieri posset, pleraque eorum, quae non video, etiam non audire. Forsitan enim tranquilliori essem animo, neque adversus aegritudines, quas ex hac reipublicae nostrae ruina quotidie capio, toties luctari cogerer. Habes, quae de domesticis rebus sentiam: accipe nunc externa, quae nudiusquartus ad me ex Hispania allata sunt. Emanuel, Lusitaniae, quam Portugaliam vocant, rex quatuor urbes in Africa multis iam annis possedit, sed praesenti rerum statu minime contentus, ut mos humani ingenii est, nonnulla oppida regis Mauritaniae sive, ut nunc loquuntur, Feciae bello invadere statuit. Sensit id Maurus, congregatisque quinquaginta milibus hominum consilia Emanuelis praevertit, et Arsiliam, Lusitaniae dicionis urbem, nihil omnino tale metuentem subito aggressus expugnavit, et quicquid hominum intus erat, non sexui non aetati parcens, ferro delevit. Nunc arcem urbis oppugnat, quae quoniam in loco munito sita est, liberique ad eam commeatus mari patent, creditur hostium conatus ad tempus tolerare posse, praesertim cum Lusitaniae Hispaniaeque reges nostris opem laturi ingenti classe in Africam traiecerint. Conspiraverunt autem cum Mauro quatuor alii reges, qui partim interiorem, partim exteriorem Africae oram colunt, tantaque multitudo in armis est, ut trecenta milia barbarorum convenisse fama sit. Vale, et scribe, si me scribere vis. Hymnum ad divam Agnetem tibi mitto. Datum Hassensteynae 24. Januarii.

Na počátku listu naráží se na pohoršlivou hádku a půtku mezi nejvyšším komorníkem Ladislavem ze Šternberka a kancléřem Albrechtem z Kolovrat (Palacký V, 2, 133). Zprávy listu zahraničné týkají se události r. 1508, kterého dne 20. října město Arzilla od Maurů dobyto. (Schäfer, Gesch. v. Portugall, sv. 3 str. 111.)

165.

Bohuslav Martinovi Pollichovi.

Z Hasišteina (1509) — 4. února. Zprávu dává o nově objeveném prameni v okolí Pražském a zázračných účincích vody jeho. (Luc. 154 *b*.)

Domino Martino Pollichio Mellerstatino sacrae theologiae et medicinarum doctori s p. d. Diutius tacui, Martine, quam forsitan tibi gratum est, non quod ex meo in te animo atque benevolentia quicquam remiserim, sed quia nemo se obtulit, qui Leucopolim tuam peteret: nunc vero nactus hominem, qui se enixe curaturum pollicetur, ut literae meae tibi quam fidelissime reddantur, putavi aliquid ad te scribi oportere, ne forsitan amicitiam nostram discidisse me potius quam dissuisse arbitreris, praesertim cum sperem ea, quae scripturus sum, tibi non iniucunda cognitu fore. Erupit enim his diebus fons quidam viginti circiter mille passus longe a Praga, cuius aquae tanto studio atque aviditate ab omnibus expetuntur, ut non solum provinciam sui fama impleverint, sed etiam ad finitimas regiones quaquaversum longe lateque vehantur, tantusque populorum ad eas concursus est, ut Apollinem Delphicum eo loco responsa dare diceres. Neque forsitan immerito; mira enim fonti huic salubritas est, mirum ad omnes aegritudines remedium. Referam tibi pauca ex multis: nam omnia conquirere et longum et superfluum esset. Quidam multis annis caecus fuit, is ubi hac aqua oculos abluit, visum recepit. Alius morbo, quem Gallicum vocant, detentus sanitatem, quam nulla medicorum ope consequi potuit, aquae potu consequutus est. Plerique, qui chiragra podagraque laboraverunt et contracti membris erant, pristinam valetudinem recuperaverunt. Idem multis aliis, qui aut viscerum dolore aut pectoris iecinorisque ulceribus affligebantur, accidit. Sed haec omnia hactenus tolerari credique possunt, nam et olim aquas fuisse legimus, quae nervis pedibusque conferebant, luxatis fractisque membris opitulabantur, inaniebant alvos, sanabant ulcera, auribus oculisque medebantur. Neque etiam aetate nostra in plerisque locis desunt, quae partim haustae partim extrinsecus corporibus affusae salutem hominibus afferunt. Sed multo maiora incredibilioraque memorantur. Puella quaedam, quae sibi partum medicamentis abegisse dicebatur, fontem bibitura accesserat: et subito aqua disparuit; cumque alius multis caedibus insignis eo simili de causa venisset, in sanguinem mutata est. Volebat quidam implere lagenam et domino suo ad proximum vicum afferre, sed passus est id, quod pati Belidem apud inferos poëtae fabulantur. Alius equum caecum habebat, et cum eius oculos aqua aspersisset, equo visus restitutus est, sed coecitas dominum invasit. Haec in omnium ore sunt, ego tamen neque tibi propterea neque ulli alii fidem meam obstringo, quamquam adeo constanter affirmantur, ut me quoque, qui non temere miraculis huiusmodi credere soleo, interdum

pene annis usi sunt, nihil ad te scribere possum. Quid enim ipse in his sapio? Plena certe est praegrandibus saphiris, hyacinthis, rubinis unionibusque et a nostris immenso aestimatur precio: ita enim plerumque evenit, ut unusquisque sua laudet et admiretur. Vidi etiam ultra ista Salvatoris nostri faciem Veronicae datam, quam et proceres et vulgus Romanae anteferunt. Fingunt autem talem fabulam: Carolum imperatorem eius nomine quartum, qui apud nos quoque regnavit, Romae fuisse impetrasseque ab Urbano quinto pontifice maximo, ut eiusdem imaginis contemplandae potestas sibi per aliquot dies fieret, eaque usum occasione iussisse quendam ex suis pictoribus ad exemplar eius aliam pingere, et adulterinam quidem Urbano restituisse, veram autem ad nos transtulisse; aiuntque extare literas aureo Caroli sigillo munitas, quibus id corfirmatur. Me vero nihil horum movet, qui ne Romanae quidem imagini multa tribuo, et sanctam ecclesiam sequutus apocrypha quaeque caveo et abhorreo. Neque mihi Carolus aut Innocentius tertius fidem fecerit, quippe ex cuius auctoritate multa Romae ostenduntur, quae religionis nostrae inimicis materiam nos irridendi praebent. Magnus enim vir fuit neque solum in literis sacris doctus atque exercitatus sed etiam sanctimonia et vitae integritate clarus, verum peregrinae historiae omnino imperitus: unde fit, ut vel mediocriter eruditis interdum risum moveat. Adiungere his possem auratos equites, ludos hasticos et caetera militaria certamina multaque alia, sed quoniam ea non esse tui stomachi certo scio, praetermittenda putavi, quandoquidem, qui tuus rerum humanarum contemptus est, forsan et haec, quae scripsi, superflua sint. Habes res nostras signatas magis quam explicatas: nunc postremis literis tuis respondebo, quibus scribis te mihi quosdam libros mittere excusasque multis verbis, quod interdum coëmas eosdem. Ego vero, mi Bernharde, alterum horum beneficii loco accipio, alterum huiusmodi est, ut nesciam, riderene magis an tuae ineptae solicitudini gratias agere debeam; et nisi scirem id, omnino riderem. Non enim tabellis obsignatis mecum agis, qui iam millies testatus sum, in quam te partem vergere malim; sed assem te elephanto porrigere putas. Verum tuto navigas, neque unquam ad scopulum in his, quae ad me spectant, allidere potes, precorque, depone hanc curam, ne me metu, quanquam fortassis vano, concutias et ea timere cogas, quae minime timenda sunt. Quod ad Bilibaldum Pirkhamer attinet, parebo tuo consilio, iamque nonnihil ea de re ad Johannem In-Hof scripsi; nam ad hominem prorsus ignotum scribere et eius opera subito uti subrusticum videbatur. Hortaris in fine epistolae, ut post secularia studia tandem in euangelii sacrorumque voluminum lectione conquiescam: gratum id mihi mirum in modum est; neque enim certius indicium verae, sanctae christianaeque amicitiae esse potest. Caeterum si in adolescentia, quo tempore gentilibus penitus deditus eram et plus, quam expediebat, eloquentiae lenocinio mulcebar, nunquam tamen vitae morumque praecepta inde aucupanda existimavi, non est cur verearis, ne iam canescente vertice rosas et lilia et amoenos fontes pluris faciam quam plenam messem, uberes oleas et graves fructibus vites: quin saepe accidit non solum in his, quae ad religionem moresque pertinent, sed etiam in rerum naturalium inquisitione, ut schola Parisiensi magis quam Athenis delecter, et plus mihi Albertus quam Seneca aut Plinius satisfaciant. Quodsi utique ad vetera studia interdum redeo, id non

tam singulari aliqua voluptate fit, quam ne eorum, quae in adolescentia magno labore didici, prorsus obliviscar. Vale. Ex Hassensteyn 28. Februarii anno 1509.

List tento, nad jiné všelijak zajímavý a důležitý, má u Mitisa nesprávné datum: 28. února, ana korunovace malého Ludvíka, která v listu šíře vypsána, udála se 11. března. Králi Vladislavovi bylo tenkrát teprv 54 let. Čeho měl Bohuslav z návodu Adelmannova na Pirkheimerovi žádati, nevíme; ale poněvadž jej nazývá člověkem sobě zcela neznámým, nemohl míti list 90 sbírky naší (k Celtesovi) žádného účinku.

167.

Bohuslav Janu Šlechtovi ze Všehrd.

Z Hasištejna (1509) — 15. září. Těší se obdrženému listu, po čtyřech letech opět jednomu, i obnovenému takto vzájemnému přátelství. Přicházení Šlechtovo na sněmy a účastenství ve správě státní zdá se mu marným, poněvadž náprava prý jest nemožná. Těší se brzké jeho návštěvě. (Luc. 142.)

Joanni suo Sslechtae de Wssehrd s. p. d. Delectaverunt me literae tuae; intellexi enim ex his nihil te ex veteri in me animo ac benevolentia remisisse. Id mihi perinde, ut debet, gratum est. Visus es enim mihi quatuor his annis ita mecum agere, quasi omnino consuetam humanitatem exuisses, et amicitiam nostram a me utique sincere cultam nescio quomodo dissimulare. Quae quamquam mihi molesta essent, omnia tamen in dextram partem accipiebam; malo enim vel falli ab amicis quam quicquam sinistri de his suspicari, utpote qui ab adolescentia magis simplicitatis gloriam quam aliarum rerum mihi vendicavi. Caeterum literis tuis factum est, non solum ut me instituti mei minime poeniteat, sed etiam ut cumulus quidam nostro mutuo amori adiectus videatur. Cuius rei, quandocunque volueris, periculum facere poteris. Senties enim te privatum non minus a me amari quam nuper, dum in republica nostra auctoritate floreres, amatus es. Neque enim fortunam tuam unquam sed te moresque tuos, fidem atque integritatem secutus sum, et homini de me optime merito non habere gratiam nefas putavi. Audio tamen te non prorsus curam reipublicae abiecisse, sed ventitare Pragam, inter provinciales versari. Neque id improbo, si studium tuum atque labor non irritus est. Caeterum quaecunque tentamus, nugae fabulaeque mihi videntur. Nam et legibus nostris manifeste illudi patimur, et in decernendo adeo leves sumus, ut me interdum inconstantiae nostrae pudeat. Acciditque mihi saepenumero, quod Appio illi Caeco, ut, cum nihil horum videam, audire tamen ea, quae aguntur, acerbum sit. Quamobrem prudentius fortassis faceres, cum respublica nostra depravatior corruptiorque sit, quam ut corrigi possit, si procul ab ea vitam ageres et literis sapientiaeque vacares. Sed haec ipse videris. Quod scribis te propediem apud me futurum, gaudeo, gaudeboque magis, ubi ea, quae pollicitus es, praestiteris. Iuvabit enim post tot tempora non solum doctrinae tuae sed etiam suavitatis atque facetiarum rursus participem esse. Vale. Ex Hassensteyn 15. Septembris.

Šlechta někdy ku konci r. 1504 nebo na počátku 1505 vzdal se sekretářství v královské kanceláři (srovn. list 107), i uchýlil se v soukromí. Tenkrát přestalo mezi ním a

Bohuslavem dopisování, i trvala přestávka tato podle listu našeho 4 leta. Proto a poněvadž Bohuslav zejmena proti účastenství v jalovém sněmování ostře vystupuje, jehož sám se stranil (srovn. list 164), klademe list na r. 1509. Jest pak list tento poslední z těch, jež — jedny s větší, druhé s menší jistotou — uvedli jsme v pořad časový. Jak velice neúplná jest pozůstalá nám korrespondence Bohuslavova, znamenati zejmena z toho, že z posledního roku života jeho († 13. list. 1510) nevíme s určitostí o žádném jeho listu.

B.

LISTY NEVROČENÉ.

168.

Bohuslav Kristianu Pedíkovi.

Aby dokázal, že nejen doby dávno minulé muže výtečné a slavné rodívaly, líčí vynikající vlastnosti kancléře Jana z Šelnberka. (Luc. 58*b*, Vinařický 35.)

Christiano Pedick s. d. Audivi saepenumero, dum, ut fit, sermo de republica oritur, a nonnullis secula prisca et maiores nostros mirifice laudari, quod domi militiaeque admodum clari et excellentes fuissent, aetatem nunc nostram penitus despici atque contemni, tanquam nullum omnio magnum illustremque virum tulerit. Quorum ego erga vetustatem observantiam et amorem non probare non possum; quod autem aetatem hanc tanto studio insectantur, vereor, ne eorum potius mores quam tempora nostra in culpa sint. Ut enim innumeros alios nullo virtutum genere priscis illis hominibus, quos tantopere admiramur, inferiores omittam, quid tandem Joanni a Sseleberg, regni Bohemiae cancellario, quod ad laudem, gloriam amplitudinemque pertineat, deest? Est in eo statura egregia, est vultus maiestatem quandam singularem prae se ferens, est, quod Cicero compositis moribus accidere ait, summa gravitas cum summa humanitate coniuncta, ingenium acutissimum, memoria omnium, quae vidit, audivit, legit, tenax; eloquentia vero tanta, quantam ego in homine nostrate ne sperare quidem unquam ausus essem. Nil oratione sua gravius, nil concinnius, nil ornatius, nil copiosius. Quoties hominem audio, Ulyssem mihi audire videor, cuius orationem hybernis nivibus similem fuisse Homerus ait. Materiei sententiae, sententiis verba quadrant. Fluunt omnia illaborata, quae alius intentissima cura consequi non posset. Eo perorante non Graecis, non Latinis cedimus, sive orationis elegantiam et suavitatem inspicis, sive copiam et huiusmodi copiam, quae nunquam satietatem aut fastidium parit. Quis enim loqui eo incipiente non veretur, ne cito desinat? Jam vero omnibus verbis suis incredibilis autoritas et fides inest. Si quando in senatu de republica dicit, omnes in sententiam eius pedibus eunt, neque quisquam ex tanto prudentissimorum et eloquentissimorum hominum numero aut adversatur ei, aut se melius reipublicae consulturum putat. Nunquam ulla res magna sine eo agitur. In causis non advocati sed testis pene fidem affert. Id facit aetas eius sancte integreque transacta et ab omni labe fraudis et calliditatis prorsus aliena. Neque tamen hae virtutes insolentem aut superbum reddunt. Faciles ad hominem aditus, dat grata responsa, intempestive accedentibus non irascitur, precibus importune operam suam exigentium non ex-

asperatur; non est in eo ut in plerisque aliis subdola humanitas, qui, dum benigni videri volunt, plura pollicentur, quam aut praestant, aut praestare possunt. Quicquid hic dixerit promiseritve, adeo certa sunt, ac si ex Apollinis oraculo (ut poëtae aiunt) emanassent. Quibus moribus hoc assecutus est, ut apud omnes omnium ordinum homines aeque gratiosus esset. Amant hominem, laudant, admirantur, ob virtutem in coelum ferunt; ille se denique felicem putat, quem is amicitia sua dignatur. Nec iniuria, quandoquidem virtute invidiam superavit. Quanquam inventus est nuperrime iuvenis nescio quis, qui satis impudenter eum lacessiverit: caeterum temeritas sua non secus ab hominibus irrisa est, quam si Thersites Achillem ad singulare certamen provocasset. Haec de Joanne breviter apud te commemorare libuit, qui suae virtutis et integritatis maxime conscius es, non laudandi eum animo (neque enim hic locus laudum suarum est) sed ad coarguendum eos, quibus tempora nostra plus, quam oporteat, invisa sunt: quos ego profecto cum huiusmodi moribus nihil a Timone illo, qui odium humani generis appellatus est, differre arbitror. Vale.

Jan z Šelnberka byl nejvyšším kancléřem českým 1479—1503. Nadšená chvála v listu tomto mu vzdaná nejen se stanoviska pisatelova, jemuž oslavenec vždy býval příznivcem, nýbrž i na soudě dějinném jeví se býti spravedlivou (srovn. Palackého V, 1, 362). O adressatu viz poznámku k listu 21. Zprávu Sauppeovu tam uvedenou, že Pedík býval protonotářem v královské kanceláři, zdá se list tento ztvrzovati. Podle toho přináležel by době před r. 1494, ano před r. 1487, kteréhož roku Bohuslav přišel ke dvoru, kdybychom chtěli se domnívati, že panegyrikem tím pisatel přízně kancléřovy hleděl získati. Určitější vročení bylo by lze položiti, kdybychom znali onoho v listu pokáraného mladíka prostořekého, který kancléře prý nedávno podráždil.

169.

Bohuslav M. Prokopovi, písaři Starého města Pražského.

Vyslovuje žádost, aby mu opatřil staré kroniky a letopisy české. (Nova epist. app. 27, Vinařický 35.)

Magistro Procopio scribae veteris civitatis Pragensis s. d. Delector mirum in modum quum omni antiquitate tum maxime cognitione earum rerum, quae patria ab exordio sui passa est, nempe quae saepenumero magnis seditionibus agitata multa et bello et pace praeclara gessit. Tales historias annalesque me tui unius opera consequi posse spero: et precor, ut huic desiderio meo, quantum fieri potest, medearis. Vix enim dici potest, quam gratum mihi facturus es, si hoc abs te impetravero. Caetera autem ex hoc meo Philippo Hamsburgio cognosces. Vale.

Tento M. Prokop byl kancléřem nebo nejvyšším písařem radním Starého města Pražského do r. 1498, kterého zemřel (srv. Palackého V, 2, 204). Byl mírný kališník a podporoval snahy té strany mezi Pražany, která r. 1493 o sjednocení s Římem usilovala. (Pal. V, 1, 343.) J. Jireček v Rukověti zmátl tohoto Prokopa s jiným Prokopem, který od r. 1440 býval písařem Novoměstským. Doručitele listu Filipa jinak neznáme.

170.

Bohuslav Rackovi z Doubravy.

— **10. pros.** Děkuje za věnování sobě spisku »de conficiendis epistolis«, který jakožto prvotiny humanistických snah Rackových velmi chválí; i napomíná spisovatele, aby v snažení tom vytrval, a vytrvá-li, věští mu slavnou budoucnost. (Luc. 87.)

Roderico Dubrawo Il. d. s. p. d. Legi opusculum tuum, quod de conficiendis epistolis inscriptum mihi dicasti, legi item epistolas, in quibus, quae accurate praecepisti, studiose diligenterque observas, vehementerque admiratus sum. Si enim primitiae tuae huiusmodi sunt, quid sperandum nobis est, ubi et aetas accesserit, et exercitatio vires atque (ut ita dixerim) nervos tibi addiderit? Ego certe, ut dicam, quod sentio, his tuis praeludiis quasi peculiari quadam reipublicae nostrae felicitate delector, nempe cui tu paulo post magno ornamento futurus es. Praeripuerant iampridem maiores nostri Graecis Romanisque rei bellicae gloriam, studiis tamen literarum hactenus vincebamur. Facile enim erat (ut inquit ille) vincere non repugnantes: sed nunc doctrina tua facta est victoria nutans. Itaque macte virtute esse iubeo hortorque, ut in hoc pulcherrimo instituto perseveres, neque patiaris id vitae, quod tibi coelitus dabitur, per otium et socordiam effluere. Ut enim ferrum ita et ingenium nisi subinde exerceas, corrumpitur, neque minus animi bona negligentia et ignavia depravantur, quam vitia studio laboreque corriguntur. Haec idcirco scribo, quoniam etsi laudi tuae ex animo faveo, in barbarie tamen nostra et voluptatum domesticarum copia tantoque literarum contemptu tibi non metuere non possum. Caeterum si praestiteris, quae cupio, et hunc erga literas affectum minime remiseris (nisi me gustus fallit) propediem aliquid ex officina tua prodibit, quod patria quidem celebret, docta autem Italia invideat et suum esse velit. Quod ad me attinet, magno mihi videor abs te beneficio affectus, qui me potissimum delegisti, cuius auspicio tam elegantem libellum in lucem emitteres, habeoque tibi propterea gratiam immortalem. Fiet enim fortasse, ut, quod cura industriaque mea assequi non potui, id tua assequar, hoc est ne nomen nostrum apud posteros prorsus incognitum sit. Vale. Decembris X.

List tento vyňat jest od Mitisa zajisté z předmluvy spisku Rackova, který však nadepsán: de componendis epistolis, i vyšel poprvé bez udání místa a roku (podle Hainova Repertorium bibliographicum), podruhé r. 1511 ve Vídni (podle Denisovy Wiens Buchdruckergeschichte str. 50), potřetí r. 1537 v Lipsku (výtisk v Klementinské knihovně). Že by spisek ten, jak J. Jireček v Rukověti udává, složen byl r. 1500 a vydán ve Vídni r. 1505, není správno. Rackova »Vlasta« podle předmluvy dokončena r. 1501, a v předmluvě její praví se, že byl spisovatel zatím 7 let v Italii na studiích pobyl, o čemž v listu našem nic se nepřipomíná. Náleží tudíž prvé vydání spisku Rackova před tento pobyt v Italii, a s vydáním i list náš, v němž také Racek ještě mladíkem slove. O Rackovi viz Archiv Český V, 6, potom články A. Rezkovy v Čas. Mus. 1878 str. 159 a 1882 str. 541.

171.

Bohuslav Václavovi kancléři Rožmberskému.

Žádá, aby list, který bude jménem pánovým psáti, poněvadž se jedná o člověka tvrdošijného, tak napsal, aby naň účinkoval. (Nova epist. app. 26 *b*.)

D. Venceslao, dominorum de Rosenberk cancellario s. d. Familiaris meus Lucas referet aliqua domino tuo nomine meo: quae quoniam tibi committi solere scio, precor te, ut amicus sis, et literas domini, quas dictaturus es, ita modereris atque temperes, ut aliquid efficiant. Homo enim, quocum mihi negotium est, durae admodum cervicis est, et nisi coactus vix unquam in officio permanet. Haec tibi forsitan suspecta sunt, sed si mores meos cognoscas, facile poteris tibi persuadere me ab initio adolescentiae philosophum potius quam oratorem egisse, et diligentius elaborasse, ut vera quam ut causae meae convenientia loquar. Vale.

Jest to kancléř Rožmberský Václav, který koupiv r. 1487 tvrz Rovné, psal se z Rovného, a stav se kancléřem okolo r. 1475 žil ještě na poč. XVI. stol. Jím sestaven jest formulář Rožmberský, nyní v bibl. Klem. pod sign. I. E. 40 chovaný, o němž srovnej článek F. Tadry ve Věstníku kr. české spol. nauk 1890. O jakou věc Bohuslavovi šlo, nevíme. Poněvadž v listu se připomíná Lukáš, náleží před r. 1505.

172.

Bohuslav Kristianu Langheimovi.

Z Hasišteina — 17. pros. Omlouvá liknavost svou ve psaní rozličným zaneprázněním. K otázce, mají-li lidé učení se ženiti, odpovídá, že aspoň v Němcích nikoli. (Luc. 119 *b*.)

Christiano Langkheim s. p. d. Quod literis tuis hactenus minime responderim, non fastu neque negligentia, ut tu criminari videris, factum est, sed partim quia variis occupationibus implicitus eram, partim etiam quod nemo se obtulit, qui ad te proficisceretur. Alioquin profecto minime locum querelae tuae reliquissem; neque enim tam inconstans sum, ut quem prius amare coepi quam nosse, antequam eius periculum facerem, negligam; neque tu is es, qui merito contemni debeas. Sed ut amantes et levibus ex causis offenduntur, et ipsi sibi somnia fingunt: ita et tu, quoniam te silentio meo laesum putas, nescio qualia, quae tamen a moribus meis prorsus aliena sunt, de me suspicaris. Caeterum ea omnia ego facile patior, teque tanto magis amabo, quanto amicitiae nostrae cupidiorem video. Quod autem in fine epistolae quaeris, an homini studioso literarum uxor ducenda sit, non est mihi tantum in praesentia otii, ut tibi ita, ut res exposcit, respondere possim. Vulgata etiam ea quaestio est, et a multis tam graecis quam latinis tractata, et in quancunque sententiam declinaveris, non deerunt tibi et exempla et adstipulatores. Si autem utique necesse est, quae sentio, paucis explicare, puellae germanicae delicatiores mihi videntur, quam ut coniugium literati ferre possint. Itaque quod in Graecia Italiaque tolerabile forsitan esset, nostratibus vix expedire arbitror, nisi aliquam Hipparchen aut, quoniam apud Germanos res agitur, Hrosvitam nactus es, quae

non solum tori sed etiam studiorum tibi socia sit. Ego certe nescio, an quem in Germania ex coniugatis magni in literis nominis cognoverim. Vale. Datae Hassensteynae 17. Decembris.

Ponĕvadž neznáme adressata, nemůžeme na vročení ani pomysliti. Jen zmínka o Hrozvitě poukazuje k tomu, že list napsán po r. 1501, kterého Celtes v Normberce díla této středověké básnířky vydal.

173.

Bohuslav M. Janu Paškovi, kancléři Staroměstskému.

Z Hasištejna — 12. ledna. Odporučuje k žádosti otcově mladého Jana Schmidla ze Chbu, který přeje si bydleti u Paška, aby se přiučil jazyku českému. (Luc. 149, Vinařický 31.)

Magistro Joanni, cognomento Pašek, cancellario Antiquae civitatis Pragensis, s. p. d. Iudocus Egrensis, cognomento Schmidl, multis iam annis in sua republica opibus honoribusque floret: is filium suum Joannem linguae nostrae addiscendae gratia in contubernio tuo esse cupit, et quoniam me putat auctoritate apud te valere, eum tibi literis meis commendari. Id ego facile a me impetrari passus sum: nam et Iudocum amo et Joannem, utpote qui in familia mea a puero educatus literisque eruditus est. Quamobrem commendo tibi plurimum adolescentem, precorque, non solum ut eum benigne excipias, sed etiam ut ita tractes atque instituas, ne spes expectatioque, quam de adolescente concepimus, nos fallat, atque ut talem reddas, ut fortunis, quas a maioribus accepturus est, dignus sit. Id non mihi tantum verum etiam patri patruoque suo magnopere gratum atque acceptum erit: neque dubitabimus omni cura diligentiaque eniti, quando (ut res humanae variae sunt) sese obtulerit occasio, ut tibi gratiam quam cumulatissime referamus. Vale. Datum Hassensteynae 12. Januarii.

Rodina Schmidlů náležela ve Chbu k nejzámožnějším a nejváženějším. Z ní pošel sekretář krále Jiřího Jošt z Einsiedeln, povýšený do stavu rytířského a píšící se z Týřova, jehož korrespondenci se Chbem vydal Kürschner v 39. sv. Archivu f. österr. Gesch. Jošt pak v listě našem míněný zastával v obci Chebské čestné hodnosti v letech 1490—1512, po něm pak syn jeho Jan, zde Paškovi odporučený, v letech 1513—1545. (Viz Gradl, Chroniken der Stadt Eger; Prag 1884 str. 404.) Pašek stal se staroměstským kancléřem po smrti M. Prokopa (Palacký přidává: tuším 1498), i pracoval v úřadě tom několik let. (Palacký V, 2, 204.) Podle Tomkova životopisu téhož Paška v Čas. Mus. 1844 stal se kancléřem okolo 1500 a přestal býti r. 1509. V tuto dobu tudíž náleží náš list.

174.

Bohuslav Matoušovi z Donnersdorfu.

Z Blšan — 28. září. Omlouvá se, že nepoužil jeho pomoci v záležitosti peněžní, a děkuje za přátelskou ochotu. (Nova epist. app. 47 *b*.)

Matthaeo de Donnersdorff s. p. d. Audio te nonnihil offendi, quod in re pecuniaria alterius ope quam tua uti maluerim. Caeterum non est, Matthaee,

cur aegre feras, si te ad id tempus reservavi, quo non minus commode quam in praesentia beneficio tuo uti licebit. Quanquam autem praeter consuetudinem seculi nostri facis, qui in ipso ortu amicitiae ea praestas, quae a coniunctissimis atque familiarissimis vix sperari possunt: mihi tamen studium erit, ne te quempiamve alium amoris in me et benevolentiae poeniteat. Vale. Ex Bulsavia 4. Cal. Octobres.

Adressata neznáme. Poněvadž list psán v Blšanech jako listy Bohuslavovy starší, možná, že jednalo se o výměnu peněz na cestu východní.

175.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Kadaně. Lituje v úzkostech postaveného za příčinou bouře, jež mu hrozí, a napomíná, aby mysli neztrácel. Vzkazuje mu po Lukášovi radu svou, ale myslí, aby také s jinými se poradil. (Nova epist. app. 25 *b*.)

Joanni de Pibra s. d. Retulit mihi Lucas grandem tibi procellam imminere, atque ob id plus fortasse, quam hominem constantem facere par est, te angi. Aegre id et gravius, quam dici potest, fero. Quaecunque enim tibi eveniunt, ea ego pro meo in te studio non possum mihi non evenisse putare. Neque profecto id humanitate mea accidit, sed virtute tua et singulari erga me benevolentia, cui nisi aliqua ex parte responderem, improbum me ac nefarium confiterer. Noli tu propterea concidere atque animo frangi; humana nam sunt, quae pateris, neque ulli sexui, aetati nationique incognita. Ea certe lege nascimur, ut omnibus fortunae ludibriis expositi simus. Noli, inquam, committere, ut aut fortunae temeritas aut cuiusquam levitas plus apud te possit quam probitas innocentiaque tua et vita ab ipsa pueritia recte integreque transacta, quae doctissimi homines solum bona existimant, quoniam nemini eripi auferrique possunt. Reliqua ex Luca cognosces, qui non solum animum meum in te sed etiam, quid tibi faciendum putem, coram referet. Cave tamen, ne tantum mihi tribuas, ut, quae a me emanant, oracula quaedam iudices, sed eos quoque consule, qui in his rebus peritiores exercitatioresque sunt. Quanquam enim ipse maxime omnium tibi bene esse cupio, vereor tamen, ne error meus atque imperitia tibi aliquod negotium facesseret. Vale. Cadanae.

Obtíž výkladu a vročení listu tohoto jest nesmírná. Napřed mluví se o bouři, která Pibrovi prý hrozí, což, máme-li zřetel k výroku pozdějšímu, že nepozbytným dobrem jest jediná cnost, mohlo by ukazovati k nebezpečí ztráty nějaké hmotné, na př. ztráty úřadu. Ale vždy opět výklad ten jest nejistý, poněvadž Bohuslav dále praví, že nehoda Pibrovi hrozící jest pouze lidská, jíž podrobeno každé pohlaví, každý věk, každý národ, kteréžto frase jindy užíváno bývá jen o nemocech a o smrti. Souvisela-li bouře ta s machinacemi v kanceláři desk zemských, jichž obětí se stal r. 1497 Viktorin ze Všehrd, či náleží-li list tento v řadu listů Bohuslavových z l. 1505—1506, které týkají se záhadného jednání Pibrova s příbuznými ve Frankách, neumíme říci. Ovšem list byl napsán před březnem r. 1505, kdy Lukáš zemřel.

176.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Položiv tři orakulosní verše slibuje básní sytému prosu, která jej bude zajímati. Ostatní vzkazuje po Lukášovi. (Nova epist. app. 42 *b*.)

Joanni de Pibra s. d.

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.
Quam tua te fortuna sinet, via prima salutis.
Quod minime reris, Graia pandetur ab urbe.

Satiatus es tandem carminibus, satiaberis brevi forsitan et prosa: quanquam nescio, cur tibi carmina displiceant, quibus omnes veteres philosophati sunt. Nam primus Pherecides prosa res naturales conscripsit, licet inventio eius ad Cadmum referatur. Sed quoniam nimium delicato stomacho es, geram tibi morem et curabo, ut concoquere possis et nihil a me tale accipias, quod tibi nauseam fastidiumque pariat. Caetera Lucas referet. Vale.

177.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasištejna — 13. ledna. Vyslovuje úsudek svůj o pohoršlivém skutku dvou přátel, o němž Pibra mu byl psal, sčást vážně, sčást humoristicky. (Luc. 149 *b*.)

Joanni suo de Pibra s. p. d. Ha, ha he, quam ridenda imo et deridenda sunt, quae ad me scibis, putabamque me Plautinas comoedias legere. Nisi tu indignatione tua rem totam reddidisses: certe vel severissimo Romanorum Catoni potuisses cachinnum elicere. Sed, pace tua dixerim, ipse ridiculus es, qui ita fremis succensesque, quasi nihil unquam eiusmodi aut in parietibus pictum aut in poëmatis lectum sit. Ego autem non intelligo, quid ab his monstris aliud expectari debuit (sic), nempe quorum alter ita aetatem traduxerit, ut nova haec eius levitas anteactis moribus collata tolerabilis sit, alter non solum libidines suas non dissimulat, sed ita vivit, ut gloriam inde petere popularemque auram captare videatur. Unde fit, ut ab hoc genere hominum continentiam, integritatem, pudorem sanctimoniamque exigere nihil aliud sit quam apud porcos lautitiam quaerere. Neque te moveat, quod nomen aliquod in literis habent. Ut enim semina in steriles proiecta agros non semper fructus producunt: ita et literae, si quando in corruptum depravatumque ingenium incidunt, minime eam, quae speratur, frugem pariunt. Declarant id veteres philosophi, quorum plerique etsi doctrina ingenioque excellerent et se magistros virtutis profiterentur, tamen et pecuniae voluptatumque cupidi et libidinum gloriaeque servi fuerunt. Neque in religione nostra aut olim defuerunt aut hoc tempore desunt, quorum vita adeo cum oratione dissidet, ut nihil didicisse multo illis melius fuerit. Unde scitum illud unius ex ea turba est, qui cum de patientia multa cotidie ex suggestu, ut fit, vociferaretur, fuissetque ei obiectum, quod tantus patientiae laudator levissimis de causis nonnunquam excandesceret,

facilius, inquit, est verbis quam operibus philosophari, et quum viginti annuis aureis contentus tot praeclara loquor, ut, quae praecipio, etiam faciam, triplicata mercede adduci non possem. Quodsi iocari licet paterisque me homines, ut tu vis, nocentes, quos aliquando familiariter amavi, defendere, quod neque Panetius neque M. Tullius improbant, nihil forsitan poenitendum egerunt: nam cum multos imitati sunt, qui nulli mulieri legitime coniungi voluerunt, nisi eius foecunditatem prius experirentur, tum Guilhemum Saxoniae principem, qui puellam, cui assueverat, vix conclamato funere uxoris, patrum nostrorum memoria, sibi matrimonio copulavit; et ne me putes tecum parum christiane agere, Alexander pontifex Romanus eius nominis tertius: »inter opera«, inquit, »charitatis non minimum est errantem ab erroris sui semita revocare«; adiungit deinde: »Statuimus, ut omnibus, qui publicas mulieres de lupanari extraxerint et duxerint in uxores, id quod agunt, in remissionem proficiat (illis) peccatorum,« ut iam isti nostri amici, quae eorum pietas religioque est, non absurde fecisse credi possint, si puellarum, quarum simplicitati multis annis illuserunt, nunc saluti consulere cupiunt. Vale, et pro nugis nugas accipe. Ex Hassensteyn 13. Januarii.

Kdo byli oni dva přátelé, učeností poněkud slynoucí, jejichž poklésky Pibra za dobré uznal Bohuslavovi oznamovati, nevíme určitě. (Jeden z nich snad byl Viktorin ze Všehrd.) Proto také list všelikému vročení se vymyká. Uvedený v listu případ ukvapeného manželství druhého týká se vévody saského Viléma, který ihned po smrti manželky Anny, sestry krále Ladislava († 13. list. 1462), oddati se dal s konkubinou svou, Kateřinou z Brandensteina, vdovou po rytíři z Hesberka (v. Böttiger, Gesch. Sachsens I [1830] str. 332).

178.

Bohuslav Janovi z Pibry.

— **18. července.** Odmítá stížnost na to, že mu málokdy píše, i svaluje vinu na něho, který prý sám činí tolikéž. (Nova epist. app. 44 *b*.)

Joanni de Pibra s. p. d. Quod quereris raro te a me literas accipere, id nemini iustius quam tibi tribuere potes, qui me longo iam tempore nullis ad rescribendum quaestionibus provocas, sed quotiescunque aliquis nostras Pragae est, occupatum te esse ais, quasi mihi simili excusatione uti non liceret. Itaque facito, ut, quae a me requiris, ipse prior praestes: et senties nihil esse nobis in scribendo impigrius. Vale. Julii 18.

List bez obsahu, nevročitelný zrovna tak jako následující.

179.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasišteina — 15. září. Aby mu sám napřed častěji psal, chce-li dostávati od něho listy častěji. (Luc. 146.)

Joanni suo de Pibra s. p. d. Acciperes crebras a me literas, si crebras dares; quoniam autem eo loco constitutus, ubi tibi materia scribendi deesse

non possit, taces, patere me quoque in angulo provinciae latentem tacere, aut, quae tibi in me displicent, ipse prior in te corrige. Vale. Ex Hassensteyn 15. Septembris.

180.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Z Hasišteina — 30. dubna. Doporučuje Jana z Libnavy, i omlouvá se, proč tak zřídka mu píše. (Luc. 121.)

Joanni de Pibra etc. s. p. d. Commendo tibi hunc familiarem nostrum Joannem de Libnaw, qui ab ipsis pene incunabulis in nostra familia fuit, precorque, ut homini pro tuo in me amore non desis. Neque attinet commemorare, quae abs te cupiet; cognosces enim ex eo omnia. Facito tantum, ut haec mea commendatio minime apud te vana sit. Quodsi forsitan offenderis, quod raro a me literas accipis, tu in culpa es, qui me nunquam ad scribendum provocas, cum tamen in eo loco constitutus sis, ubi tibi genus literarum ad me deesse non possit. Vale, mi Joannes, et Joannem hunc nostrum in tuam fidem commendatum tutelamque omnino accipe. Datae Hassensteynae ultima Aprilis.

Doporučence neznáme, ani nevíme, čeho u Pibry pohledával.

181.

Bohuslav Janovi z Pibry.

Vytýká, že mu proti dřívějšímu zvyku svému nic nepíše, zejmena jak pořídil u M. Prokopa, s nímž měl z nařízení Bohuslavova jednati. Konečně žádá, aby obstaral, co mu vyřídil služebník Lukáš. (Nova epist. app. 42 *b*.)

Joanni de Pibra s. d. Mutasti cum aetate mores, Joannes, et quasi serpens novam induisti pellem. Quum enim soleres frequentes antea ad me literas dare, et si quid memoratu dignum eveniret, diligentissime perscribere, nunc prorsus obmutuisti et ex pica rana Seryphia factus es. Id cur ita esse arbitror, accipe. Dederam tibi nuper Pragae quaedam mandata ad M. Procopium, sed quid ille responderit, cognoscere non potui; forsitan etiam somniculosius, quam par erat, munus ab amico iniunctum executus es, ut iam duplicis culpae, hoc est et silentii et negligentiae, reus sis. Quamobrem redi, si sapis, ad pristinam tuam consuetudinem, aut a me quippiam eiusmodi expecta, quod te ut letargum patientem excitare possit. Locutus est item quaedam Lucas nomine meo: ea ut tibi curae sint, precor; facies enim et rem gratam mihi et amicitia nostra dignam, si, quod ego tantopere cupio, abs te impetrari patieris. Vale.

K M. Prokopovi, kancléři Staroměstskému, obracel se Bohuslav již listem 169. Týká-li se list náš téhož Prokopa či nějakého jiného, nevíme. Jen tolik jest jisto, že náleží před r. 1505, kterého Lukáš zemřel.

182.

Bohuslav Bernhardu Adelmannovi.

Ačkoli nemá co oznamovati, píše tento list, poněvadž našel člověka, který do Normberka se chystá. (Luc. 93 *b*.)

Bernhardo suo Adelmanno s. p. d. Respondi iamdudum literis tuis, quas postremo ad me cum fasce librorum misisti, et dum chartam occupare cupio, non dubitavi, quicquid in buccam veniret, scribere: neque scio interim (quanquam ad me scripsisti), sive forsitan occupatus es, sive literae meae minime ad te pervenerunt. Quanquam autem in praesentia nihil in mentem veniat, quod te scire velim, quoniam tamen nactus sum hominem, qui Noribergam proficisci velit, statui ad te scribere aliqua, quae fortassis non iniucunda cognitu tibi erunt. De re literaria nihil habeo, quod scribam, nisi ut sis, qui hactenus fuisti. Vale.

Neobsažný a zmatený poněkud (či snad neúplný?) list tento položil Mitis na r. 1501 (klada jej do druhé knihy); nám nebylo možná umístiti ho ani v tomto roce ani v jiném žádném.

183.

Bohuslav Augustinu Olomouckému.

Z Hasišteina — 30. září. Doporučuje vřele strýce svého Děpolta. (Luc. 128.)

D. Augustino Moravo s. p. d. Dominus Theobaldus, patruelis meus, opera tua indiget, et quia me pro tua in me benevolentia plurimum auctoritate apud te valere putat, voluit literis meis tibi commendari. Itaque commendo tibi magnopere hominem precorque, ut nihil praetermittas, quo is desiderii sui compos effici possit. Quicquid enim beneficii in eum contuleris, tanti facturus sum, ac si in me contulisses. Vale, suavissime Augustine, et si vacat, facito, ut ad me aliquid de rebus Pannonicis scribas. Datae subito Hassensteynae ultima Septembris.

Doporučenec ten pocházel z mladší rodiny Popelů z Lobkovic.

184.

Bohuslav administratorům arcibiskupství Pražského.

— 18. srpna. Doporučuje žádost kaplana svého Jiřího v Kadani. (Luc. 80 *b*.)

Dominis administratoribus archiepiscopatus Pragensis s. p. d. Causam domini Georgii, capellani mei, iampridem cognovistis: eam vobis nunc commendo, precorque, ut commendatio mea ei prosit. Neque id facerem, nisi ea, quae cupit, iusta putarem. Tentavit is ante omnia, si res arbitrio boni viri componi possit, sed conatus eius vani fuerunt, et ideo nunc ad vestrum auxilium con-

fugit. Vestrum nunc est hominem tueri et dare operam, ne autoritas ecclesiastica, quae iam ubique fere in hac provincia viluit, Cadanae quoque vilescat. Id mihi perquam acceptissimum erit. Valete. Augusti XVIII.

Řečený kaplan Jiří byl patrně v Kadani oltářníkem, jehož obroči s jiné strany bylo ohroženo. List tento a následující klade Mitis na r. 1501; my poznamenáváme jen tolik, že psány byly oba po r. 1498, kterého roku administratorem se stal M. Ambrož Chrt z Plzně, jemuž svědčí list druhý.

185.

Bohuslav M. Ambroži Chrtovi z Plzně.

Domlouvá, aby konečně při kaplana jeho Jiřího rozhodl a věc vyřídil. (Luc. 98.)

Domino magistro Ambrosio s. p. d. Toties ad te eadem de re scripsi, pater Ambrosi, ut verear, ne aut importunum aut subrusticum me putes. Caeterum domino Georgio capellano meo plurimum obligor vellemque rebus suis consulere. Is in causa altaris sui bis vel ter iam apud te frustra fuit et labores sui atque impensae vanae fuerunt. Itaque adhuc precor, ut in causa coram te iam saepe agitata auctoritatem tuam interponas et litem, quae tanto tempore finiri non potuit, sententia tua definias, maxime quum coloni agrorum vinearumque ad memoratum altare pertinentium parati sint et censum solvere et sententiae tuae parere. Petit etiam idem dominus Georgius, si quid tentat, quod fortasse iudicio tuo parum iustum est, ut abs te edoceatur. Promptus est ex voluntate tua omnia agere. Haec ut tibi curae sint, precor; erit enim mihi admodum gratum, si literae meae tantum apud te efficient, ut negotium, quod hactenus ad finem perduci non potuit, nunc tandem perducatur. Vale.

Viz poznámku k listu předešlému.

186.

Bohuslav Ambroži Chrtovi z Plzně.

Z Hasištejna — 27. pros. Doporučuje věc Mikuláše Steinbacha ke spravedlivému vyřízení. (Luc. 106.)

D. Ambrosio de Plzna decano atque Pragensis ecclesiae administratori s. p. d. Nicolaus Steinpach opera tua nescio qua in re usurus est, et quia me putat nonnihil auctoritate apud te valere, voluit literis meis a me tibi commendari. Itaque commendo tibi hominem precorque, ut eum et benigne audias et causae suae, quantum per ius aequitatemque licebit, adsis. Quale id totum sit, ex eo cognosces. Mihi certe gratum erit, si intellexerit Nicolaus literas meas sibi adiumento fuisse. Vale. Ex Hassensteyn 27. Decembris.

Poněvadž ani doporučence ani věci jeho neznáme, nelze poznamenati, leč že list psán po r. 1498, kterého Ambrož stal se administratorem.

187.

Bohuslav Ambroži Chrtovi z Plzně.

Z Hasišteina — 20. února. Doporučuje věc jakéhos Tomáše, již prý tento sám mu vyloží, a kterou z listu děkana Kadaňského Vavřince sezná. Poněvadž jde zároveň o auktoritu řádu církevního, žádá, aby slušně věc vyřídil. (Luc. 107.)

D Ambrosio de Plzna etc. s. p. d. Thomas, qui has ad te literas defert, nescio quid negotii apud te habet. Hunc tibi plurimum commendo, bonus enim integerque homo est, et cum rudis sit longeque aptior agro quam foro, salutem tamen animae suae minime negligit. Quale id totum sit, partim ex eo partim ex literis domini Laurentii decani Cadanensis cognosces. Mihi enim, ut dicam, quod sentio, non solum Thomae causa impraesentia agi videtur, sed etiam ecclesiastici ordinis, cuius auctoritas, nisi quamprimum calumniis insolentiaeque eorum, qui omnia divina humanaque turbare cupiunt, obviam itum fuerit, prorsus vilescet. Caeterum tu pro tua prudentia, virtute atque animi magnitudine facile his malis opem ferre mederique poteris. Ego solum hoc precor, ut iustitiae aequitatique adsis, neque patiaris scintillam hanc, quae forsan magnum aliquando incendium excitare posset, coalescere. Id si impetravero, et tu officio tuo functus fueris, et ego me magno abs te beneficio affectum arbitrabor. Vale. Ex Hassensteyn 20. Februari.

Jak z listu následujícího vysvítá, byl Tomáš člověk (poddaný) Bohuslavův, i utíkal se ke konsistoři Pražské v záležitosti manželské. Administratorové podali při k rozhodnutí arcijáhnu Bilínskému Václavovi, který, když byl Tomáš k ustanovenému přiročí nestál, zdráhal se věc vyříditi, pokud by jakéhos pana Appollonia se neotázal. O vročení obou listů nelze poznamenati, leč že pocházejí z let 1498—1510, a sice podle povahy své oba z roku téhož.

188.

Bohuslav M. Václavovi, arcijáhnu Bilínskému.

Z Hasišteina — 19. května. Domlouvá, že při manželskou člověka jeho Tomáše zbytečně protahuje, i žádá, aby ji brzy spravedlivě vyřídil. (Luc. 111.)

Magistro Venceslao archidiacono Bilinensi etc. s. d. Retulit mihi Thomas homo meus, qui etiam literas ostendit, quas ad dominum Laurentium decanum Cadanensem dedisti, ex quibus facile intellexi te nescio quas moras nectere neque velle ei diem nominare ad causam suam audiendam, nisi prius dominum Apollonium consulas. Quodsi tibi id a dominis administratoribus mandatum est, ut in causa matrimoniali ex sententia et arbitrio laici procedas, aequo animo fero, neque me in provinciam nihil ad me pertinentem quicquam intromitto. Quodsi causa haec eo, quo caeterae solent, more tibi delegata est, minime aequum arbitror litem, cui facile auctoritate tua finis imponi possit, de die in diem differri, maxime cum dilationes tales non solum alteri partium onerosae sint, sed etiam in periculum animarum vergant. Nam quod ais eum sine causa die iampridem a te praefinita comparere noluisse, ostendi potest te falli, neque ei defuisse causam, utpote cum homo rusticanus esset,

neque quenquam intra tam breve tempus habere posset, cuius ope atque patrocinio ius suum persequeretur; confiteorque me auctorem Thomae fuisse, ut terminum sibi N. petat; nihil autem tum aut peccatum esse aut praeter ordinem iuris actum, nemo vel mediocriter talium rerum peritus ignorat. Itaque, si fieri potest, pater Venceslae, etiam atque etiam rogo, ut huiusmodi excusationibus omissis partibus diem quamprimum ad comparendum statuas, deinde pro prudentia tua negotium tibi commissum ita, ut ius fasque expostulat, exequaris neque putes causam negligendam. Non enim de rubeo bireto agitur, sed de anima, quam Dominus salvator suo sanguine redemit. Id si impetravero, et tu officio tuo functus fueris, et ego me magnum beneficium abs te accepisse iudicabo. Vale. Ex Hassensteyn 19. Maii.

Viz poznámku k listu předešlému.

189.

Bohuslav Janovi kanovníku Vratislavskému.

Oznamuje, že o záležitosti jeho Augšpurské dopsal Adelmannovi, i nabízí přátelské služby své další. (Nova epist. app. 10.)

Joanni canonico Wratislaviensi s. d. Scripsi his diebus ad Bernhardum meum Adelmannum, quae sit tua mens in negotio Augustano. Id tibi notum facere volui, ut rebus tuis (ut scis) consulas. Si quid autem in me est, quod tibi usui esse posset, invenies me veteris tuae familiaritatis et in me benevolentiae minime immemorem.

Ani adressata ani věci jeho Augšpurské neznáme.

190.

Bohuslav Janovi.

Vyslovuje mínění své o úmyslu jeho, že vstoupí v stav kněžský, konečně také o stavu manželském. (Luc. 56, Vinařický 28.)

Johanni suo s. p. d. Saepenumero audivi te initiari velle. Id ego in praesentia neque reprehendo neque probo, quoniam laus et vituperatio huius rei ex eventu maxime pendet. Si enim caste, si pie, si religiose vixeris, si denique omnia virtuti integritatique postposueris, putabo te dignum sacerdotii nomine et honore; sin autem avaritiae libidinique servieris, mallem te in solutiori hic vita manere, quae severitatem minime prae se fert, et in qua si quid delinquitur, et humanum et venia dignum iudicatur. Honor quidem sacerdotii magnus est et optimo cuique expetendus: a quo tamen Marcus evangelista ita abhorruit, ut pollicem sibi ob id amputaverit. Nunc autem sponte nos ingerimus, et interdum (quod etiam dictu foedum est) quae virtute consequi non possumus, precio aggredimur. Contingunt ista, et haec me non fingere, et deus et homines testes sunt. Ita fit, ut dignitas, quam gradum ad salutem

fieri oportebat, laqueus nobis sit. Quid? Ergo reprehendo parentes animarum? Minime. Caeterum nemo (inquit Dominus) ponens manum ad aratrum et retrospiciens aptus est regno Dei. Multi iuvenes adeo sobrie, pudice continenterque in seculari statu vivunt, ut exempla quaedam pudoris et sanctimoniae videantur. Hi ubi initiati fuerint, ardent ira, avaritia aestuant, inflantur ambitione, in libidinem vero adeo ruunt, ut pecudibus similes esse appareant, neque se ipsos solum perdunt, sed innumeros alios exemplo suo in perniciem trahunt; et quod pessimum est, nolunt ab ullo moneri, et vitam flagitiosam sibi exprobrari in extremis malorum ducunt. Neque tibi blandiaris, si et pecuniam in praesentia negligis et libidinis aestum non sentis. Tales enim et ii fuerunt, quorum modo mentionem feci: dum se firmissime stare putabant, corruerunt. Haec enim sunt nostri hostis machinamenta, hae fraudes, hi doli. Continet enim ad tempus tela sua, quo postea gravius feriat, non torquet avaritia, non urit libidine, quandoque etiam, si quid huiusmodi nobis a natura insitum est, sedat, mitigat, neque dubitat religionem sacerdotiumque suadere. Deinde securos iam et nihil tale metuentes totis viribus invadit, et quae prius cuniculis petebat, nunc aperte oppugnat. Obiicit oculis illecebras seculares, ad quas reverti iam minime licet. Proponit incommoda paupertatis, ut ad avaritiam excitet. Ingerit stimulos Veneris, cum iam ad coniugium confugere nefas sit: unde perturbatio mentis, taedia, vitae desperatio provenit, cum neque compescere et frenare cupiditates nostras neque explere possumus. Hinc innumeri apostatae oriuntur, hinc Dei hominumque contemptus, hinc mores etiam in secularibus detestandi, ut longe melius iis fuerit curare rem familiarem, ducere uxorem, liberis operam dare, et huiusmodi affectus, quibus resistere non possunt, intra praescriptum legitimi tori cohibere. Non ego hoc ideo scribo, ut te a sacerdotio deterrerem, sed ostendo pericula viae, qua tibi eundum est, ut cautius incedas, et expendas vires tuas, si tanto itineri sufficis. Scio mihi obiici posse: non debere quenquam in se ipso confidere sed in Domino, qui sperantes in se non deserit et humilibus dat gratiam. Caeterum ipse quoque in euangelio (ubi esse quosdam Eunuchos, qui se ob regnum coelorum castrarunt, dixerat) subdidit: Non omnes capiunt verbum hoc, sed ii, quibus datum est a patre. Quamobrem vereor, ne tentare Deum sit et nimium de se praesumere, si qui, quibus forsitan a patre (ut in iisdem verbis permaneam) datum non est, hanc viam ingrediuntur. Neque tibi nunc coniugium ineundum censeo: nam et hic status multa dura, multa periculosa in se habet; magni tamen viri utrumque genus secuti sunt, ut si exempla, quae imiteris, a me desideras, par prope numerus sit et coelibum et coniugatorum. Caeterum sapientis est omnia considerare, et quaecunque evenire possunt, ante oculos ponere, ne quando (ut ait Cicero) dicendum sit: non putaveram. Vale.

Míněn-li v listu týž Jan, kterému bez dalšího příjmení ve vydání Mitisově svědčí list předcházející (v naší sbírce konjekturálně pod čís. 18 na r. 1487 položený), nevíme. Z přátel Bohuslavových, pokud nám známo, žádný Jan v stav kněžský nevstoupil skutečně (do kláštera Ojvínského r. 1494 vstoupil Kristian Pedík), ani nevíme odjinud, že by byl nějaký přítel Jan úmysl takový měl.

191.

Bohuslav Janu Ridnerovi.

Chválí jej a brání proti výtkám, že jsa stařec se oženil; jen toho lituje, že nebude moci dále tak pilně studovati, leda byl dostal ženu věd milovnou, jakýchž prý v Čechách není naprosto. (Luc. 58.)

Joanni Ridner s. d. Etsi arbitror nonnullos esse, qui tibi vitio dant, quod aetate iam grandiusculus uxorem duxisti: ego tamen non improbabili (ut mihi videtur) ratione provide te sapienterque fecisse aio. Nam et melius honestiusque est coniugio alligari, quam vaga libidine uti; et is demum liberis gignendis aptus est, qui educare eos scit et tales reddere, ut vita digni sint. Cuius rei in hac barbarie nostra tibi potissimum palmam tribuo, qui non solum usu rerum sed etiam doctrina caeteris praestas, quamquam fortassis hoc tempore minime tanto studio atque diligentia literis incumbere poteris. Neque enim curae et solicitudines, quae rem uxoriam consecuntur, libere animum sapientiae vacare sinunt, nisi fortassis adeo fortunatus fuisti, ut huiusmodi uxor tibi obtigerit, quae non solum moribus abs te institui sed etiam literis erudiri velit. Quale monstrum si Boëmia nostra ferret, bimembrem puerum natum et pisces sub aratro inventos putarem. Quae tamen omnia te circumspexisse et nihil omnino temere egisse certo scio. Illud enim ridiculum est, quod quidam dicunt te nuptiali faci, utpote vigiliis et lucubrationibus exhaustum, parum idoneum esse. Neque enim adduci possum, ut tantam provinciam assumeres, nisi tibi conscius esses te sufficere ad illud insatiabile barathrum explendum. Si tamen imprudens errasti, censeo thymbra utendum aut eo remedio, cuius opera uxorem in officio retinere posses, quae tum demum frugi erit, si te non solum nomine sed etiam re maritum cognoscet. Vale.

Jan Riedner z Niedershaimu přichází v matrice Bononské (Acta nationis germanicae in univers. Bonon.) r. 1473. Týž vyučoval potom na universitě Ingolstadtské. R. 1484 píše mu Petr Schott (Lucubratiunculae fol. 31) jakožto »iuris pontificii doctori atque artis humanitatis elegantissimo professori in Ingolstadt«, i poukazuje jej k pomoci Bohuslavově v příčině zapůjčení jedné knihy. Jeho dalších osudů neznáme. Rozpustilé poněkud zakončení listu charakterisuje spíše dobu než osobu Bohuslavovu.

192.

Bohuslav neznámému.

Vykládá krátce a kritisuje se stanoviska křesťanského nejhlavnější náuky starověkých filosofů. (Nova epist. app. 22.)

Cuidam s. d. Non ignoro philosophos magnae authoritatis apud veteres fuisse, et quia se duces vitae atque magistros morum profitebantur, et quia hi demum beate vivere posse atque humanarum divinarumque rerum habere cognitionem putabantur, qui se ad eorum studium contulissent: an autem, quod tam arroganter pollicebantur, etiam praestiterint, videamus. Nobilissimus Peripateticorum Aristoteles docet mundum semper fuisse, Democritus fingit

casu ex concursu atomorum factum, Leucippus infinitos mundos somniat: quicquid horum trium admiseris, necesse est religio nostra funditus corruat. Quid nempe homini Christiano exploratius est, quam et mundum unum esse, et non casu ex atomis (ut ille dixerat) sed a Deo firma providentia ex nihilo conditum? Nullum Deum esse Diagoras et Theodorus asserunt, Epicurus esse quidem, sed mortalia non curare. Cur ergo tam pie religioseque colitur? Quid sibi tot ceremoniae a maioribus nostris institutae volunt? Furemur, rapiamus, quoties id occulte facere poterimus, exerceamus adulteria, latrocinia, sacrilegia: nihil nos a scelere deterreat. Neque enim poenas legum verebimur, cum nemo conscius aderit; neque Dei vindictam, qui mortalia minime curat, nec bene pro meritis capitur nec tangitur ira, ut ait Lucretius. Quid de Dicearcho atque aliis dicam? qui animas nostras cum corpore simul interituras affirmant: quoniam si res ita se habet, stulti profecto nos sumus, qui aliam nobis vitam promittimus, et sedes piorum ab impiis distinctas, atque unicuique digna operum suorum praemia reddi. Pythagoras tradit animas ex uno corpore in aliud migrare, Plato etiam in animalia bruta transferri, quorum scilicet naturam, dum adhuc in vita essent, imitatae fuerunt: sed hic sermo philosophone potius quam alicui delirae aniculae conveniat, iudicent amatores eorum. Iubent nos sacrae literae carnis illecebras tanquam virtutis inimicas omni cura operaque domare: at Aristippus Cyrenaicus omnes res hominum expetendas voluptate corporis metitur. Quam dementiam secutus Epicurus: nihil, inquit, habeo, quid bonum intelligam, si saporum voluptates, et quae ex Venereis constant, et quae auribus percipiuntur, quaeque ex formae venustate blandiuntur, oculum*) auferam. Permittamus ergo fraena libidinibus, versemur assidue in popinis et lupanaribus: nam tanto quisque felicitati et summo bono propinquior erit, quanto se voluptatum coeno profundius immerget. Laudat idem Plato matrimoniorum communem usum, et nudorum iuvenum atque puellarum exercitationes: dignus certe praeceptor, cui adolescentes erudiendos tradamus, ut discant ad unam mulierem tanquam canes concurrere, et deficientes libidines formosorum corporum aspectu atque contrectatione excitare. Iam vero Zeno Atticus eo insaniae processit, ut omnia peccata dicat paria esse: neque quicquam referre, gallumne gallinaceum sine causa an patrem interfeceris: quo quid ineptius cogitari potest? Quid loquar de aliis, quorum primus Thales magneti lapidi animam tribuit. Anaxagoras coelum ait ex lapidibus compositum esse. Possidonius solem, cum Oceano mergitur, prodit ingentem edere strepitum. Democritus aves nominat, quarum sanguine confuso serpens gignitur, quem qui ederit, intellecturus sit avium colloquia. Xenophanes in concavo lunae alium orbem collocat. Academici omnia aiunt incerta esse. Dies me profecto citius quam oratio deficeret, si omnes philosophorum nugas commemorare velim, ut mihi verissimum videatur, quod ait Cicero: nihil tam absurdi dici posse, quod non dicatur ab aliquo philosophorum. Vale.

Úryvek tento beze vší úpravy listovní otiskl Mitis pod nápisem »Cuidam«. My nechtěli jsme ho vynechati, poněvadž se v něm Bohuslavova povrchní znalost filosofie antické dobře zračí.

*) Čti oculis.

193.

Viktorin ze Všehrd Řehořovi Hrubému z Jelení.

(Úryvek listu.)

Odmítá pochvalu sobě vzdanou, i poukazuje na velikou slávu spisovatelskou Bohuslava z Lobkovic (v závěrku Epist. app.).

Victorinus de Wssehrd ad Gregorium Hrubý, alias Gelenský, inter caetera sic ait: Sed, ut video, domestica te plus externis iuvant: etiam in hoc tibi multos et eos quidem claros demonstrabo viros, qui ut ingenio me ita rerum variarum scientia usuque ac experientia vincunt. Nam, si eloquentiam respicias, mutum me prorsus ac elinguem eorum comparatione deprehendes. Qui sint hi, iamdudum te auscultantem ac arrectum aures stare video. Habes Bohuslaum Hassensteynium, legum et iuris pontificii doctorem, historicum veritate insignem, poëtarum poëtam maximum, sive quempiam laudet, sive vituperet: cuius iam numerosa foetura non Bohemiam solum sed finitimas etiam terras implevit. In omni genere copiosus. Extant enim historiae multae, quae doctrinam eruditionemque eius testantur; nec carmina varii generis desunt. Habes heroica, elegiaca, nec satyram intentatam reliquit; epitaphiorum vero acervi leguntur, epistolarum quoque diversi generis copia. Philippicas etiam in me evomuit: at ego laudem eius et vituperationem, quantum ad me pertinet, iuxta reputo. Aequa enim laus est a laudatis laudari et improbari ab illaudatis.

Jest velmi toho litovati, že listu tohoto, který v celku svém zajisté měl by pro nás cenu znamenitou, otisknul Mitis jen úryvek, týkající se právě jen Bohuslava. Proto také vymyká se list ten všelikému pokusu vročení; jen tolik lze připomenouti, že napsán byl dlouho po r. 1494, kdy Bohuslav s Viktorinem polemicky se utkal, poněvadž pisatel na protivníka svého hledí s chladnou již myslí. Snad listem tímto pohnut byl Řehoř Hrubý ku překládání spisů Bohuslavových, jichž ale část básnická se mu nezdařila (jak Bohuslav poněkud nedůtklivě vytknul Farr. 42, ač míří-li důtka na Řehoře), zejmena k překladu obšírného listu k Petrovi z Rožmberka, který v naší sbírce má číslo 64.

C.

NĚKOLIK LISTŮ

NAPSANÝCH BRZY PO SMRTI BOHUSLAVOVĚ

A JEHO SE DOTÝKAJÍCÍCH.

194.

Jan Šlechta Janu Sturnovi.

Z Kostelce n. L. 1511 — 24. února. Děkuje, že s takovou pietou sebral a uchoval některé potud nevydané spisy předčasně zemřelého Bohuslava. I radí mu, aby centurii básní svých znova králi věnoval a epigrammy Bohuslavovy přidal: přičiní prý se, aby za to slušné odměny od krále se mu dostalo. Žádá konečně, aby mu u pánů Hasišteinských vymohl zapůjčení rukopisu Jiřího Trapezuntského. (Farr. poem. v předmluvě.)

Joannes Sslechta ex Wssehrd suo Joanni Sturno s. d. Redditae sunt mihi literae tuae, mi Sturne charissime, nono Kal. Martii, quas diebus superioribus Gregorio consobrino meo scripsisti. Ex his intellexi habere te nonnullos necdum editos aut publicatos libros Bohuslai quondam nostri, nunquam mihi sine honorifica nuncupatione memorandi. Cuius ego immaturam ex hac vita migrationem sine maxima animi acerbitate ferre non possum; quoties nempe suavissimam eius consuetudinem, eruditionis excellentiam, virtutum splendorem vitamque omnem honestatis et sapientiae plenam et amorem, quo me prosequebatur singulari, mecum reputo, toties a lacrimis temperare nequeo. Sed dum rursus considero nihil ei mali accidisse, quod solutus huius miserae vitae laboribus in alterius vitae tranquillitatem beatitudinemque concesserit, existimavi non esse viri sapientis neque moderati nostro dolore alienae felicitati tanquam subinvidere; neque omnino aliud sperare possum, quam quod pro sua in Deum et sanctos eius pietate ac devotione proque vitae integritate ea gaudia consecutus sit, quae piis et virtutibus decoratis parata et deputata sunt. Tibi autem, mi Sturne, magnas habeo agoque gratias, quod tantum curae et diligentiae impenderis, ut quos libros eius sive carmine sive soluta oratione scriptos, necdum tamen in lucem emissos, invenire potuisti, omnes collegeris. Nisi enim diligentia et cura tua id provisum et effectum fuisset, vereor, ne penitus aut neglecti perirent, aut ab aliis surrepti titulos falsorum autorum induerent, laboremque et famam veri autoris amitterent. Fuisti tu profecto Bohuslao nostro idem, quod aliquando Tyro M. T. Ciceroni, quem nisi ille libertum habuisset, multos nunc libros eius desideraremus: ita nisi tu in amici nostri contubernio et familiaritate mansisses, actum fuisset de nonnullis eius editis libellis. Quare tibi pro tanto beneficio multa debent omnes studiosi et bonarum artium amatores. Ubi autem consilium meum requiris de nuncupanda denuo centuria illa tua Maiestati Regiae, quam anno superiori Celsitudini Suae dedicaveras, eo quod nunc multo diligentius recognita et emendata esset, quam id prius fieri potuerat, cui etiam adiungere velles epigrammata memorati amici nostri, si

mihi utrumque probaretur: ego vero, mi Sturne, vellem tibi in rebus omnibus morem gerere, et sicut consilio ita et auxilio adesse, si penes me tantum et consilii et autoritatis esset, quantum tu deceptus opinaris: sed cum utroque parum possim, quomodo tibi de me certi aliquid, stabilis aut magni polliceri valeo? Dicam tamen, sit utcunque, quod hac in re sentio: sentio autem ita, quod consilium tuum in libro illo Maiestati Regiae iterum dedicando probem. Quid enim obest experiri clementioris fortunae statum? Maxime vero si centuriae ipsi et libro epigrammatum adiunxeris aliquem ex illis libris Bohuslai nostri nondum editis. Spero haec enim Maiestati Suae prout nova ita etiam grata et accepta futura. Accepi etiam Celsitudinem Suam hac quadragesima certis ex causis Pragae constituturam et statim e Wratislavia per Hexapolim huc profecturam. Si igitur huc, ut ferunt, venerit, volo tua causa hanc provinciam libenter suscipere, adhibitisque mihi his viris, qui sunt tam bonarum literarum quam studiosorum et eruditorum amatores, cum illis Sublimitati Suae libros illos nomine tuo offere et hoc deinceps apud Serenitatem Suam agere, ut te pro tali dono et tanto debitis muneribus honorare et ornare non dedignaretur, quo te laborum et studiorum tuorum non poeniteret, quos non modo in tuo, sed etiam in alterius opere perficiundo non parvos impendisti. Eget nempe princeps noster stimulo, si quid donare debet; raro aliquid cuipiam proprio ductu largitur. Gratissimum mihi esset, ut tibi pro tanta in me benevolentia et spe reposita ita in negotiis tuis prodessem, quo amicitiae nostrae certissimum fructum percipere possis. Quod autem mirificis me laudibus in carminibus tuis doctis extuleris, id singulari quadam et exuberati amoris abundantia abs te factitatum existimo. Caeterum hoc te unum rogo, ut apud dominos de Hasisteyn, qui sunt haeredes bibliothecae optimi illius quondam amici nostri Bohuslai, id impetrare cures, ut mihi ad non longum tempus libros Georgii Trapezuntii (quos scripsit contra Platonem, divinum philosophum) commodare velint. Est autem liber non impressus, sed scriptus, quem sibi Maiestas Regia, dum adhuc in curia ageret, cum nonnullis aliis libris dono dederat. Vellem hunc ego descriptum habere, et quam primum describeretur, polliceor statim me illum absque damno per certum hominem ipsis dominis remissurum. Facies mihi rem gratissimam, si me in hac mea petitione voti compotem reddes. Reliquum est, ut tibi persuadeas, te mihi esse charissimum, et eo magis in dies fore, quo te animadvertero non oblivisci Sslechtae tui. Cupio te optime valere. Data Kostelec ad Albim fluvium 6. Kl. Martii, anno 1511.

Z listu našeho vysvítá, že Sturnus brzy po smrti Bohuslavově jakousi sbírku básní svých, nazvanou Centurii, králi Vladislavovi věnoval, ale kýžené odměny nedošel; proto chtěl ji nyní okořeniti epigrammy Bohuslavovými. Žádost Šlechtova za půjčení rukopisného díla z bibliothéky Hasišteinské týká se spisu pověstného dobrodruha řeckého na půdě humanistické Italie, Jiřího Trapezuntského (ale naroz. na Kretě), v němž srovnávaje Platona s Aristotelem onomu ukřivdil (srovn. Voigt, Wiederbelebung der class. Alterthums, 2. Aufl. II, 138 a n.). Tak totiž smýšlela většina tehdejších humanistů, v jejichž čele stál kardinál Bessarion, který zvláštním spisem »in calumniatorem Platonis« Jiřímu odpověděl. Na počátku listu dotčený bratranec neb strýc Šlechtův jest nejspíš Řehoř ze Všehrd, přijatý a připuštěný majestátem ze dne 22. pros. 1503 (nyní v místodrž. arch. Pražském) k společnému erbu s Janem Šlechtou, Augustinem Olomouckým a Janem Vlčíhrdlem »patruelibus de Wssehrd«.

195.

Sigmund z Lobkovic Janu Šlechtovi.

Z Hasišteina 1511 — 18. července. Předkládá prosbu, aby mu poslal svou sbírku básní Bohuslavových, a slibuje, že mu potom pošle všechny spisy jeho sebrané i vytištěné, které má sám. (Appendix poem. v předmluvě.)

Sigismundus de Lobkovicz et Hasisteyn Joanni Sslechtae de Wssehrd s. p. d. Cogitanti mihi de tua singulari praecipuaque doctrina, amantissime Sslechta, illud in mentem venit, ut tibi quam saepissime scriberem, literasque ad te darem, quibus animum erga te meum perspicere posses. Scio enim te hominem non solum aequum verum etiam facundum ac perquam doctum literis plurimum oblectari magnaque ex his voluptate affici. Caeterum carmina reliquaque id genus, de quibus tecum coram proximo conventu Pragae mentionem feci, Bohuslai patrui mei huic tabellario ad me perferenda des, etiam atque etiam rogo. Quod si feceris, alia omnia, quae penes me sunt, ab eodem viro scripta et simul collecta et impressa brevi perferenda tibi curabo. Apollo enim gressui canere proximis Kalendis iussit. Tu velim, amantissime Sslechta, literas ad me quam saepissime dato et me tui amantissimum deditissimumque esse scito. Scribam plura, cum plus otii nactus ero. Vale, et me vicissim dilige. Ex Hasisteyn XV. Kal. Augusti anno Christi 1511.

Sigmund z Lobkovic byl syn bratra Bohuslavova Mikuláše, i učil se na Hasišteině pod dozorem strýcovým zároveň s Mikulášem bratrem, s Fridrichem Knoblochem, s Wolfgangem z Kadaně u Sturna. V App. poem. (vyd. Mitis) na str. 291—293 nacházejí se od Bohuslava jménem čtyř těchto žáků složené básničky na uvítanou vracejícího se učitele Sturna. Po smrti Bohuslavově Sturnus ještě po nějaký čas na Hasišteině trávil, jak svědčí listy předešlý a tento; i on to byl zajisté, který sbírku Hasišteinskou děl Bohuslavových hleděl doplniti těmi spisy, které měl Šlechta; i přiměl žáka svého k dopisu našemu. Jak z následující odpovědi Šlechtovy vysvítá, došel Sturnus svého cíle; ale rodině Lobkovické pohříchu zle se odsloužil; neboť všechny písemné památky po slavném Bohuslavovi s ním zároveň z Hasišteina zmizely. (Srovn. článek můj: O spisech Bohuslava z Lobkovic v Čas. Mus. 1878 na str. 266—278.)

196.

Jan Šlechta Sigmundovi z Lobkovic.

Z Kouřimě 1511 — 6. srpna. Slibuje, že pošle mu spisy některé Bohuslavovy, které má, ale až se domů (do Kostelce) vrátí. Omlouvá chybný jich přepis, i prosí, aby mu opět byly navráceny. (V předmluvě k App. poem.)

Joannes Sslechta etc. Sigismundo de Lobkovicz et Hasisteyn s. p. d. Tabellarius tuus, quem ad me misisti, Sigismunde mi charissime, invenit me hodie non domi meae, ubi residere soleo, hoc est in Kostelecz, sed Gurimae, oppido regio, in cuius vicinia habeo nonnullas villas cum certis fundis et praediis: cumque nunc tempus metendarum et in horrea devehendarum frugum instet, nolui (Catonis, Varronis et Columellae, agricolationis magistrorum praecepta sequutus) tantum villico in iis colligendis credere, nisi ipse laborantibus inter-

essem et viderem, num omnia ea cura, diligentia et eo ordine peragantur, quo me impensarum in hos usus factarum non poeniteret. Quem laborem iam dudum absolvissem domumque me recepissem, nisi frequenti imbrium et pluviarum aspergine impeditus et hic cum frugibus detentus essem. Non potui itaque voto tuo satisfacere et epigrammata simul et elegias cum nonnullis epistolis d. Bohuslai, patrui tui et amici mei nunquam mihi sine debita et honorifica laude memorandi, tibi mittere. Curabo tamen, quamprimum domum rediero, libellos ipsos ad te per quempiam familiarium meorum transmittere: hac vero lege, ut cum impressi aut descripti fuerint, redire ad me non obliviscantur. Hoc te unum admonere volo, ut, cum tibi afferentur, diligentius eos legas et perlegas. Sunt enim culpa librarii in nonnullis locis corrupte scripti, quos ego propter varia negotiorum impedimenta recognoscere non potui: facile tamen inter legendum emendari et castigari poterunt. Vale optime, et me tuum, sicut soles, ama. Gurimae 3 Nonas Aug. 1511.

Viz poznámku k listu předešlému.

197.

Jan Šlechta Sigmundovi z Jelení.

Z Kostelce nad Labem 1511 — 31. října. Lituje předčasné smrti učitele jeho M. Václava Píseckého, i napomíná jej k požádání otcovu, aby při studiích humanistických o zachovalost mravní dbal co nejvíce, předkládaje mu prvotnou oblíbenost i potomní opovrženost učeného ale nemravného Jeronyma Balba v Čechách, i uvozuje o něm epigramm Bohuslava z Lobkovic. (Farr. 376.)

Joannes Sslechta Sigismundo Gelenio s. d. Cum mihi renunciatum esset de obitu magistri Wenceslai Piscensis, quondam praeceptoris tui, magno me dolore is nuncius affecit. Multa enim de se vir ille praeclara polliceri videbatur, si eum diutius divinae providentiae decretum vivere et coepta studia persequi permisisset: sed, ut poëta inquit, »stat sua cuique dies«, et quoniam ea lege nati sumus omnes, ut naturae tandem sit concedendum, aequo animo necessitatem feramus oportet. Quotidie enim morimur et sicut aqua dilabimur, quidam tamen celerius, alii tardius abeunt. Felix autem existimandus est, qui ita moritur, ut ex hac corporali morte aeternae vitae praemia consequi mereatur. Dum ille vixit, parva de te parenti tuo cura fuit, qualiter istic constitutus vivas et in studiis proficias: at postquam ille fato suo functus est, magnum mors eius animo suo scrupulum curarum de te iniecit, cum tali custode destitutus sis in aetate illa tua prout tenera ita lubrica, labili et plena periculorum, in qua sicut freno ita moderamine certo indiges. Ex quo autem tibi studia literarum parente tuo narrante cordi esse intelligo, institutum tuum cum laudo plurimum, tum etiam probo. Nam si verum fateri velimus, literis nihil maius aut excellentius humano generi dari potuit: cum iis ad nos pervenerit id totum, quodcunque magnum, excellens divinumque sapimus, omnisque ille beatus odor, quem de virtutibus, de moribus deque liberalibus accepimus artibus: iis etiam, quemadmodum publica et privata sic sacra atque

profana, minima, mediocria atque maxima habenda sint, edocemur, ut ausim aperte dicere sapientem inveniri aliquo pacto vix posse, qui sit literarum penitus ignarus et expers (excipio viros divinitus institutos, quorum scientia sicut suprema ita etiam exactissima habetur). Iccirco quod cibus corporalis facit ad vitam, id facere mihi plane videntur literae ad cognitionem atque scientiam, eoque praestantius, quo unum corpus, animum alterum alit et nutrit. Quoniam autem permultos commodo tanto ac dignitate literarum abusos novimus, infames illas saepenumero reddiderunt: unde non ex se sed ex ipso utendi modo literae ipsae vel honestae vel turpes fiunt, per quas tamen multi viri ingenio freti sapientes facti sunt, qui non sibi modo sed omnibus profuerunt, ex quibus nonnulli urbes et populos ad societatem et unitatem sanctissimam devinxerunt; alii institutis, legibus, moribus ad iustitiam et mutuam charitatem homines pellexerunt; nonnuli suis scriptis humana coelestiaque explorata nobis reliquerunt; denique nullae tam barbarae gentes et nationes fuerunt, quae beneficio literarum et ad virtutem et laudem formatae aliquando non sint: contra illi, quibus parvum et corruptum ingenium et inquinatus animus fuit, eadem ipsa literarum agnitione atque peritia maiora praesumpsere flagitia, quam istarum unquam ignari et imperiti meditari praesumpsissent, fuereque (ut de eloquentiae viribus Cicero inquit) literae illis exertus veluti gladius in manu furentis. Qua de causa et occidere literam et inflare scientiam scribit apostolus; et Hieronymus sanctam rusticitatem malle se sine literis quam doctam eloquentiam et peccatricem. Copiosius eorum exempla Romana in republica scatent, ut vel graecas ipsas vel nostram et caeteras barbaras gentes praeteream, qui honores sibi publicos usurparunt, ingratos asciverunt, bella in patriae viscera tanquam ignem incenderunt, tantum tamque augustum domicilium orbis terrarum, imperium Romanum, everterunt. Plurimum ergo refert, quid in legendis aut discendis autoribus aetas illa iuvenilis, qualem tu nunc ingredi videris, eligere atque sequi et declinare debeat. Nam si poëtas comicos, elegiacos aut satyricos vel reliquos, quorum aliqui inverecundius aut turpius de moribus et voluptatum illecebris scripsere, evolvendos et discendos eligere volueris, caute tibi id admodum faciendum et aggrediendum erit, ne virtutes colligens in flammas et ignes libidinum incurras et vitia pro virtutibus amplectaris: quales sunt Tibullus, Catullus, Propertius, Ovidius et Martialis. Inest iis enim commixtum insigne aliquid elegans atque eminens ceu spinis rosae, quae tamen a spinis ipsis difficillime divelli posse videntur, cum sint simul indissolubili nexu conglutinatae, et honesta cum turpibus ita compacta, ut distrahi vix posse credantur. Prudenter itaque Plato tales poëtas eiciendos urbibus censuit, et Zenò ad perceptionem disciplinarum nihil esse tam adversum quam poëticam dixit. Cicero quoque non alia de causa in Tusculanis dolenter improbat tradi magistris pueros ad depravata initia vanasque opiniones, quibus mollis illa aetas aspergitur. Accedunt, inquit, poëtae, qui cum magnam speciem doctrinae sapientiaeque prae se tulerint, audiuntur, leguntur, ediscuntur et inhaerescunt penitus in mentibus teneris. Quare te admoneo, ut eiusmodi poëtas in hac lubrica aetate tanquam venena et praesentissimas pestes fugias, legasque et discas poëtas illos, quos Seneca, Macrobius, Lactantius, Hieronymus et Augustinus discendos suadent. Iuvenalis vero satyricus poëta,

quamvis sit vitiorum acerrimus reprehensor, sed ita libidines et vitia ipsa aptis et appropriatis coloribus depingit, ut quibus illa prius ceu obscura, tecta et penitus ignota fuerint, nuda legentibus et aperta cernantur. Quare nollem, ut ex lectione ipsius labem aliquam noxiam contrahas, sed reserves eum ad firmioris aetatis validius robur. Cave etiam corruptos, lascivientes et impudicos sodales et contubernia illorum, ne te ad flagitia foedissimasque morum corruptelas ceu in aliquod barathri praecipitium secum trahant Quid enim tibi prodesset omnium rerum scientia et cognitio, si perditae et prostitutae pudicitiae ceu leno aliquis impurissimus viveres? Literae enim propter sanctos et honestos mores in primis, deinde quomodo vitia et scelera fugiantur, inventae sunt, non quomodo accipiantur et exerceantur. Cura igitur summo studio, ut in patriam bonas artes honestis moribus coniunctas afferas. Nam si te corruptum, effoeminatum et flagitiis peregrinis inquinatum parentes, cognati et caeteri amici agnoscent, sis in omnium scientiarum genere ita doctus, ita elegans et consummatus, ut scientia Ciceronem aut Vergilium aequare possis, non nisi monstrum, fabula et ridiculus eris. Non te enim fugere arbitror, quam his vitiis obnoxii in patria nostra sint invisi et summe omnibus odiosi. Quod si ignoras, disces vel hoc unico exemplo, quod tibi scribere et commemorare non erit a proposito nostro alienum. Evocaveram ante annos duodecim in patriam nostram ex Austria Hieronymum Balbum, hominem in studiis humanitatis et utroque iure non mediocriter eruditum, ut apud nos haec eadem studia, quae Parisiis et Viennae, profiteretur, proposito et ordinato sibi certo praemio a rege et principe nostro, apud quem tunc secretarii munus obibam. Qui in universitate Pragensi constitutus nonnullas lectiones partim publice partim in privato legebat, magnamque auditorum frequentiam habuit, et in magno honore ab omnibus habitus fuit, nec parvam pecuniarum summam collegit: postquam autem puerilium amorum sectator et iuventutis corruptor deprehensus est, incredibile dictu est, quam brevi omnium odia contraxerit et animos a se alienaverit. Nam cum quidam in laudem ipsius nescio quid tale lussisset:

»Primus ad Austriacae pulcerrima tecta Viennae
Vexit Arioniae consona fila lyrae;
Primus et Ausonios, Latialia verba, lepores
Intulit et gemini ditia iura fori;
Aeacidae Chiron docili fuit iste iuventae,
Utilis eloquio fertiliore parens.«

His cognitis magnificus quondam vir Bohuslaus meus ex Hasisteyn, quamvis hominem in primis multum dilexerat propter eruditionem, qua plurimum, ut ante docui, pollebat (fuit enim omnium bonorum ac studiosorum amantissimus, sceleratorum autem sine dissimulatione hostis acerrimus), talibus inter caetera praeconi laudum eius respondit:

Attulit is nobis Musas legesque Lycurgi,
Attulit Ausonium Cecropiumque sophos,
Afferat et, si vis, Pharios Arabumque magistros:
Tantum ne mores afferat ille suos.

Barbara gens simus, dum nullum inclinet Amillus
  Hic novus, Idaei discipulusque Iovis.
Turba rudis simus geminarumque inscia legum,
  Dum simul et simus nescia turba doli.

Sed dices: quorsum haec? Nempe ut intelligas, quod is homo, quamvis non vulgari eruditione praeditus fuerit, tamen propter morum suorum foeditatem parum profecit, et male gratus et acceptus apud nostros fuit. Et cum haec vitia nostri in externis et peregrinis hominibus summe detestentur, quid putas futurum de domesticis, si quem iis obscoenitatibus contaminatum cognoscerent? Quibus cum diris, quibus execrationibus non devoverent et ut cadaver foetidissimum eicerent? Cura ergo, et quidem diligenter, ut te ab huiusmodi detestandis vitiis custodias purumque et innoxium serves. Haec habui, quae ad te nunc, urgente patre tuo, scriberem. Scribo etiam D. Camillo praeceptori tuo commendatitias literas, quas illi reddes et nomine illum meo salutabis. Datae Kostelecz ad Albim fluvium pridie Kal. Novembris anno incarnati Verbi 1511.

Srovn. články mé: Václav Písecký v Čas. Mus. 1876 str. 83, potom Sigismundus Gelenius tamže 1886 str. 27. O závažnosti nařčení Balbova viz poznámku k listu 86.

198.

Jan Šlechta Janovi z Pibry.

Z Prahy 1512 — 14. list. Posílá epitaphium Bohuslava z Lobkovic, jež sám sepsal. (Farr. 312.)

Joannes Sslechta Joanni Pibraeo, scribae iudicii camerae regiae, s. d. Heri, si non fallor, duo exacti sunt anni, ex quo Bohuslaus noster de hac misera mortalium vita ad illam coelestem commigravit: cuius cum mihi recordatio subiisset, dignum visum est, ut eius laudabilem memoriam sepulchrali epitaphio honorarem. Quamvis hoc ei alios felicioribus ingeniis viros prius ceu debitum munus persolvisse non dubitem, volui tamen et ego, quamvis rustica ac plane agresti Musa, amici mihi aliquando charissimi nominis gloriam merito honore veluti quodam corolario adaugere, cum hoc munus ille multis, dum vixit, defunctis carminibus nobilissimis saepe praestiterit. Eos versiculos ideo ad te in primis mittendos curavi, quia illi et amicissimus et charissimus fuisti, utque sicut illius defuncti intimam mihi memoriam, ita tui feliciter viventis inhaerere non dubitares. Vale. Pragae in aedibus Rosensium procerum 14. Novembris anno Christi 1512.

Aspice, quisquis ades, quam parvo clausa sepulchro
  Ossa Bohuslai, lector amice, iacent,
Gloria qui fuerat Boiemae maxima gentis,
  Dum vixit, patriae nobilitatis honos.
Nam quicquid Graii docuere ipsique Latini,
  Omnia subtili calluit ingenio.

Ingenio mores, generi splendorque decusque
Quadrabant numeris conciliata suis.
Hic Asiae tractus, porrectos solis ad ortum,
Et Libyae vidit sole perusta loca.
Europae pariter lustravit plurima regna,
Multa ferens terris, multa pericla mari.
Et dum terrenas lustrasset convena sedes,
Inde tuas meruit, Christe, videre domos.
Has illi pietas, virtus pietasque fidesque
Ferre dedit:*) pravos dira gehenna manet.

Podle listu tohoto (zpráva jest ovšem podána nejistě) zemřel Bohuslav dne 13. list. 1510. Lupáč (v předmluvě Precationes evangelicae, Norimbergae 1577) udává úmrtní den 17. list., Vinařický (nevím na jakém základě) 11. list. Podle Lobkovické pamětní knihy rukopisné v Roudnici zemřel 29. list. a pochován v Přísečnici.

199.

Jan Šlechta M. Petru Píseckému.

(1512.) Posílá tři epitaphia, M. Řehoře Pražského, Bohuslava z Lobkovic a M. Václava Píseckého, která byl sám složil. (Farr. 372.)

Joannes Sslechta M. Petro Piscensi s. d. Scripsi diebus superioribus carmina quaedam in nonnullorum eruditorum virorum patriae nostrae tumulos, qui mihi, dum fata sinebant, singulari amicitiae nexu devincti fuerant: in primis vero in M. Gregorii Pragensis tumulum, sub quo ego praeceptore et duce tyrocinii rudimenta in bonis literis feci. Primus enim in academia Pragensi Virgilii libros cum explanatione Servii grammatici legere ausus fuit una cum nonnullis libris aliorum autorum ex iis studiis, quae humanitatis vocitantur. Scripsi etiam in tumulum Bohuslai baronis de Lobkowicz et Hasisteyn, hominis sicut nobilitatis stemmate ita omnium bonarum disciplinarum peculiari eruditione egregie ornati, cuius multiplici doctrina patria nostra, dum vixit, iuste et merito apud exteros gloriari potuit, dum acumine et splendore ingenii cum ipsis Italis, nedum cum Germanis certare videbatur. Ille me vivens tanto amore, tanta benevolentia prosequebatur, quanto maiore nec sanguine coniunctos prosequi potuit. Eius amicitiae et amoris erga me certissimos ac fide dignos testes habeo, pocula videlicet et calices argenteos inauratos mirabilique ingenio affabre factos; habeo et carmina nonnulla nobilissima, quibus mihi amoris affectu deceptus longe plura in studiis literarum tribuit, quam ego in me unquam deprehenderim. Scripsi denique in tumulum M. Venceslai Piscensis, tui concivis et hominis ut docti ita probi et sinceri. Huic ego bonis literis summe incumbenti crebris scriptis meis persuasi, ut, si magnum quempiam et memorabilem studiorum suorum fructum consequi voluerit, Italiae gymnasia peteret. Sed facile fuit volenti persuadere, maius autem ac longe difficilius negotium

*) Poslední toto distichon jest patrně porušeno.

consilio parentem subsidio pecuniario iuvare. Quod munus postea Gregorius noster Gelenius laudabiliter suscepit et laudabilius perfecit, cum ei Sigismundum filium erudiendum et ad has secum partes ducendum tradiderat. Dignum igitur mihi visum fuit tam eruditos et charissimos homines et iam vita defunctos nonnullis rusticis versiculis honorare, quo eorum memoria apud posteros vivacior redderetur. Ea carmina licet forsitan ut nec Apolline ita nec lectione digna sint, decrevi ad te mittere, utpote hominem eruditum et bonarum artium percupidum: in quibus si quod erratum offendes, emendare illud pro tua eruditione non gravaberis. Quod autem Wenceslaum ipsum urbe Hammonia genitum et alitum scripsi, graecanico uti verbo mihi placuit, cum Hammon, unde Hammonius deducitur, Graecis idem quod nostris »arena« dicatur; unde Jovem Hammonium appellamus: de quo tu apud historicos graecos et latinos multa legere potuisti. Quodsi »Piscensis« tibi nomen magis placebit, etiam »Piscensi urbe« pro »Hammonia« stare poterit. (Sequitur Epitaphium Wenceslai Pisecensis Venetiis mortui.)

M. Petr Písecký narodil se asi r. 1486, r. 1508 stal se na universitě Pražské bakalářem, r. 1510 mistrem. O něm viz článek v Poutníku od Otavy 1858 str. 201, o M. Řehořovi Pražském ve spisku mém: Počátky humanismu v Čechách str. 48.

PŘEHLED LISTŮ.

A.

LISTY VROČENÉ.

B.

LISTY NEVROČENÉ.

C.

NĚKOLIK LISTŮ

NAPSANÝCH BRZY PO SMRTI BOHUSLAVOVĚ A JEHO SE DOTÝKAJÍCÍCH.

REJSTŘÍK.

(Přidaná čísla znamenají stránky)

A.

Č.

D.

E.

(Srovnej **Ae.**)

F.

(Srovnej také **Ph.**)

Ch.

I.

J.

K.

(Srovnej také C.)

L.

M.

N.

O.

P.

(Ph viz také F.)

Š (Sch).

T.

U.

V (W).

X.

Opravy

Str.	5	řád.	9	za	Moelcrovi	čti	Moelerovi.
»	7	»	10	»	devinci	»	devinciri.
»	33	»	6	»	farcina	»	sarcina.
»	57	»	8	»	Arcesilas	»	Arcesilaus.
»	94	»	17	»	na male	»	ne male.
»	103	»	11	»	naywitcžije	»	naywietcžije.
»	184	»	1	»	mpietatem	»	impietatem.

NB. V listě českém, otištěném na str. 78—103, vyskytují se porůznu tečkované typy písmene ſ (ẛ). Tečky ty nejsou v rukopise, i neznamenají v otisku leč nedopatření korrektora a vydavatele, jimž bylo nezřetelné kartáčové výtisky opravovati.